

Moz.

Adion: Aonue
od. Grem: E.C.
Augustini

CONFERENCE
TIÆ THEOLOGICO
MORALES.

EX

MATERIA SEPTEM
SACRAMENTORUM ATQUE
JUSTITIÆ DE RESTITUTIO-
NE EXCERPTÆ,

Compendiosè propositæ,
ac breviter resolutæ.

AD

Usum Directorum Confe-
rentiarum Hebdomadaliū in
plerisque Religiosis Domibus
Usurpararum:

DD. Parochorum, Curatorum, Confesso-
rumque Omnium.

à

P.F. ELISÆO SARGAR
Locopolitano. Almæ Provinciæ Ar-
gentinæ FF. Min. Recoll. SS. Theol.
Lectore Jubilato.

Editio Quarta.

Cum speciali S. CÆSAR. Majest. Privilegio.
Et Licentia Superiorum.

Augustæ Expensis Joannis Stretter Bibliopolæ.
Typis Abrahami Guggerii. 1705.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

MO

MO

CEL. AC R.

S. R. I.

PRINCIP I:

DUCA. ECCL.

CAMPID.

ABBATI:

AC

AUG. ^{MÆ} IMPERA. ^{CIS}

ARCHIMARESCALLO

DICO

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
A. B. C. D. E. F. G. H. I. L

20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90. 100. 200.
M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X.

300. 400.
Y. Z.

Ex libris Jo. Seb. Deigners.

C	3	P	50.	L	10
E	5	R	70.	E	6
L	10	I	9.		27.
M	20	N	40.	C	3.
O	40	C	3.	A	1.
	78	I	9.	M	20.
A	1.	P	50	P	50
C	3.	I	9.	I	9.
	4		230	D	4.
R	70.	D	4.		87
O	20.	U	100.	A	1.
M	40.	C	3	B	2.
	130	A.	1	B	2.
S.	80.		108	A	1.
R	70.	E	5	T	90
I.	9.	C	3	I	9.
	59	C	3		105.

A	1	A	1	D	4
C	3	R	70	I	9
	4	C	3	C	3
A	1	H	8	O	40
U	100	I	9		56
G	7	M	20	Summa.	
M	20	A	1		78
Æ	6	R	70		4
	134	E	5		130
I	9	S	80		159
M	20	C	3		230
P	50	A	1		108
E	5	L	10		27
R	70	L	10		87
A	1	O	40		105
C	3				4
I	9				134
S	80				247
247		331			331
					56
					1700

DEDICATIO.

Dico [inquam] Dedico atque
humillimè consecro hasce
Conferentias meas Theo-
logilco-morales, *CELSITUDINI*
VESTRÆ REVERENDISSIMÆ
ac *GRATIOSISSIMÆ* : At cur
cum tanto Numerorum numero?
fortè ut optem vestram tot annis vi-
tam felicem prolongari ? non erra-
ret, qui hoc putaret : aut quia fors
cum Pythagoricis Cabalistis mihi-
persuadeo, in numeris omnes [bo-
næ, malæve fortunæ] eventus con-
tineri

DEDICATIO.

timere : ajunt namque , si v. g. scire
desideras Nati alicujus Dominatri-
cem stellam , computa nomen ejus
& utriusque Parentis , per singulas
litteras juxta numeros præscriptos ;
collectamque totius summam divi-
de per novenarium , subtrahendo
eum quoties potueris ; & , si reman-
serit unitas aut quaternarius , uter-
que *Solem* indicat ; si verò bina-
rius aut septenarius , uterque *Lu-
nam* designat ; sicuti ternarius
Jovem : Quinarius *Mercurium* :
Senarius *Venerem* : Octonarius
Saturnum : Novenarius *Martem*.
At quis has ineptias credat ? Non
certè intendo stulta Arabum deli-
ramenta ac magica amuleta , ad in-
fallibiles , & superstitiosos numero-
rum effectus investigare ; & quasi ali-
quid

DEDICATIO.

quid humanis rebus sublimius sub
ipsis recondatur, comprobare; quæ
sunt Magicæ artis prima Rudimen-
ta. turpis Characterolatria, nefan-
daque Ægyptiorum Dæmonolatria.
Quid ergo mihi tandem cum tot
numeris; multum sanè per omnem
modum; An non enim Sac. Script.
testatur, Deum omnia in Numero,
Pondere & Mensura creâsse? an
non in Apocalypsi S. Ioan. 13. de
Antichristo dicitur, Et erit Nume-
rus Bestiæ Sexcenta Sexaginta sex?
an non omnibus constat, SS. PP.
ita oblectatos fuisse mysticâ Nume-
rorum ratione, ut ubicunque occa-
sio sese obtulerit, veluti præpinguia
pascua adepti, in ijs quàm scitissimè
interpretandis ingenia sua maximè
exercuisse visi sint? neque mirum id
cui-

DEDICATIO.

cuiquam videri debet : cùm enim Numerorum vis & natura nulli non argumento se imminisceat , nullum dubium esse debet , quin sub ijs lateat nescio quid Divinæ naturæ proximum ; & intellectuali ita à natura insitum , ut , si Numerum ab ea sustuleris , naturam destruxisse videaris.

Enimvero Cœlum , Terra , Elementa & quidquid tandem in Angelico , Humano , Sydereo & Elementari Mundo concinum & harmonicum est , id totum Numerorum rationibus , sub multiplici sensuum analogia , subjicitur. Quis nescit , Christum Redemptorem nostrum plerasque suas Parabolas sub mysticis numerorum allegoriis ador-

DEDICATIO.

adornâsse , ut sensatis essent lumen
veritatis , insensati autem cæcitatibus
caligo ? Cùm igitur in præsentibus
Conferentiæ opusculo præcipuè
conferatur de quotidianis eventibus
ex materia septem Sacramentorum
novæ legis emergi solitis , utpote
septenario Numero Sacramento-
rum , adumbrato vel in prima sex
dierum rerum omnium Creatione ,
& , Sabbato seu septimæ requietio-
ne , adumbrato in septem spiritibus ,
qui in conspectu Dei perpetuò divi-
nas contemplantur Ideas , quorum
præsidio septem planetarum sidera
ad universi bonum reguntur , guber-
nanturque : adumbrato in septem
stellis firmamenti ; in septem Metal-
lorum speciebus , subterraneis : in
sep-

DEDICATIO.

septem Microcosmi exterioris mem-
bris principalibus [puta Capite, Cer-
vice, Pectore, Manibu, Ventre,
Inguine, Pedibusque] in septem iti-
dem interioris Vasis vitæ (Cerebro,
Corde, Stomacho, Liene, Jecore,
Pulmone & Renibus) præfigurato
denique per septem dona Spiritûs
sancti, qui per septem misericordiæ
opera influit in animas, queis corro-
boratæ, in consortium Dei admissæ,
eò, unde fluxerunt, revertuntur.
Quidni ergo *CELSIT UDINI VESTRÆ*
R. mæ & GRATIOSISSIMÆ dicandæ ac
consecrandæ fuerint Conferentiæ
isthæc Theologico - morales, ex
materia de septem Sacramentis ex-
cerptæ atque compilatæ per Nume-
ros? quippe cui dignè & jure merito
con-

DEDICATIO.

concreditum est, feliciterque gubernandum Ducale ac Perillustre Archisterium Campidunense, in quo copiosè administrantur septem Ecclesiæ Sacramenta, tum intra, tum extra per integerrimum Principatum. Et vel etymon ipsum *Conferentia* me ad id commovere debuit: quid enim aliud est *Conferentia*, quàm Confer Entia? Entia autem constat esse bona temporalia, quibus *Celsitudo Vestra Reverendissima*, per innatam sibi sapientissimam Providentiam auget Ducatum suum & Principatum Campidunensem; ut proinde vel ex hoc ipso meritò Ei debeantur *Conferentia* isthæc Theologico-morales; tum etiam, & vel maximè propter rem significatam: signi-

DEDICATIO.

significat enim *Conferentia* Concilium
prudens Doctiorum , inter quos
Celsitudo Vestra Reverendissima & Ill. ma
merito Præsidis locum obtinet; ut-
pote & SS.æ Theologiæ , & juris
utriusque scientiâ apprimè imbuta ,
ut nemo cum ea conferre audeat, ni-
si vinci velit; adeò ut truncato Capite
Conferentia quod est *Confer* , ejusque
loco posito *sci* , infallibiliter sequan-
tur *Scientia* : & quid dicam Scientiæ?
imò & *Conscientia* , si *Confer* commu-
tetur in *Consci* : Tunc enim profectò
non tantùm *Scientia* sunt *CELSITUDI-*
NI VESTRÆ GRATIOSISSIMÆ,
eæque insignes ; Verùm etiam
Conscientia tum propriæ , tum alienæ,
cura indefessa Quidni igitur præ alijs
CELSITUDINI VESTRÆ REVE-
RENDISSIMÆ terque quaterque,
hoc

DEDICATIO.

hoc est , septies , obligatæ sint meæ
Conferentiæ? Quippe Cui & Nomen,
& Omen ante Cæteros correspon-
det; & siue spectantur ut jacent; si-
ue permutentur parumper , ita ut
Conferentia convertatur in *Entia* , *scien-*
sia , & *Conscientia* , per omnia Celsi-
tudinis vestræ deprehendantur esse,
& sunt isthæc Theologicos morale
Conferentia.

Facultas A. R. P.

Ministri Provincialis.

EGO F. DEMETRIUS WIDEMANN,
*Leſtor Jubilatus, ac p. t. FF. Min. S.
Francisci Recollecſt. Provincia Agent Mi-
niſter Provincialis, Domino Casparo Roll
Typographo Campidonenſi biſce facultatem
concedo, ut Conferentias Theologico Mo-
rales à R. P. Eliſæo Sargar ejusdem Provin-
cia Leſtore Jubilato conſcriptas, ac per duos
Theologos leſtas & approbatas, prælo in lu-
cem dare poſſit. In cujus fidem has Offici-
mei ſigillo munitas dedi in Conventu noſtro
Paſſavienſi die 25. Sept. 1697.*

(L. S.)

F. DEMETRIUS
qui ſupra.

CONFEREN- TIAE.

Theologico-Morales

TITULUS I.

De Sacramentis ingenerere.

CONFERENCE. I.

Vulgaris est definitio Sacra-
menti propriè dicti, quam
trahit P. Canisius; *Est signum*
visibile invisibilis gratia ad
hominem sanctificandum divinitus insti-
tutum. Circa quam proinde quæritur
primò, an rectè dicatur, *Signum visibi-*
le, quia non omnia visu sed aliqua etiam
auditu aut tactu percipiuntur.

RESOLUTIO: hinc *Signum visibile* ac-
cipitur per synecdochen pro sensu præci-
puo, prout comprehendit etiam reliquos

sensus; ut idem sit *visibile* quod *sensibile* aliquo sensu externo. Ex quo pater ad rationem dubitandi.

CONFERENTIA. II.

2. **Q**UÆRITUR secundò; cum per particulas, *invisibiles gratia*, utique intelligatur gratia sanctificans, seu qualitas illa supernaturalis, quâ homo formaliter fit sanctus ac gratus DEO hæresque æternæ beatitudinis, quomodo in definitione Sacramenti comprehenditur SS. Eucharistia, quæ in tabernaculo existens nullam talem gratiam videtur significare?

RESOLUTIO : In Sacramento Eucharistiæ significatur *gratia subsistens*, sive ipse Christus realiter & invisibiliter præsens speciebus Eucharisticis, in Ordine ad sanctificandum hominem dignè percipientem tale Sacramentum. Neque enim est de essentia Sacramentorum, semper actu causare gratiam, sed quod (quantum est de se) semper sit causativum gratiæ, si debitæ conditiones ac dispositiones adsint.

CONFIDENTIA. III.

Q Uæritur tertio: Quomodo ergo Sa- 3.
cramentum dicitur signum pra-
cticum, & ex opere operato causare gra-
tiam, si eam non infallibiliter ipso sui usu
efficiat?

RESOLUTIO: Sacramenta N. L.
nihilominus dici esse *Signa practica gra-
tie*, quia, quantum est de se, semper
ipso suo usu eam conferunt, dummodo
ex parte subjecti iis utentis non invenia-
tur obex, aut indispositio aliqua non
compatiens secum gratiam; quæ est
signo practico omnino per accidens. Et
dicuntur causare gratiam *ex opere opera-
to*, dum eam non causant vi dispositio-
nis subjecti recipientis, sed vi Sacra-
mentorum debite receptorum.

CONFIDENTIA IV.

Q Uæritur quarto: An inter Sacra- 4.
menta N. L. reputari possint ac
debeant lotio pedum Discipulorum,
quâ dispositi etiam intus mundabantur
per gratiam; item insufflatio Christi in
Apostolos, per quam Spiritum S. illis
de.

4 Conferentia Theologico-Morales. Tit. I.

dedit? item verba Christi ad Magdalenam & paraliticum, *Remittuntur tibi peccata tua?* item linguæ in Pentecoste super Apostolos apparentes, ac significantes dona gratiarum illis collata?

RESOLUTIO: Licet hæc omnia ex voluntate & beneplacito divino significabant etiam practicè gratiam; non tamen ex institutione stabili ac duratura, sed ex mera extraordinaria usurpatione divina; & ideo additum est in definitione Sacramenti Canissij *ly institutum.*

CONFERENTIA. V.

5. Circa septenarium numerum Sacramentorum N. L. omnino conveniunt omnes Catholici contra heterodoxos, ex quibus Lutherus sibi ipsi non constat; dum modò unum tantum, modò duo, modò tria, aliquando etiam septem admittit: quid ergo?

RESOLUTIO: Probabile admodum est, apud Lutheranos & Calvinistas nullum planè dari Sacramentum. Ita P. Joan. Kwiatkiewicz S. J. Theol. in suo

suofascino detecto, Decept. 6. Et probatur evidenter: nam in primis quoad Confirmationem, Extremam Unctionem ac Matrimonium, ipsimet concedunt: de Baptismo ait Luther in lib. de Captivitate Babyl. somnium esse illam formam, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus S.* cum sufficiat baptizare *in nomine Domini*: cum ergo hæc forma reverà non sufficiat, utpote contraria illi, quam Christus expressit Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti*, Baptismus Lutheri Sacramentum esse non potest. Deinde in Sacramento Pœnitentiæ mutant essentialiter materiam & formam; dum non requirunt *Confessionem peccatorum dolorosam*, & sufficere docent forma in, *annuntio tibi dimitti peccata*; cum tamen Christus dederit potestatem remittendi peccata: idque non pueris aut fœminis, sed solis Sacerdotibus: nec Pœnitentia eorum est Sacramentum. Ulterius quia Lutherani & Calvinistæ veros Sacerdotes non habent, non habentes Episcopos, a quibus ordinentur: quomodo ergo possunt validè consecrare panē, ac conficere

6 Conferentia Theologico-Morales. Tit. I.

cere Sacramentum Eucharistiæ? aut absol-
vere Pœnitentem? ergo iterum carent Sa-
cramentis Eucharistiæ & Pœnitentiæ,
Denique universaliter docent, verba in
Sacramentis non debere esse consecrato-
ria, cum intentione conficiendi Sacra-
mentum, sed sufficere concionatoria:
igitur nullum omnino Sacramentum
conficiunt.

At cur ergo Ecclesia Catholica non
rebaptizat A catholicos conversos ad fi-
dem orthodoxam? R. quia supponit eos
fuisse baptizatos formâ à Christo præscri-
ptâ, ac cum debita intentione: quòd si
enim illi constaret, aliquem fuisse bap-
tizatum in forma Lutheri, *in nomine*
Domini, utique eum denuò baptizaret.

CONFERENTIA. VI.

6. **C**ommunis est quæstio Theologo-
rum in hac materia, an Sacramen-
ta semel validè suscepta, at sine fructu
propter obicem, causent gratiam subla-
to obice? Vel aliis verbis, an Sacramen-
ta informia ratione obicis, fiant formata
quando obex tollitur? Aut denique, an
Sacramenta mortificata per obicem, re-
viviscant eo ablato? RE-

Respondet Patricius noster Theol. sa- 7.
crat P. 1. n 33. sibi verisimillimum vide-
ri, præter Baptifimum, nullum allud Sa-
cramentum gaudere privilegio revivi-
fcentiæ, ut fcilicet recedente obice, re-
ftauretur gratia fanctificans. Nihilominus
cum communi aliorum fit.

RESOLUTIO: Saltem aliqua, fi 8.
non omnia, fictè sed validè & infructuo-
fè fufcepta, caufant gratiam fanctifican-
tem tunc quando fictio tollitur. Proba-
tur ex communi praxi Ecclefie, quæ Hæ-
reticos femel ritè baptizatos recipit ad
Ecclefiam per manuum impositionem:
atqui Hæreticus (puta adultus) fictè ac-
cepit baptifimum, & absque gratia bap-
tifmali falvari non potest; ergo fupponit
talem accipere gratiam baptifmalem
fublata fictione five hærefi. Ratio autem,
quarè baptifmo id conceditur, eft, quia
eft initerabilis: quòd fi enim femel va-
lidè fufceptus, tamen fictè, nullum am-
plius haberet efficaciam refpectu gratiæ
(etiam cum fictio tollitur) talis homo vo-
lens nolens careret neceffario medio fa-
lutis, cum baptizari amplius non poffet,

nec consequenter gratiam baptismalem consequi.

9. Dixi autem primò, *Aliqua*: quia enim ideo conceditur Baptismo hæc efficacia, quia est initerabilis, etiam Confirmationi & Ordini neganda non est. Similiter Extrema Unctio licet simpliciter initerabilis non sit, in eadem tamen infirmitate sæpius adhiberi nequit: Et Matrimonium vivente conjuge iterari non potest: ergò videtur idem dicendum de his etiam Sacramentis.

10. Dixi secundò, *Sinon omnia*: quia de Pœnitentia & Eucharistia major est difficultas, tum quia quotidie iterabiles sunt, & similis effectus facilè per aliam Confessionem ac Communionem haberi potest; tum quia de Eucharistia Apostolus dicit, *qui indignè manducat, judicium sibi manducat*, non gratiam: & de Pœnitentia videtur eam non posse simul esse informem & validam; siquidem omnis obex ac fictio obfistens gratiæ ac fructui Sacramenti, videtur non minùs obfistere valori ejusdem: etenim si cum peccato mortali succipitur de quo non doletur, deest pars necessariò requisita ad hoc

hoc Sacramentum , utpote *confessio dolorosa* , ideoque Sacramentum non erit.

At quid si quis accederet ad Sacra- **II.**
mentum Pœnitentiæ cum duobus pecca-
tis mortalibus , quorum unum invinci-
biliter & inculpabiliter oblivioni tradi-
dit , atque adeò unum tantùm confitere-
tur cum attritione habita super illud ?
tunc enim peccatum aliud esset fictio
duntaxat materialis , & peccatum con-
fessum cum dolore sufficiens mate-
ria absolutionis ; ideoque absolutio sa-
cramentalis ; & quia insuper unum pec-
catum absque alio deleri nequid , utique
neutrum deleretur ; adeòque tunc esset
Confessio valida & informis. R. si dolor
ille specialis de peccato noto se non ex-
tendat ad oblitum saltem implicite , con-
fessionem fore invalidam : quòd si verò
se ad illud extendat , utpote generalis ,
fore validam & formatam , & sic non da-
bitur Sacramentum Pœnitentiæ validum
& informe.

CONFENTIA. VII.

- 2. **S**Cot. 4. Di. 1. q. 6. n. 13. docet, *una gratia existente in anima Sacramenta diversa habere effectus diversos ab eadem gratia provenientes* : quomodo ergo cum veritate stat communis aliorum Doctorum, *singula Sacramenta conferre gratiam diversam* ? R. Doctorem Subtilem loqui de gratia Sacramentali inadæquata, quæ est eadem in diversis Sacramentis ; non autem de gratia Sacramentali adæquata, quæ in singulis inadæquatè diversa est. Est enim gratia Sanctificans solùm inadæquatè Sacramentalis ; quæ proinde in esse talis completur per gratiam actualem in singulis Sacramentis diversam ; atque ita idem docet Scotus, quod Communis.

CONFERENTIA. VIII.

- 3. **Q**uia *Sacramenta Vivorum* dicuntur ea, quæ causant secundam gratiam seu augmentum gratia ; *Sacramenta mortuorum*, quæ primam gratiam, seu remissionem peccatorum causant, quæritur hîc, an nunquam oppositum contin-

tingat, ut scilicet illa causant primam, & hæc posteriora secundum? *Re. Sacramenta vivorum* per se & regulariter causare secundam gratiam, & *Sacramenta mortuorum* eodem modo primam, ac per accidens ab utriusque frequenter fieri oppositum. Ratio est: quia Sacramenta legitimè & sine obice suscepta nunquam carent suo effectu, qui est gratia; sed contingere potest, quòd Sacramenta mortuorum administrentur legitimè ac validè subjecto in gratia existenti (puta Pœnitentia pœnitenti contrito) & similiter Sacramenta vivorum subjecto in peccato mortali constituto in culpabiliter [puta Sacramentum Eucharistiæ homini attrito de peccato mortali, qui putat se esse contritum, in casu; in quo non datur occasio infitendi] ergo in utroque casu Sacramentum habebit suum effectum; in primo quidem Sacramentum mortuorum [Pœnitentia] augmentum gratiæ; & in secundo Sacramentum Vivorum [Eucharistia] remissionem peccati mortalis; idque non per se, seu ex institutione, sed merè per accidens.

CONFRENTIA. IX.

14. **C**onc. Trid. Sess. 6. cap. 7. dicit, iustitiam recipi [in Sacramentis] secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem. Unde quaeritur, an Sacramenta solo numero distincta adultis inæqualiter dispositis conferant inæqualem gratiam, etiam tunc, quando dispositio ex se meritoria non est? R. Affirmativè ex ipsis Concilii verbis, quæ non faciunt distinctionem inter dispositionem de se meritoriam & non meritoriam gratiæ: igitur juxta utramque dispositionem [meritoriam & non meritoriam gratiæ] majorem vel minorem, Sacramenta conferunt gratiam majorem vel minorem, idque vi Sacramenti & ex opere operato. Et Ratio est, quia Sacramenta agunt ad modum causæ naturalis: Hæc autem in subjecto magis dispositio causat perfectiorem effectum: Igitur.

CONFRENTIA. X.

15. **Q**uia moraliter vix possibile est, ut in Sacramentorum administratione materia & forma ita fiat simul tempore,

ut in eodem instanti temporis utriusque applicatio simul inchoetur, & simul finiat, quæritur, quæ simultas requiratur & sufficiat?

R. Requiri & sufficere simultatem moralem; ita scil. ut secundum moralem æstimationem hominum [spectatâ naturâ cujusque Sacramenti] verba formæ materiam afficiant, & cum ea unum morale signum constituere censeantur. Unde in Baptismo, Confirmatione, Ordinatione & Extrema Unctione requiritur talis conjunctio formæ cum materiâ, ut, quamvis una alteram modicè præcedat vel sequatur, tamen minister proferens formam, *Ego te baptizo te signo, &c.* adhuc censeatur moraliter abluere, signare, inungere, &c. Contrà verò, si tanta sit desjunctio ut prudenti judicio unum complexum morale non fiat, spectatâ naturâ Sacramenti invalidum erit Sacramentum. Quare si nunc abluas, signes, &c. & post quadrantem vel etiam medium quadrantem horæ proferas, *Ego te baptizo, signo, &c.* forma utique falsa erit, & Sacramentum nullum. Ratio est manifesta: quia
cùm

34 Conferentia Theologico-Morales. Tit. I.

cùm Sacramenta sint composita artificialia, non physica sed moralia tantùm, oportet de eorum consistentia judicare secundùm principia ac judicium prudentum, non verò momenta physica.

Dixi autem in Resp. notanter & per parenthesis *spectatâ naturâ cujusque Sacramenti*: quia aliud longè est judicium de Sacramento *Pœnitentia*, quod exercetur per modum judicij, in quo sententia solet sequi examen, absolutio confessionem; & in *Matrimonio*, quod essentialiter consistit in contractu mutui consensûs sponsi ac sponsæ, quorum alteruter aliquando diu expectari debet, maximè quando fit per Procuratorem.

CONFERENTIA. XI.

16. **D**ictum est sup. Confer. 6. n. 8. aliqua saltem Sacramenta fictè suscepta causare tunc gratiam quando fictio tollitur, adeòque moraliter tantùm non physicè; quia Sacramenta tunc non existunt, ac per consequens non possunt habere physicam causalitatem: ideo quæri hîc potest, an Sacramenta, saltem

tem dum existunt, causant physicè gratiam, an verò solùm moraliter?

RESOLUTIO; Sacramenta sunt causa moralis duntaxat gratiæ Sanctificantis. Ita Doct. subt. 4. D. 1. q. 4. Ratio jam tacta est: quia Sacramenta semper causant gratiam, quando amplius non existunt; sed secundum omnes Philosophos causæ physicæ non possunt influere in effectum, nisi existant; Igitur &c. Probatur Major! Sacramenta saltem secundum formam verbalem sunt ens successivum, cujus omnes partes implicat simul existere; & efficacia eorum fundatur in tota forma, ita ut nisi ultima syllaba pronuntietur, nihil efficiant de gratia; consequenter tunc primò efficiunt gratiam, quando forma perfectè finita & absoluta est: pro tunc autem non existit amplius tota forma, imò nec ultima syllaba: ergo.

TITULUS II.

DE

BAPTISMO ET

Confirmatione.

CONFERENCE I.

17. **I**nnocentius Tertius cap. Non ut. de Bapt. & ejus effect. consultus an parvuli essent pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos propter aquæ penuriam & absentiam Sacerdotis aliquorum simplicitas in caput & pectus, ac inter scapulas pro Baptismo salivæ conspersione linivit. R. dit illos verum non habere Baptismum ob defectum Verbi & Elementi: quia scil. nec forma aliqua fuit adhibita, nec materia necessaria juxta illud Salvatoris: *Nisi quis renatus fuerit ex Aqua, &c.* Quæri ergo potest in proposito, quænam Aquæ sufficiant ad valorem Baptismi?

RESOLUTIO I. Omnis & sola Aqua naturalis elementalís fluida est materia sufficiens ac necessaria ad Sacramentum Baptismi. Ita omnes Catholici ex illo Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritu sancto*; Ut proinde quæstio solùm sit, quænam censeantur esse Aquæ naturales?

RESOLUTIO secunda: Omnes seqq. Aquæ sunt naturales, & materia sufficiens ad Baptismum secundùm omnes: Aqua maris, putei, fontis, lacuum, fluminum, rivulorum; item pluvialis, ro- ris, resoluta ex nive, pruina, grandine, glacie; item thermarum, acidulæ, salinæ; item lixivium per cineres fustum, prodia, quibus carnes vel pisces laxantur, dummodo de aliena substantia non sit tantùm permixtum, ut spissa aut ad fluendum inepta reddantur. Omnia enim hæc, sive calida sive frigida sint, clara aut turbida, vel cujusque coloris existant, in substantia aquæ naturalis rationem habent, nec propter admixtionem alienarum substantiarum speciem veræ aquæ amittunt.

RESOLUTIO tertia: Nullus
B hu-

humor specie ab aqua distinctus, ut vinum, lac, sanguis, pituita, urina; Item aquæ artificiales & olea ex herbis, radicibus, lignis, aut metallis per expressionem vel distillationem extracta; Item etiam aquæ naturales, ita tamen alterationibus mutatae, ut manifestè alterius speciei factæ esse censeantur, ut cerevisia bene præparata, saliva: Item in quibus propter admixtionem alius humor prævalet, ut vinum parùm lymphatum: Item aqua in spongia vel alio corpore raro inclusa, quandiu sic includitur: Item glacies, nix, grando priusquam resolvantur, est materia insufficientis. Ratio est: quia omnia hæc vel aqua vera non sunt, vel aquæ usum præstare nequeunt.

RESOLUTIO quarta: Humores, de quibus inter Doctores controversitur, sint ne vera aqua, sunt materia dubia, non adhibenda, nisi in casu necessitatis & animæ periclitantis; idque nunquam sine conditione. Hujusmodi secundùm aliquos sunt aqua ex sale resoluta, aqua vitis, aliarumque arborum, cerevisia leviter decocta, &c. Ex his faciliè resolvuntur seqq. Conferentia.

CONFIDENTIA II.

Natus infans periclitatur de vita con- 22
servanda, & quia alius liquor non
adeft, accipit Parens Atramentarium,
illudque effundit super ejus corpuscu-
lum cum solita forma; Quæritur non im-
merito, an denigrato corpusculo fuerit
dealbata anima?

R. Cum P. Gob. tr. 2, cas. 1. n. 32.
Atramentum esse aquam nigram (con-
fici enim solet ex Aqua & Aloe) ergo si-
cut Aqua turbida ex Luto expressa est apta
materia Baptismi in necessitate, ita &
Atramentum, nisi forte ex alio liquore
fuerit confectum.

CONFIDENTIA III.

Scot in 4. dist. q. 2. pro Regula po- 32
nit sequentia: Quando possibilitas
adeft, via tutissima eligenda est; si non
adeft Possibilitas, via tutissimæ proxi-
ma tenenda est; cessante impossibilitate
cautè est supplendum id, quod impossi-
bilitas prohibebat: sed quid sibi volunt
ista? R. Doctorem velle dicere, in casu
necessitatis quamlibet aquam sufficere,

puriorē tamen & simpliciorē alteri
præferendam esse: similiter benedictam
profanæ? ut proinde à peccato non excu-
setur, qui circa necessitatem baptizat in
aqua turbida, lutosa lixivio vel prodio
carnium. Ubi verò aqua limpida, non
adeſt, ex luto expreſſa eſt melior, quàm
cereviſia vel aqua roſarea, quia de illa eſt
certius eſſe aquam naturalem, quàm de
his: denique ſi materiam dubiam adhi-
buiſte, utique cum conditione, *ſi hac ma-
teria eſt ſufficiens, &c.* debes poſtea ſuper-
ſtite Baptizato, adhibere certam cum
conditione, *ſi non es Baptizatus, Ego te
Baptizo, &c.*

CONFERENTIA IV.

24. **I**Nſans tinctus la vacro dubio, puta à
tramento, cereviſia alba, aqua roſacea
&c. moritur; eſt ne ſepeliendus in loco
ſacro? R. cum Jacob. Marchant. Reſol.
paſtor. ur. 2. cap. 1. n. 2. affirmativè. Ra-
tio eſt, quia jure ſacræ globæ privandus
quis non eſt in dubio.

25. Petes, quid ſentiendum de Baptiſmo
pueri

pueri Judæi, quem refert Gob. statim ab initio hujus materiæ: is enim, dum esset cum aliis pueris Christianis in sylva, subito infirmitate correptus ad mortem, exoravit alios, ut se baptizarent, & non habentes aquam, unus eorum accepit arenam, fundensque super caput Hebræi cem forma solita; & Ecce! in continenti sanus factus alios domum redeuntes præcessit.

R. Baptismum fuisse nullum, adeoque absolute repetendum: sanaverat tamen puerum Christus ob bonam fidem, tum ipsius, tum aliorum puerorum.

CONFERENCE V.

PArvulus domi baptizatus per aquæ aspersionem, sicuti solent se aspergere Catholici aquâ lustrali, dubitatur an sit verè baptizatus, & an rebaptizandus sub conditione? 26,

R E S O L U T I O : Validum esse Baptisma factum per immersionem corporis in aquam unam vel trinam: per affusionem aquæ supra corpus manu vel alio instrumento: Item per aspersionem: item si quis ponat infantem sub canili-

bus vel stillicidio tecti , ut aqua super eum fluat. Ratio est : quia omnis talis verè lotus aut tinctus esse dici potest; ~~ne~~ proinde opus est repetitione sub conditione si aliud non obstat.

CONFIDENTIA VI.

72 **S**iquis infantem in puteum vel flumen projiceret cum debita forma & intentione , an is esset baptizatus , & in loco sacro recondendus? Ratio dubitandi est , quia talis projectio potius occisio , quàm ablutio dici meretur. Nihilominus

R. Cum plurimis RR. talem infantem fore verè baptizatum. Ratio est , quia talis immersio , potest ordinari magis ad abluendum quàm occidendum , si nimirum animæ mergendi aliter succurri nequeat , cum Baptismus non referatur ad vitam corporis , sed animæ. Nihilominus , quia opposita sententia Doct. Subt. & veterum TT. utique admodum probabilis est , si talis parvulus (casu vel per miraculum) salvus evaderet , meritò saltem cum conditione rebaptizandus esset.

CON-

CONFIDENTIA. VII.

INc. qui in maternis, I 15. de Consecr. 28
 dist. 4. habetur hic canon: Qui in ma-
 ternis uteris sunt, ideo cum matre bapti-
 zari non possunt, quia qui natus secun-
 dum Adam non est, renasci secundum
 Christum non potest; neque enim dici
 regeneratio in eo poterit, quam genera-
 tio non præcessit. Quæritur ergo non
 abs ratione an infans in utero matris exi-
 stens validè baptizari possit per tubum,
 fistulam, vel aliud instrumentum?

R. Cum Scot. in 4. Dist. 4. q. 3. Si
 quælibet minima pars infantis abluatur,
 dummodo constet eam esse animatam
 animâ rationali & aliæ non appareant
 v. g. digitus pedis, illum esse baptiza-
 tum. Ratio est: quia in qualibet mini-
 ma parte tota anima est: & revera sicut
 qui in minimo digito vulneratur, vul-
 neratum nuncupamus, cur non etiam,
 qui in minima parte lotus est, lotus dici
 possit? imò si nulla pars infantis promi-
 neat, dummodo ad corpusculum ejus
 aqua (tepefacta, non frigida)
 pervenire valet, baptizandum
 esse

esse docet P. Ludovicus Scildere in Lib. de principiis conscientiae formandae tr. 6. cap. 2. n. 9. Nec refert (ait Gob. hic tr. 2. cap. 1. sect. 2.) quod nondum natus sit: quod si enim scinderetur ex utero, baptizandus utique esset, qui tamen natus non esset. Deinde si parvulus in utero capax est contrahendae maculae originalis nondum natus, quare non simpliciter capax esse debeat remedii ad eandem ablundam? fateor tamen talem rebaptizandum sub conditione, si integer nascatur; quia in similibus, quod securius est, tenendum est. Sed quid dicendum ad cit. can. qui videtur esse Responsioni contrarius? dico, canonem seipsum explicare, dum ait, *Infantem in maternis uteris cum matre baptizari non posse*, ita nimirum, ut Baptismus matri collatus infanti profit quod utique nemo negat.

CONFERENCENTIA VIII.

3c. **S**I nil nisi capilli vel unguis de infante ex utero Matris promineant, an & hic baptizandus? *R.* talem baptizandum, sub

sub conditione; quia probabilis sententia est, capillos & ungues eadem anima rationali animari, quâ animatur partes cæteræ,

De Forma Baptismi.

CONFERENTIA IX.

Quidam Sacerdos parùm latinus, ut refertur cap. retulerunt, 26. de consec. d. 4. solebat baptizando dicere, Ego te Baptizo in nomine Patria & Filia & Spiritu sancta, an valide baptizarit? 31.

R. Validè: ita enim respondisse fertur Zacharias Papa utpote quia per dicta verba adstantes facilè intelligebant, verbis illis designari tres personas divinas, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

CONFERENTIA X.

SAbauda germanus germanicè baptizavit infantem his verbis: Ich tauff dich in Namen Gott der Vatter / und der Sohn / und der heilige Geist; an vertè? 32.

R. Affirmativè ob paritatem rationis

cum casu præcedente ; est enim is communis modus loquendi Sabaudorum, quando germanizant.

CONFERENTIA. XI.

33 **A**lius baptizavit nomine Patris & sanctæ & veræ Crucis, & Spiritus sancti : an bene ? R. P. Gob. hîc tr. 2. n. 90. hunc Baptismum D. Bernardi; quia scilicet per sanctam & veram Crucem designari videtur Christus secunda Trinitatis Persona. Mihi sanè videtur negandum, hujusmodi formas esse validas, in quibus non prouuntiantur omnes tres Personæ Trinitatis sub propriis rationibus prout eas exprimendas docet Concil. Flor. in Decreto unionis ; & ipsemet Christus Matth. ultimo : *Euntes docete, &c. baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.*

CONFERENTIA XII.

34 **O**bstetrix Itala solebat domi ita baptizare, *io te Battezo co'l Padre, co'l*

co'l Filio , & conla Spirito santo : id est ,
Ego te baptizo cum Patre , cum Filio &
cum Spiritu sancto , quæritur , an validè
baptizârît ? Comitolo videtur , quod sic ;
quia , inquit , Patres & Concilia plus non
requirunt quam ut in Baptismo invocen-
tur tres personæ divinæ. Verùm

Respondendum esse videtur, mulierem
illam invalidè baptizâsse. Ratio est,
quia cum Baptismus sit janua fidei , debet
per ipsius formam fidei protestatio signi-
ficari : fides autem in hoc consistit , quòd
credamus tres personas æquales in una
natura & substantia : quæ unitas non
exprimitur per particulam *cum* : *Igitur*
&c.

CONFERENTIA XIII.

Jacobus Marchantius in Resol. pasto. 36
Jralibus de Sacram refert , Sacerdotem
linguâ impeditum sic baptizâsse , *Ego te*
Baptizo in nomine Papatris & Fifilii Spiri-
tus sancti. An validè ? R. cum ipso, quòd
validè. Ratio est : quia tunc exurgit sensus
idem , eademque significatio ex hujus-
modi

modi verbis in mente audientium, qui soliti erant eum audite, qui nascitur ex forma ordinaria.

De necessitate Baptismi.

CONFERENTIA. XIV.

37. **C**Atechumenus ante Baptismum actualiter susceptum rapitur ad Martyrium, per miraculum tamen manet superstes: quæritur ergo, an teneatur nihilominus postea baptizari? Ratio dubitandi est, quia per Martyrium fuit baptizatus Baptismo sanguinis, adeoque justificatus.

RESOLUTIO : Catechumenus Martyrio superstes habens opportunitatem accipiendi Baptismum fluminis, tenetur illum adhibere sub peccato mortali. Ratio est: Quia unusquisque tenetur ad assumenda media necessaria ad salutem, qui eorum necessitatem novit, habetque occasionem ea adhibendi: sed Baptismus fluminis est medium necessarium ad salutem ex illo Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intro-*
troire

troire in regnum DEI : Et Catechumenus id novit, habetque ut supponitur, opportunitatem : Igitur, &c.

Dies, Catechumenum jam esse justificatum per Baptismum sanguinis : igitur non indiget amplius Baptismo fluminis. 38.
R. Dist. antecedens : si habuerit votum Baptismi fluminis, conc. si non, neg. antecedens & conseq. tenetur enim satisfacere voto. Instabis : Infans in odium Christi occisus salvatur, qui tamen non habet votum Baptismi : Igitur & catechumenus per martyrum justificatur absque tali voto. R. Neg. conseq. & parit. Ratio disparitatis est, quia infans est incapax voto, capax autem Catechumenus : Illi itaque sufficit Martyrium sine voto Baptismi fluminis, non item huic.

CONFIDENTIA XV.

ALiqui Parentes solent diu differre Baptismum parvulorum suorum, an peccent ? R. Eos sine dubio peccare graviter, si id faciant absque iusta-
39.
sta-

sta causa. Ratio est : quia quisque tenetur sibi commissis providere de remedio salutis quamprimum commodè potest, præsertim si subjecti sint & expositi periculo mortis : parvuli autem ut plurimum infirmitatibus subjecti sunt, adeoque periculo mortis & æternæ damnationis : igitur, &c.

Dixi autem : *absque justa causa* : si enim justa causa adsit differendi solemnem Baptismum, ut fieri consuevit apud Magnates expectantes Compatres suos aliunde venturos, eo casu non oportet privatim baptizare infantem (nisi periculum suadeat) & intermissas ceremonias postea adhibere : id namque sola necessitate urgente conceditur ; ut proinde melius sit per aliquot septimanas Baptismum differre, quàm ceremonias omittere, & statim baptizare. Ita docent V. Baptismus, Angelus & Armilla. Similiter volens baptizari adultus non peccat, si aliquantulum differat Baptismum recipere, ut interea possit debitè catechizari : nec ille, qui moratur in medio Infidelium aut Judæorum, inter quos

quos est periculum subversionis post Baptismum, nisi prævideatur postea defutura occasio tunc enim magis animæ salus, quàm periculum reditûs ad Infidelitatem curanda est.

CONFERENTIA XVI.

PArvulus Christianorum parentum filius est in manifesto periculo vitæ nondum baptizatus ; ad sunt Christiani, qui libenter eum tingerent sacro lavacro, ac non sine periculo propriæ vitæ; Quæritur, an ad id obligentur?

RESOLUTIO est affirmativa : ita apud & cum P. Gobat tr. 2. cas. 7. n. 224. Sylvi Navar. Coninck, Bonacina, & alii. Ratio est: quia quisque tenetur vitam propriam prodigere temporalem pro salute proximi in extrema necessitate vitæ spiritualis constituti. Unde S. Joan. Epist. 1. c. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam posuit pro nobis, & nos debemus pro Fratribus animas ponere.*

De Ministro Baptismi.

CONFERENCE XVII.

4). **Q**uia cap. si quis per ignorantiam, habetur. *Si quis per ignorantiam, ordinetur antequam baptizetur, debere ab eo Baptizatos iterum Baptizari*, non immerito dubitatur, an non Baptizatus possit valide Baptizare, ideo fit.

RESOLUTIO ex Conc. Flor. in decreto unionis : In casu necessitatis non solum Sacerdos vel Diaconus, sed etiam Laicus vel mulier, imò etiam Paganus & Hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia. Ratio desumitur ex necessitate hujus Sacramenti : Quoniam scilicet plurimi perirent ex defectu Ministri, si non quilibet obvius in necessitate esset sufficiens, Unde ad cap. *si quis per ignorantiam*. 12. Ibi refertur à S. Isidoro errorem aliorum : Quare statim subjungitur sed Romanus Pontifex nō hominē judicat qui baptizat, sed Spiritum Dei subministra-

re gratiam Baptismi, etiam si Paganus sit,
qui baptizat.

CONFIDENTIA. V.

Quidam Parochus ex odio, quod 42.
habet erga Parentes, recusat
baptizare infantem, adest autem Dia-
conus: Quæritur ergo, an is tunc possit
solemnem Batismum conferre? Ratio
dubitandi est: quia Diacono id solùm
licere videtur in absentia Sacerdotis, &
ex commissione ordinarij; hinc autem
adest Sacerdos, & quidem ordinarius,
nec dat licentiam Diacono, ut suppo-
nitur: Sit itaque

RESOLUTIO: Diaconus in ca-
su proposito potest licitè administrare
Baptismum solemnem infanti, etiam si-
ne licentiâ Parochi, si alius Sacerdos non
ad sit, qui possit & velit baptizare. Ratio
est præceptum Charitatis erga proxi-
mum, & quia hanc potestatem accipit
ab Ecclesia in ordinatione. Ex quo ad
rationem dubitandi. R. Sacerdotem
nolentem baptizare haberi pro ab-
sente.

CONFERENCE. XIX.

43. **A**bsente Parocho affertur baptizandus infans, qui, nisi statim baptizetur, morietur absque Baptismo, itaque præsens Subdiaconus baptizat ipsum solemniter: an bene? *R.* Subdiaconum tunc incurrere irregularitatem decretam *cap. 1. de clerico non ordinato ministrante*, in illos, qui non ordinati ministrant vel baptizant,

CONFERENCE XX.

44. **P**uerpera, verita ne proles, quæ jam incipit egredi ex utero, moriatur priusquam tota edatur in lucem, dixit adstanti mulieri, asperge aquâ partem, quam vides egressam, ego interim proferam verba præscripta: an bene?

RESOLUTIO : Speculativè loquendo Baptismus fuit nullus; adcoque absolutè repetendus, si infans totus edatur in lucem. Ratio est clara: quia Forma tunc non fuit vera: puerpera enim, quæ dicebat: *Ego te*
bap-

Baptizo, non baptizavit, sed altera mulier, quæ aspersit.

Dixi autem, *speculativè loquendo*, quia *practicè* aliter sentiunt Cajet. *Marsilius. Hurtad. & Capeauville apud Gobat. tr. 2. casu 4. n. 146. qui ait*: Si fuit præsentissimum periculum mortis, & altera mulier erat imperita formulæ, tamque hebes, ut non potuerit voce sequi præeuntem verba, potuit, imò debuit puerpera sequi sententiam auctoritate probabilem DD. cit. Unde infert *Gob. cit. n. 547. hanc sententiam locum habere posse tempore pestis*; si enim, inquit, in domum peste infectam obseratamque nemo permittatur ingredi, & mulier, quæ sola in domo est, penitus ignara & indocilis formulæ, poterit Parochus, e. g. in casu extremæ necessitatis per fenestram apertam dicere: *Ego te Baptizo in nomine &c.* matre interim affundente aquam, ut observat pestiferorum patronus eximius *Capeauville q. 20. de Bapt.* Hæc pro praxi *Gob.* utique subponens, Parochum loqui in persona baptizantis.

CONFIDENTIA XXI.

45. **C**onstitutiones synodales Diocesis
Constantiensis part. i. tit. 6. n. 4.
statuunt, ut examinent diligentissimè
Parochi, aut eorum focii obstetrices,
vel alios, qui infantem aliquem bap-
tizârunt, an & quomodo, quibus verbis
& formâ, quâ materiâ & aquâ, & cum
quâ intentione baptizaverint? Quæ-
ritur proinde primò, ad quid obligen-
tur circa hoc Parochi & obstetrices? Se-
cundò, an & quando rebaptizandi sint
parvuli, ab obstetricibus baptizati? pro
quo fit

46. **R E S O L U T I O** prima: Obste-
trices ex officio tenentur sub mortali dis-
cere formulam, modumque baptizandi.

Ratio est: quia ex tacito pacto ad id
obligantur: non enim admitterentur
ad hoc officium obeoundum, nisi tacitè
se obligarent ad Baptismum ministran-
dum in tam frequentibus casibus necessi-
tatis: unde sequitur

R E S O L U T I O secunda: Pa-
rochus ignorans, an obstetrix sit debi-
tè instructa in prædictis, peccat gra-
viter eam non examinando: cum e-
nim

nim ea sit quasi vicaria Parochi in casu necessitatis, quisque autem obligetur scire, an vicarius suus peritus sit Officij sui; igitur & Parochus tenetur scire, an obstetrix noverit, quæ sunt necessaria ad Baptismum conferendum,

R E S O L U T I O tertia : In repe- 74.
tendo Baptismo ab obstetrice collato accomodare se potest Parochus statuti suæ diœcesis, in quarum plurimis statuitur, ut omnes sic baptizati rebaptizentur cum conditione, *si es Baptizatus, ego te non baptizo; si verò non es baptizatus, ego te baptizato in nomine, &c.* In aliis autem præcipitur Parochis, ut si debitam materiam, formam, & Ecclesiæ institutionem adfuisse cognoverint, baptismum ab obstetrice collatum minimè repetant; si probabiliter dubitent, baptismum cum conditione conferant. Dixi autem, accomodare se potest; nec enim debet omittere rebaptizationem cum conditione, qui vel minimum dubium habet de valore Baptismi collati ab obstetrice, etiam in locis, in quibus non solet fieri rebaptizatio,

ita enim jam passim fert consuetudo propter plurimos defectus substantiales quos commisere obstetrices, vel ob terrorem & trepidationem ex lamentis matris causatos, vel ex vigilia & labore, quibus diutiùs vexantur ac defatigantur, veletiam ex mero liberaliùs sumpto ad faciendos sibi amicos; quibus omnibus facilè ita pertrubantur, ut illam unciam iudicii seu prudentiæ, quâ tales mulieres aliàs pollent, propè amittant. *Hæc P. Gob. latius.*

CONFERENCE XXII.

48. **U**Na aliqua obstetrix ex suggestu cuiusdam Religiosi petit à suo Parrocho chrisma baptismale, ut illo ungens puerperam reddat parturitionem expeditiorem: an debeat concedere vel negare?
- R. Gob. hîc tr. 2. n. 190. puto etiam Marchantium negaturum, eò quòd in Conc. Moguntino sub. Carolo M. cap. 37. sic statuatur: Presbyteri sub sigillo custodiant Chrisma & nulli sub prætextu medicine vel maleficii donare inde præsumat; quod si fecerint, honore priventur. Et quis prober profanum*

fanum illum tactum, tractationemque rei sacræ? Ratio autem esse potest, tum quia Chrisma ad id non est institutum; tum quia à malis ad maleficia adhiberi solet.

CONFERENTIA XXIII.

ANtonius Quantànadvenas *singula-* 49.
rium tr. I. Sing. 4. narrat de obstetrice, quæ Confessario fassa fuit, se per spatium 20. annor. omnes parvulos periclitantes baptizasse vel siue vel etiam cum contraria intentione; quid agendum tali Confessario?

R E S O L U T I O : Si in illo loco mos fuerit non rebaptizare cum conditione baptizatos ab obstetrice (qui vel ob hunc ipsum casum persuadendus esset) Confessarius debet pœniteni suadere, ut vel seipsam prodat magistratui etiam cum vitæ periculo, quatenus fieri possit possibilis provisio ad baptizandos priùs invalidè baptizatos, si qui sint superstites; vel id ipsum fateatur Confessario extra Confessionem; vel certè det licentiam eidem revelandi errorem in Confessione detectum:

rectum : & si ipsa pœnitens abhorret supplicium promeritum, poterit se interim per fugam ad alias partes transferre.

Ratio horum omnium est Charitas imperans vitam exponi periculo propter necessitatem spiritualem proximi extremam; qualem in proposito patiuntur omnes à pœnitente invalidè baptizati, ut patet.

50. Petis, quid si aliqui ex dictis invalidè baptizatis essent jam Sacerdotes, vel Episcopi ordinati? R. Omnes illos esse reordinandos, eosque, quos tales Episcopi ordinârunt. Ratio est manifesta; quia Batismus est janua aliorum Sacramentorum, ita ut nullum validè suscipiatur nisi a baptizato.

CONFERENTIA XXIV.

51. **I**nfans Christianorum Parentum abductus à Turcis, nondum baptizatus, perimendus infallibiliter, corpore & animâ, nisi tu captive Christiane ipsum baptizes: & si hoc fecetis, in periculum vitæ tuæ te conjicies: quid igitur faciendum?

R. Te obligari in conscientia talem pervulum baptizare. Ratio est; quia quisque tenetur vitam suam corporalem prodigere pro salute spirituali proximi constituti in extrema necessitate. Ita cum D. Thom. 2. 2. q. 26. à 5. ad 5. omnes Catholici. Ex illo Joan. Epist. 1. c. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus animas ponere.*

CONFERENCE XXV.

TEmpore pestis mulier parturit, nec §2.
 novit formam Baptismi; nec alius adest, qui noverit, an teneatur Parochus baptizare, si probabilissimè timeat, ne contrahat pestem, cum interim sit solus in pago, & alii plures laborent eodem morbo decessuri absque Sacramento Pœnitentiali Parochus moriatur: an is teneatur se hujusmodi periculo exponere?

R. P. Gob. hic tr. 2. n. 233. Ubi periculum majus prævidetur, ubi procul dubio est plenius consulendum plu-

ribus quàm uni. atque ita etiam sentit
Tan. tom. 3. disp. 2. n. 62.

CONFERENCE XXVI.

53. **E**odem planè tempore & momento
 elabatur ex recto murarius, & nasci-
 tur infans, quorum alteruter certò mo-
 rietur absque Sacramento, si post pona-
 tur alteri; adquem eundem est Domino
 Parocho;

Et Curet infantem per Laicum, si
 quis adsit sciens & potens baptizare, &
 advolet ad lapsum; si verò non sit, qui
 possit Baptismum administrare, præferat
 infantem viro. Ratio prioris responsi-
 nis est; quia sic utrique succurritur:
 posterioris autem; quia ubi difficultas
 occutrit, accipiendum est illud, quod
 habet minus periculi, ait *Doct. Angel.*
3. p. q. 83. a. 6. ad 2. in proposito au-
 tem murario minus periculi est quàm
 infanti, dum ille potest seipsum juvare
 per contritionem & desiderium confi-
 tendi, hic autem minimè.

CON-

CONFIDENTIA XXVII.

Quidam Sacerdos ad omnia tardus ; 54.
sua cunctatione sæpe in causa est ,
quòd infantes absque Baptismo morian-
tur : Quid talis meretur ? R. in can.
quicunque, *dist. 4. de consecr.* dici , depo-
natur ; Et solent severissimè puniri.

CONFIDENTIA XXVIII.

Quid faciendum Parocho , qui sub 55.
Sacrificio Missæ mouetur, infantem
recens natum animulam agere , neca-
desse , qui sciat baptizare ? R. P. Gob.
ubi sup. n. 250. eum depositâ casulâ
debere accedere ad subveniendum pe-
riclitanti (etiam post Consecrationem)
peractoque illo tam urgente negotio ,
perficere Sacrificium.

CONFIDENTIA XXIX.

Parochus vocatus ad puerperam 56.
reperit eam defunctam , Prole
adhuc vivente in utero , quid facien-
dum ? R. Mandet confestim aperiri
ute-

uterum, & baptizet novam creaturam si fortè vivam repererit, Ita Gob. loc. cit. n. 260.

CONFERENTIA XXX.

57.

Notum est palam, extare tria loca mirifica, unum in Lotharingia *Mirecourt* ad imaginem Deiparæ Virginis PP. Cordigerorum; alterum in Tirol *Brauneck* dictum, similiter ad statuam miraculosam B. V. M.; & tertium in ædicula Lauretana *Bruntrutum*; ad quæ deferri solent infantes ante Baptismum mortui, ubi post certas preces edunt talia vitæ indicia, ut credantur esse animâ præditi; eamque ob rem tinguntur aquâ baptismali saltem cum conditione; ac paulò post fiunt omnis sensûs, motûs & alterationis expertes. Quæritur itaque, quid sit de talibus Baptismis sæpe cit. à n. 272. se vidisse duo authentica instrumenta testantia ejusmodi mirificum reditum ad vitam, emigrationemque ex illa; unde infert, aitque, ut sequitur: *Denique tamen*

sa-

sapissimè repetita prodigia sustulerunt omnem ferè dubitationem, præsertim in Mirecourt ; idcirco iudico omnino, posse hic, & debere tingi sacro latice saltem cum conditione. Hæc non ego, utpote nullam hujus rei experientiam aut notitiam nactus, sed. P. Gob. quicquid proinde Lectori visum fuerit, credat, per me licet.

CONFERENTIA XXXI.

Quia varia solent Monstra pronasci § 8.
ab infelicibus mulieribus, utpote cum duobus capitibus, cum bino pectore, naribusque bovinis, cum simiarum faciebus, sine ullo planè capite, & oculis insitis hinc inde in humeris, ex bestia & homine conceptus Satyrus, &c. Quæri hic potest, aut certè debet, an & quomodo talia monstra sint baptizanda?

R E S O L U T I O prima: quando § 9.
tanta est distinctio, multiplicatioque partium principalium [puta capitum, pectorum, cordiumque] diversitasque ope-

operationum ut insinuent plures animas debent singula capita seorsim baptizari. Ita *Scot. in 4, dist. 6. q. 2.* Et ratio est, quia tunc sunt duo supposita. Quod si verò sub duobus capitibus deprehendatur tantum unum cor, tunc unum caput absolutè baptizandum est, & alterum conditionatè; quia non est sine conditione ministrandas Baptismus in dubio: est autem tunc dubium, an sit duplex homo: igitur &c.

60. RESOLUTIO secunda: Quando monstrum habet omnia prorsus membra humana, & caput ferinum, habendum est pro verò homine [cum vir ex muliere non genere bestiam] adeòque baptizandum absolutè. Ratio est: quia reliquum corpus à capite satis indicat, illud fuisse vegetatum à corde humano, quod principatum tenet inter partes hominis.

61. RESOLUTIO tertia: Si portiores partes corporis sint speciei ferinae, & constat monstrum progenitum esse ex viro & muliere, baptizandum

dum est cum conditione: si autem sciat-
ur esse Satyrus ex muliere & bestia na-
tus, is omnino Baptismo careat. Ratio
primæ partis: quia ex mero humano se-
mine bestia gigni non potest: & secun-
dæ quia talis Satyrus, ait Bonac. *de sac-
ram. disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 3.* non des-
cendit ex Adamo; ideoque renascendus
non est.

CONFERENCE XXII.

26.
Quidam à veneficis parentibus
natus, à diabolo valde infestatur,
nec sciri potest ullo indicio, ubi, vel a
quo baptizatus fuerit. Quæritur proin-
de, an sit rebaptizandus saltem sub con-
ditione? R. R. Gob. hic n. 384. diuturnas
& graves infestationes dæmonis posse
quandoque injicere prudentem suspicio-
nem, aut metum, ne quis non sit bap-
tizatus validè. Probari id potest variis exem-
plis illorum, qui postquam fuerunt reba-
ptizati, obtinuerunt quietem animi &
cor-

corporis; quæ Exempla refert postea n. 456. & 457.

CONFIDENTIA XXXIII.

63. **I**N urbe quadam Helvetiæ sunt duæ Ecclesiæ, in quarum una pro Baptismo adhibetur Aqua elementaris, in altera sat crebrò aqua rosacea: jam recens conversus ad fidem Catholicam, scit se baptizatum in posteriori Ecclesia, dubitat proinde, an in aqua rosacea, vel naturali; an repetendus Baptismus?

RESOLUTIO: Rebaptizandus est utique Helvetus cum conditione, tum quia dubitat prudenter an non sit baptizatus in materia omnino dubia; tum quia à Ministro Calviniano aut Zwingliano; qui concionatoriè tantum & historicè solent proferre suas formas sacramentales. Ita Gob. sup. n.

395

64. CONFIDENTIA XXXIV.

Parochus ingressurus Ecclesiam, reperit ante fores infantem expositum cum scheda attestante, eum esse

esse rite Baptizatum; an possit, ac debeat id credere?

R. Cum constitutionibus synodalibus constantiensibus, part. 1. tit. 6. n. 6. Infans expositus, licet in collo habeat appensum testimonium, quod Baptizatus fuerit, si tamen aliundè non constet, Baptizetur sub conditione. Ratio autem est: quia tales infantes ut plurimum Baptizantur ab ipsissimis Matribus tegendi sceleris ergò, quæ persæpè sunt Iuvenulæ Meretriculæ Formæ & materiæ Baptismi ignaræ: igitur si Baptismi obstetricum sunt suspecti, à potiori talium Meretricularum.

CONFERENTIA XXXV.

Sacerdos tenerrimæ conscientiæ confuso 652
ferendo Baptismum infanti fuit involuntariè distractus: & ideo exacto ministerio cœpit anxie dubitare, an non omiserit, verba illa, *Ego te Baptizo*, sciens probè se dixisse reliqua, *in nomine Patris &c.* An debeat repetere Baptismum cum conditione?
R. Cum P. Gob, cit. n. 422, minimè,
D 60

est quod distractio in tali viro non possit fundare ullum rationabile dubium alicujus omissionis. Et huc facit sapiens monitum D. Thom. 3. part. q. 3. a. 6. ad 5. ita loquentis : *Nihil debet [Sacerdos Sacrificans quidni & Baptizans] repetere propter eam solam causam , quod non recordetur , an hoc aut illud fecerit , aut dixerit.* Notent scrupulosi.

CONFIDENTIA XXXVI.

66. **I**N clementina de Bapt. cap. presentia : *presentia prohibemus.* Habentur Sequentia : *Presentia prohibemus edicto , ne quis de cetero in Aulis vel Cameris , vel alijs privatis domibus , sed duntaxat in Ecclesiis , in quibus sunt fontes ad hoc specialiter deputati , aliquos , nisi regum vel Principum , quibus valeat hoc in casu deferri , liberi extiterint , aut talis necessitas emergerit : propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi , audeat Baptizare. Qui autem secus presumpserit , taliter per suum Episcopum castigetur , quod alij similia attendere non presumant.* Hæc
Ca.

Canon. Cui videtur praxis esse contraria per Germaniam: quid ergò dicendum?

R2. Per Principes intelligunt hic Riccius decis. 427. & Quintanadu. Singular. tr. 1. singul. 21. omnes grandes Hispaniæ, Comites, Barones, Legatos Regum, & universim omnes habentes Jurisdictionem temporalem; idcirco idem permittitur [Sed non nisi in sacello vel Oratorio, nisi necessitas excuset] nobilibus in germania, præsertim imperialibus. Portò necessitas, ob quam clementina etiam alijs inferioris conditionis concedit Baptismum privatum, non debet esse insuperabilis, sed sufficit probabile periculum fore, ut, nisi Baptizetur infans extra Ecclesiam, vel sine Baptismo moriatur, vel timenda sit infirmitas; vel si infans non possit deportari ad Ecclesiam citrà periculum infamix Matronæ vel puellæ nobilis, quæ occultè peperit &c. Hæc enim & similia sufficienter tangit clementia ibi aut talis necessitas emerferit &c.

CONFIDENTIA XXXVII.

67. **C**onc. Trid. sess. 25. cap. 2. Hæc
 habet : unus tantum sive vir sive
 mulier juxta sacrorum Canonum insti-
 tuto, vel ad summum unus & una,
 Baptizatum de Baptismo suscipiant,
 inter quos & Baptizatum ipsum, &
 illius Patrem & Matrem, nec non in-
 ter Baptizantem & Baptizatum, Bap-
 tizatique Patrem & Matrem tantum,
 Spiritualis cognatio contrahatur. Ad
 quæstionem igitur, utrum si Maritus
 & uxor assistant Baptismo solemni,
 contrahant inter se cognationem spiri-
 tualem, facile & negativè : ratio pa-
 tet ex verbis Concilij Trid. satis claris.
 Similiter ad aliam, an Parochus pec-
 cat admittendo plures Patrinos, quam
 unum & unum & ex constitutioni-
 bus synodalibus Constant. Diocesis part.
 I. tit. 6. n. 8. viri Nobiles, si quan-
 do plures Patrinos fortè pro majori
 solennitate, & familiæ suæ splendore
 adhiſcant, volumus, ut Parochi du-
 os ex illis designent, qui susceptores
 sint [utique unum & unam.] & cog-
 ua-

nationem Spiritualem contrahant, atque in librum Baptizandorum à Parochis inscribantur; reliqui non item, quos tamen loco testium solennitatibus Baptismi interesse non Veramus.

68.

At inquires, Fulminabunt alij Nobiles, si repellantur. R. Non fulminabunt, si hanc cautelam adhibeas; videlicet porrigè illi Baptizatum, quem designasti? sic enim fiet, ut reliqui postea eundem suscipientes non contrahant cognationem. Et si adsit Principalis Hæreticus, qui aveat Patrinitatem, detur infans obstetrici, & ab ea offeratur Hæretico; atque ita vel obstetrix, vel neuter erit Patrinus.

CONFERENTIA XXXVIII.

69.

PArvulus in periculo constitutus Baptizatur Baptismate privato absque cæremoniis, ut assolet, post supplentur cæremoniæ omissæ, in Ecclesia, inter quas præcipua esse videtur assistentia Patrini: quaeritur ergo an is fiat verè patrinus?

D 3

R. Cum

R. Cum Communi, Officium Patrini esse ab Ecclesia institutum pro solo verò, certo. & absoluto Baptismo. Ita Bonacin de Matrim. q. 3. punct. 5. §. 2, n. 10. Cum ergò in tali supplemento Ceremoniarum utcumque solenni, non fiat verus Baptismus; aut certe non absolutus sed conditionatus tantum, nulla contrahitur in eo realis & vera cognatio.

CONFIDENTIA XXXIX.

70. **V**idi aliquoties in Ecclesia N. Baptizari infantes, quos Baptista reddidit immediatè obstetrici, assistentibus Patrinis; & ideò videbatur mihi ibi nullam contrahi veram Patrinitatem à designatis Patrinis: an recte?

R. Ad Contrahendam hanc cognitionem, atque ad veram denominationem Patrini postulati, us quis vel actu teneat infantem, dum aqua super eum affunditur à Baptista, vel certè immediatè accipiat è manu ipsius Baptiste; ac proinde

de non effici Patrinum vel Matrinam, illum vel illam - cui tradit infātem is, qui accepit mediatē vel immediatē à Baptizante: Sunt Verba P. Gobat hic, n. 538. sic etiam sentit Escobar in Theol. moral. Lib. 11. Sect. 1. cap. 1. citans Pontium & Sanchez. Perez. Bonacin. Atqui in Ecclesia N. designati Patrini non accipiunt immediatē, nec tenent Baptizatum sub Baptismo: itaque nullam contrahunt cognationem spirituales. Cæterum nolum hoc dictum, si fortē consuetudo dioceseos vim legis obtinens sit in contrarium; de qua scient illi aut certē scire debent, qui hoc praticant; imò essem contentus cum Barbosa in Trid. sess. 24. cap. 2 de reform. Matrim. n. 26. si commater traderet infātem sacerdoti jam jam Baptizaturo, cuicumque deindē reddendum finito Baptismo.

CONFERENTIA XXXX.

Puerperā mortuā, perichitans fœtus editus Baptizatur à vidua:

D 4

qua-

quæritur proinde, an iste vidua possit contrahere cum viduo seu viro emortuæ puerperæ: ratio dubitandi est, quia in Baptismo necessitatis & non solenni, non videtur contrahi cognatio spiritualis.

RESOLUTIO: Quamvis Patrinus Baptismi privati non fiat cognatus Spiritualis, fit tamen Baptizans; ita Gob. hic n. 577. citans pro priori parte Sanchez Lib. 7. de Matrim. disp. 26. n. 14. & pro posteriori Marchant. In Resol. pastor. de Bapt. cap. 5. n. 3. unde vidua, quæ Baptizavit Filium vidui, non potest cum eo contrahere. Ad rationem dubitandæ eum valere quoad Patrinum, non autem quoad Baptizantem.

CONFERENTIA XXXXI.

72. **N**on pridem petiit in nostra viciniâ Pater Baptizandi à Parocho ut Patrinum ageret; an rationabiliter?

R. Rationabiliter & irrationabiliter; rationabiliter quidem, Si Parochus habuisset Capellanum vel vicarium; it.

irrationabiliter autem , si unus idem-
que deberet agere Baptizatorem & su-
scriptorem : quis eum tunc interrogan-
ti Respondeat ? ais : interrogatio &
responsio casu conveniunt : itaque
potest Baptizans sibi ipsi respondere :
at benè quidem ais, casu conveniunt
sed non subjecto.

CONFIDENTIA XXXII.

Contingit nonnunquam Parochum
negligentem esse in notandis 73.
ad Librum Baptizatorum Baptismatè sa-
cro renatis , an non graviter peccet ?
ad hoc.

R. Quintanad. singl. tr. 2. sing. 2.
peccare mortaliter : ratio est : quia
ista negligentia vergit in magnum præ-
judicium Baptizati : etenim ex talibus
libris petitur testimonium ætatis pro-
ordinibus , professione in Religione,
Matrimonio , liberatione à tutela , mi-
noritate , de cognatione spirituali , &
de Parentibus. Undè valde providè
vehementer hortatur P. Gob. hic. tr.

2. n. 589. Dominos Parochos, ut notent non solum dies Baptismi, sed & nativitatibus; imò etiam horam, quâ quis natus est; an ante vel post prandium prodierit in Lucem; quia tale registrum facit plenam fidem coram quovis tribunali, quando est quæstio vel de Baptismo reverâ collato, vel de ætate; siquidem Parochus in tali & pro tali actu est Noterius Publicus.

De Sacramento Confirmationis.

CONFIDENTIA XXXIII.

74. **U**Nus aliquis vult Ordinari in clericum, quem dum Episcopus interrogat, an sit confirmatus. R. Se quidem confirmatum, at non nisi oleo Infirmorum, cò quod non adfuerit Chrisma; est nè ergò iterum confirmandus?

RESOLUTIO est affirmativa: Ratio est manifesta; quia ubi in Sacramentis non adhibetur materia essentialis, ibi non stat ratio Sacramenti, adeoque reperenda: sed
ole-

oleum infirmorum non est materia essentialis Sacramenti confirmationis: igitur &c. Prob. m. Nam. concil Flor. in litt. Un. pro materia hujus Sacramenti statuit Chrisma confectum ex oleo & Balsamo: sed oleum infirmorum non est Chrisma confectum ex oleo & Balsamo, ut patet, igitur &c. Deindè Conc. non dicit oleum esse materiam hujus Sacramenti, cui aliquid Balsami admisceri debeat; sicuti loquitur de materia Eucharistiæ dicens, illam esse vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua admiscenda est, sed dicit esse Chrisma ex oleo & Balsamo confectum; quæ locutio æqualiter oleum & Balsamum ad hoc Sacramentum requirit.

TITULUS III.

De Venerabili Sacramento
Eucharistiæ , & Missæ
Sacrificio.

CONFERENTIA. I.

75. **S**acerdos Sacrificaturus die Domini-
co non reperit hostiam triticeam, ut
ergò populus satisfaciat obligationi au-
die di missam , utitur hostiâ filiginea:
quæritur itaque an non præstaret omit-
tere sacrum , quam talem hostiam con-
secra e ?

R E S O L U T I O prima : Si per
filiginem intelligatur species illa fru-
menti , quàm Germani vocant Dint-
ckel / Fejen / vel Kern / apud omnes
inconfesso est , hostiam ex ea confe-
ctam esse materiam , & licitam & suf-
ficientem , consecrationis : Ratio est ;
quia etsi non sit Triticum strictè [Ger-
manis

manis *Waizen*) est tamen Species Tri-
uicilati^{us} sumpti, æquivalens Tritico stri-
cè; vocaturque per *Alsatiam Waizen*.
Est itaque solum controversia de filigine
accepta pro secali, germanicè *Rocken* / ex
qua non pinfitur tam albus panis, quàm ex
filigine in priori acceptione, usualis tamen
& quotidianus, etiam inter homines ho-
nestæ conditionis; de qua proindè fit.

RESOLUTIO secunda: filigo five 76.
secale [*Rocken*] probabilius non est ma-
teria sufficiens ad consecrationem; adeo-
que præstat omittere sacrum die domini-
co, quam in hostia filiginea celebrare. Pro
hac citantur D. Thom. q. 74. a. 3. & Scot.
4. Dist. II. q. 6. n. 1. & Communis.

Probatur autem ex Conc. Fler. in de-
creto unionis: Ubi dicitur: *Tertium est Eu-
charistia Sacramentum, cuius materia est Pa-
nis triticeus & vinum ex vite*. Undè Cate-
chismus Rom. c. de Euchar. §. 12. *Nullus
panis nisi triticeus apta ad hoc Sacramentum
materia putandus est: Hoc enim Apostolica*

traditio docuit, & Ecclesiae auctoritas firmavit. Arqui siligo nullibi pro tritico reputatur; nec est tritico in bonitare æqualis, ut ador & spelra: igitur non est materia consecrabilis. Dixi porro *probabilius*; quia oppositum probabile censent Laym. Tan. Gob. & noster Patricius, saltem in casu urgentis necessitatis, utique propter communem ejus usum inter homines.

CONFERENTIA II.

77. **P**arochus habens plures moribundos providendos, dum non adsunt panes azymi, consecrat fermentatos: an licite? de valore nulli dubium est; quia uterque à scriptura simpliciter panis dicitur: Itaque sit.

RESOLUTIO negativa cum Laym. hic. c. 2. n. 4. & comuniori: ratio est; quia non censetur obligare præceptum de communicando in mortis articulo, quando id fieri non potest conformiter ad Ecclesiae præscriptum; decernitur autem à Flor, in decreto unionis, unumquem-

quemque sacerdotem debere conficere corpus Domini juxta suæ Ecclesiæ consuetudinem ; NB. *debere*, quod præceptum indicat : igitur qui consecrat in Ecclesia latina in fermentato, facit contra præceptum Ecclesiæ, adeoque illicitè.

CONFERENTIA. III.

Parochus it peregrinatum cum suo grege spirituali ad Ecclesiunculam sequestratam, longius à Civitate, ubi non reperit hostiam majorem, plures autem minores : quæritur, an ipsi liceat celebrare cum minori hostia ? 78

R. Cum Tamburino l. 2. c. S. §. 7. n. 16. si desit grandior hostia, posse pro sacrificio ex mera etiam devotione faciendo accipi unam è particulis, quæ præberi solent Laicis, monendo tamen prius populum ne fortè scandalizetur.

Ratio est, quia id nec lex aliqua prohibet, nec consuetudo obligans, dummodò scandalum absit, quod tollitur præadmonitione.

CON.

CONFERENCE IV.

79. **S**acerdos volens communicare pœnitentes confessos appoluit particulas consecrandas : dum autem consecraret hostiam Majorem, nullam habuit memoriam minorum, nisi primò post consecrationem Calicis; & ideò consecratò calice repetiit formam consecrationis panis super dictas particulas: quæritur proindè an rectè egerit?

R E S O L U T I O prima: vel sacerdos ille posuit particulas consecrandas super corporale, vel reliquit eas extra corporale, vel reliquit eas extra Corporale in pixide lignea: *si primum*, fuerunt consecratæ unà cum Majori hostia, non obstante earum oblivione, propter primam intentionem virtualiter perseverantem; adeoque graviter deliquit eas iterum consecrando. *Si verò secundum*, id est, si eas reliquit extrà corporale in pixidè lignea, iterum quæritur, utrùm habuerit intentionem eas consecrandi, ubicunque demùm fuerint, modò in debita præsentia: vel eas licitè & absque peccato consecrandi? *si primum*, validè, eas consecravit, sed non absque pec-

peccato ; quia velle consecrare Hostias extra Corporale , absque peccato fieri (scienter saltem) non potest. *Si secundum*, tunc eas omnino non consecravit ; siquidem intentio ipsius non extendebatur extra Corporale ; quia eo ipso non fuisset licita & absque peccato. Quòd autem eas denuò consecraverit post Calicis consecrationem , sive priùs validè , sive invalidè consecratas , est difficilioris resolutionis : propter quod fit.

RESOLUTIO secunda : Si præta- 80.
ctus Sacerdos dictas particulas consecrasset finita consecratione majoris Hostiæ , peccasset mortaliter ; quantò magis dum consecravit post consecratum Calicem. Ratio est manifesta : nam in primo casu consecravit Hostias jam consecratas una cum majori Hostia (si fuerunt Hostiæ infra Corporale) propter virtuales intentionem eas consecrandi , ut in priori resolutione dictum est ; atque adeò sacrilegè. In posteriori autem casu coepit novum Sacrificium , priori essentialiter jam peracto , idque mutilum ; quod
E abs-

absque mortali non licere omnes docent : ergo quomodo cunque se excuset , graviter erravit : nec potest se excusare cum ignorantia ; quia est nimis crassa & vincibilis.

CONFIDENTIA V.

81. **L**Egitur in variis Sanctorum historiis quod propter eorum merita aqua conversa fuerit in vinum miraculose , ut illa à Christo in nuptiis Canæ Galileæ : quod si ergo Sacerdos tale vinum consecraret, an validè ? Ratio dubitandi est ; quia secundum Concil. Flor. & exemplum Christi in Cœna Ultima, materia consecrationis Calicis est vinum de vite : vinum autem ex Aqua miraculosè productum non est de vite : igitur non videtur esse consecrabile,

RESOLUTIO : Quodcumque Vinum de vite , sive album sive rubrum, cujuscunque Regionis, debile vel generosum, imò etiam ex Aqua miraculosè productum, est materia valida consecrationis

tionis SS Sanguinis Christi , dummodo habeat veram & essentialem rationem Vini. Et Ratio est praxis Ecclesiæ , quæ secundum varias Regiones varia etiam vina adhibet ad Consecrationem. Unde licet Vinum ex Aqua productum non sit de vite quoad substantiam,

CONFIDENTIA. VI.

Sacerdos celebraturus ad copulandos sponſos , non habet Vinum : quare accepit racemum ex vite pendentem eumque comprimit, & liquorem inde manantem consecrat : an validè? 82.

R. Si racemus sit maturus, liquorem inde expressum esse substantialiter Vinum; si verò sit immaturus, ex eo deducere agrestam quæ nondum est vinum, sed via tantum ad Vinum; ideoque prior liquor consecrabilis , non item posterior.

CONFIDENTIA VII.

In frigidissimo Hyemis tempore Vinum , in calice totaliter congelatur 83.

ante Consecrationem ; nec habentur carbonesigniti : quibus liquefieri valeat : Quæritur proinde , num validè consecratur ? Ratio dubitandi est ; quia Aqua congelata non est materia Baptismi , licet substantialiter maneat Aqua ; igitur etsi Vinum congelatum maneat Vinum quoad substantiam , non tamen erit materia Consecrationis.

RESOLUTIO : Vinum quomocunq̃ue congelatum , etiam ante resolutionem , potest validè consecrari. Ratio est : Quia secundum Ecclesiæ intentionem in Missali de defectibus in Missa occurrentibus , in Vino post Consecrationem congelato manet Christus : ergo eodem modo potest in similem materiam induci Christus. Nec est paritas Baptismi cum Eucharistia : Ille enim consistit in ablutione sive usu Aquæ , qui usus haberi non potest , quamdiu Aqua glacies est : Eucharistia autem est Sacramentum permanens independens à potatione ; unde licet Vinum congelatum tu tale non
sic

fit porabile, potest tamen in eo salvari ratio Sacramenti secundum esse permans.

CONFERENCE VIII.

Alexander I. Papa post S. Petrum *sex-* 48
tus Epist. ad omnes Orthodoxos, ait:
Non debet, ut à Patribus accepimus, in Calice Domini aut Vinum solum, aut Aqua sola offerri, sed utrumque permixtum: Estne ergo utrumque de necessitate Sacramenti?

R E S O L U T I O : Vinò consecrando Aqua modicissima admiscenda est, non necessitate Sacramenti, sed præcepti tantum, non Divini, sed ecclesiastici, sub mortali tamen obligantis. Ita habent expresse Rubricæ Missalis de defectibus. Inam Concilia *Flor. & Trid.* absolute definiunt materiam hujus Sacramenti esse Vinum de vite, cui Aqua admisceri debet, ita quidem, ut Vinum consecratur, Aqua verò non nisi prius conversa in Vinum, consequenter non est de

necessitate Sacramenti sed præcepti ,
non Divini , sed Ecclesiastici ; quia de
Divino non constat : & *Concil. Trid.* sim-
pliciter dicit , præceptum esse ab Ecclesia
Sacerdotibus , ut aquam Vino in calice of-
ferendo miscerent. Quòd autem hoc
præceptum sit obligans sub mortali ,
inde facilè conjicitur ; quia hæc mixtio
sit ad representanda gravissima mysteria ,
utpote fluxionem aquæ & sanguinis ex
latere Christi in Cruce : item unionem
hypostaticam Deitatis cum humanitate
in Christo : & denique unionem Chri-
sti cum Ecclesia. Deinde Theologi ita
necessariò requirunt hanc aquæ mixtio-
nem , ut nullum admittant casum , quo
liceat inchoare Sacrificium cum prævifo
defectu aquæ ; quam si oblitus es infun-
dere suo tempore , debes postea supplere
si advertas , etiam post consecrationem
Hostiæ , non tamen consecrato jam Vino ;
quæ utique omnia gravem obligationem
insinuant.

CONFERENTIA IX.

EDituus affert particulas consecran-
das post *Orate Fratres*, ante Præfatio- 85.
nem, an liceat Sacerdoti eas acceptare
& consecrare? Ratio dubitandi est: quia
Rubricæ Missalis præscribunt, hostias
pro communicantibus consecrandas de-
bere poni super Corporale ante Offerto-
rium, quatenus offerantur cum majori
hostia.

RESOLUTIO: Eas licitè conse-
crari [præmissa tamen oblatione mentali]
docent Diana p. 2. tr. 14. Resol. 71. Ga-
vant. apud ipsum: Busenbaum tr. 3. c. 1.
Dub. 5. in fine. Et quidni etiam, modò
adsint ante Consecrationem? Omnino
concedunt Tamburin. & Gobat apud
Patric. part. 1. n. 170. Ad rationem dubi-
tandi. R. Rubricas præscribere id, quod
ordinariè fieri soleat, & quod melius, non
quod necessarium est.

CONFERENTIA X.

Postquam Officiator insolenni Saero 86.
con-

consecraret Ciborium plenum particulis ante cantatum *Pater noster*, adfuit alius Sacerdos auferens Ciborium pro communicandis poenitentibus, qui erant in magno numero: an recte fecerit? Videtur quod non; quia nondum sunt factae certae cruces in canone praescriptae super illas particulas? *sed his non obstantibus.*

R. Sacerdotem auferentem Ciborium in tanta copia communicantium, nullam planè commisisse culpam. Ratio est; quia particulae jam erant consecratae: nec cruces illae praescriptae solent fieri super particulas communicantium, aut Ciborium, sed solum super Hostiam majorem & Calicem, ut quotidiana experientia docet.

CONFERENCE XI.

87. **S**acerdos consecraturus non detegit Calicem, nec aperit Ciborium, aut Prixidem continentem particulas consecrandas: Quæritur proinde, an sint illi sufficienter praesentes, ita ut in rigore sermonis de illis verificentur particulae *Hic & Hoc.*

R. [*&*

R. [sit Regula Generalis] quòd si inter consecrantem & materiam consecrabilem sit corpus opacum per modum separantis vel dividētis inter positum, non fieri validam consecrationem: quodvis enim tale obstaculum morali iudicio hominum censetur impedire veritatem demonstrationis per particulas *hoc & hic*; quare hostia post parietem, vel intra Tabernaculum conclusa, aut sub altari collocata, vel post velum altaris ad divisionem aliquam faciendam erectum, non potest validè consecrari: quòd si verò corpus interpositum se habeat per modum continentis tantum, ornantis vel defendentis materiam ab irreverentia aliqua extrinseca, v. g. venti aut pluviae, tunc utique consecratio habet suum effectum; & ideo vinum in calice palla coopertum, & Hostiae in Ciborio clauso possunt validè consecrari, quamvis tempore consecrationis deceat discooperiri. Et Ratio est; quia in priori casu non verificantur demonstrativae particulae *hoc & hic*, sed potius *illud & ille*; bene autem in posteriori. *Ita omnes.*

CONFIDENTIA XII.

88. **P** Arochus finito Sacro vocatur ad infirmum moriturum absque Viatico, nisi de novo consecraret parvam hostiam: Quæritur ergo, an in casu necessitatis liceat consecrare unam tantum speciem?

R. Per se nunquam licitum est consecrare unam tantum speciem, panis v. g. etiam in gravi necessitate ut puta communicandi infirmum, alioqui sine Viatico moriturum, *Ita Communissima DD.* Ratio defumitur ex ipso facto Christi utrumque speciem consecrantis, & adjuncto præcepto. *Hoc facite in meam commemorationem*, accedente interpretatione & usu totius Ecclesiæ. Hinc Concil. Trident. *sess.* 22. c. 1. dicit, Christum Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini DEO Patri obtulisse, ac sub earundem rerum symbolis Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepisse per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*: ergo præcepto divino neces-

necessaria est consecratio utriusque speciei, sic interpretante Ecclesia. Unde confirmatur Responsio, ex eo quòd hoc Sacramentum non conficiatur nisi in Sacrificio, [imò ipsa Consecratio est Sacrificium] Sacrificium autem essentialiter requirit utriusque speciei consecrationem utpote repræsentativum Sacrificiî cruenti crucis ac mortis Christi, quæ facta noscitur per realem separationem corporis à sanguine, & sanguinis à corpore. Tu ergo ne unquam præsumas consecra- 89.
re panem absque vino, id est, non nisi in Missa; nisi per accidens te excuset impossibilitas, v. g. si Sacerdos consecrará hostiâ moriatur, aut cadat in deliquium: tunc enim alii Sacerdoti [etiam non jejuno, si jejunus haberi non possit] licebit consecrare calicem solum, & ita consummare Sacrificium à priori inceptum: de quo vide Missale, ubi de defectibus Missæ.

CONFERENTIA XIII.

NOvi eximium & spectabilem Do- 90.
minum Decanum, cui per sæpe in
so-

solemni Sacro pro Diacono ministravi, qui solebat consecrare hostiam, ut sequitur? *Hoc est, hoc est enim, hoc est enim Corpus: hoc est enim Corpus meum*: quid sentiendum de tali consecratione?

Respondeat pro me R. P. Gobat in *Alphabeto Sacrificantium casu* 3. n. 94. his omnino verbis. Tales committere ex genere suo mortale, quia inducunt novum ritum circa actionem omnium sacratissimam: mutant formam sacramentalem, bis terve ponendo unum verbum: repræsentant nobis Christum ridiculè loquentem. Credo tamen, tales coram DEO non peccare graviter, quia scrupuli eorum eos redigunt ad hanc parvam stultitiam. *Hæc Gob.* Quibus addit *Patritius noster*, idem se sentire de iis, qui consecraturi pro intentione formanda, longâ, scrupulosâ, ac ridiculâ morositate hostiæ consecrandæ incubant veluti gallina pullis excludendis.

CON-

CONFIDENTIA XIV.

DE forma Consecrationis Panis , *Hoc est Corpus meum* , & vini , *Hic est Calix Sanguinis mei* : Ita discurrunt Calvinistæ ; *Patres nostri* , [ajunt ex Paulo i. Cor. 10.] *omnes eandem escam spiritualement manducaverunt , & omnes eundem potum spiritualement biberunt : bibebant autem de spiritali , consequente eos Petra , Petra autem erat Christus.* Unde sic arguunt : Si eandem spiritualement escam Patres nobiscum sumptum , neque aliter , quàm vera fide præsentem Christum [qui in carne nundum natus erat] potuerunt sumere , constat nos quoque ita præsentem maducare cùm eandem manducemus escam : Quæritur itaque : an ex cit. verbis Apostoli rectè sequatur , quod inferunt ?

R. Minimè : aliud enim [inquit S. Aug.] est Pascha , quod Judæi de ovis celebrant : aliud quod nos in Corpore & Sanguine Domini accipimus. Nos signum & signatum fide & re ; illi signum cum

cum sola fide: eandem ergo utrique spirituali escam, non eandem realem. Nos habemus Panem de cœlo vivum, illi Manna mortuum. *Joan. 6.* Declaratur autem nostra veritas ex ipsis institutionis sacræ verbis, *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur.* Panis autem, vel apprehensus in mente Christus, pro redemptione nostra oblata non sunt, sed ipsum Christi, Corpus reale & verum. Iterum *Hoc est poculum, novum, Testamentum in Sanguine meo, quod pro vobis effundetur,* manifestè indicat, non vinum, sed verum Christi Sanguinem, neque hunc ut fide apprehensum sed ut ipsum fidei nostræ objectum, hoc in poculo fuisse; cùm aliud nihil pro salute nostra effusum sit.

CONFERENTIA. X.

92. **Q**uia Apost. ad Rom. 6. Scribit: *Christus resurgens ex mortuis jam non amplius moritur, mors illi ultra non dominabitur;* quomodo intelligendum est illud Tricentini Sess. 13. c. 3. ubi docet, existe-

re in hoc Sacramento [utique vi formæ consecrationis] Corpus quidem sub specie panis, & Sanguinem sub specie vini ex vi verborum? quòd si enim Corpus existat sub specie Panis absque Sanguine, quomodo vivit & non moritur Christus? Ad hoc.

Respondendum est Lutherano, non Catholico; ille enim dicit cum pane esse solum corpus, & cum vino solum sanguinem absque corpore: hic autem fatetur, & sub specie panis, & sub specie vini esse totum Christum una cum Deitate & Humanitate, & sicutique vivum. Audi quod sequitur in cap. cit. Cont. Trid. *ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis & concomitantia, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur &c.* subintelligesse, vel manere. Aliud ergo est solum corpus poni sub specie panis vi verborum consecrationis, & aliud solum corpus ibidem poni: hoc ultimum Lutherizat,

rizat, prius autem optime Catholicum est: dum enim vi verborum ponitur solum corpus sub specie panis, ponitur per concomitantiam etiam sanguis & anima; & dum sub specie vini, vi verborum formæ consecrationis, ponitur tantum sanguis, ponitur quoque concomitanter, vi naturalis connexionis, corpus, anima, Deitas, & unio hypostatica: adeoque totus Christus.

CONFIDENTIA XVI.

93. **P**RAetendunt quidam, quod si quis indignè accedat ad hoc Sacramentum, statim recedat Christus, antequam comedatur. Item alii; recedere Corpus Christi, si species in lutum vel alium locum sordidum cadant, vel à mure aut alià bestia devorentur: an rectè?

R. Certè non rectè. Ratio est; quia tamdiu manet Corpus & Sanguis Christi ac ipse Christus sub speciebus Eucharisticis, quamdiu posset sub ipsis conservari ipsa substantia panis & vini, si adesset, succedunt enim Corpus & Sanguis Domini substantiæ panis & vini: Sed substantia panis & vini non

non statim corrumpitur cadens in lutum, vel alium locum indecentem, ut per se clarum est : Igitur &c. Deinde si peccatore communicante Christus recedit, unde diceretur indignè sumere Sacramentum juxta illud 1. Cor. 11. *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini;*

CONFIDENTIA XVII.

Infirmitas sumpsit Hostiam, quam ob 94.
siccitatem oris non potuit deglutire, sed tamdiu retinuit in ore, donec totaliter consumeretur: an fructuose communicarit?

R. Talem infirmum non manducasse Christum; ac per consequens gratiam sacramentalem non accepisse. Ratio est, quia hæc manducanti Sacramentum promittitur: non est autem manducatio Sacramenti, postquam species corruptæ sunt, etsi corruptas cum saliva deglutiat: igitur &c.

At quid, si species semel sumptæ & 95
trajectæ in stomachum, iterum integræ evomantur? Talis utique fructuosus est com-

municavit; quia revera manducavit: & si eas denuo fumeret (utpote nondum corruptas) de novo cum fructu communicaret. Ita Card. de Lugo *hic Disp. 12. sect. 2. num. 53.*

DE MISSA.

CONFERENTIA XVIII.

96 **M**issa à Lutheranis & Calvinistis dicitur abominatio, Idololatria, quâ colitur Baalim & Maozim, *Dan. 11.* ubi refertur Antichristus adoraturus Maozim, ei que argentum & lapides pretiosos oblaturus; quod ipsum exercere ajunt Papistas in sua Missa, dum Sacramentum in ea confectum circumferunt auro & argento perornatum. Insupet nos incusant, quòd per Missam nostram abnege-
mus unicum illud Sacrificium Passions Jesu Christi cruentum, quo plenè satisfactum est Patri æterno pro peccatis totius mundi. Quid ad hæc.

Respondeat Catholicus? Quærat ex
ipsis, ubi scriptum sit, Missam esse abo-
minationem, idololatriam baalamiticam
& abnegationem Sacrificii cruenti Chri-
sti? & quod in Sacramento Altaris ado-
remus Idolum Maozim? si id non osten-
derint expressis & claris verbis ex Scrip-
tura (uti ostendere non possunt, cum ta-
men debeant) victi jacent abominabiles
ipsimet, dum nobis probare nequeunt ex
Bibliis, quod falsò obijciunt. Vel enim
scriptum est claris & expressis verbis, de
quo nos incusant tanquam idolatras, &c.
vel non est scriptum? si non est scriptum,
faciunt nobis manifestam injuriam secun-
dum suam propriam opinionem, dum nil
credunt, nec credi, volunt, quod Scri-
ptura S. expressè non habet: vel est scri-
ptum claris & expressis verbis, Missam ef-
se idololatriam &c. & nos idolatras &c.
ergo ostendant; sed ubi? certè nusquam,
nisi in malevolo ipsorum cerebro.

An Baalim aut Maozin adorat, qui Christum adorat? ergone Christus Baalim? An idololatriam exercet, qui ex mandato Christi, *hoc facite in meam commemorationem*, offert panem & vinum, Corpus & Sanguinem Domini Sacrificium incruentum, quod & ipse Dominus obtulit? an abnegat aut vilipendit Sacrificium cruentum Crucis, qui in ejus memoriam & repræsentationem offert Agnum immaculatum sub speciebus panis & vini: An valori infinito Sacrificii cruenti Crucis aliquid detrahit, qui de ipsius pretio participat per Sacrificium incruentum, per Sacramenta, per fidem, perque bona opera, quæ omnia in virtute crucis ac Passionis operantur in nobis remissionem peccatorum? An non vos ipsi (Lutherani) sentitis, Fidem & Baptismum esse media necessaria ad salutem? quomodo ergo solum Sacrificium Crucis sufficiens est ad omnem effectum, quem possumus obtinere per Sacrificium Missæ, Fidem & Sacramenta? Unde manifestè sequitur & vos non minus detrahete Sacrificio Crucis, quam

Ca-

Catholicos, aut certè nec vos nec Catholicos, dum scilicet ambo vobis applicatis & participatis de pretio & valore Passionis per media ab ipsomet Christo instituta, inter quæ præcipuum est Sacrificium Missæ ineruentum, quo ipsum cruentum Crucis Sacrificium repræsentatur, ejusque fructus nobis applicatur: unde sicut ipsa Sacramenta non sunt superflua, nec arguunt insufficientiam Sacrificii Crucis, ita nec Missæ Sacrificium.

CONFERENTIA XIX.

Sacerdos abstemius, ne cogatur sumere species vini à quibus naturaliter abhorret, consecrat solum panem, eumque manducat: Quæritur itaque an conficiat Sacramentum, & peragat Missam? R. Essentiam Sacrificii Missæ consistere in Consecratione utriusque Speciei. Ratio est; quia Christus expressè instituit in hoc Sacrificio offerri Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini, ad repræsentandum Sacrificium cruentum factum per mortem Christi, sive separationem sanguinis à

corpore : sed in consecratione utriusque speciei, & non unius tantum, fit perfecta repræsentatio Sacrificii cruenti, dum scilicet sub specie panis Corpus Christi velut mortuum, & Sanguis velut effusus incruentè repræsentatur : igitur &c. Unde quamvis validè consecratur una tantum species, & verum fiat Sacramentum non tamen fit verum & perfectum Sacrificium à Christo institutum, sed mutilum ac imperfectum, atque omni modo impossibili supplendum per consecrationem alterius speciei etiam jam post sumptionem primæ speciei, & quidem etiam à Sacerdote non amplius jejuno, si non adsit jejunus. Vide *Rubr. Missal. ubi de defectibus Missæ.* Ex quo sequitur, audientes hujusmodi Sacerdotis mutilatoris Missam non satisfacere præcepto Ecclesiæ in die festo, ob defectum partis essentialis in Consecratione, & integralis in sumptione.

CONFIDENTIA. XX.

LEgitur in historiis, sæpius in Missa mutata hostiam in carnem, parvulum, 99.
 Ut in Martyrologio Franciscano, de quodam patre Petro, qui videbatur ab innocentibus deglutire parvulum in sumptione, ita ut clamarent alii. schaut schaut/der Pater Peter verschlucket die Kindeleint; quid ergo de talibus hostiis sentiendum, aut faciendum?

R. Cum P. Sporer *Theol. sacram.* p. 2. cap. 3. sect. 1. num. 124, si mutatio huiusmodi sit solummodo apparens & non realis (qualis fuit illa Patris Petri à solis parvulis visa) Hostiam sumendam esse à sacrificante. Ratio est; quia ea non fit ex parte Hostiæ, sed vel in intermedio aëre, vel in potentia visiva per species, manente Hostia in statu debito & conveniente ad sumendum. Quod si autem fiat mutatio realis, ita ut omnibus, & ipsi etiam Sacerdoti appareat caro, idque permanenter, ea sanè sumenda non est, sed in loco decenti asser-

vanda : quis enim crudam carnem summat?

100

At nunquid tunc Sacerdos debebit de novo consecrare aliam hostiam ad complendum Sacrificium? *D. Thom. & Communis* docent, posse iterum de novo consecrare, at non teneri ex præcepto: licet enim Sumptio sit de præcepto & integritate Sacrificii, tamen hoc præceptum non potest amplius servari post ita mutatas Species consecratas: nam tunc consecrare de novo, non esset idem Sacrificium consummare, sed aliud inchoare, & Deus ipsâ mutatione miraculosâ Specierum censetur in hoc præcepto Sumptionis dispensare.

CONFERENCE XXII.

101

LAicus conqueritur adversus Sacerdotem, quod hic sub duplici specie communicet, illi verò non nisi una porrigatur: creder enim, Sacerdotem per duplicem plus gratiæ acquirere, an iustè?

R. Sive communicans sub utraque specie plus gratiæ accipiat, sive minus

nus, injustè conqueritur Laicus adversus Sacerdotem, quòd hic sub utraque communice, & illi porrigatur sola panis species. Ita sentire debent omnes Catholici ex ratione data à Conc. Trid. *sess. 21. cap. 3.* ubi declarat; nullà gratià ad salutem necessarià defraudari eos qui unam tantùm speciem accipiunt; ergo nulla fit injuria Laico ab Ecclesia ipsi usum Calicis dene gante, sive per hunc accipere aliquam gratiam, sive non; quia illa non est ad salutem necessaria, est-que obnoxia multis irreverentiis tanti Sacramenti, quibus proinde non debet præponderare parva gratia, utpote, facile aliunde recuperabilis.

Deinde ideo præcisè Species conferunt gratiam, quatenus continent Christum, & eas sumentes Christum sumunt, eique uniuntur: atqui sub altera tantùm Specie æquè totus ac integer Christus continetur ac sumitur, quem sub utraque: ergo æqualis per se confertur gratia, sive una tantùm, sive utraque species sumatur; consequenter Laicus injustè conqueritur adversus

Sacerdotem sub utraque specie communicantem ; idque propter Sacrificium complendum , ad Laicum omnino impertinens.

CONFERENCE XXII.

102 **M**Oribundus provisus à Parocho moritur priusquam Hostiam deglutiverit : Quæritur ergo , an effectum Sacramenti acceperit ?

R. Non accepisse. Ratio est : quia Joaz. 6. promittitur hic effectus manducantibus ; *Qui manducat me , vivet propter me* : Sed iste infeliciter provisus non manducavit : etenim si alium cibum ad os sumpisset , eumque ante trajectionem in stomachum rejecisset , mansisset jejunos. Igitur non accepit gratiam manducantibus promissum. Unde infirmis Viaticum denegari debet , qui illud deglutire non possunt.

CONFERENCE XXIII.

103 **Q**uidam Canonicus petiit à Sacrista qui solebat pinsere hostias , ut
cras-

crassiores pinferet , utique tardiùs consumendas ; erat enim hujus opinionis gratiam augeri , quamdiu species manent incorruptæ in stomacho : an prudenter ?

R. Mihi videri hanc postulationem fuisse minùs prudenter. Ratio est : quia secundum veriore[m], SS. Eucharistiæ Sacramentum causat suum effectum in primo instanti completæ manducationis , nilquè ante , nilquè post : neque enim manducare dicimur post semel deglutitum cibum , etsi eum contineamus in stomacho. Deinde superstitiosum est putare , eo majorem esse virtutem Sacramenti , quo plures vel majores sumuntur species ; unde Inquisitores solent contra id facientes procedere tanquam suspectos de errore ; ne scilicet novus mos , aut superstitio in Ecclesiam introducatur.

CONFERENTIA XXIV.

Solent in Religionibus Fratres juniores Superioribus natalizantibus in signum gratulationis offerre certum numerum

merum Communionum : Quæri ergo potest, an Communio sit revera aliis communicabilis instar Sacrificii, an verò solis sumentibus proficua?

R. Quando pii communicant pro aliis vivis aut defunctis, non applicant illis Communionem, ut illis valeat ex opere operato, sed applicant ipsis solum effectum Communionis satisfactorium vel impetratorium ex opere operantis; quatenus scil. ipsa Communio est opus meritorium, satisfactorium. Ratio est: quia Sacramentum Eucharistiæ operatur suos effectus per modum cibi spiritualis: cibus autem per se solum prodest comedenti, non alii: igitur &c. Pro meliori hujus intelligentia sit

De Valore & fructibus Sacrificii Missæ.

CONFERENTIA XV.

105 **S**acerdos quidam legit, alium esse fructum Sacrificii *meritorium*, quo scilicet celebrans in statu gratiæ existens meretur augmentum Gratiæ Sanctifican-

cantis in præsentis, & gloriæ in futuro:
aliud *satisfactorium*, quo satisfacit pro
pœnis temporalibus debitis peccatis jam
remissis, alioquin in hac vel altera vita
luendis: aliud denique *impetratorium*,
quo impetrat à Deo beneficia spiritualia
vel temporalia, ut proinde pluribus prod-
esse possit per sua Sacrificia quotidiana,
uni applicat fructum meritorium, alteri
satisfactorium & tertio *impetratorium*, an
bene?

RESOLUTIO prima: Primus 106
fructus meritorius totus est ex opere ope-
rantis, & non ex operè operato Sacrificii.
Est *Comm. DD.* Et Ratio est: alias enim
quoad hoc Sacrificium non differret à Sa-
cramento, quo solo ex opere operato con-
fertur gratia sanctificans.

Resolutio secunda: Fructus satis-
factorius, & Imperatorius in Sacrificio
principaliter, est ex opere operato. Ra-
tio est: quia per se institutum est ad sa-
tisfactionem pro peccatis, & ad impetran-
da bona animæ & corporis salutaria,

108 RESOLUTIO terra : Utrumque fructum, satisfactorium & impetratorium, potest Sacerdos applicare alteri; non item meritorium. Ratio est : quia solus Christus alteri gratiam sanctificantem mereri potest, non itaque etiam Sacerdos ex opere operantis.

CONFIDENTIA. XXVI.

109 Pœnitens in Sacramento pœnitentiæ accepit pro satisfactione multa rosaria, aut jejunia sibi molesta; & ideo loco eorum fecit offerri unum vel alterum Sacrificium, quia audivit, hoc ex opere operato satisfactorium esse pro peccatis remissis: an rectè?

RESOLUTIO : Non quovis Sacrificio, tota pœna peccatis confessis debita, ex toto remittitur, sed certa tantum pars juxta Christi determinationem; ideoque quia hæc determinatio nobis non constat, oportet nos etiam alia pia opera peragere, quibus residuum pœnæ restantis deleatur, præcipuè pœnitentiam in Confessione impositam, ad quam peragendam ex obedientia obligamur

mur; nisi certò constaret, nos indulgentiam plenariam obtinuisse. Ita Communis.

CONFERENCE XXVII.

CApellanus debitor 100. Missarum pro defuncta legendarum, ut se citius expediat, præter fructum specialem defunctæ debitum, ipsi insuper applicatum suum proprium, sive specialissimum; ejusque tres portiones taxat pro æquivalenti fructui speciali; atque adeò credit se tribus Sacris satisfacere quatuor, & per consequens sexaginta septem centenis: Non absrequæritur, an id cum bona conscientia practicet?

RESOLUTIO: Etsi non desint Auctores, puta, *Filliucius*, *Malfesius*, *Naldus*, alique, qui Capellano assistant, contrarii tamen sunt *Suarez*, *Lugo*, & *Thom. Tamburinus* apud *Patricium* hic cap. 4 num. 225. &c. cap. 5. num. 363. Ratio autem est: quia per incertum non satisficit certo: incertum autem est, an fructus specialissimus Sacerdoti debitus possit

fit alteri applicari, & obligatio Capellani est certa propter acceptum stipendium: igitur &c. Deinde inter propositiones damnatas ab Alexandro VII. Octava est: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Sacerdoti correspondentem.* Quod si autem portio specialissima applicabilis esset alteri (in proposito defunctæ) pro illa utique posset aliquid recipi loco stipendii: itaque mens Pontificis est, eam non esse sic applicabilem. Tu sequere meum quondam Lectorem P. Patricium ubi *sup. cap. 4.* Si sapias Sacerdos, semper retine tibi ipsi, ut puta fructum specialissimum, etiam quando accepto stipendio pro alio celebras.

CONFERENTIA XXVIII.

III Superior in Tabula Missali ponit Sacerdotem subditum, ut celebret pro defunctis; hic autem volens gratificari amico natalizanti offert Sacrificium pro Amico, differendo intentionem Superioris in alium diem: Quæritur, num portio media seu specialis

tialis posit defunctis vel amico? facile.

R. Prodesse amico. Ratio est; quia in potestate celebrantis est applicare fructum Sacrificii, non Superioris: est enim minister Christi, in cuius persona sicuti sacrificat, ita & Sacrificium applicat; juxta illud in Ordinatione, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis & defunctis*, igitur & ejus fructum applicandi.

CONFERENTIA XXIX.

Mercator dives timens, ne fortè hæredes ipsius obliviscantur post mortem, curat in vivis pro se legi Requiem: Quæritur, an sit practicandum? 112

R. Non videri practicandum. Ita Laym: contra Navar. Ratio autem est: quia Sacrificium confert suum effectum, quando actu existit, nec potest illum suspendere in futurum: aliàs certè posset Sacerdos applicare fructum Missæ satisfactorium pro nunc actu peccatore, ut ipsi prove-
niant: quando à peccato justificatus erit:

G

item

item pro infante, vel alio homine non indigente, ut ipsis eveniat, posteaquam in peccata lapsi fuerint; quæ utique absurda sunt, ac contra omnem Ecclesiæ praxin: igitur, &c. Deinde citra mendacium non potest in collecta dici, pro defuncto famulo tuo, &c.

CONFERENTIA XXX.

113 **H**odie proposuisti, crastinâ, celebrare, pro defunctâ, cujus propositi eras immemor celebras ad intentionem petentis: Quæritur, an petens obtineat fructum Sacrificii, an verò defuncta? Ratio dubitandi est, quia qui prior tempore potior jure: prior autem erat intentio celebrandi pro defuncta: igitur, &c.

2. Posteriores intentionem valere præ prima. Ita Lugo; & Ratio est clara: quia ista existit actualiter, illa verò solum habitualiter tanquam nondum revocata: plus autem haud dubiè operatur actualis quàm habitualis: cum ergo hæc cum illa non consistat, illa cedat, est necesse. Ad
ra-

rationem dubitandi. R. Ex ea tantum
sequi, quod, si Sacerdotis menti occur-
risset hesternæ intentio, debuisset eam
præponere hodiernæ.

CONFERENTIA XXXI.

V *Asq. 3. p. Disp. 123. c. 6. docet, fru-* 114
ctus Sacrificii non posse separari ab
in vicem? Unde quaeritur, an liceat Sa-
dori eos aliquando dividere.

RESOLUTIO: De facto persæpe
contingit separari fructum satisfactorium
à meritorio: patet: nam quando offers
Sacrum pro existente in peccato mortali,
prodest illud ei quoad vim impetrandi, ac
non quoad vim satisfaciendi; neque enim
remittitur pœna peccatis debita, nisi prius
remissâ culpâ: cur ergo idem non liceat
intentione Sacrificantis? & vel maximè
quando non habet obligationem cele-
brandi: vel etiam, si jubearis à Superio-
re offerte Sacrificium in gratiarum actio-
nem pro aliquo beneficio à Deo obtento;
potes utique idem Sacrificium quoad fru-

ctum satisfactorium pro aliis vivis & defunctis offerre, illis v. g. pro quibus Sacrum hebdomadarium offerre debes.

- 115 At quid licet in casu, quo obligaris facere Sacrum ex Justitia pro stipendio accepto, ad certam aliquam intentionem, tunc certè totum fructum, cujus est capax petens, teneris ei applicare. Ita *com. DD.* & Ratio est: quia sensus & intentio omnium fidelium pro missa stipendium deponentium est, obtinere omnem fructum ex opere operato, tam impetratorium, quàm satisfactorium; imò etiam ex opere operantis ordinarium provenientem: ideo enim plerique quærunt devotiorem, ex quo plus sperant de fructu ex opere operantis.

CONFIDENTIA XXXIII.

- 116 **S**acerdos liberaliter & gratuito, pro vinculo natalitio pffert Natalizanti unum, vel plura Sacra, sperans exinde aliquam remunerationem, quæ emanet: Quæritur ergo, an talis sub peccato teneatur.

neatur servare promissum. Ratio dubitandi est; quia in re gravi violare fidelitatem est utique grave peccatum.

R. Offerentem (nisi expressè intenderit se graviter obligare) omittendo Sacrum vel Sacra oblata , nullo modo peccare. Ratio est; quia promissio liberalis , etiam in re gravi, non causat obligationem gravem ultra intentionem promittentis: in casu autem proposito intentio promittentis est, se non obligare ad Sacrum legendum . nisi detur remuneratio: igitur hac emanente nulla amplius manet obligatio, non obstante gravitate rei oblatae. Itaque ad rationem dubitandi R. Promissarium in hoc casu conqueri non posse de non servata fidelitate quia ipsi nihili constat.

CONFIDENTIA XXXIII.

Parochus in gravi necessitate existens
petit à Parocho aliquot Sacra, vel pro
defuncto recens mortuo; ille autem ea
diu differt, legendo interim alia Sacra.

117

prius postulata, deposito pro utriusque stipendio solito: Quæritur, an sine peccato?

R E S O L U T I O: Cæteris paribus per se prius legenda sunt Sacra prius petita, per accidens autem propter præsentem necessitatem peccat Sacerdos ea præponendo, quæ non sunt tantæ necessitatis. Ratio est: quia tunc injustè privat petentem fructu magno, ac perquam necessario, v. g. puerperio laborantem, aut defunctum in Purgatorio parentem, quo non privat alios quantumvis priores, ut supponitur. Itaque plura Sacra, quàm legi possint, acceptari nequeunt absque gravi peccato, nisi acceptans ea faciat per alios legi.

118 Sed potestne tunc Sacerdos retenta sibi parte stipendii Missam alteri committere? **R.** Quando stipendium datum est majus justo vel solito, ita ut parte retenta, alteri Sacerdoti celebranti remaneat adhuc justum stipendium dari solitum, v. g. ex medio floreno 20. crucigeri; si tunc alter Sa-

Sacerdos spontè & liberè consentiat in minus stipendium, poterit residuum sibi servare prior Sacerdos. Dixi autem, *sponte & liberè consentiat*: nam si Sacerdos egenus necessitate compulsus aliunde non possit habere Missas, nisi sic à diminutò stipendio acceptas, non sine involuntario admixto, tu non liberaberis à peccato injustitiæ ac turpis quæstûs, onereque restitutionis, sicut nec in simili usurarius. Etenim quæro; vel majus istud stipendium datum est tibi præcisè pro Missa; vel ex speciali affectu erga tuam personam aut beneficium? si posterius, habes titulum sufficientem tibi reservandi partem stipendij: si autem prius, certè nullum titulum allegare potes justæ reservationis, quia Missam non legis. Audi propositionem nonam inter damnatas ab Alexandro VII. *Post Decretum Urbani VIII. potest Sacerdos, cui Missæ legendæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, aliâ parte stipendij sibi retentâ.*

CONFERENTIA XXIV.

Pro solatio Scrupulo-
forum.

119 **S**acerdos scrupulosus, non obstante quòd ante Sacrum fecerit intentionem consecrandi panem & vinum apposita vel apponenda, juxta Christi institutionem & intentionem Ecclesiæ; suumque Sacrificium applicandi illi, qui petit, deditque stipendium: vel illi, cui antecederet gratuitò promisit; vel ei, cui vult Superior prodesse tale Sacrificium, nihilominus per distractionem immemor istorum sub ipsa Missæ oblatione, in fine anxiat, dubitatque an satisfecerit suæ obligationi per omnia. Quæritur ergo; quid solatii tali misello dandum?

R. Ex *Patricio nostro hic. p. 2. c. 5. à n.*

120 337. Inrentionem, tam generalem offerendi ad cultum DEI, quàm particularem utramque (consecrandi & applicandi fructum Sacrificii) utique optimam ac utilissimam esse actualem explicitam habi-
tam

tam tempore Consecrationis ; eam tamen necessariam non esse, sed omnium consensu sufficere intentionem virtualem, nimirum virtute intentionis actualis præhabita, & nunquam revocata, adhuc in operatione moraliter perseverantem, moventem, & influentem in præsentem actum Consecrationis, Oblationis, &c. ut nimirum verè moraliter ideo nunc fiat Consecratio vel Oblatio, quia quis antea intendit & voluit. Quod adeò verum est, ut ex *Cajetano, Suarez & aliis*, rectè moneat *Tamburinus opusc. de Sacrificio l. 2. c. 1. §. 2. n. 8.* non esse consultum, ut tempore Consecrationis eliciat quis intentionem actualem in actu signato v. g. dicendo, *Jam volo consecrare, & facere, quod Ecclesia &c.* sed longè melius esse, ut tunc cogitet de sensu verborum, & ipso mysterio à se conficiendo; sicque in persona Christi, & velut ex ore Christi devotè sacra verba pronuntiet: hoc etiam ipso jam habet in actu exercito intentionem actualem optimam, & sufficientissimam consecrandi, licet etiam alia intentio actualis

lis non præcessisset. Quod, quæso, notent morosi scrupulantes.

121 Est autem intentio consecrandi necessaria virtualis ' *n. preced.* explicata; defectu cuius vis unquam contingere potest, quod Consecratio Hostiæ principalis sit invalida cum etiam implicita sufficiat: habet enim virtualem, saltem implicitam, omnis ille, qui ratione præditus induit se vestibus sacris, procedit ad altare, utique cum proposito ac voluntate dicendi Missam: quid ergo amplius requiris?

122 Dixi autem, *Hostiæ principalis*, scilicet pro ipso officio consecrandæ: secus sine dubio est de particulis pro communicantibus consecrandis: nam in proposito illo generali missam celebrandi, dum induis sacras vestes, & ad altare procedis, nullo modo, ne implicitè quidem, involvitur intentio consecrandi illas: unde si te inscio positæ sint super altare non evadent consecratæ.

123 At verò ad applicandum fructum Sacrificii veriùs est sufficere intentionem habitualem, nimirum semel habitam & non revocatam. Ita *Communis DD. Suar. Bonacin.*

nacin &c. Estque communis praxis omnium, qui credunt se validè applicasse fructum Sacrificii, si præcedenti die applicent, eamque voluntatem non revocent, etiam si postea tempore Sacrificii nil amplius de hoc cogitent. Ratio autem [& simul disparitas ab intentione consecrandi] est : quia intentio consecrandi debet esse effectiva Sacramenti, ideoque necessario saltem virtualis : at verò intentio applicandi fructum Sacrificii minimè debet esse effectiva fructûs illius, sed ipsum Sacrificium ritè oblatum confert fructum ex opere operato, etiam cùm Sacerdos nulli applicat talem fructum : igitur ad hanc sufficit intentio habitualis tantùm. Atque hæc solito prolixius in gratiam miscellorum illorum, quibus Missa purgatorium est, qui que in ea se sine merito cruciant, dum proprio suo iudicio nixi & amore nimio, doctorum ac prudentum hominum consilia negligunt, ac tandem plùs sapere volentes, quàm sapiant, desipere incipiunt *scrupulosi*.

TITULUS IV.

De Sacramento Pœnitentia.

CONFERENTIA. I.

De essentia Sacramenti Pœnitentia.

124 **S**tudiosus Theologiæ obiter audivit ex suo Professore, in sententia Scotistarum sacramentum Pœnitentia consistere essentialiter in sola Absolutione Sacerdotis legitimi, non verò in Confessione; ideoque accessit ad Confessarium Franciscanum, ab eoque petiit Absolutionem Sacramentalem: & dum Confessarius requireret prius Confessionem dolorosam faciendam. Redit studiosus, se fore contentum, si possit habere essentiam Sacramenti Pœnitentia, quæ apud Franciscanos in sola

sola Absolutione comprehenditur. Quæritur ergo, an hic Studiosus prudenter ac Theologicè egerit: & quid ipsi fuerit explicandum à Confessario?

R E S O L U T I O : Sicuti ineptè quis peteret ostendi sibi hominem absque capite, manibus ac pedibus, ita hic Studiosus ineptè petiit Sacramentum Pœnitentiæ absque Confessione & Contritione: etenim sicut homo dari nequit sine partibus integrantibus (capite, manibus ac pedibus) non obstante, quòd hæc non sint de essentia hominis, ita non potest dari Sacramentum Pœnitentiæ absque Confessione dolorosa, licèt ejus essentia consistat in sola Absolutione, quia Confessio & Contritio sunt ejus partes integrantes, aut certè conditio sine qua non. Itaque malè informatus Studiosus debuit æquè apud Confessarium Franciscanum deponere suorum peccatorum Confessionem dolorosam, ac apud alium; alioquin sine Absolutione dimittendus.

De examine ante Confessionem.

CONFERENTIA II.

125 **R**usticellus ingressus Ecclesiam, insalutato Venerabili Sacramento, immediate accedit Confessionale dicens ad Confessarium, Domine Pater vellem confiteri, examines me, ne aliquid oblivione sepultum maneat. Quæritur, an Confessarius teneatur illum examinare, an verò dimittere, ut ipsemet conscientiam suam examinet.

RESOLUTIONEM dat Conc. Trid. sess. 14. c. 5. his omnino verbis: *Ex his colligitur oportere à fidelibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recenseri.* Ecce, vides requiri diligentem conscientie discussionem; quomodo ergo hic Rusticellus potuit integrè ac rectè confiteri, quinil minùs, quam de peccatis suis cogitavit? dimittendus proinde talis est, ut se priùs examinet, nisi tam rudis

rudis sit, ut proprio studio id facere nequeat; aut salutis suæ tam incurius, ut ad Confessionem redire non velit. Neque enim ullo modo tolerandus est abusus quorundam, qui nil volunt confiteri, nisi quod interrogantur; hoc namque tantundem est, ac velle tacere peccata, quæ non interrogantur; quod utique idem est, ac esse indispositum ad Absolutionem.

CONFIDENTIA III.

Multi solent se accusare de malis cogitationibus, quodque fuerint immodesti; an hi sufficienter conscientiam examinârint? 126

R. Hunc modum se examinandi, esse valde rudem ac inanem: quid enim Confessarius iude colliget? forrè quòd Turcarum Soldano volueris nasum amputare? aut proximo crucem aut furcam optaveris? an instar stabulariî plateam percurreris? Hæc enim omnia mala ac immodesta sunt: indagare ergo & te oportet speciem cogitationum, actionumque tuarum, an scilicet fuerint carnales, vindictivæ, iracunda, &c. an actiones contra castitatem, humilitatem, &c.

CON-

CONFIDENTIA IV.

127

Quidam confitetur, se in priori Confessione oblitum trium fornicationum, unius adulterii, & duarum ebrietatum: quærit itaque, an debeat totam priorem Confessionem? R. Si hæc oblivio contigerit ex defectu sufficientis examinis, omnino repetendam fore priorem Confessionem, ac insuper negligentiam, quæ fuit causa sacrilegæ Confessionis. Ratio est clara; quia omisit id, ad quod sub peccato mortali obligabatur, utpote se examinare diligenter omisit confiteri ea peccata, quæ tenebatur confiteri: ergo confitendo peccavit mortaliter, fecitque Confessionem irritam ac nullam adeòque obligatur non tantum confiteri peccata oblita, sed etiam confessa, & insuper obicem invalidæ Confessionis quæ fuit negligentia examinis conscientie requisiti. Sed quid?

CON-

CONFIDENTIA V.

SI quis post deligens examen oblitus 123
fuerit unius vel alterius peccati mor-
talis; an & talis teneatur repetere priorem
Confessionem, saltem alteri Confessario
factam? Ratio dubitandi est; quia *Conc.*
Trid. sess. 24. c. 5. dicit: Ecclesia semper
intellexit institutam esse à Domino inte-
gram peccatorum Confessionem.

R. Illum, qui ex oblivione inculpabi-
li, vel etiam aliâ iustâ de causâ, omittit
aliquot peccata mortalia confiteri, non
tenetur alia jam confessa repetere, etiam-
si alii Confessario confiteatur. Ratio
fundamentalis est; quia prior confessio
fuit valida, eò quòd confitens fecerit,
quantum ab eo desiderari poterat; ac con-
sequenter fuerunt ei omnia peccata dimis-
sa, confessa quidem directè, oblita au-
tem indirectè: neque enim unum absque
altero dimittitur. Unde ad rationem
dubitandi. *R.* Idem *Conc. loco cit.* doce-
re per se quidem requiri integritatem

materialem omnium omnino peccatorum
 mortalium à parte rei commissorum; ac
 verò per accidens sæpe quoque sufficere
 integritatem tantum formalem, cui non
 obstat omisso inculpabilis peccati morta-
 lis: aitenim: *Neque enim aliud à pœniten-*
tibus exigitur, quàm, ut postquam quisque
diligentiùs se excusserit, & conscientia suæ
sinus omnes & latebras exploraverit; ea
peccata confiteatur, quibus se Deum suum
mortaliter offendisse meminerit. Hinc fa-
 cilè solvuntur seqq. Conferentiæ hujus
 materiæ.

CONFERENTIA VI.

129 **O**blivius senex accusat se in Confessio-
 ne de peccato luxuriæ, vel furti
 mortalis in pueritia patrato, & hætenus
 numquam memoriæ occurrente, non
 obstante quòd diligenter semper con-
 scientiam discusserit ante præteritas Con-
 fessiones: an teneatur præcedentes Con-
 fessiones repetere?

re. Non teneri. Ratio est; quia om-
 nes

nes ratione formalis integritatis validæ fuerunt ac fructuosæ.

CONFERENCE VII.

PRotervius dedit causam oblivioni ali- 130
quod peccatorum mortalium, vel
ex ignorantia culpabili commisit certum
peccatum: dum vellet autem confiteri,
involuntariè peccatorum illorum obli-
scitur, adeò ut libenter omnia confitere-
tur, si memoriæ occurrerent: an excu-
setur ab integritate materiali Confessionis?

R. Excusari. Ratio est; quia licet
ejus culpabilis fuerit oblivio in sua radice,
non tamen hîc & nunc.

CONFERENCE VIII.

CRepundius ægrotans, uno alteròve 131
peccato confesso, deficit loquelâ:
vel destituitur sensibus, aut certè pericu-
lum est, ne sic deficiat: an sit absolven-
dus priusquam omnia peccata enarret?

R. Esse secutè absolvendum. Ratio
est,

est, quia impotentia physica eum excusat ab integritate materiali Confessionis, habetque integritatem formalem, quæ sufficit.

CONFERENTIA IX.

132 **S** Trenuus miles jaculo tactus vocat Confessarium, qui ex confessione primi peccati advertit Strenuum multas confessiones invalidas fecisse, nec vulnus pati dilationem: quid faciendum?

R. Debere ex eo expiscari, quæ commodè potest, & interim absolvere, ob eandem rationem.

CONFERENTIA. X.

133 **P** Ūgil in duello corruens petit Confessorem, isque adveniens reperit illum & loquelâ & sensibus destitutum: an possit nil confessum absolvere?

R. Secure: quia adest Confessio virtualis, eò quòd Confessarium vocaverit.

CON.

CONFERENCENTIA XI.

Moffirus Gallus idiomatis latini & germanici ignarus accedit Confessorem Teutonem, tempore, quo urget præceptum, vel necessitas confitendi; exprimitque signis unum vel alterum peccatum, cum omnia significare non sciat, aut certe Confessarius non intelligat: an possit absolvi: 134

R. Posse indubiè, quia & hunc impossibilitas physica excusat ab integritate materiali Confessionis. Idem sentiendum de muto aut surdastro, qui, cum omnia exprimere nequeant, exprimunt quantum possunt, nisi fortè literis confiteri possint.

CONFERENCENTIA. XII.

Multi subito manifesto periculo vitæ exponuntur in naufragio: allis idem periculum imminet ex improvisa hostium irruptione: an possint omnes simul absolvi? 135

H 3

R. Posse,

℞. Posse, dummodo signum aliquod doloris exhibeant; vel certè singuli unicuique tantum peccatum confiteantur, ob eandem rationem.

CONFIDENTIA XIII.

136 **P**arochianus Pœnitens rationabiliter timet ex expertis, peccatum suum à Confessario fore revelandum, ex quo prævidet gravem sui infamiam, inimicitias, rixas, vel etiam sanguinis effusionem; item Hipschella fœmina, vel Pulchrius Masculus, ex peccato carnali confesso, sibi vel Confessario timet periculum ruinæ, ne fortè sollicitetur à Confessario ad simile peccatum: an teneatur ad integritatem materiale Confessionis?

℞. Non teneri. Ratio est impossibilitas moralis, quia præceptum divinum de integritate materiali Confessionis non censetur obligare cum tanto incommodo, sed debet cedere præceptis legis naturalis de conservanda propria & aliena vita, fama, avertendis damnis gravibus, &c.

CON-

CONFERENCE XIV.

Pœnitens novit suam fragilitatem, quòd, quando diu immoratur examinando peccata sua carnalia, soleat in ea denuò relabi : similiter Confessor idem timet ex frequentioribus interrogationibus de rebus turpibus : an teneantur ad exactum examen, & integritatem materialem Confessionis.

137

R. Neutrum obligari ad materialiter integram Confessionem propter moralem impotentiam.

CONFERENCE XV.

Expositus Sacerdos ex diuturniori mora cum pestifero Pœnitente advertit sibi imminere periculum contagionis : an teneatur audire totam Confessionem ?

138

R. Negativè, ob eandem rationem : sed potest audire uno vel altero peccato Pœnitentem de omnibus dolentem absolvere.

CONFERENCE XVI.

Ancilla peccat cum Capellano, quæ

139

si id Parocho Domino suo in Confessione aperuerit, Capellanus malè tractabitur, odium incurret, &c. An tenatur ei hoc peccatum pandere, si ex eius confessione Parochus timeatur cognosciturus, id Capellanium suum fecisse?

R. Non teneri, ob sæpe datam rationem. Cæterùm in huiusmodi casibus observandum est, eos solùm procedere, quando non adest alius Sacerdos, cui peccata integrè explicari possint; & simul subest rationabilis, ac urgens causa faciendi Confessionem; ut puta si urgeat præceptum sumendi Eucharistiam, immineat periculum mortis, aut infamiae ex omissione Confessionis: aut si poenitens per hoc privaretur magna utilitate, v.g. jubilæo, indulgentiis, &c. alioquin differenda est Confessio, præsertim dum speratur brevi copia alterius Confessarii.

CONFERENTIA XVII.

14° Poenitens non potest confiteri absque
co, quòd complicem Confessario
totam

notum revelet, adeòque infamet; an non possit tale peccatum reticere.

R. Dent primò *Marsil. Armilla, Causus, Valenti & Navar.* talem posse & debere reticere hujusmodi peccatum. Ratio eorum est; quia præceptum non infamandi proximum apud Confessarium, est naturale: alterum autem de integra Confessione facienda est positivum tantum: ergo hoc debet illi cedere. Bene; sed melius ac tutius,

R. dent secundò *D. Thom. Bonav. Alexiss, Antonin & RR. communiter.* Pœnitentem in tali casu teneri ad integram Confessionem cum complicitis manifestatione. Ratio est: quia licet sit de jure naturæ non infamare proximum innocentem, qui scilicet habet jus ad suam famam, id tamen verum non est de complice. qui eo ipso, quod peccaverit cum altero, sciens eum id necessario confiteri debere, censetur cessisse jure suo, quoad hanc famam in ordine ad Confessionem tam suam quàm alterius, cum quo peccavit

H ,

cavit; supposito tamen, quòd non possit haberi alius Confessarius, cui complex ignotus sit.

CONFERENCE XVIII.

141 **C**haritas puella ordinariè confitetur, uni Sacerdoti Amato per plures annos semper invalidè; tandem in quadam Concione tacta venit ad eundem Amatum, confessura generaliter à prima Confessione invalida: Quæritur, an Charitas teneatur repetere omnes Confessiones priores Amato invalidè factas?

R. Si Confessor Amatus habeat memoriam peccatorum aliàs sibi confessorum, saltem in specie; vel certè notitiam statûs Charitatis, sufficere Charitati sub compendio se ita accusare: Reverende Domine, accuso me de omnibus peccatis, quæ tibi hætenus fui confessa à prima mea invalida Confessione, tali tempore facta, usque ad hanc: superaddendo tamen alia, quæ datâ operâ omisi, quæ sunt sequentia, &c. Et in super tot Confessiones

nes

nes irritas, ac indignas Communiones.
Ratio est: quia illa integritas sufficit ad
Confessionem, per quam Confessarius
sufficienter venit in notitiam causæ Rei:
sed hoc fit per talem Confessionem, ut
supponitur: igitur.

CONFERENTIA XIX.

Confessarius fuit præsens Pœnitenti
se se inebrianti, litiganti, impudici- 142
tias tractanti, &c. An possit eum absolve-
re absque ulteriori Confessione?

R. Notitiam quam habet Confessarius
extra Confessionem, esse ipsi, ut Judex
est sacramentalis, omnino per accidens:
nec enim habet eam ut Judex, sed ut ho-
mo privatus; ideoque requiritur, ut Pœ-
nitens dicat: Accuso me de illa ebrietate,
litigiis, impudiciis, &c. quæ coram vi-
disti, juxta modos & circumstantias tibi
notas; quia sic Confessarius venit in no-
titiam statûs Pœnitentis per viam sacra-
mentalibus judicii,

CON-

CONFIDENTIA XX.

843 **T**urca vel Judæus baptizatus, in prima Confessione sacramentali se accusat de plurimis peccatis ante Baptismum commissis, & insuper quòd habuerit concubinam, quam vult proximè dimittere, vel certè in uxorem ducere: Quæritur ergo, an & quomodo possit, ac debeat absolvi à Confessario?

RESOLUTIO: Non potest absolvi a peccatis ante Baptismum commissis; quia hæc non sunt materia Sacramenti poenitentiae, cum secundum Apostolum Ecclesia non judicet de his, qui foris sunt: debet autem absolvi ab obice, scilicet carentia doloris debiti de peccatis ante Baptismum patratis, que fuit causa, quòd per Baptismum non obtinuerit remissionem peccatorum. Ratio est; quia licet peccatum illud obicis (concubinatûs) inchoatum fuerit ante Baptismum, tamen fuit consummatum post Baptismum, ideo est materiâ absolutionis sacramentalis, quâ obtentâ, vi Sacramen-

ti Baptismi reliqua peccata remittantur,
quæ non fuerunt remissa propter obicem.

De materia remota Sacra- menti Pœnitentiæ.

CONFERENTIA XXI.

MAtercula accedens Confessionale sic
confitetur: ô Domine Pater, ego sum
senicula, sola in domo absque liberis,
non habeo, cui irascar, aut quocum con-
tendam; non soleo jurare, minùs blas-
phemare: & ideo aut laboro, aut oro:
nunquam soleo omittere Sacrum die festo:
doleo itaque de omnibus peccatis meis,
& peto humillimè Sacerdotalem Benedi-
ctionem: Meritò ergo quæritur, an &
qualiter absolvi possit?

144

R E S O L U T I O: Cùm certum
sit apud omnes, peccatum mortale post
Baptismum admissum, & nunquam ad-
huc Sacramento Pœnitentiæ subiectum
esse materiam necessariam hujus Sacra-
menti; venialia autem esse quidem ma-
teriam sufficientem, non tamen necessa-
riam.

riam; materculam non posse absolvi, nisi fateatur vel aliquod peccatillum veniale, vel saltem mortale jam olim confessum; ad quod proinde confitendum suaviter induci debet cum novo dolore; aut certè cum *Misereatur*, & *Indulgentiam*, &c. absque ulteriori Absolutione, in nomine Domini dimitti. Ita omnes.

CONFERENTIA XXII.

145 **A**lius advocat suum ordinarium Confessarium die Indulgentiarum, eique confitetur dicendo: Pater quia ab ultima mea Confessione non memini alicujus peccati, accuso me de omnibus peccatis meis ante hac Reverentiæ vestræ confessis ac notis, de iisque denovo doleo: Quæritur ergo, an possit denuò absolvi? Ratio dubitandi esse potest, quia peccata jam sæpius remissa non videntur posse iterum remitti.

RESOLUTIO: Talis Pœnitentis Confessio & laudabilis & optima est, utpote à piis mentibus per Confessiones generales practicata; & ex communi doctorum

horum Confessariorum praxi approbata, qui in defectu materiæ sufficientis (ut absolutionem valeant impertiri) inquirere solent de peccatis jam confessis. Unde ad rationem dubitandi. R. De ratione absolutionis non esse, quòd actu semper remittat peccatum sed quòd per gratiam, quam confert, sit ejus remissiva : quod patet in eo Pœnitente, qui ante absolutionem veram contritionem elicuit, adeòque peccatorum remissionem obtinuit ex opere operantis : sicut ergo peccatum morale ante Confessionem per contritionem deletum, materia est, non tantum sufficiens, sed etiam necessaria hujus Sacramenti, ita etiam peccatum jam legitime confessum ac remissum per Sacramentum. At meritò.

Dices : In aliis Sacramentis forma non potest cadere bis super eandem materiam : ergo nec in Sacramento Pœnitentiæ. 146

R. Peccata secundum se non esse materiam proximam Sacramenti Pœnitentiæ ; sed Confessionem dolorosam eorundem :
ubi

ubi ergo est nova Confessio, ac novus dolor, nova quoque materia proxima adest, licet materia remota eadem sit.

CONFIDENTIA. XXIII.

147 **S** Implicianus confitetur peccata merè dubia, ita Confessarius certitudinaliter colligere nequeat ex ullis circumstantiis aliquod peccatum: quid agendum tunc Confessario? R. Vel Simplicianus affert sola venialia dubia; talia, de quibus certum est, non esse mortalia, dubium verò an sint venialia; & tunc dimittendus est absque absolutione, nisi velit aperire aliquod peccatum certum saltem veniale, vel mortale confessum; vel sunt dubia mortalia, de quibus scilicet dubitatur, an sint mortalia, necne: & tunc inducendus, ut confiteatur aliquod peccatum certum veniale, vel mortale confessum olim; & sic absolvendus est absolute. Quòd si hoc convenienter fieri non possit, ut si instet periculum mortis Pœnitentis, absolva-
tur

tur sub conditione. Quòd si nullum instet periculum pœnitenti, & Sacerdos advertat, illum ex mera simplicitate non posse aliquod certum peccatum pandere, potest non minùs sub conditione illum absolvere. Si denique advertat idipsum, ex malitia, pertinacia, aut hypocrisi reticere, tunc tanquam indispositus dimittendus est sine Absolutione, idque ei significandum. Ratio horum omnium est: quia forma sacramentalis non est cum conditione proferenda, nisi sit periculum aliquod damni spiritualis in Ministro aut in pœnitente, quod aliter commodè evitari nequeat: quando autem peccata dubia sunt venialia tantùm, certum est non imminere tale periculum: si verò sunt mortalia cum circumstantiis jam recensitis, tale periculum est: igitur.

CONFERENCE. XIX.

Ardentius confessis peccatis suis excitat in se amorem Dei super omnia, atque ita absolvitur: an validè?

R. Licet secundum communissimam Theologorum sententiam, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiratur ut pars essentialis, aut saltem integralis necessaria dolor formalis de peccatis, nec sufficiat virtualis tantum in alio actu inclusus; quia tamen moraliter vix fieri potest, quin confessurus, adeoque de peccatis suis actu cogitans, si eliciat actum amoris Dei super omnia, non etiam formaliter doleat de peccatis suis, Ardentium validè absolvi. Ita noster Patric. *part. 3. Theol. sacram cap. 2. n. 79.*

CONFERENCE. XXV.

149 Pœnitens, dum confitetur, habet voluntatem impofterum non peccandi amplius, adeoque dolorem implicitum de peccatis commissis: an is sufficiat ad Sacramentum Pœnitentiæ?

R. Non sufficere; quia propositum solum de cætero non peccandi stare potest cum complacentia de peccato præterito; quam tamen complac-

centiam necessario excludere debet dolor requisitus ad hoc Sacramentum, secundum omnes.

CONFERENCE. XXVI.

Pœnitens enarratis peccatis in Confessione dicit, se dolere, quod non habeat dolorem de peccatis: an id sufficiat ad absolutionem dandam. 150

R. Videri non sufficere: quia desiderium doloris non est dolor: requiri autem ipsum dolorem, omnes docent: Igitur &c.

CONFERENCE XXVII.

Rudis facta Confessione formaliter & explicitè dolet de peccatis enarratis, propter pœnam furcæ, quam timet; vel infamiam, quam incurrit; an hic saltem dolor sufficiat? 151

R. Neque hunc sufficere: Quia non est supernaturalis, seu ex motivo supernaturali elicitus. Ita omnes, saltem post Conc. Trid. Et Ratio est; quia dispositio ad formam debet esse ejusdem ordinis cum forma inducen-

da: sed dolor seu contritio in homine peccatore est dispositio necessaria ad obtinendam Gratiā Sanctificantem per Sacramentum Pœnitentiæ ; quæ est forma vel maximè supernaturalis : igitur,

CONFERENTIA XXVIII.

Non pauci solent valde frequenter confiteri peccata sua venialia (aut etiam imperfectiones) recitando ea ex memoria instar *Confiteor*, quod Confessionī præmittitur; utique non dolentes de omnibus ac singulis, quia in nullo se emendant, sed est una Confessio sicut aliæ, & omnes sicut una: quid ergo Confessario cum talibus faciendum? difficulter.

R. Certum esse, confitentem sola venialia, sub mortali debere dolere de iis, saltem aliquibus, eaque emendare proponere. Ratio est evidens; quia alioquin defectu proximæ materiæ, Sacramentum fiet sacrilegium. Dixi, *saltem aliquibus*, quia cū unum peccatum veniale possit dimitti absque alio, si pœnitens de uno vel

vel altero doleat, cum proposito ea emendandi, Confessio utique erit valida: aliud planè est de mortalibus, quorum unum sine alio non dimittitur; ideoque necessarius est dolor universalis de omnibus. Monendi ergo sunt tales imperfecti, ut ea solum peccata venialia confiteantur conterantque, quorum emendatio ipsis cordi est, reliquis prætermiſſis, ne tempus gratis terrant, & Confessarium moleſtent absque fructu.

CONFERENCE XXIX.

Conscientiosa puella queritur apud Confessarium, quòd incomparabiliter majorem dolorem sentiat ob mortem sui amantissimi Parentis, quàm ob fornicationem à se commissam, etſi etiam de hac doleat, eamque detestetur ex animo; timet proinde, se non habere sufficientem dolorem ad dignè obtinendam Absolutionem sacramentalem: Quid consilii aut consolationis debet illi dare Confessarius? R. Quærat ex eâ, an potius vellet Patrem non esse mortuum, quàm

quàm peccatum non esse commissum ; si secundum, ergo rectè se habet dolor puellæ ; dolet enim super omnia *Appre-*
tativè, siquidem majus malum æsti-
mat offensam Dei quàm mortem Paren-
tis etsi *sensibiliter & intensivè* hæc magis
moveat ; si verò fateatur prius, tunc
rectè timet se non habere dolorem requi-
situm ad absolutionem ; quia revera non
habet, dum offensam DEI minùs æsti-
mat, quàm mortem creaturæ.

CONFERENCE XXX.

154 **C**onstitutus in articulo mortis, seu
tempore, quo obligat præceptum
Pœnitentiæ, an satisfaciat per Contritio-
nem, si adfit facultas confitendi?

R. Non satisfacere, sed peccare
de novo mortaliter. Ratio est ; quia
habens facultatem adimplendi præcep-
tum quando obligat, & non adim-
plens peccat sine dubio ; sed con-
stitutus in articulo mortis (supposito
quòd sit in statu peccati mortalis) ob-
ligatur ad Sacramentum Pœnitentiæ,
&

& supponitur habere facultatem, illud suscipiendi: ergo non adimplendo peccat.

Nec certè tunc potest elicere contritionem veram; quia talis virtualiter includere debet voluntatem adimplendi, omnia præcepta, quam non habet constitutus in articulo mortis habens copiam Confessarij, & omittens confiteri, ut patet. Unde sit.

CONFERENTIA XXXI.

Sacerdos admissio peccato mortali 155
celebravit sine præmissa Confessione, cum haberet occasionem confitendi; accusatque se postea in Confessione, quòd semel celebraverit in statu peccati mortalis elicitâ tamen priùs Contritione, an dicat veritatem?

R. Mentita est iniquitas sibi: nam tali impossibilis est Contritio, dum suppetit facultas confitendi, ut *Conf. præc.* probatum est. Obligatus ergo fuit hic Sacerdos celebraturus sub mortali ad Confessionem: vel (non t

ta copiâ Confessarij) ad Contritionem.
Juxta illud Apostoli, *Probet autem seipsum homo &c.*

CONFERENTIA XXXII.

156 **P**Oenitens doluit de peccatis ex timore pœnarum, tanquam sub motivo formali ac finali ultimo, ita ut si non essent pœnæ æternæ veletiam temporales, non detestaretur, nec relinqueret peccata: Quæritur, an talis dolor sufficiat ad validam Confessionem? R. Talem, dolorem non fuisse Attritionem requisitam ad Confessionem. Ratio est: quia non avertit voluntatem absolutè à peccato, sed tantùm conditionatè, si non essent pœnæ, imò includit actualem affectum ad peccatum, quod propter solam pœnam detestatur, non autem propter injuriam Deo illatam, aut offensam DEI: igitur nulla est attritio.

CONFERENTIA XXXIII.

7 **C**onfessarius, auditis peccatis quærit ex Pœniente, num de illis do-

doleat, isque respondet frigido illo verbo, *ita*: debetne ipsi credi? R. Non tam facile, nisi exhibeat aliqua signa doloris, v.g. percutiendo pectus, aut emittendo gemitum: ideoque proponenda sunt tali aliqua motiva veri doloris eliciendi pro securitate Sacramenti.

CONFIDENTIA XXXIV.

Pœnitens invincibiliter putat, se habere 158
re veram Attritionem, cum sit æstimata tantum: an validè & fructuosè absolvitur?

R. Nec validè, nec fructuosè. Ratio est, quia attritio æstimata non est attritio, sicut homo pictus non est homo: requiritur autem & ad valorem & ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ Attritio, quæ sit simpliciter Attritio: igitur.

Cæterum talis non peccat propter ignorantiam invincibilem; ei que in sequenti Confessione verè dolorosâ peccata dimittuntur, tam ea, à quibus in posteriori Confessione valida absolvitur, quàm

illa à quibus in priori Confessione invalida absolutus putabatur.

CONFERENCE XXXV.

159 **C**onfessario sciscitanti ex pœnitente, an habeat firmum propositum de cætero non amplius peccandi mortaliter, Respondet, vellem quidem, quia scio displicere hujusmodi peccata Deo, at certè non possum superare pravam meam consuetudinem peccandi, ut expertus sum post multa proposita in Confessionibus facta, & nunquam servata: Quæritur, an possit tali licitè impertiri absolutionem?

RESOLUTIO: Certum est apud omnes, ad condignam Pœnitentiam requiri propositum absolutum ac firmum non amplius peccandi mortaliter, quia sine tali proposito peccator se non perfectè avertit à peccato, nec se ad D E U M convertit: Itaque quærendum est ex Pœnitente, quidnam per suam *Velleitatem* intelligat? an scil. illam, quæ stat cum actuali affectu & voluntate peccandi? Et cum hac nec licitè, nec vallidè absolvi potest: vel intelligit solùm aliquam timi-

miditatem seu credulitatem, se iterum in pristina peccata lapsurum, ut hactenus factum est? & cum hac stare potest absolutum ac firmum pro nunc propositum; nec obstat quòd brevi mutandum esse credatur; ac consequenter Confessarius ipsi licitè potest impertiri absolutionem. *Ita DD. communiter.* Et Ratio utriusque partis est; quia prima illa vellexitas frigida ac pigra non potest dici absolute volitio, ideoque neque propositum; at verò posterior est vera volitio atque propositum licet cum aliqua timiditate aut credulitate oppositi futuri conjunctum: igitur hæc non verò illa, sufficiens est ad absolutionem.

CONFERENTIA XXXVI.

Confessarius habet Filium Pœnitentem ordinarium, qui hebdomadatim ter quaterve accedit ad Confessionem cum iisdem peccatis gravibus; an teneatur, aut possit illi credere, quòd habeat sufficiens propositum emendationis? & an teneatur
aut

aut possit illum toties quoties absolvere? Difficultas sanè non adeò parva : sit tamen.

R E S O L U T I O prima: Si pœnitens est in occasione proxima peccandi, in qua scilicet moraliter vix potest declinare peccatum, non potest absolvi, nisi proponat talem occasionem dimittere. *Ita omnes.* Et Ratio est clara. quia non evitare occasionem proximam peccandi mortaliter, est eo ipso peccare mortaliter, juxta illud: *Qui amat periculum, peribit in illo*: atqui ad veram Pœnitentiam requiritur necessariò propositum non ampliùs peccandi mortaliter: ergo etiam requiritur propositum evitandi hujusmodi occasionem proximam; nisi moralis impossibilitas aliquandiu impediat: atque tunc etiam debet adesse animi resignatio ac parata voluntas deferendi illam occasionem, cùm primùm commodè poterit: seria pœnititudo peccatorum in ea commissorum: propositum firmum in ea non ampliùs relabendi; familiaritatem con-
fue-

fuetam cum complice omnino devitare, &c.

R E S O L U T I O secunda: Propter solum relapsum non est cuiquam deneganda Absolutio, modò præseferat, se verè & ex toto corde sincerè dolere de peccatis commissis, habereque firmum & minimè fucatum se emendandi propositum, nisi fortè justa causa occurrat, quæ suadeat absolutionem ad breve tempus differendam. Ita P. Matth. Stoz in *Tribun. Poen. L. 1. n. 107.* citans pro se *Dian. Sanch. & Dicastill.* Ratio autem est prima: quia talis probabibiliter credi debet habere sufficientem & requisitam dispositionem ad Absolutionem; adeòque habet jus ad eam petendam, quo non potest privari absque in iuria, facta peccatorum Confessione: ergo Confessarius obligatur ad eum absolvendum; etiamsi sit peccator consuetudinarius, vel etiam in proxima occasione constitutus, dummodo adsit impossibilitas eam deferendi: Quia (altera ratio est) Confessarius, pensatis circumstantiis Resolutioni

tionem appositis, prudenter sibi persuadere potest ac debet, Pœnitentem accedere hîc & nunc cum vero dolore ac proposito non peccandi: plus autem non requiritur ex parte Confessarii, nec ex parte pœnitentis: igitur &c.

162

Dices: Confessarius probabiliter prævidet, pœnitentem brevi relapsurum: Et quid tum; ejus enim non est judicare de pœnitentis relapsu, & abstinencia à peccato, sed satis est, ut existimare possit, pœnitentem habere pro hîc & nunc sufficiens propositum non relabendi. At[ais] de hoc ipso proposito dubitat Confessarius: certè imprudenter, si enim fidem dat confitenti relapsum, quare non etiam promittenti emendam? an non eadem est ratio credendi pœnitenti loquenti contra se, quæ est loquenti pro se? Certè si Christus ita nobiscum ageret, jam pridem ut Sodoma essemus. Imitemur ergo potius benignitatem Christi, omni momento quoscunque peccatores, quantumcumque relapsos, in sinum Misericordiæ suæ

sux admittentis, non tantum septies, sed septuagies septies, id est [ut, resolutio loquitur] toties quoties.

De Confessione.

CONFIDENTIA XXXVII.

Confessionem peccatorum specifi- 163
cam ac numericam vocant Aca-
tholici Conscientiarum Carnificinam,
qui negant esse sacramentalem, quia
id ex SS. Scriptura probari nequit: an
rectè?

R. Perversissimè: nam Joan. 20. v.
22. expresse dicit Christus Dominus:
*Quorum remiseritis peccata, remitten-
tur eis, & quorum retinueritis retenta
sunt*; quæ sanè remissio aut retentio
cum recta ratione fieri nequit, nisi pœ-
nitens singula confiteatur, ut dijudicare
Sacerdos possit, quæ remittenda, aut
quæ retinenda sint. Nec reus absolvi
poterit sine pronunciata Sacerdotis sen-
tentia: ergo ex sacra Scriptura clarè
habetur necessitas Confessionis specifi-
cæ atque numericæ, simulque formæ
Sacramentalis. Gratia insuper promit-

ritur in verbis, *remittentur eis*; utique per gratiam: & denique institutio in his: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: unde Apost. 2. Cor. 5. v. 18. ait. *Deus dedit nobis ministerium reconciliationis, nam pro Christo legatione fungimur.*

CONFIDENTIA XXXVIII.

¹⁶⁴ **C**onstitutus in naufragio, vel alio mortis periculo, clamat ad Sacerdotem, Pater absolve me, quia homo peccator sum: Quæritur, an possit illum Sacerdos absolvere, si nullum plane peccatum explicet, cum possit. Ratio dubitandi est, quia Confessionem oportet esse secretam.

12. De natura & necessitate Confessionis non esse, ut sit secreta, quin ob rationabilem causam, in maiorem scelerum vindictam, aut sui humiliatorem, possit aliquando esse publica. *Ita Communis.* Per se tamen nullus unquam tenetur confiteri peccata sua publicè, saltem occulta; quia iugum Christianæ legis est suave: contrarium autem esset nimis difficile: Nihil

Nihilominus peraccidens, si naufragans est dubius de contritione, tenebitur etiam publicè confiteri unum vel alterum peccatum, quod non parit infamiam, aut est aliàs jam notum. *Ita Taner. apud nostrum Patric.* Ratio ejus est: quia non sufficit ad absolutionem accipiendam edere generalia tantùm signa doloris, ubi speciale peccatum exprimi potest citra infamiam.

CONFERENTIA XXXIX.

PUella est adeò verecunda, ut peccatum suum ore exprimere non possit: an possit Confessarius Confessionem ipsius scripto admittere? 165

Responsio Si Muti Confessio scripta valet, cur non & puellæ potentis loqui, ob datam rationem? ita tamen, ut præsens absolvatur.

CONFERENTIA XXXX.

QUæculus casu incidit in Confessarium indoctum, qui proinde peccatum aliquot mortale (puta osculum 166

K

aut

aut tactum impudicum) putavit esse duntaxat veniale, scivit tamen esse peccatum; & ita eum absolvit: quæritur ergò an hæc Confessio non fuerit alteri repetenda?

R. Negativè: Ratio est: quia ex una parte Quæculus omnia sua peccata suoponitur clavibus subiecisse; ex altera verò parte illa cognitio confusa peccati, sufficiens est ad valorem Sacramenti; ut patet in moribundo, qui absolvi potest, dummodò se peccasse fateatur.

CONFERENTIA XXXXI.

167 **A**T verò Malevolentius datâ operâ quæsit Confessarium Idiotam: an saltem hic teneatur repetere suam Confessionem alteri prudentiori?

R. Affirmativè: Ratio; quia Malevolentius in ipsa confessione actu peccavit mortaliter: nec defectu doloris fuit debitè dispositus; ideòque nec validè absolutus.

CONFERENTIA XXXXII.

158 **B**onfidius bonâ fide confessus est surdauro, dormitanti, vel distracto, qui

qui aliqua etiam mortalia non percepit absque tamen culpa Bonfidii: an Confessio fuerit valida?

R. Fuisse validam, nec repetendam totam, sed solum quoad peccata obaudita: Ratio est; quia hæc sola non fuerunt debite clavibus subiecta; ideoque adhuc subiicienda.

CONFERENCE XXXIII.

Dubitanti confessus est, de dubitare, an omiserit, se eas certo omis- 169
sisse: teneturne idipsum iterum ut certum confiteri? R. Non teneri: Ratio est; quia illud peccatum jam fuit semel directe absolutum: quia in Confessione absolvitur quidquid coram Deo revera peccatum fuit: ergo sicut tale peccatum novâ absolutione non indiget, ita nec novâ Confessione.

CONFERENCE XXXIV.

Latentius confessus est aliquod peccatum, de quo ipse & Confessarius du- 170
bitant,

bitant, an sit mortale, quod datâ absolutione comperitur fuisse mortale : an opus est nova Confessione?

R. Negativè : Ratio est, quia Latentius ex una parte fuit confessus peccatum sicuti est ; ex altera verò parte ad valorem Sacramenti non requiritur, ut pœnitenti vel Confessario constet fuisse mortale vel veniale, dummodo sciatur esse peccatum.

CONFIDENTIA XXXV.

[571] **S**Ecuratius dubitat de Excommunicatione, Irregularitate, aut voto? ad cautelam petit absolutionem, vel dispensationem ad habente potestatem: postquam obtentam certò comparet ipsum tali vinculo innodatum fuisse : an debeat de novo absolvi vel dispensari?

Responsie Non indigere novâ absolutione vel dispensatione. Ratio est; quia absolutio vel dispensatio fuit absolute data; si nimirum vincula illa subsistent

essent : cùm ergo subfuerint , absolute sublata sunt.

CONFIDENTIA XXXXVI.

CAp. cum infirmitas. *De Pœnitent. &* 172
Remiss. Medicis præcipitur , ut , cùm
 eos ad infirmos vocari contigerit , ipsos
 ante omnia moneant atque inducant , ut
 medicos advocent animarum. Quæri-
 tur ergò an sit aliquod præceptum de ali-
 quando facienda Confessione sacramen-
 tali ? Et quidem de præcepto , Ec-
 clesiastico constat omnibus , ex Conc.
 Later. cap. *omnis utriusque sexus*. Ubi
 dicitur : *omnis utriusque sexus Christi*
fidelis , postquam ad annos discretionis per-
venerit , omnia peccata (utpote mortalia)
saltem semel in anno confiteatur. De præ-
 cepto igitur divino sit.

RESOLUTIO : Præceptum
 divinum de Confessione facienda obligat
 per se in articulo mortis , ac quolibet ejus
 morali periculo ; in quali versantur
 ægroti , cùm adsunt signa mortis natura-
 lia : tempore pestis grassantis : in in-
 gressu prælij seu conflictûs , aut periculo-

læ navigationis : mulier tenera primùm paritura , vel jam experta habere partus difficiles ac periculosos : Morti adjudicatus &c. Supposito semper , quòd commiserint peccatum mortale. Ratio autem est : quia nisi tunc saltem homo peccato mortali obnoxius confiteatur , nunquam adimplebitur hoc præceptum , aut certè homo exponet se periculo certo, vel saltem probabili, nunquam adimplendi hoc præceptum à Christo institutum. Per accidens autem etiam obligat omnem volentem sumere Eucharistiam , quando est sibi conscius peccati mortalis. Ita enim docet Conc. Trid. sess. 13. ex illo Apostoli : *probet autem seipsum homo.*

CONFERENTIA. XXXXVII.

173 **D**Evotulus per totum annum frequentius confessus est solùm peccata venialia , nullius unquam mortalis conscius, ultimo die anni in mortale labitur : quaeritur , an obligetur adhuc confiteri ?

R. Ob-

R. Obligari præcepto annuæ Confessionis : quia illi nondum satisfecit per Confessiones venialium tantum, ad quas non obligabatur : potest autem hinc & nunc satisfacere : Igitur obligatur : secus si per annum, saltem semel fuisset confessus aliquod mortale. Ita cum aliis
Lugo Disp. 15. sect. 7.

CONFIDENTIA XXXXVIII.

Protervus Catholicus, ne objurgetur à Parocho, tempore Paschali facit Confessionem invalidam : An satisfecerit præcepto Ecclesiastico ? Fuit ante hæc sententia plurimum probabilis ; sed audi, quid ea hodie valeat. 174

R. Protervum invalidâ suâ Confessione non satisfecisse præcepto Ecclesiæ : Ita Decretum Alexandri. VII. inter propositiones damnatas anno. 1669. inter quas & hæc continetur : *Qui fecit Confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Ecce damnatur id dicens !

De Circumstantiis Confessionis.

CONFERENTIA. XXXXIX.

175 **Q**uidam insulsus obiter confitetur multa dicens : Blasphemavi , pejeravi , fui incaustus , furatus sum multa , imprecatus fui aliis cacodæmonem , fulmina , grandines , & quidquid mihi in buccam venit : Jam nihil amplius scio : queri meritò debet , an aliquid huic Confessionis desit ?

Respondeo multum per omnem modum : Nec enim exponit numerum peccatorum , nec speciem : Nec exhibet aliquem dolorem super peccata commissa , neque propositum emendationis : verbo , Confessio nulla est , nisi perficiatur industriâ Confessarii ; qui proinde interrogare debet an blasphemaverit Deum vel Sanctos ? An fuerit incaustus , cogitatione vel opere ? An cogitationibus hujusmodi consensum dederit ? An eæ fuerint circa eundem aut diversum sexum ? An circa ligatam vel solutam ? An circa voto castitati astringam ?

Etiam ? An erga consanguineam vel affinem ? An furtum fuerit grave vel leve tantum ? an rei sacræ , vel ex loco sacro &c. Nam omnes hæ sunt circumstantiæ speciem mutantem, ac necessario specificandæ in Confessione. Etenim rectus carnalis habitus cum soluta , est simplex fornicatio : si cum virgine invita, est stuprum : Si cum vi illata , est raptus ; utrumque contra justitiam : Si cum ligata , adulterium : Si cum persona sacra, sacrilegium contra virtutem Religionis : Si inter consanguineos aut affines , incestus contra pietatem. Ecce ! quomodo, non sufficiat se accusare in Confessione in genere tantum , dicendo , fui incastus & sic de aliis speciebus confessis discurrendum.

CONFIDENTIA L.

Alius accusat se in Confessione, quod notabilem partem ex horis canonicis negligenter omiserit : quod commiserit furtum mortale &c. Quod fecerit semel incestum cum consanguinea : de

K s

quibus

quibus proinde dolet, & petit absolutio-
nem. Quæritur, an is pœnitens se suf-
ficienter explicaverit?

Resp. cum magno numero Theolo-
gorum apud Patric. *hic num. 407.* valdè
probabile ac tutum esse, non necessariò
explicari debere circumstantias aggra-
vantes tantùm, quæ scilicet non mutant
speciem actus, cujus sunt accidentia;
atque ita, qui furatus est 1000. aureos,
satisfacit dicendo, se commisisse furtum
mortale: qui omisit majorem partem
Breviarii, vel etiam totum officium u-
nius diei, si dicat, se non orâsse partem
notabilem breviarii: Si peccavit cum
propria sorore, si se accusat de incestu:
& sic de aliis. Atque in horum senten-
tia dictus pœnitens se sufficienter expli-
cavit; nixus utique sententiæ valdè
probabili ac tutæ. Sed longè verior,
probabilior ac tutior est sententia nostri
Petri Marchant. *Tribun p. 1. tit. 3. tit.*
3. q. 4. qui cum *Communiori DD.* asserit,
necessariò explicandas esse in Confessio-
ne circumstantias notabiliter aggravan-
tes; aut certè eas, quæ licet habeant
ratio-

rationem meræ circumstantiæ vel acci-
dens respectu actûs in communi ; attra-
men respectu hujus actus in individuo ,
sunt verum objectum partiale substantia-
le , sc̃ solis & secluso ipso objecto princi-
pali , adhuc sufficientes ad peccatum
mortale. Vg. in furto quantitas est ma-
teria communis ? hæc quantitas 10.
florenorum , aut mille florenorum , est
circumstantia & objectum furti partiale,
quælibet secundum se sufficiens ad pecca-
tum mortale , etiam seclusâ alterâ :
Cum ergo hujusmodi circumstantiæ sint
de substantia ipsiusmet actûs peccamino-
si , debent non minùs Confessionis subijci,
quàm ipse actus : non enim potest hoc,
vel tale furtum , vg. mille florenorum ,
explicari absque hac , ac tali quantitate
mille florenorum ; ideóque minimè
sufficit dicere , commisi furtum mortale :
quia & furtum decem florenorum , &
furtum mille florenorem , utrumlibet
sine altero mortale furtum est : & simi-
liter omittere unam horam canonicam
pars notabilis est ; & omittere omnes
partes utique longè notabilior. Pro me-
liori

liori explicatione , & confirmatione hujus sententiæ audi solidam rationem : quia ex natura institutionis Sacramenti pœnitentiæ per modum judicii , (adeoquo ipso jure divino) illa necessario sunt in Confessione exponenda , quæ judicium Sacramentale notabiliter alterant; quibus scilicet cognitis , longè aliter agere debet judex Sacramentalis , quàm si ignota sint : Et certè peccata in Confessione ita explicanda sunt Confessario , ut is de eorum qualitate & quantitate rectè judicare , convenientemque pœnitentiam obligationemque præscribere valeat : Hoc enim ubique Concilia & PPes exigunt. Quin ipsum Conc. Trid. *sess. 14. cap. 5.* statuens , necessario confitendas esse circumstantias , quæ peccati speciem mutant , hanc ipsam dat rationem , conceptis verbis. *Quòd sine illis peccata ipsa , neque à Pœnitentibus integrè exponantur , neque Judicibus innotescant : & fieri nequeat , ut de gravitate criminum rectè censere possint , & pœnam , quam oportet , imponere.* Hæc ibi, Atqui certum est

est prædictas circumstantias quàm maximè alterare & immutare iudicium Sacramentale, ut sine illis peccata nec integrè exponantur; nec à iudice sacramentali ritè judicari possint. Quidni enim vel maximè alteret iudicium Sacramentale furari 1000. ducatus, & furari 10. ? Igitur qui furatus est 1000. aureos, ipsi non sufficit in Confessione dicere, furatus sum quantitatem mortalem: Et qui peccavit carnaliter cum sorore, non sufficit dicere, commisi incestum: Similiter qui uno actu intendit, vel uno actu externo (pura incendio, aut veneno) occidit plures aut totam familiam, ipsi non sufficit dicere, feci homicidium: Eodem modo blasphemans Christum, Deum, & omnes Sanctos; aut sub iuramento interrogatus de pluribus articulis peierans, multiplex peccatum blasphemix aut perjurii committit: Aut qui uno actu plures ad peccatum inducit aut scandalizat, pluribus detrahit, calumniam aut convitium infert, ei non sufficit dicere, blasphemavi, pejeravi, detraxi &c. Sed numerum vel saltem plurali-

ralitatem explicare debet : & sic de aliis
similibus.

CONFIDENTIA LI.

178 **A** Liquis omisit audire sacrum culpabi-
liter die Dominica inquam incidit
festum fori : An sufficiat ipsi dicere ,
omisi semel sacrum die festo ? Item non
jejunavi feriâ quatuor Temporum , in
quam incidit vigilia alicujus Sancti aut
dies quadragesimæ : An satisfaciât con-
fitendo , quod semel fregerit jejunium ?
Item vovit in sæculo castitatem , postea
in Religione , & demùm suscepit Ordi-
nes sacros : An satisfaciât , si dicat se pec-
casse contra votum castitatis ?

R. Cum *Diana & aliis* : Talem non
obligari ad confitendos omnes titulos ;
quia plures sub eodem motivo obligant.
Sic etiam fœmina peccans cum Religio-
so sacerdote , satisfacit utrumlibet speci-
ficando , nec tenetur ad utrumque , ob
eandem rationem.

CONFIDENTIA LII.

QUando sunt opiniones probabiles 179
DD. um, aliquam circumstantiam
non esse gravem aut mortalem; aut cer-
tè ejus malitiam non differre specie à ma-
litià specifica actûs, quæritur, an Pœni-
rens tacendo hujusmodi circumstantiam
apparenter tantum speciem mutantem,
satisfaciat integritati Confessionis? E.g.
an sponsus fornicans cum alia, teneatur
dicere, se esse sponsum? Item an virgo
primò fornicans debeat fateri se fuisse vir-
ginem?

Resp. Cum *Diau. p. 1. tr. 7.* per varias
Resolutiones: Pœnitentem ad id non te-
neri: Ratio est; quia tales circumstantiæ,
vel non gravem, vel certè non specie di-
versam malitiam adferunt actui.

De Satisfactione.

DE Satisfactione post Sacramentum 180
Pœnitentiæ adimplenda hæc habet
S. Conc. Trid. *sess. 14. cap. 3.* *Debent sa-*
cerdotes Domini, quantum Spiritus & pru-
dentia

dentia suggererit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, & convenientes satisfactiones injungere, ne si fortè indulgentius cum Pœnitentibus egerint, levissima quædam opera pro gravissimis delictis imponendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponent non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam in præteritorum peccatorum vindictam & castigationem, nam claves sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessis etiam antiqui Patres & credunt, & docent. Ex quibus hîc seqq. quæri possunt, ac resolvi debent.

I. An in Confessione Confessarius necessario imponere debeat Pœnitentiam, & quantam?

II. An sit necessario acceptanda à Pœnitente?

III. An Pœnitens adimplens pœnitentiam in statu peccati mortalis satisfaciat suæ obligationi?

IV. An, & quomodo peccet Pœnitens omittens pœnitentiam?

V. Quis

V Quis possit mutare Pœnitentiam semel
impositam?

CONFERENCE LIII.

**An in Confessione Con-
fessarius necessario imponere
debeat Pœnitentiam, & quantum?**

RESOLUTIO prima : Confessa- 181
rius tenetur sub gravi obligatione per
se & regulariter imponere aliquam pœni-
tentiam & satisfactionem in Sacramento
Pœnitentiæ. Colligitur ex *tit. Conc. Trid.*
Et Ratio est : quia Confessarius tenetur,
quantum in se est : sed ad integritatem
Sacramenti requiritur satisfactio aliqua
actu vel voto suscepta : igitur.

Dixi , *per se & regulariter*, quia cùm
adest impotentia (ut in moribundis, ra-
tione ac sensibus destitutis) non requiri-
tur satisfactio reipsâ, sed sufficit in voto,
saltem implicito & virtuali in ipso dolore
verò necessario inclusa.

182

RESOLUTIO secunda : Pœnitentia injungenda debet esse aliquo modo proportionata delictis , non absolute , sed spectatâ simul Pœnitentis dispositione , facultate & utilitate. Ita omnes , ex *Concil. cit.* Ratio est : quia sine dubio Confessarius non tenetur imponere pœnitentiam peccatis confessis simpliciter proportionatam seu æqualem : hoc enim & impossibile est , cum pœnæ peccatorum in foro Dei debitæ nobis sint incognitæ ; & neque necessarium est , cum homines pluribus aliis modis pro peccatis suis satisfacere possint , & defacto satisficiant. Unde D. Chrysost. hom. 43. in cap. 28. Matth. dicit : *Etsi erramus, modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem, ubi enim Paterfamilias largus est, Dispensator non debet esse tenax : si Deus benignus, ut quid Sacerdos vult crudelis apparere.*

CONFIDENTIA II.

183

AN Pœnitens teneatur acceptare Satisfactionem à Confessario impositam?
RESO.

RESOLUTIO : Pœnitens sub gravi obligatione , ex genere suo mortali , tenetur acceptare & implere pœnitentiam rationabilem , obligatoriè impositam à Confessario. Ita *Communissima DD. um.*

Ratio est : quia Confessarius potest & debet præcipere , ut jam ostensum : ergo pœnitens tenetur acceptare : Conseq. patet : quia præcipere & parere sunt correlativa : Antecedens sumitur ex verbis Christi Joan. 20. *Quorum retinueritis peccata , retenta sunt.* Ex quibus *Trid. sup.* concludit : In Sacerdotibus esse potestatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum sed etiam ad peccati commissi vindictam ac satisfactionem.

Dixi primò : *Sub gravi obligatione ; ex genere suo mortali* : quando nimirum est materia gravis , & tantæ obligationis capax.

Dixi secundò : *Pœnitentiam rationabilem* : nam si sit manifestè injusta sive ratione quantitatis , sive ratio-

ne qualitatis ; puta si alicui propter mendacium officiosum imponeretur perpetuum silentium aut pauperi Eleemosyna , potest utique eam honestè recusare.

Dixi tertio : *Obligatorie impositam*. Ut enim obligatio pœnitentiam adimplendi, & culpa omissionis sit gravis , omnino debet adesse intentio Confessarii ita obligandi pœnitentem ; quia tota hæc obligatio pendet ab intentione & voluntate Confessarii tanquam Judicis & Legislatoris.

CONFERENTIA LV.

184 **U**trum Satisfactio debeat fieri ab existente in gratia ?

R E S O L U T I O : Satisfactio sacramentalis à Sacerdote imposita adimpleta in peccato mortali , habet suum effectum , & satisfacit pœnæ temporali peccatis remissis debitæ. Ita Scot. hic D. 15. q. 1. n. 36. aliq̃ue plures , contra plures , qui tamen tantum probant , pœnam peccato nondum remisso debitam non tolli , peccato non sublato ; quod verum est,

est, ac non contra resolutionem, quæ lo-
quitur de pœna peccatis per Absolutio-
nem remissis debita. Probatur itaque
primò : quia existens in peccato mortu-
li potest de congruo mereri Gratiam San-
ctificantem, ut omnes docent : ergo à
fortiori potest satisfacere pro pœna tem-
porali peccatis remissis debita. Patet
conseq. tum quia remissio culpæ est lon-
ge excellentior remissione pœnæ ; tum
etiam, quia opera satisfactoria à Sacer-
dote injuncta majorem habent valorem,
utpote ex opere operato, quàm bona il-
la opera, quæ sponte à nobis suscipiun-
tur. Secundò, quia, ut satisfactio ha-
beat suum effectum, non requiritur, ut
satisfaciens sit amicus illius, cui satisfa-
cit : igitur, &c. Prob. antec. exemplo
in humanis : Etenim si Petrocius v. g. de-
beat flagellari ob crimen commissum in
Regem, non est necesse, ut sit amicus
Regis, sed satis est, si flagellationem su-
stineat igitur,

CONFERENCE LVI.

185 **U**trum, quomodo, & à quo possit Satisfactio sacramentalis tolli aut commutari?

RESOLUTIO prima: Nemo potest dispensare, tollere vel commutare Satisfactionem sacramentalem, nisi Sacerdos, qui, & quando potest Sacramentum ipsum administrare. Pater: quia cum hæc sit pœna imposita à legitimo Iudice in foro conscientiae, nullus potest illam tollere aut commutare, qui non potest eam injungere, aut qui non habet æqualem illi potestatem in eodem foro: hæc autem competit soli Sacerdoti: igitur, &c.

186 **RESOLUTIO** secunda: Potest quandoque Satisfactio sacramentalis semel imposita tolli, & in aliud commutari. Pater: quia finis Satisfactionis est promoveri salutem Pœnitentis, puniendo commissa, & præcavendo committenda peccata: ergo quando hic finis videtur per unam melius, quàm per aliam Satisfactio.

satisfactionem acquiri, potest una in aliam commutari.

RESOLUTIO tertia : Non tantum 187
qui injunxit Satisfactionem, ejusque Superior, sed etiam inferior & æqualis, potest aliquando commutare ac tollere Satisfactionem ab alio impositam. Ratio est: quia ideo ipse, qui injunxit, aut ejus Superior, possunt facere hanc commutationem, quia sunt legitimi Judices in hoc foro, quibus nemo præter Christum est superior quoad hanc sententiam: sed etiam inferior & æqualis eodem modo se habent: igitur, &c. Prob. Min. quia licet inferior non possit valide absolvere in hoc foro, nisi accipiat jurisdictionem à Superiore, eâ tamen semel habitâ, in proferenda sua sententia non est amplius ei subditus; cum authoritate Christi absolvat ac liget, non verò Superioris.

RESOLUTIO quarta : Pœ- 188
nitens volens sibi commutari Pœnitentiam, non tenetur posteriori Sacerdoti aperire peccata illa, ob quæ prior Pœnitentia fuit imposita. Ratio est:
L 4 quia

quia in hac commutatione non agitur de peccato, ob quod fuit imposita pœnitentia, vel de iustitia, quæ imposita est: sed de infirmitate, difficultate, vel minori opportunitate Pœnitentis adimplendi eam, ob quam scilicet iustè commutari potest: ergo sufficit Pœniti al legare rationem, cur hæc pœnitentia sibi sit nimis gravis aut importuna.

189

RESOLUTIO quinta: Potest etiam inferior Sacerdos immutare pœnitentiam, quæ fuit à Superiore imposita ob peccata Superiori reservata. Ratio est: Quia reservatio per priorem Confessionem fuit sublata; consequenter peccata non manent ampliùs reservata, nec per consequens pœna imposita: quare tunc inferior Confessarius respectu illius Pœnitentis habet sufficientem jurisdictionem in ordine ad commutandam Satisfactionem.

190

RESOLUTIO sexta: Satisfactio sacramentalis non potest tolli aut commutari extrâ sacramentalem Confessionem. Patet: quia tollere obligationem ad priorem Satisfactionem persolvendam

dam, ejusdem potestatis ac rationis est, cujus est eandem imponere; alias certè laico non minùs competere potest, quam Sacerdoti: ergo sicut extra Confessionem non potest imponi Satisfactio sacramentalis, ita nec tolli aut commutari.

Petes, quæ sint causæ rationabiles commutandi poenitentias?

R. Eas esse impotentiam, fragilitatem, 191
periculum transgressionis, mutationem conditionis, satisfactiones aliàs magis opportunas &c. Hæc enim rationabiliter inducere possunt Confessarios, ut poenitentias ab aliis impositas commutent, vel omnino dispensent.

De Absolutione Sacramentali.

CONFERENTIA LVII.

SUPponitur ab omnibus tanquam certum, 192
Formam sacramentalem Poenitentiae Sacramenti consistere in his verbis: *Ego te absolvo à peccatis tuis in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti, Amen.* Sed quid, si prolatis ver-

bis *Ego te absolvo*, moriatur Pœnitens, antequam proferrentur reliqua, à *peccatis tuis*, &c. essetne verè absolutus? Rationem dubitandi subministrat Conc. Trid. sess. 14. c. 3. ibi: Docet præterea S. Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipuè ejus vis sita est, in illis Ministri verbis positam esse, *Ego te absolvo*, &c. In quibus licèt expressè non ponatur, à *peccatis tuis*, subjungitur tamen particula, &c. Quà quidem particulâ clarè demonstrat Concilium, se nolle approbare sententiam Scholasticorum, quòd scilicet id, quod sequitur, à *peccatis tuis in nomine Patris*, &c. non pertineat ad essentiam, vel certè integritatem Formæ, saltèm de præcepto exprimendum.

RESOLUTIO: Pœnitens mortuus prolatis verbis, *Ego te absolvo*, antequam proferrentur sequentia à *peccatis tuis*, &c. fuit ritè absolutus. Ita nunc Communissima Doctorem, utique ex cit. Conc. quod sine dubio voluit exprimere totam formam essentialem, dum dixit,

dixit, *Ego te Absolvo* : aliàs etiam expref-
furum reliqua, non tantùm per obfcuram
particulam, &c. Sed clarè, ut & prio-
ra, expreflit : confequenter mens Con-
cìlii fuit, totam effentiam hujus formæ
confiftere in verbis à fe expreflis; reliqua
verò per *Tò &c.* fignificata, addenda
effe ex more Ecclefie expreffioris fignifi-
cationis gratiâ. Ratio autem eft : quia
forma hujus Sacramenti confiftere debet
in iis verbis, quibus fufficienter fignifica-
tur *persona Judicis* abfolventis; *actis judi-*
cialis; *effectus*, & *persona Rei* : fed hæc
omnia abundè fignificantur in illis tan-
tùm verbis *Ego te absolvo*, vel *absolvo te* :
nam *persona Judicis* exprimitur explici-
tè, per pronomen *Ego* : aut implicite per
ipfum verbum indicativum, *absolvo* :
actus judicialis & effectus [abfolutio
à peccatis] fignificatur etiam per ver-
bum activum, *Absolvo* : quod, quia
profertur fuper Confefione peccato-
rum hîc & nunc facta, fufficienter de-
terminatur ad fignificandam animæ
Abfolutionem à peccatis hîc & nunc
im-

importatur per pronomen *te* in accusativo, quod omnino spectat ad essentiam formæ: atque ita *ly à peccatis tuis*, continetur in verbis *absolvo te*; ut sensus sit: ego confiteor peccata mea (dicit Pœnitens) & ego te absolvo (subjungit Judex) scilicet à peccatis tuis confessis.

CONFERENTIA LVIII.

193 **M**Oribundus confiterur per litteras Confessario ab senti, petitque ab eo Absolutionem; quæritur, an talis Confessio & Absolutio valeat?

RESOLUTIO prima: Non licet absenti Sacerdoti per litteras confiteri, & ab eodem absente Absolutionem accipere. Ita in terminis Decretum Clem. VIII. Anno 1602. quo in Congregatione Sanctæ & generalis inquisitionis damnavit, & sub Excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, ac summo Pontifici reservata, prohibuit oppositum.

194 RESOLUTIO secunda: At verò omnino licet Sacerdoti absolvere Pœnitentem præsentem, qui per Nuncium

vel

vel litteras confessus est, modò præsens nutu vel signo sufficienti Confessionem suam ratificet. Ratio est; quia tunc datur Absolutio, non ratione Confessionis in absentia factæ, sed ratione præsentis ratihabitionis seu approbationis, quæ est nova quædam Confessio virtualis; adeòque non est contra Decretum Clementinum.

CONFERENTIA LIX.

QUid si homini animam agentem ne- 195
queat adesse nisi Sacerdos mutus:
an is possit, aut teneatur ipsum absolvere
nutibus, aut in charta scriptis verbis Absolutionis? Affirmat noster Pontius *apud Dianam p. 2. tr. 6. resol. 14.* Et Patritius suspendit suum iudicium, in casu ipsi contingente facturum, quod Deus inspiraverit.

RESOLUTIO: Quia Absolutionem *verbalem tantum* præscribunt Concilia generalia, *Trid. sess. 14. cap. 3.* dicens: Formam huius Sacramenti consistere in *verbis* Ministri, Ego te absolvo, &c. Et *Flor.* in Decreto Unionis, agens de forma huius Sacramenti, ait, *Esse*

verba Absolutionis, *qua proferuntur à* Sacerdote, *dum dicit*: Ego te absolvo, &c. Ego sanè in nullo casu præsumerem uti nutibus, vel scriptis. Rationem do: quia ex Conc. cit. manifestè sequitur, formam Absolutionis sacramentalis debere necessario necessitate Sacramenti verbo oris exprimi: igitur gratis omnino adhiberetur Absolutio scripta, etiam cum conditione, si fortè valeat; cùm certum sit, non valere.

CONFERENTIA LX.

196 **N**ON rarò contingit, Pœnitentem acceptâ pœnitentiâ discedere à Confessionali non expectatâ Absolutione, in tantum, ut commodè revocari non possit: quid tunc faciendum Confessario? R. Vel ita abest, ut sit extra conspectum Sacerdotis, adeoque moraliter absens: vel est adhuc in conspectu Sacerdotis: si primum, absolvi non potest: si verò secundum, potest. Ita Petrus Marchant. Ratio utriusque partis est absentia vel præsentia moralis.

At quænam illa ? Nostro Patricio placet regula tradita à Thoma Tambur. *l. 5. de Sacram c. 2.* Præsentia moralis requisita ac sufficiens Pœnitentis ad Absolutionem Sacramentalem, est illa, intra quam solent communi voce, etiam altiori, homines cum hominibus loqui ; Ex quo illum, qui in Conferentia casuum retulit [idipsum mihi Salisburgi contigit] se pœnitentem fœminam absolvisse ex Choro flectentem ad summum Altare, prorsus non dubitat, imò pro certo habet, si Chorus à summo Altari ultra 20. passus distet, invalidè absolvisse. Sed contra hunc scrupulum pono sequentem casum Alsaticum.

CONFERENTIA LXI.

VUlgò fertur per Alsatiam, duos 197
Dominos Parochos habitasse prope Rhenum, unum ex hac, alterum ex alteri ripa ; qui proinde solebant alter alteri confiteri trans fluvium hoc modo. Volens confiteri clamabat ad
alter

alterum, Domine Petère [utique vocabatur Petrus :] & ille, Quid vis habere? Respondet alter, Volo conficere : tum Petrus, Quid fecere? dixit poenitens, Hodie sicut here : ad quem Petrus, Ora unum Miserece ; atque ita absolutum dimisit. Quæritur ergo, an inter istos duos Dominos Parochos sibi invicem confitentes fuerit sufficiens præsentia moralis, non obstante interfluente Rhe-
no?

Ratio est Affirmativa. Ratio est, tum quia unus alterum sufficienter videbat ; tum quia unus alteri commodè & intelligibiliter loquebatur. Nec opponere licet, eorum voces non fuisse tantùm altiores, sed altissimas : quæro enim, ostende mihi terminum vocis altioris, qui requiratur & sufficiat ad hanc præsentiam moralem; quem si mihi ostenderis, formabo vocem unâ notâ altiore; de qua redibit quæstio, an & hæc sufficiat? certè non poteris reddere rationem, cur prior, & hæc posterior non sufficiat : atque ita perveniemus ad vocem altissimam, quâ uti debebant præfati
Do-

Domini Parochi : sed relinquo iudicium
sapientioribus.

CONFIDENTIA LXII.

A Lquis in platea lethaliter vulneratur, 198
prospiciente per fenestras sacerdote,
an possit ipsum per fenestras absolvere ob
periculum, nè interim dum descendat, il-
le moriatur.

R. Poterit utique, si inter fenestram
& vulneratum ea sit distantia, quâ aliàs
cum hominibus communi, vel etiam
altiori voce loqui posset, ut sup. di-
ctum.

CONFIDENTIA LXIII.

Quid sentiendum de illo, qui mori- 199
bundum Confessum; interlocu-
tionibus aliis distractus, oblitus est absol-
vere, & abiens in platea recordatus, cum
jam ab ædibus distaret propè 20. passus,
se obvertit versus illam domum, pronun-
tiavit formulam Absolutionis ad infir-
mum directam?

R. Non valuisse absolutionem : Ratio est ; quia dirigebatur ad non præsentem moraliter ; sicuti non valeret, si subito vocatus ad moribundum in extremis constitutum, jam proximi ipsius ædibus pronuntiaret formam, metuens, nè prius moriatur quàm ipsum pertingat. Ita Leander cum Tamburino.

CONFERENCE LXIV.

200 **A**bsolvente Confessario more solito, eo inadvertente pœnitens erupit è Confessionali, ita ut videri amplius nequeat ; interim Confessarius certò scit eum adhuc esse intra paucos passus, utpotè eluctantem inter confertam & comprimantem turbam volentium confiteri : an talem sic latentem possit absolvere ?

R. Cum Bonacin. Et Gobat apud Patricium, affirmativè : Ratio est : quia necesse non est (ait Bonac.) oculis usurpare illum, cui peccata dimittis, dummodò non dubites de ejus præsentia.

CONFERENTIA. LXV.

Sunt quidam Pœnitentes, qui post 201
acceptam absolutionem, bis, tẽr-
ve redeunt ad Confessionale cum nova
materia : an sint semper iterum absol-
vendi?

R. Sio communis omnium est, re-
petendam esse absolutionem, quando
pœnitens adfert novum peccatum vel
circumstantiam, à principio necessariò
confitendam. Puta, si confiteatur no-
vum peccatum mortale antea non con-
fessum : vel novam circumstantiam
speciem peccati mutantem : si nu-
merum notabiliter excedentem peccati
prius confessi; Ratio est : quia omnia
sunt materia necessaria novæ Confessio-
nis : ergò & novæ Absolutionis. Con-
trarium omninò dicendum de novo pec-
cato veniali tantum, aut circumstantia
non necessariò confitenda; ob contrariam
rationem.

CONFERENTIA LXVI.

Pater Franciscanus itinerando per 202
M 2 Bo.

Bohemiam, in qua Catholici Hæreticis palàm mixti sunt, reperit in via hominem vulneratum, vel infirmum animam agentem; quem proindè non scit Catholicum nè an hæreticum esse: malè an benè vixisse: nec in eo post multos clamores ullum signum doloris probabile vel dubium advertit, quo saltem sperare posset profuturam fore Absolutionem: quaeritur non immeritò, an potuerit eum, saltem cum conditione, absolvere?

RESOLUTIO prima: Moribundus loquela & sensibus destitutus, qui nullo, certo, probabili, vel dubio signo ostendit, aut ostendere potest dolorem animi de peccatis, vel confitendi voluntatem, nec validè, nec licitè potest absolvi; nec absolutè, nec sub conditione. Hanc in his terminis puto omnium esse, certam: quia omnes, qui contrarium videntur docere, loquuntur de moribundo, de quo constat Confessario, quòd fuerit Catholicus: quòd probè & Christianè vixerit atque adeò paratus fuerit sibi non deesse in extremo Vitæ periculo, ac confiteri peccata sua &c.

Quæ
(in

(inquiunt) sunt quædam voluntas ac desiderium absolutionis Sacramentalis; proinde dari potest saltem cum conditione. Ratio autem resolutionis est: Quia nullo unquam casu validè vel licitè conferri potest Sacramentum absque sui parte essentiali: sed confessio externa ac sensibus (formalis, vel saltem virtualis) est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ: ergo id nunquam sine illa conferri potest. Atqui in proposito nulla omninò est Confessio externa & sensibilis, nè quidem virtualis, ut supponitur ergo talis absolvi non potest, nè quidem sub conditione: quia ut Sacramentum licitè sub conditione conferatur, oportet, ut adsit aliqua spes valoris & fructus: sed ubi deest omnis confessio externa, nulla superest spes valoris vel fructus Sacramenti: igitur &c.

Dices: potest fieri, ut talis non tantùm intus de peccatis doleat, desideretque Confiteri, sed etiam aliqua signa edat per se sensibilia (etsi Confessario incognita) ut sunt suspiria, gemitus, aspirationes, oculorum fixi intui-

tus, alii in corpore motus ; qui fortè ordinantur à moribundo, ut nutus interni : ergo hæc sufficiunt Confessario ad imper-tiendam Absolutionem, saltem conditionatam. R. Cum nostro P. Marchantio tom. 2. tr. 4. tit. 4. dub. 7. ubi hæc advertuntur prudenter, non esse denegandam Absolutionem conditionatam : quia tunc habentur signa dubia doloris interni, ac voluntatis confitendi (quæ Resolutio secludit) quæ quidem de quolibet bono Christiano prudenter præsumi possunt ; non autem de omninò ignoto.

CONFERENTIA LXVII.

24° Solent famuli famulæ que fidei Orthodoxæ, famulantes apud Acatholicos, se accusare in Confessionali, quòd non observârint jeiunia ab Ecclesia, præcepta comedendo carnes sibi appositas : nec dies certos festivos, omittendo audire Missas, laborando &c. An possint absolvi, si non promittant deserere tale famulitium?

R. Hu-

Re. Hujusmodi famulos & ancillas oportet adhortari, ut provideant (termino servitij expleto) sibi de famulatio apud Heros & Heras Catholicas; si tales habere nequeant, nisi cum notabili suo damno, studeant pro altero anno cum Dominus suis convenire, ut sibi liceat diebus festivis Missam & Concionem accedere: ac feriis sextis, sabbathinis, aliisque essurialibus concessis ab Ecclesia ferculis vesci: Et si nec hoc obtinere possint: nec advertant, quòd prædicta fiant in odium religionis Catholicæ nec sollicitentur ad fidem suam deserendam; maneat in nomine Domini in suo servito. Ita per omnia Gob. In Theol. Iuridicomorali Transact. 4. cap, 32. Et Experimentalis Alphabet. Audiendi Missam. cas. 15. Ratio autem est: quia præcepta Ecclesiæ obligant ad sui observantiam, quando hæc non causat grave seu notabile damnum. Dixi autem notanter: *si prædicta non fiant in odium Religionis Catholicæ, & non sollicitentur &c.* Quia tunc nemo eos excusat à peccato, ideòque si nolint deserere famulium

tium suum, absolvi, nec possunt, nec debent. Certe enim juris est, delinqui mortaliter ab eo, qui paret imperanti aliquid in contemptum Religionis.

CONFERENTIA LXVIII.

205 **Q**uidam in prima hebdomate lucratus est jubilæum, in secunda incidit in Censuram Pontificiam aut Episcopalem: quæritur, an potuerit in secunda ab ea Absolvi vi jubilei, si denuò perfecerit opera præscripta?

R. Det. Gob. : in Theol jurid-comoral. tr. 3. cap. 34. num. 256. affirmativam esse probabiliorem citans pro se Navar. Henriq. Et alios. Contrà Lugo. Ratio, (inquit) est: quia potest bis ab uno obtineri jubilæum; consequenter etiam ejus favores: probat autem antecedens eod. tr. cap. 14. à num. 92. Quia beneficium Principis latissimè interpretandum est. L. Beneficium. ff. de Constit. Princip. Nec bullæ Jubilæi restringunt gratiam ad unam vicem. Apotiori vera est hæc sententia in casu, quo obtento in
tua

tua Patria Jubilæo, accedens ad alium locum, in quo adhuc celebratur, denuò perficis opera præscripta. In neutro tamen casu poterit Indulgentia alterutrius hebdomadis applicari defunctis. Hæc Gob.

De Confessario seu Ministro Pœnitentiæ.

CONFERENTIA LXIX.

Quia ad Sacerdotem in sua ordinatione 206
Episcopus per manuum impositionem profert hæc verba ; *accipe spiritum Sanctum, quorum remisero peccata, remittentur eis &c.* Quæritur hîc : an quilibet in prima sui ordinatione, simul cum potestate Ordinis accipiat etiam potestatem validè absolvendi à peccatis ?

RESOLUTIO : Non omnis sacerdos potest validè administrare Sacramentum Pœnitentiæ, sed ille duntaxat, qui habet ordinariam vel delegatam Jurisdictionem super Pœnitentem. Ita Cone. Flor. in litt. Unionis ; ubi dicit :

quod Minister hujus Sacramenti si solus sacerdos, qui habet ordinariam vel delegatam jurisdictionem. Rationem insuper addit Trid. sess. 14. cap. 7. dicens: *quoniam igitur natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hac confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem Ordinariam aut subdelegatam non habet Jurisdictionem.* Itaque sacerdos in ordinatione accipit potestatem absolvendi in actu primo, seu radicalem tantum; quam non potest exercere in actu secundo nisi ei ab extrinseco accedat jurisdictio, sive auctoritas in subditos: & Approbatio, sive judicium de idoneitate ad audiendas Confessiones.

CONFERENTIA LXX.

207 **C**ommune est apud Regulares privilegiatos, quod existentes in una Diœcesi ab ejus Episcopo approbati, absolvant etiam subditos aliorum Episcoporum, à quibus non acceperunt approbatio-

bationem; quomodo hoc intelligendum?
quia Episcopus unius Diœcesis non potest concedere licentiam absolvendi subditos alterius; itaque sit.

RESOLUTIO : Prædicti Regulares pro Confessionibus sæcularium approbationem de idoneitate accipiunt ab Episcopis; jurisdictionem autem immediate à summo Pontifice: Ita enim ferunt Privilegia & Confessiones in Diplomatum per modum legis expressæ, quibus confert Pontifex Jurisdictionem omnibus Mendicantibus (nominatim Prædicatoribus & Minoribus) à superioribus legitimis electis, admittis, ac præsentatis ad Confessiones excipiendas; sub hac tamen conditione, quòd Episcopus judicet eos idoneos ac sufficientes: adeò ut approbatio Episcoporum sit conditio sine qua non, prærequisita ad hoc, ut fratres mendicantes possint uti jurisdictione concessa. Atque ita jurisdictio à summo Pontifice adveniens Regulari approbato ab uno Episcopo, non limitatur ad personas illius Diœceseos tantum. Ita
Nicol

Nicol V. Sixt. IV. & Paul. III. apud Rodriq. tom. 1. qq. Regul. q. 61. a 61. unde oritur alia multum controversa.

CONFERENCE. LXXI.

208 **U**trum Regularis approbatus ab uno Episcopo juxta formam Trid. accipiat jurisdictionem pro tota Ecclesia?

R. Primò : si sensus quaesiti sit : an Regularis approbatus ab uno Episcopo, existens in ejusdem Diocesi, possit absolvere omnes quantumvis extraneos totius Ecclesiae ad se venientes ? *affirmative* : hoc ipsum enim concedunt Pontifices cit : n. præced.

R. Secundò : si verò sensus quaesiti sit : an Regularis approbatus ab uno Episcopo, possit audire Confessiones in alia quacunque Diocesi sine illius Episcopi consensu & approbatione ? *negative* : Ratio est ; quia Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. decernit, *nullum etiam regularem, posse Confessiones secularium, etiam sacerdotum audire ; nec ad illud idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium ;*

cium; aut per Episcopi examen; si illi videbitur necessarium esse; aut aliàs idoneus iudicetur, approbationem, quæ gratis detur, obtineat; privilegiis, & consuetudine quacunque etiam immemorabili, non obstantibus. Hæc Concil. Ex quibus patet approbationem adjudicatam esse Episcopis in hunc finem; ut quisque cognoscat idoneitatem ac sufficientiam Confessariorum, in sua Diœcesi hoc Sacramentum administrantium; cui fini certè non Satisficeret in sententia affirmante; siquidem approbatio unius Episcopi in una Diœcesi, aliis Episcopis de idoneitate non constet.

CONFERENCE LXXII.

Regularis Sacerdos in suo sensu abundans, à superiore ob certas causas non præsentatus Episcopo in ordine ad accipiendam approbationem, se ipsum præsentat, obtinetque approbationem: an validè absolvat pœnitentes ad ipsum recurrentes? 210

R. Cum distinctione : si is contrà voluntatem Superioris se præsens ap. probetur ab Episcopo , ut jurisdictionem à Pontifice privilegio concessam accipiat , nihil accipit & invalidè absolvit. Ratio est : quia Pontifex non censetur conferre illam jurisdictionem , nisi præsens à suo superiore , tanquàm sub conditione , sine qua non : confertur enim ipsi hujusmodi jurisdictio in gratiam Religionis , non verò Religiosi privati. Si verò talis Religiosus approbetur ab Episcopo ut jurisdictionem accipiat ab ipso Episcopo in ejus subditos ; tunc quidem omninò jurisdictionem accipiet , at non nisi in ejusdem Episcopi subditos : eosque validè absolvet , sed non licitè : Ratio est : quia Episcopus potest suam jurisdictionem committere culibet idoneo , qui se ei aliquo modo saltem quoad hoc ministerium , subijcit : & quia contrà obedientiam id facit , peccat toties , quoties absolvit.

CONFERENTIA LXXIII.

III

Vtrum approbatus ab Episcopo Regula.

gularis privilegiatus, cum licentia Superiorum, prætextu privilegiorum & indultorum generalium, absolvendi quoscunque fideles, absolvat etiam Personas Religiosas tam viros quam fœminas?

R. Nec Viros, nec fœminas, nisi de consensu & licentia Superiorum cujusvis Ordinis respectivè. Sic enim declaravit Clem. VIII. Bulla. Romani Pontificis: data 1599. 30. Novembr. Ubi declarat, nunquam fuisse mentem Sedis Apostolicæ, ulli Religioso vel Moniali dari licentiam confitendi alicui contrà dispositionem suorum Superiorum.

Excipitur casus, quando est consuetudo tolerata in Monasteriis, præcipue Monialium, ut advenientibus Religiosis fratribus confiteantur. Secundò quando interpretativè saltem potest legitimè præsumi de consensu & voluntate Superioris; vg: quando Religiosi mittuntur foràs; aut de jussu & licentia Superiorum aliquanto tempore in locis, ubi non sunt Confessarii sui Ordinis, quia à Prælatis suis

fuis jurisdictionem habeant. Tertio in Jubilæis, in quibus patenter, quoad hoc, jurisdictioni huic Regularium derogatur ut solet; adeoque tunc possunt sibi eligere quemcunque Confessarium ab Episcopo Loci approbatum, Regularem, sæcularem &c. Nisi manifestè contradicat Superior. Denique in articulo mortis omnes sacerdotes, etiam simplices & excommunicati, ab omnibus absolvere possunt: quia in tali nulla est reservatio.

CONFERENCE LXXIV.

112 **C**Ontigit haud pridem in quodam monasterio sanctimonialium Tertij Ordinis S. Francisci, convenire plures Dominos Parochos pro lucrandis Indulgentiis Pottunculæ; quos proinde Venerabilis Mater rogavit, exciperent Confessiones copiosè concurrentium Pœnitentium ex diversis Parochiis: quo facto orta fuit disceptatio in Mensa, cujus autoritate & jurisdictione potuerint præfati Domini absolvere pœni-

pœnitentes alienarum Parochiarum : cu-
jus Putas?

Responsio Authoritate Consuetudi-
nis probatæ ex tacito consensu Ordina-
riorum id scientium , & non contradi-
centium. Ea enim est sufficiens delega-
tio tacita, quâ etiam Parochi , alique Sa-
cerdotes Curati communiter , & sibi invi-
cem , & aliis sacerdotibus approbatis
confitentur. Idem fieri solet in peregrina-
tionibus , ad quas subinde fiunt magni
concurfus hominum ex diversis Parochiis
convolantium , in quibus Sacerdotes
curati excipiunt Confessiones quorum-
vis ; utique ex præfata consuetudine
probata, & tacita licentia superiorum.
Vel dic : quia multi Parochi confessio-
nes excipiunt ; alter alterius Parochianos
absolventes , censetur alter alterum
delegare , eique super suos faculta-
tem absolvendi impertiri : quo quid
facilius?

CONFERENTIA LXXV.

Sacerdos simplex invalidè ab Episcopo
obtinet beneficium Parochiale : ob
N quod

quod creditur communiter verus Parochus, non sit, utpotè ob impedimentum aliquod Canonicum : quæritur an validè absolvat Pœnitentes suos Parochianos ? Ratio dubitandi est ; quia nullam habet jurisdictionem, nisi quâ Parochus : cùm ergò Parochus revera non sit, nullam videtur habere Jurisdictionem seu potestatem absolvendi.

Resp. Eum habere Jurisdictionem ex errore communi & titulo colorato ; adeó. que validè absolvere Parochianos. Ita *communis Theol.* Ratio ducitur ex benigna interpretatione piæ Matris Ecclesiæ, quæ in communi errore cum titulo colorato, utilitatem publicam fidelium (ne scil. magni oriantur scrupuli, turbationes ac difficultates circa hujus Sacramenti administrationem, aliaque ministeriâ, quæ jurisdictionem requirunt, puta assistentiam Matrimonii &c.) voluit hunc defectum supplere : & dare veram jurisdictionem illis, qui alioquin capaces illius sunt, stante errore Communi ac titulo colorato.

CON-

CONFERENTIA LXXIV.

Sciolus Sacerdos simplex scit, esse sen- 214
tentiam probabilem, sacerdotem
simplicem nondum approbatum posse
moribundum, etiam in præsentia proprii
Parochi, absolvere; ideoque hac fretus
opinionem eum absolvit: quæritur, an
non peccet mortaliter; & an Mater Ec-
clesia ipsi in hoc casu conferat jurisdictio-
nem?

Responsio Cum nostro *P. Patricio*
Theol. sacram. p. 3. cap. 4 num. 727. cum
limitatione: quando subest justa causa
utendi jurisdictione probabili, cum com-
modè non possit usurpari Jurisdictio cer-
ta, illà licitè utimur; eamque, si fortè à
parte rei non adsit, supplet S. Mater Ec-
clesia: Cum sola autem & merè pro-
babili jurisdictione (certà facilè habendâ
vel habitâ relictâ) ex mera libertate ab-
solvens, peccat mortaliter: nec ejus de-
fectum pia supplet Mater Ecclesia:

Ratio est: quia secundum com-
munem doctrinam, in Sacramentis

quoad essentialia nunquam licet uti probabilibus tantum, relictis certis, ob periculum nullitatis : sed jurisdictio est quid essentialiter requisitum ad Sacramentum Pœnitentiæ validè ministrandum: ergò non licet uti jurisditione probabili tantum absque iusta causa, quando habetur, aut haberi potest certa jurisdictio: nec verosimile est Ecclesiam tunc supplere Jurisdictionem, si revera non adsit; quia non censetur favere meræ libertati, curiositati, vel præsumptioni temerariæ; sed solum congruæ necessitati vel utilitati fidelium, qualem in proposito casu non habet Sciolus in præsentia Parochi Sacramentum Pœnitentiæ ministrans. Aliud esset, si moribundus ex rationabili causa nollet, vel non posset Parocho confiteri. Sed contra Dices: *Conc. Trid. sess. 14 cap. 7.* absolute concedit potestatem omni Sacerdoti in mortis articulo absolvendi a quibusvis peccatis ac censuris : ergò etiam simplici in præsentia Parochi, Resp. neg. ant: addit enim, *ne hac occasione aliquis pereat* : quando autem Parochus adest, vel alius sacerdos

Cura-

Curatus, non est timendum, *ne moribundus pereat*: igitur tunc non confertur à Conc. potestas absolvendi sacerdoti simplici absolute.

CONFERENTIA LXXVII.

Ponamus, in aliquo Episcopatu esse ²¹⁸ casum reservatum Episcopo grave furtum: item gravem percussionem clerici, vel etiam alterius proximi: item adulterium, & incæstum cum consanguinea: homicidium &c. Tu autem furaris aliquot Cruciferos, cum intentione furandi plures aureos: intendis graviter lædere clericum, vel alium proximum, sed reipsa leviter tantum tangis: item tentas occidere alium, infligendo ei vulnus lethale, ex quo tamen non moritur: item exerces turpissimas actiones cum uxore alterius, vel propria Consanguinea; adeò ut in omnibus istis mortaliter pecces: an incurris casum Episcopo reservatum?

Responsio Quod omnia negativè: Ratio est; quia primò in furto requiritur, ut actio externa secundum se sit

gravis ; tua autem actio externa est levis, licet intentio sit gravis , quæ non reservatur ; idem est de percussione levi cum intentione graviter percutiendi : Deindè licet in aliis etiam externè pecces mortaliter , non tamen consummas peccatum , pro quo lata est reservatio ; adeoque eam non incurris ; quia juxta jura, crimen non intelligitur, nisi sit consummatum.

CONFERENCE LXXVIII.

216 **C**ontingit non rarò Dominis Parochis, audire ex Pœnitentibus Parochianis peccata Episcopo reservata ; quos proindè non libenter sine absolutione dimittunt ; nec omninò audent absolvere ; quid igitur Consilii ?

Responsio Interrogandos esse pœnitentes, an sciverint hujusmodi casus esse reservados nec ne ? si respondeant se scivisse , dimittantur ad eos , qui habent potestatem eos relaxandi : si verò non sciverint , pro hac vice absolvi poterunt , cum intimatione ipsis facienda, quòd

quòd pro hîc & nunc eos quidem possit
& velit absolvere ; quòd si verò recidivi
fuerint in eadem peccata , sciant ; se eos
non amplius absoluturum. Ita *Navar.*
Grassus. Joseph. à S. Januario apud Dianam
p. 10. tr. 4. resol. 63. & Quintanaduen-
nas tr. 3. singul. 11. Ratio est : Quia
si secundum communem DD. dubitans
de reservatione ab ea excusatur , quantò
magis ignorantia laborans, in re tam odio-
sa ?

CONFERENCE. LXXIX.

Solent plerumque Confessarii non pri- 217
vilegiati mittere pœnitentes suos casi-
bus summo Pontifici , vel Episcopo reser-
vatis oneratos, ad Regulares privilegia-
tos , pro obtinendo beneficio absolutio-
nis : Cum ergò defacto per Alexand.
VI. damnatae sint hæ propositiones , *Præ-*
lati Regulares possunt in foro Conscientiae ab-
solvere quoscunque seculares ab Hæresi occul-
tâ, & ab Excommunicatione propter eam
incursa : Item : *Mendicantes possunt ab-*
solvere à casibus Episcopis reservatis , non
obtentis ad id Episcoporum facultate : me-
ritò

ritò dubitatur, an hujusmodi pœniten-
tes sic onerati, per Regulares Confessa-
rios exonerentur? est autem præcipua
difficultas circa hæreticos, & libros hæ-
reticos legentes: nec non Casus, quos
Domini Episcopi sibi reservant: quoad
casus reliquos Pontifici reservatos res ma-
net in antiquis terminis. Itaque de illis
sit.

218 RESOLUTIO prima: No-
stri AA: RR: PP: Provinciales petunt,
obtinéntque Româ licentiam quinquen-
nalem absolvendi ab hæresi, tam occul-
ta quàm notoria; non pro omnibus, sed
pro certis Patribus à se denunciatis, vel
denunciandis. Atque ita validè, exone-
rantur missi ad nos à Curatis non privile-
giatis, qui inciderunt in hæresim, aut le-
gerunt libros hæreticos.

219 RESOLUTIO secunda: Non
præsumimus absolvere à Casibus Epis-
copalibus, quos Domini Episcopi sibi
reservant, nisi vel licentiam ab ipsis
obtinuerimus; vel certè quatenus hi
consentur, etiam non rogati, hanc
facultatem nobis concedere, dum no-
runt

runt apud nos vigere (prout revera viget in Germania) morem absolvendi à talibus Casibus, & tamen non contradicunt, ut optimè observat *P. Gobat casu VIII. num. 374.* addens : quòd Consuetudo possit ampliare, imò tribuere jurisdictionem. *Navar. cap. 277. num. 251.* loquens in specie de Casibus reservatis : & consultò notans ; si quis casus Episcopalis habeat annexam Excommunicationem ab Homine latam, speciatim in Hominem, & is nondum satisfecit parti læsæ, absolvendum non esse. Et sic puto abundè satisfactum dubio proposito.

CONFERENTIA LXXX.

A Ccredit Confessarium non præditum 220 facultate absolvendi à casibus reservatis, habens casum reservatum, cum vel sine censura qui non potest hîc & nunc sine scandalo, infamia, gravi damno aut periculo in bonis corporis vel fortunæ omittere Sacram communionem, aut Missæ celebrationem : nec propter certum impedimentum potest adire Superio-

periores, nec alium legitimam absolventi potestate præditum: quid faciendum Confessario? Ante resolutionem.

Notandum, aliud esse impedimentum adeundi superiores (vg. Pontificem pro Casibus Papalibus, vel Episcopum pro casibus Episcopalibus) perpetuum; ut in senibus, Mulieribus impuberibus, valetudinariis, pauperibus &c. Aliud impedimentum tantum temporale & transitorium, quo quis hîc & nunc non potest adire superiorem sine magna difficultate, poterit autem postea: jam hoc notato sit.

221

RESOLUTIO prima: existente impedimento perpetuo in Pœnitente accedendi superiorem, eatenus cessat reservatio, ut impeditus directè absolvi possit ab alio inferiori, sine onere denuò confitendi. Ita apud *Patric. hîc pag. 3. num. 750. communissima DD.* Ratio est: quia tunc ipsa rationabilissimâ Epikeiâ, & juris interpretatione, quod ad impossibile obligari nemo potest, censetur cessare reservatio.

RE-

R E S O L U T I O secunda : In ca- 222
 su Necessitatis proposito in Conferentia,
 quando impedimentum est temporale &
 transitorium , potest inferior Confessa-
 rius pœnitentem absolvere indirectè,
 vel etiam directè , uno ex tribus modis
 seqq. cum onere tamen denuò compa-
 rendi coram superiore , ejusve delegato
 vg. Regulari privilegiato , ad iterum
 confitendum peccatum reservatum. Ita
 iterum *commisissima DD. ubi sup. num. 755.*
 Ratio est : quia stante impedimento
 temporali adeundi superiorem , revera
 non aufertur reservatio , neque Con-
 fessario datur plena jurisdictio , sed so-
 lùm propter necessitatem concedi-
 tur licentia absolvendi , cum dicto one-
 re.

Quæres : qui sint illi tres modi ab- 223
 solvendi hujusmodi pœnitentem ? R.
 Primus est , talem non teneri confiteri
 Sacerdoti inferiori cum dicto onere , sal-
 tem , si præter reservatum , nullum aliud
 habeat mortale ; sed potest se gerere , si-
 cut qui non habet copiam Confessarii ;
 cùm

cùm nullus, per se loquendo, contra voluntatem suam cogatur bis confiteri idem peccatum : potest ergò præmissa contritione celebrare, communicare &c. Ita cum aliis *Suar. Disp. 30. sect. 3. Laym. cap. 12. num. 2. & Moderni passim.* Quòd si autem præter peccatum reservatum habeat aliud mortale, probabilis ac tutius est, teneri confiteri communicaturum, ob præceptum Christi, *probet autem, seipsum homo* 244 *&c.* Secundus modus & sententia est, talem debere tunc eidem Sacerdoti inferiori, quatenus faciat integram Confessionem; ac à non reservatis directè, à reservatis autem indirectè solùm absolvi. Ita iterum *Suar. & Laym. citi; cum Comuni.* Tertius denique modus est confiteri sola non reservata, tacitis reservatis; quippe quæ directè absolvendi non est copia Confessarii, ideoque non urgeat præceptum integritatis Confessionis, ne teneatur idem peccatum bis confiteri. Ita *Sotus Gabriel Diana &c.* Omnes tres probabiles; adeoque elige, qui placet.

De Sigillo Confessionis.

CONFIDENTIA LXXI.

Quidam accedit ad Confessionale ad ²²⁵
furandum peccuniam ibidem a poe-
nitentibus oblatam Confessario : quæ-
dam ad sollicitandum Confessarium ei-
que offerendam occasionem peccandi
carnaliter : an oriatur obligatio tacen-
di sigilli Sacramentalis?

Responsio Obligationem tacendi
audita in Confessionali , non oriri , nisi
ex Confessione , quæ fit in ordine ad ac-
quirendam absolutionem , sive deinde
eam acquirat , sive non ; in propo-
sito autem nec fur , nec scortum compa-
râre in ordine ad acquirendam Absolu-
tionem sacramentalem : Igitur exinde
nulla oritur obligatio sigilli Sacramen-
talis ; Etsi & hoc melius sit silentio
comprimere , quàm sine necessitate evul-
gare. Ita com : DD. cum *Suar. D. 33.*
sect. 2. Laym. cap. 14. num. I.

CON-

CONFIDENTIA LXXXIII.

226 **S**implicius bonâ fide confessus est Simulario Laico, putans esse sacerdotem, animo obtinendi absolutionem: an Simularius contrahat obligationem sigilli sacramentalis servandi? Responsio affirmative: Ratio est? quia talis Confessio ex parte Simplicii fuit sacramentalis.

CONFIDENTIA LXXXIV.

227 **S**acerdos ob certa indicia, vel relationem alterius, constituit unum de Confratribus de furto accusare; interim Confrater ille confitetur eidem sacerdoti hoc ipsum furtum; an is possit nihilominus accusationem prosecui?

Responsio posse, dummodò nihil utatur ex Confessione, sed tantùm indicis, vel relatione ante Confessionem habitis. Sic post alios *Laym. cit. Confer. 82.* Ratio est: quia talis non utitur scientia Confessionis; nisi fortè addat, se
certò

cercò scire furtum à pœnitente commissum ; quia istam certitudinem habet ex Confessione.

CONFIDENTIA LXXXV.

COntingit aliquando pœnitentem per 228
Interpretem confiteri : an tunc ille
teneatur ad Sigillum Sacramentale ser-
vandum ? Responsio cum D. Thom. &
Scot. 4. dist. 21. Suar. Disp. 33. sect. 4.
& aliis : hoc sigillo obligari omnes, ad
quos quomodocunque notitia sacramen-
talis venit ; adeoque Interpretes : audien-
tes : Cui Confessor illicitè revelavit Con-
fessionem : consultus à pœnitente in Or-
dine ad Confessionem faciendam : & su-
perior , cui Confessarius aperuit pecca-
tum reservatum ad obtinendam faculta-
tem absolvendi illud. Ratio est : quia
in omnibus his casibus habetur notitia ex
confessione facta , in ordine ad Sacra-
mentalem absolutionem obtinendam :
& in omnibus Confessio redderetur one-
rosa ac odiosa : consequenter ob reveren-
tiam Sacramenti ab omnibus servandum
est secretum.

CON-

CONFIDENTIA LXXXVI.

229 **E**st una ex præcipuis controversiis in hac materia, utrum Pœnitenti liceat dare licentiam Confessario, loquendi de peccatis ipsi Confessis coram aliis extrâ Confessionem? negare videtur noster. *Scot. 4 Dist. 21. q. 2. ad primum. principale*, contra communem aliorum. Quid igitur dicendum?

RESOLUTIO: Si obligatio servandi sigillum introducta est in favorem Solius Pœnitentis, vera est sententia communis, illum scilicet posse dare licentiam Confessario, loquendi, cum aliis de peccatis confessis: si verò introducta simul est in favorem Sacramenti pœnitentiæ, ne fiat odiosum; & ipsiusmet Communitatis fidelium ut, possint securè confiteri abique ullo periculo infamiæ, & ne per revelationes fiant sibi mutuò abominabiles; tenenda est sententia Scoti contrâ communem. Ratio utriusque partis, & brevis, & facilis est: si enim ista relatio Confessionis est jus solius Pœnitenti-

nitentis, penes ipsum est juri suo cedere vel non cedere: si autem amplius extenditur ad totam communuatem fidelium, & præsertim ad bonum & favorem ipsiusmet Sacramenti, certè non est penes Pœnitentem, tanto & alieno juri cedere: Relinquitur ergò decisio controversiæ prudenti judicio Lectorum. Mihi hæcenus placuit pars posterior, tum ob auctoritatem nostri Doctoris subtilis; tum quia talis concessio inferre videtur irreverentiam ipsi Sacramento, cùm ejus secretum tollat, quod est de jure divino, naturali & Ecclesiastico; in quo sine dubio dispensare non potest Pœnitens. Concedat Pœnitens licentiam Confessario extrâ Confessionem, & nulla amplius erit controversia.

CONFERENTIA. LXXXVII.

AN liceat Confessario ex notitia solius Confessionis, uti aliquo signo extra Confessionem, quod ex se est indifferens ad significandum peccatum aliquod esse ipsi notum ex Confessione, licet aliquibus personis ex notitia antea habita; per
O acci-

accidens significet peccatum illud ex Confessione istius Pœnitentis venisse in ejus notitiam. E. g. si duo conspirarent in mortem sacerdotis, & idcirco vino, quo in Missa usus est, venenum admiscerent; postea unus eorum facti pœnitens id in Confessione sacerdoti illi aperiret; quæri enim potest utrùm Sacerdos ille posset rejecto illo vino aliud petere, vel omnino non Sacrificare?

RESOLUTIO : Etsi non licere defendant DDes ferè communiter, quos citant & sequuntur *Lugo Disp. 23. sect. 3. num. 110. & Gobat cas. 23. num. 897.* eò quòd videatur intervenire indirecta revelatio sigilli nullo unquam casu licita; licere tamen docent alii æquè graves ac multi : *Scot. 4. dist. 21. q. 2. & 3 Gabr. Sylv. Coninck. Bonac. Laym. Tambur. &c.*

Ratio est : quia aliud est verbo vel facto patefacere ipsum peccatum Confessum, quod sanè nunquam licet : aliud est aliquid agere vel omittere, ex quo alii aliundè scientes peccatum, sumant occasionem suspicandi, peccatum illud confessum esse; quòd per se licitum; imò ali-

aliquandò debitum est : ut si videas
me absolventem personam , cum qua
hac nocte peccasti , nonne colligis , il-
lam hoc peccatum confessam esse ? Item
si confessorius aliquoties accedat ad ho-
minem domi concubinam alentem , ut
illum ad emendationem horretur tan-
dem ejus confessionem excipiat , & ad sa-
cram communionem admittat , nonne
concubina apertissimè colliget , illum
peccata fornicationis confessum esse ? &
tamen sigillum Confessionis fregisse quis
dicat ? sic igitur in proposito Sacerdos
abstinens à sacro , nullo verbo vel facto
prodit peccatum Pœnitentis , sed merè
per accidens (ratione scil. : cognitionis
aliundè jam habitæ) alijs significat , so-
cium peccatum esse confessum ; quod nil
contrà sigillum. Aliud certè esset , si
sacerdos ille tale signum poneret , ex quo
non solum socii Pœnitentis , sed etiam
alii adverterent tale peccatum fuisse con-
fessum : tunc enim indirectè reve-
laret peccatum sibi confessum , quod in
casu proposito tantùm per accidens ma-
nifestatur , non omnibus , sed ijs tan-

tum , qui prius habuere notitiam illius peccati.

CONFIDENTIA. LXXXVIII.

231 **C**onfessarius ex Confessionis Pœnitentis subditi scit cum versari in periculo æternæ damnationis , si non amoveatur ab officio vel loco : an non possit , imò teneatur ipsum amovere , etiamsi pœnitens sciat , hoc provenire ex notitia accepta ex sola confessione ? Ratio dubitandi est : quia superior plus debet providere de salute sui subditi , quàm de ulla re alia.

RESOLUTIO : Simpliciter non licet Confessario uti notitiâ ex sola Confessione habitâ , ad gubernationem vel directionem Pœnitentis id advertentis , vg. exhibere se severiorem Pœnitenti : minus gratè cum eo loqui : negare votum ad promotionem : famulum furem ex servitio dimittere &c.

Ratio est : quia ex obligatione sigilli sacramentalis non solum illicita est omnis revelatio directâ vel indirectâ
secreti

secreti coram aliis, sed etiam omne id, quod Confessionem reddit gravem & odiosam fidelibus, ipsique Pœnitenti: atqui evidens est, vel maximè reddi Confessionem odiosam ex eo, quòd sciretur, Confessarium ex illa sola notitia posse Pœnitentem amovere ab officio, privare suffragio &c. Igitur &c. Confir. ex decreto Clem. VIII. dato anno 1554. die 29. Maj. in quo id expressè prohibuit seqq. verbis. *Tam superiores pro tempore existentes, quàm Confessarii, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissimè, ne eâ notitiâ, quam de aliorum peccatis in Confessione habuerint, ad exteriorem gubernationem utantur &c.*

Undè ad rationem dubitandi dicendum, quemlibet plus teneri providere salutis Communitatis quæ ex tali modo agendi periclitaretur, ex eo quòd hoc Sacramentum abhorreret, quàm salutis unius subditi, qui possit ipse sibi succurrere, si vellet.

CONFERENTIA LXXXIX.

232 **E**X sola Confessione pœnitentis Confessarius scit Ecclesiam esse pollutam : quæritur, an is possit in ea celebrare ?

R. Det. Patric. noster in fine hujus materiæ, sibi videri probabilius ex *Bonac. Tambur.* posse : Ratio est : quia Ecclesia non præsumitur velle obligare Sacerdotem ad non celebrandum, quando is ex sola Confessione novit, locum esse pollutum ; siquidem credenda est potius favere sigillo quàm suo præcepto.

Pro Coronide.

Dicant omnes Confessarii cum D. Bernardo : *Nihil minùs scio, quàm quod ex Confessione scio.* Id est : Confessarius se gerere debet extrà Confessionem, ac si nihil unquam audivisset in Confessione.

TITULUS V.

De Extrema unctione.

CONFERENTIA I.

PAROCHUS vocatus ad infirmum, & reperit ipsum infallibiliter moriturum priusquam absolvere possit omnium quinque sensuum unctiones cum suis formis, quid faciendum?

R. *Laym hinc cap. 3. num. 2.* aliquos dicere, ad valorem hujus Sacramenti satis esse, nisi unctio, eaque unica, in quacunque corporis parte, sub simplici verborum forma, fiat? Ratio est: quia non plus ex Apostoli Jacobi verbis colligitur. Quòd si ergò voceris ad morbo contagioso infectum, unge organum magis obvium (ut puta manum) dicendo; per istam Sanctam unctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quid-

quidquid deliquisti per visum auditum, odoratum, gustum, tactum & gressum, in nomine Patris &c, Vel cum *Diana in hac materia Resol.* 168. Velocissimè absque cruce unge unum oculum, unam aurem, unam manum, narem & os dicendo, per istas Sanctas unctiones & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid per visum auditum, odoratum, gustum & tactum deliquisti, in nomine Patris &c.

CONFIDENTIA II.

234 **A**N parvulus peccati actualis incapax, dum ex morbo vitæ periclitatur, capax sit hujus Sacramenti?

R. Cum *com. Scholast* : in 4. D. 23. Negativè : Ratio : quia moribundus ungitur tanquam Miles adversus extremos diaboli insultus pugnaturus, velut adductam : talis autem parvulus non habet timere hujusmodi luctum : igitur &c.

CON.

CONFIDENTIA III.

FUr patibulo suspendendus, aut latro 235
gladio perimendus petit Sacramen-
tum Extremæ Uctionis an ei conferen-
dum?

R. Ex praxi omnium Ecclesiarum, hoc
Sacramentum non solere conferri mori-
bundis per violentiam extrinsecam gla-
dii, suspendii, suffocationis &c. Sed so-
lùm ex causa intrinseca morbi, pestis, vul-
nere, veneno potato & similibus.

CONFIDENTIA IV.

Infirmus, postquam semel inunctus fue- 236
rat, melius habere cœpit, ut medico-
rum iudicio putaretur esse extra pericu-
lum mortis, sed mutatâ corporis consti-
tutione recidit: an possit iterum ungi?

R. Affirmativè, dummodò pruden-
tum iudicio censeantur fuisse diversa pe-
ricula: Ratio est: quia tunc censentur
fuisse duo morbi: licet autem hoc Sacra-
mentum adhibere bis in duobus morbis:
igitur &c.

CONFERENCE. V.

237 **C**ontingit adesse Moribundo Sacerdotem Religiosum, dum abest Parochus, vel non potest, vel non vult Sacramentum administrare, an incurrat Excommunicationem Clem. I. *de privil. ungen- do infirmum?*

R. Non incurrere : Ratio est : quia tunc non censetur esse præsumptuosus : fertur autem hæc Excommunicatio in Religiosum præsumptuosum, hisce verbis : *si clericis vel laicis Sacramentum Unctionis vel Eucharistiae ministrare, sine proprii Sacerdotis licentia, præsumat.*

CONFERENCE VI.

238 **M**oribundus non potens aliud Sacramentum suscipere, de sua contritione dubitat, an obligetur ad suscipiendam Extremam Unctionem?

R. Obligari per accidens, ut scilicet per hoc Sacramentum ex attrito fiat contritus, ne animam periculo damnationis exponat. Ita *Laym hinc cap. 7.*

CON.

CONFERENTA. VII.

Communis est praxis Curatorum ad- 239
hibere extremam unctionem infirmis
etiam ratione ac sensibus destitutis, qui
eam antecederet expressè non petierunt,
imò fortè de illa non cogitârunt, an lici-
tè? Ratio dubitandi est; quia secundum
communem Theol: sententiam, in ad-
ulto recipiente Sacramentum requiritur
consensus ac intentio illud recipiendi sal-
tem habitualis, seu aliquando habita &
non revocata.

RESOLUTIO : ad licitè ac va-
lidè suscipiendum Sacramentum Extre-
mæ Unctionis in gravi morbo & articulo
mortis sufficit generalis voluntas vivendi
& moriendi more Christiano Catholico.
Ita *Patric. noster* 1. p. cap. 2. num. 154.
Ratio est: quia Catholicus habens in-
tentionem generalem moriendi more Ca-
tholico, eo ipso vult implicite suscipere
Sacramenta debito tempore, more & ri-
tu Ecclesiæ consueti: est autem mos &
ritus Ecclesiæ consuetus: quod denotat
aliqua

aliqua Sacramenta infirmis : ergò eâ ipsâ voluntate implicite & interpretative censetur etiam velle ea Sacramenta suo tempore recipere, inter quæ est Extrema unctio, Eucharistia & Pœnitentia, de qua tamen plura *sup. de sacram. Pœnitent.*

TITULUS VI.

De Saaramento Ordinis.

CONFERENTIA. I.

240 **S**OLENT Domini Episcopi ante Ordinationem prohibere sub pœna Excommunicationis, ne accedat aliquis irregularis, Excommunicatus, furtive ingerens, alienigena sine dimissoriis &c. Quæritur ergò, an si hujusmodi accedant, valide ordinentur? Ratio dubitandi est; quia videtur deficere intentio Ordinatoris,

¶. Eos

Resp. Eos nihilominus validè ordinari : Ratio est : quia mandata pœnalia non sunt amplianda, sed potius restringenda : atqui in pœna Excommunicationis non includitur pœna nullitatis actus prohibiti : Igitur prohibitio illa sub Excommunicatione, reddit suscipienti ordinem, solùm illicitam, non verò nullam ordinationem ; nisi fortè Ordinans feriò velit tales non ordinare ; quòd tamen vix contingit propter multa absurda, quæ exindè sequerentur. Ita per omnia *P. Patric. p. 2. cap. 2. à. num. 136.*

CONFERENCE II.

QUOD si ergò sacerdos contrà talem prohibitionem ordinatus habeat rationabile dubium de intentione Episcopi, quid tunc faciendum ? 241

Resp. Det *Tambur. apud cit. Patric.* debere sub conditione repeti ordinationem ; utique ob gravissimum periculum & damna secutura, si fortè ordinatio fuisset invalida.

CON-

CONFIDENTIA III.

242 **I**ndubium est apud omnes Theologos, solum Sacramentum SS. Eucharistiæ esse permanens, reliqua autem omnia consistere in esse transeuntis: quomodo ergo potest ordinatus dicere, ego habeo ordinem Diaconatus, ego ordinem Præbyteratus &c? ad hoc facile.

Responsio Ordinem semel accipi active pro ipsa ordinatione seu cæremonia illa sacra, qua alicui confertur Ordo, seu potestas spiritualis in Ecclesia circa Eucharistiam; Et in hoc sensu ordo est Sacramentum transiens: alio modo accipitur Ordo quasi passive, seu pro statu ac gradu potestatis ac ministerii sacri in Ecclesia circa SS. Eucharistiam; sicque ordo non est Sacramentum, sed effectus ac res Sacramenti seu sacre ordinationis; Et ordo sic acceptus manet post ordinationem in ordinato.

CON.

CONFERENTIA IV.

AN senatus acatholicus deputando aliquam personam, ad exercendum Officium Ecclesiasticum, dici queat eam ordinare? 243

Responsio Ordinationem non esse meram aliquam deputationem, sed stabilem consecrationem, obquam collata semel potestas, iterum amitti aut auferri nequit, prout auferri potest & solet apud acatholicos mera deputatio, ita ut qui hodie est Parochus populi, cras sit Pastor pecorum.

CONFERENTIA V.

Quia cum *D. Thoma 4. D. 24. q. 1.* 244
4. 1. plures Doctores contactum physicum materiae ordinando porrectae ab Episcopo requirunt ad valorem & essentiam Sacramenti; & non pauciores docent sufficere tactum morale, seu conatum tangendi, quo significet ordinatus se acceptare materiam oblatam ab Episcopo; meritò hinc quaeritur certior resolutio: pro qua proinde sit.

Responsio

245 Responsio prima : Ipeculativè loquendo , probabilissimum est , nullum planè contactum requiri ad valorem & essentiam Sacramenti Ordinis. Ita P. Sporer citans Vasq. Laym. Gob. &c. Ratio autem est ; Quia cum communissima sententia D. Thomas : S. Bonavent. & alii docent , Infantem unius diei in cunis posse validè Ordinari Diaconum , Præbyterum , aut etiam Episcopum : quis autem dicet in hoc reperiri contactum aliquem respondentem verbis illis , *accipe potestatem &c.* Quo scilicet significetur acceptatio moralis potestatis traditæ ? certè tactum physicum non curabis : igitur &c.

246 R. Sio secunda : Certissimum est ? contactum physicum materiæ in hoc Sacramento esse optimum ac securissimum ; & omnino etiam necessarium necessitate præcepti Ecclesiastici , adeò ut sine dubio mortaliter peccaret ; qui deliberatè eum omitteret , saltem quando vult suscipere Præbyteratum. Sunt verba Patris Sporer. Ratio autem est ; quia delinqueret contra præcep-

ceptum & morem universalis Ecclesiæ, & redderet Sacramentum dubium propter auctoritatem gravium Doctorum, qui sententiam oppositam reddunt valdè probabilem. Dixi, *saltem quando vult suscipere Presbyteratum* : propter grave periculum nullitatis Sacramentorum Eucharistiæ & poenitentiae, quod non timetur in ordine Diaconatus aut Subdiaconatus &c. Propterea sit.

CONFIDENTIA VI.

UNus aliquis in ordinatione in Presbyterum non tetigit per incuriam patenam cum pane, nec calicem cum vino, physicè ; an repetenda sit Ordinatio ? 247

R. P. Gobat hîc num. 212. post Lugo & alios, necessariò repetendam sub conditione : Ratio jam data est num. preced. utpote grave periculum nullitatis Sacramentorum Eucharistiæ & poenitentiae &c.

CONFIDENTIA VII.

Quia secundum Conc. Trid. sess. 23. cap. 8. de Reform. unusquisque ab Episcopo-

Episcopo proprio ordinari debet ne tam ordinans, quàm ordinatus suspensionem incurrat, quæritur, quis sit Episcopus proprius?

R. Triplex est Episcopus proprius respectu ordinandi, utpote ratione Originis, Domicilii & Beneficii. Sic enim statuit Bonifacius VIII. *cap. cum nullus. De temp. ordinand. in 6.* Episcopus proprius Originis dicitur, in cujus Diœcesi natus est ordinandus; ubi scilicet ejus parentes eo tempore habuerunt domicilium: Episcopus proprius domicilij est, in cujus Diœcesi ordinandus habitat, vel saltem habitare incipit animo ibi permanendi. Episcopus denique proprius Beneficii ille est, in cujus Diœcesi ordinandus habet Beneficium, etsi ibi non resideat, atque quilibet horum titulorum sufficit ad licitè ordinandum tam Episcopo, quàm ordinando, vel etiam à quovis ipsorum dimissoriales accipere, *secundum omnes.*

CONFERENTIA VII.

249 **A**T dubium est, si quis in transitu for-

fortuito in tali Diœcesi natus sit, an in ea acquirat titulum originis? ad quod.

R. Dent apud Patrit. hîc p. 1. cap. 5. num. 50. cum Communi DD. Sanchez, Less. Filiut. Laym. Dian. Gobat. & alii, negativè: Rationem dant; quia qui à matre Ramana nascitur Mediolani, non fit civis Mediolanensis, sed Romanus, si mater Romæ habitet; contrarium tamen sentiunt Hurtadus & Leander, probabiliusque censent Escobar apud Gobat cit. à Patrit. cit. Et Tamburinus.

CONFERENTIA IX.

Sed quid si natus in una Diœcesi, baptizetur in alia, an utriusque sortiatur Episcopum proprium? 208

R. Iterum negativè cum Tamburino & Communi: Ratio est; quia propriam originem dat nativitas temporalis, non spiritualis. Verum tamen est, ait Patrit. cit. num. 51. quando non constat aliundè de loco nativitatis, ex loco Baptismi præsumi nativitatem. Idem est si baptizatus fuisset infidelis, Judæus aut

Turca : tunc enim sortitur domici-
 sium originis, ubi regeneratus est. Ita
Jordanus, eumque sequens *Gob. apud Pa-*
trti. ubi sup.

CONFERENCE X.

251 **S**I quidem non tu, sed Pater tuus na-
 tus sit in ista Diœcesi, poterisne ideo
 tanquam originarius ab istius Diœcesis
 Episcopo ordinari? negent quidem
 multi, sed probabilius concedunt *Barbo-*
se, aliique cum *Diana & Tamburino*. Ra-
 tio est, domicilium originis paternæ est
 etiam domicilium tuæ originis. Atque
 ita declarasse Congreg: Cardln. testatur
Diana p. 4. tr. 4. resol, 148. At non idem
 sentias de matre, nisi fortè ex copula
 meretricia sis progenitus filius naturalis:
 tunc enim partus sequitur ventrem, quia
 mater certior est quam pater, qui igno-
 ratur.

CONFERENCE XI.

252 **C**Ivis Argentinensis ob irruptionem
 Gallorum in Alsatiâ contulit se
 Constantiam, ibique habitavit per sex
 an-

annos integros, an uti possit titulo domicilii, quo valeat ordinari ab Episcopo Constantiensi?

R. Cum distinctione : vel enim venit animo Constantiæ commorandi perpetuò, ita ut statim primo quadrante horæ potuerit ibidem ordinari : vel habuit animum Argentinam remeandi ; & sic etiam post quinque vel plures annos non acquirit jus domicilii, quo possit ordinari absque licentia & dimissorialibus Episcopi argentinensis ab Antistite Constantiensi. Ita ex Patrit. cit. à n. 53. omnes.

CONFERENCE. XII.

Clericus alterius Diœcesis habet in hac tenue admodum beneficium, cum spe obtinendi pinguius ; an vi talis beneficii possit ulterius ordinari ab huiate Episcopo ? R. cum *Communi DD.* affirmativè : fit enim ratione talis beneficii subditus huiati Episcopo, & civis loci, in quo est beneficium.

CONFERENCE XIII.

254 **S**ubdiaconus, ut citius posset potiri Parochiâ sibi promissâ, omisso Diaconatu, per saltum curavit se ordinari in Præbyterum; Idque refert Confessario; quid huic faciendum?

R. Subdiaconum graviter peccasse contra præceptum Ecclesiæ in re gravi *cap. unico de clerico per saltum promotus*: & ex *Conc. Trid. sess. 23. cap. 2.* Ratio autem est, quia Ordines sunt velut gradus subordinati, quibus clerici ascendunt ad dignitatem Sacerdotii.

CONFERENCE XIV.

255 **A**T nunquid incurrit aliquam censuram? R. Eum manere suspensum ut nequeat obire officia sacerdotii ita suscepti, donec ab Episcopo, ordine Diaconatus suppleto, dispensetur: & si insuper celebravit factus est irregularis, nec jure ordinario dispensabilis, nisi à Papa. Ita *Communis apud Patrit. hîc. p. 1. cap. 5. num. 57.*

CONFIDENTIA XV.

QUando incurritur irregularitas ex 256
abusu sacri Ordinis? R. Eam incur-
curri 1. cū quis suscipit Ordinem sa-
crum, qui est irretitus aliquā censurā. 2.
Suscipiens eundem ab excommunicato
vel hæretico. 3. Suscipiens duos Ordi-
nes sacros uno die; non item si uno die
suscipiat 4. tuor minores & Subdiacona-
tum. 4. faciens se promoveri per sal-
tum transfiliendo unum Ordinem. 5.
Cū quis solemniter exercet actum pro-
prium sacri Ordinis, quem non habet.
6. Cū quis exercet actum Ordinis, à
quo est suspensus, aut excommunicatus.
Ita omnes ex Patrit. sup. num. 78.

CONFIDENTIA XVI.

SUB vel Diaconus apostata contraxit 257
invalidē matrimonium cum aliqua,
illud consummavit, an fiat irregula-
ris?

R. Fieri; quia fit bigamus biga-
miā similitudinariā secundum *omnes*.

CONFERENTIA XVII.

258 **F**ilius hæretici conversus ad fidem catholicam vult ordinari, an possit licite? Ratio dubitandi est, quia hæretici habenter pro irregularibus, & Ex *Patrit. sup. num 81.* primò, hæreticos publicos solum haberi pro irregularibus, non verò occultos. Secundò si parens hæreticus sit ante mortem ad veram fidem conversus, ejus filium similiter conversum non esse irregularem, Terriò Filium Hæretici tollerati, cujusmodi sunt in Germania, ubi Hæresis non parit infamiam, non esse irregulares, quia non infames.

CONFERENTIA XVIII.

259 **S**acerdos casu aut violentiâ truncatur pollice aut indice; vel privatur oculo sinistro, qui aliter dicitur Canonicus, an non fiat irregularis, & incapax ad celebrandum?

&. Unde sup. defectum membri à natura, casu, vel violentia alterius contractum non inducere irregularitatem, nisi

nisi officiat ministerio sacro Ordinum, aut nisi causet gravem deformitatem: Atque hinc respectu omnium Ordinum irregularis est cæcus, surdus, turpiter claudicans, unipes & mancus: Et respectu solius Sacerdotii, si careat pollice aut indice; non item si parte tantum eorum digitorum privetur, ita ut cum reliqua possit elevare, ac frangere Hostiam &c. Non item fit inhabilis ad Sacerdotium, qui excæcatur in oculo sinistro, ita tamen, ut maneat integer, nec causet magnam aliquam deformitatem, si dexter sit sufficiens ad legendum sacrum canonem cum libri dispositione commoda. Porro universaliter irregulares sunt ex defectu corporis tali, ut sine gravi deformitate, horrore vel scandalo quis non possit exercere suum ordinem; ut si careat naso, auribus (nisi capillaturâ tegi possit) si monstruosè gibbosus, facie valde ustulatâ, leprosus, phræneticus, epilepticus seu morbo caduco laborans; qui tamen, si jam ordinatus est, & per annum hoc morbo non laboravit, præsumitur libe-

CONFERENTIA XIX.

260 **S**acerdos ob tremorem manuum ex chyragra aut aliunde causatum difficulter celebrat missam, an possit à Superiore admitti ad celebrandum? R. Det *Dian. p. 4. tr. resol. 73.* Prælatum cum tali posse dispensare, etsi non possit omnes cæremonias observare, dummodò possit complere ministerium sine periculo effusionis sanguinis, & non oriatur exinde grave scandalum, ideoque id plerumque fieri oportet in occulto.

CONFERENTIA. XX.

261 **I**llegitimè natus emittit in probata Religione professionem, an eo ipso liberetur ab irregularitate: R. Eum liberari in ordine ad Ordines suscipiendos, non tamen ad Prælaturas, vel dignitates Ordinis, nisi cum eo fuerit dispensatum, de quo plura videri possunt apud
Gob. in hac materia,
aliósque.

TITULUS VII.

De Sponsalibus.

CONFERENTIA I.

IN Convivio nuptiali invenis propinat 262
 puellæ in futurum Matrimonium, illa
 respondet, Deus tibi benedicat, ebibit
 vitrum sibi propinatum; elapsis aliquot
 diebus appellat Juvenis ille puellam spon-
 sam monétque, ut se paret ad brevi ce-
 lebrandas nuptias: miratur illa hanc
 postulationem dicens, sibi non consta-
 re de ulla promissione futuri Matrimo-
 nij.

Quæri ergò potest primò, an prædicta
 propinatio ac responsio contineant ra-
 tionem sponsalium: & secundò, utrùm
 si puella nolit contrahere, possit conve-
 niri in Consistorio.

RESO.

RESOLUTIO prima : Nulla orta sunt sponsalia inter Juvenem propinquantem & puellam ipsi respondentem. Ratio est : quia ad sponsalia requiritur mutua repromissio : hinc autem ex verbis puellæ non constat mutua repromissio, sed ad summum simplex acceptatio : igitur.

RESOLUTIO secunda : si præcessit aliquis tractatus inter juvenem & puellam de sponsalibus, nec ex circumstantiis conijci potuit illos fuisse jocatos, videtur puellam posse citari ad Consistorium : Ratio est quia benedictio poculi, & ebibitio videntur esse sufficiens signum, puellam affirmasse annuisse ad postulationem Juvenis ; aliàs fuisset certè dictura, plura requiri ad talem contractum faciendum.

CONFERENTIA II.

263 **C**Oncupiscentius Juvenis sæpè sollicitat Modestam virginem ad copulam, illa tandem precibus victa concedit ipsi suum corpus, sub hac tamen conditione, ut si evaderet gravida, eam acciperet in uxorem, cui ipse meher-

hercle non te deferam : illa concipit, idque Concupiscentio insinuat, rogans ut maturet celebrare nuptias priusquam vitium appareat ; at ille negat se illi unquam eas promississe, cæterum se paratum esse ipsi pecuniam dare : id enim intellexisse se per verba, *non te deferam*.

Quæritur ergo primò : an Concupiscentius verè promiserit matrimonium Modestæ ? secundò, an, si non, teneatur eam nihilominus ducere in uxorem ? tertio, an si nolit, ad id compelli possit per Judicem Ecclesiasticum.

RESOLUTIO prima : Si in Concupiscentio revera defuit intentio, nulla fuit promissio, & consequenter nec sponsalia ; adeoque vi contractûs sponsalitij non tenetur eam ducere in uxorem, quia supponitur fuisse nullus. 264

RESOLUTIO secunda : Nihilominus tenetur in Conscientia illam ducere ad satisfaciendum damno dato per dolum ; quia ipsa certè usuram corporis sui non concessisset, si talem dolum olfecisset, ideoque tenetur ipse fictum consensum, mutare in verum ; Quod
si

si tamen ipsa conteneretur cum certa summa pecuniæ, ille ad nil amplius obligabitur.

265 RESOLUTIO tertia. Si res hæc deferatur ad judicem Ecclesiasticum, Concupiscentius condemnabitur ad ducendam Modestam. Ratio est primò, quia verba loquentis seu respondentis ad verba prius locuti, in dubio debent intelligi juxtà sensum prius loquentis, loquebatur autem prius Modesta de Matrimonio: Igitur &c. secundò quia præsumptio sumitur ex communiter contingentibus. *L. in obscuris. ff. de reg. Jur.* non autem reperietur ex 10. vel 20. honestis puellis una, quæ faciat copiam sui corporis absque stipulatione de Matrimonio futuro: igitur Judex præsumet de consensu in Matrimonium per verba, *non te deseram,*

CONFERENTIA III.

266 **B**Ertha defert ad Judicem Titium, quò habuerit secum copulam carnalem cum promissione Matrimonij, Titius fatetur

tetur copulam , negat promissionem :
quid faciendum Judici ?

R. Imponendum esse silentium Berthæ , nisi possit probare quod asserit : Ratio : quia iudex non potest ferre sententiam absque plena probatione.

Dices Bertham esse paratam ad iuramentum deponendum , quo suppleatur probatio. R. Iuramentum ipsi non esse permittendum nisi post semiplenam probationem , si videlicet adducat unum testem , vel aliquas præsumptiones contra Titium.

CONFERENTIA IV.

A Mandus contrahit sponsalia cum Amata paris quidem conditionis , at 267
imparis fortunæ , patentibus eorum in-
scijs & idcirco non interrogatis , quod sci-
rentur non daturi consensum , quin po-
tius ad iracundiam concitandi : quæritur
num ea sponsalia sint valida , ut debeant
sortiri suum effectum ?

RESOLUTIO : Amata non con-
traxit validè cum Amando : Ratio est :
quia universaliter quando Matrimonium
non

non potest celebrari absque gravi peccato, ejus promissio est invalida: sed in proposito est sic: nam Parentes Amatae graviter indignabuntur, indeque multa mala, utputa rixae, caedes &c. Certò certius expectanda sunt: itaque hujusmodi promissio fuit nulla: necque enim justitia ad malum cooperatur.

Petes, an Amandus possit Amatam citare ad Consistorium?

¶. Non posse: quia ubi sponsalia sunt nulla, non habent jus ad nuptias celebrandas.

CONFERENCE V.

286 **P**Uella honesta ratione paupertatis non potest acquirere sponsum suae conditionis; itaque promittit Matrimonium surdo & caeco, quaeritur an valide? Ratio dubitandi est; quia hujusmodi caecus non videtur posse addiscere ea, quae scitu necessaria sunt ad Matrimonium contrahendum: itaque facilis est.

RESOLUTIO: Puella illa omnino repellenda est à Matrimonio contrahendo cum tali, nisi constet cum esse-

sciam perspicacis ingenij, ut rationem matrimonij satis intelligat. Ratio est, quia alias moraliter impossibile videtur, ut talis vel à seipso, vel ab alio discat requisita ad connubium.

CONFERENCE VI.

JUvenis faciendo spem Matrimonij 269
Berthæ primò impetravit usuram corporis : secundò cum juramento eidem promisit absolutè futuras nuptias : tertio coram patre & matre Berthæ dixit, se esse paratum, eam ducere, si parentes ipsius non reclamaverint : Denique solemniter coram Parocho contraxit sponsalia, & tamen tergiversatur tum circa Matrimonium, quod ait, se promisisse cum conditione ; tum circa tempus, quia dicit, se operam suam addixisse alicui Magistro ad triennium ; ac proinde non posse se nuptias celebrare ante finitum triennium. Quæritur itaque primò, an juvenis ille teneatur, & possit cogi ducere Bertham ? 2. an possit id differre ad triennium ? & tertio, quo
Q pa.

pacto impediri possit, ne ducat alium?
Sit itaque

RESOLUTIO prima: Juvenis ille omnino tenetur ducere Bertham in uxorem. Ratio est, quia id absolute & cum juramento promisit; nec obstare potest secuta postea coram parentibus Berthæ conditio addita: sicut enim perfecta donatio conditionem postea non capit, ita nec promissio onerosa.

270 RESOLUTIO secunda: Bertha non tenetur expectare triennium. Ratio, quia juvenis obstrinxit se illi Magistro primum post sponsalia: non potuit autem se obstringere cum injuria suæ sponsæ: igitur &c.

RESOLUTIO tertia: Episcopus potest prohibere alias nuptias sub anathemate, & parochis imponere, ne quis illum copulet cum alia: Tale enim jus dant ipsi valida sponsalia.

CONFERENTIA VII.

271 **T**itius celebravit sponsalia cum Titia: hanc autem postea poenituit, & ideo ingreditur Religionem. Quæritur

tur ergo, an per talem Religionis ingressum sponsalia solvantur?

RESOLUTIO : Eo ipso, quod sponsus vel sponsa ingreditur Religionem, altera pars in sæculo manens fit libera ab obligatione Matrimonij; *Non item* ingrediens ante Professionem. *Ratio primæ partis est*, quia ingrediens ipso suo ingressu, quantum in se est, renuntiat sponsalibus: consequenter altera pars potest talem renuntiationem acceptare, & sic liberatur ab onere sponsalium. *Altera pars* inde constat, quia ingressus non est impossibilis cum Matrimonio: cum possit iterum egredi.

CONFERENCE VIII.

CAjus sponsus Cajæ, ut liberetur ab onere ducendi Cajam in uxorem, facit votum intrandi Religionem, vel Ordinis sacri susceptionem; Dum autem supplicaret ad Religionem, repulsam passus est: & cum postea vellet suscipere Ordines, non fuit admissus ob defectum scientiæ. Quæritur ergo, an teneatur celebrare nuptias cum

Caja, an verò sit ab ea liberatus per dicta vota?

RESOLUTIO : Si Caja urgeat sponſionem ſibi factam, Cajus obligatur cum ea celebrare nuptias. Ratio eſt : quia ſponſalia non diſſolvuntur niſi per profeſſionem & ſuſceptionem ſacrorum Ordinum; cùm uterque poſſit non admitteri, ut Cajo contigit.

CONFERENCE IX.

273 **I**nconstantius habuit Sponſalia cum Verecunda, & quia hæc noluit ipſi concedere copiam ſui corporis, ille promiſit Matrimonium de futuro. Benevola ſequutâ copulâ carnali, cum qua poſtea contraxit Matrimonium in facie Eccleſiæ : Quæritur ergo primò, an Sponſalia cum Benevola fuerint valida : ſecundò, an, ſi non, ſaltem Matrimonium ſequens invalidaverit prima Sponſalia?

RESOLUTIO prima : Priora Sponſalia cum Verecunda non dirimuntur per poſteriora cum Benevola, non obſtante copulâ carnali. Ratio eſt, quia poſteriora Sponſalia ſunt nulla ;
ut.

utpote sponsio illicita rei alteri jam antecedenter obligatæ : ergo non possunt imitare prima.

Dices : Subsequentem copulam efficere talem promissionem validam , 274
cùm sit anticipata quædam traditio corporum : sed *contra* : quia talis copula post *Trid.* non admittitur ut conjugalis, sed ut fornicata : ergo non potest promissionem ex se invalidam validare : patet Consequent. Nam eatenus ante *Conc. Trid.* copula cum secunda, dissolvebat sponsalia cum prima, quatenus affectu conjugali adhibebatur : cùm ergo post *Trid.* non admittatur iste affectus maritalis, & maneat copula fornicaria, ea non potest promissionem invalidam validare.

RESOLUTIO secunda : Inconstan. 275
tius tenetur Benevolam ducere in uxorem propter damnum ipsi allatum, si non possit aliâ viâ refarcire, non autem virtute sponsalium. Ratio est : quia damnum illatum magis urget, ut ipsi satisfiat.

RESOLUTIO tertia : Matrimonium Inconstantij cum Benevola est

validum, ita tamen, ut si Benevola brevè moriatur, teneatur nihilominus Verecundam ducere, si id postulet. *Ratio est*, quia Matrimonium est fortius vinculum, cui proinde cedere debent mera Sponsalia: quia tamen prior obligatio ad Verecundam non extinguitur perfortius posterius cum Benevola, sed tantum suspenditur, sequitur, illam urgere posse Inconstantium ad ducendam Verecundam, si ipsa velit.

CONFERENCE. X.

276 **L**ubricus spondit Luciae futuras nuptias, interim carnaliter cognoscit Isabellam Luciae sororem, cum eaq; contrahit de præsenti: quid dicendum de hoc Matrimonio?

R. Matrimonium cum Isabella nullum esse: patet propter impedimentum publicæ honestatis, nec potest postea ducere Luciam propter impedimentum affinitatis cum ea contractum per commixtionem carnalem cum Isabella.

CONFERENCE XI.

Rusticellus promisit sanctè puellæ 277
honestæ Matrimonium, postmo-
dum irretitus amore alterius negligit
puellam; quæ causata apud Judicem, à
se neglectum opimum Matrimonium
occasione celebratorum sponsaliorum
cum Rusticello, & ideo urget dici Ru-
sticello, ut vel ducat puellam, vel ei pen-
dat 100. flor. Quæritur, an puella id
justè exigat? & an Judex possit Rusticel-
lum ad id cogere per excommunicatio-
nem?

RESOLVTIO : Puella justè
petit dictos 100. flor. & Judex potest ad
id compellere Rusticellum per excom-
municationem.

Ratio est: quia si in aliis contractibus
licet exigere lucrum cessans ob culpam
alterius, cur non similiter in contractu
sponsalicio? Et quidni Judex possit
compellere reum ad satisfaciendum Pu-
ellæ damnificatæ per eum, absque sua
culpa?

CONFERENCE XII.

278 **S**ponſo vel Sponſæ poſt contractum ſponſalitium ſupervenit mutatio, quæ illos reddidit notabiliter deformes: habitualiter infirmos: aut minùs idoneos ad onera Matrimonij tubeunda: quæritur idcirco, an liceat ipsis reſilire?

Reſp. Affirmativè ratio eſt: quia rebus notabiliter mutatis omnis promiſſio deſinit obligare: ergo etiam ſponſalitia; quia contrahuntur ſponſalia cum ſubintellecta conditione, ſi res in eodem ſtatu permanſerint.

CONFERENCE XIII.

279 **L**iber Baro Virginem Nobilem ſollicitavit ad copulam cum inſinuatione futuri Matrimonij; renitentem, eam, vi oppreſſit, ingravidavitque: Erat autem Nobilis illa in 4. gradu Baroni conſanguinea: Quæritur ergo, ad quid obligetur oppreſſor?

R. Regulam generalem eſſe, quòd injuſtus damnificator teneatur reſarcire damnum illatum: Quòd ſi ergo aliâ
viâ

viâ satisfacere nequeat nobili puellæ gravidatæ per vim, tenetur eam ducere in uxorem. Sed, ais, intercedere impedimentum Confanguinitatis : & ideo Baro tenetur petere dispensationem, quæ super quarto gradu facilè impetrabitur.

CONFERENCE. XIV.

Sponsus rogatur à sua Sponsa, ut se liberam pronuntiet à fide sponsalitia, ille, dimittam te (inquit) si præstaveris mihi certam summam pecuniæ, utpote propter expensas tui gratiâ factas, tum etiam quia iste recessus causat mihi aliqualem infamiam : Quæritur, an ista pecuniæ petitio sit justa, & an Sponsa non peccet resiliendo? 250

RESOLUTIO prima : per se loquendo possunt & licitè & validè sponsalia legitima dirimi mutuo consensu. Ita omnes DD. ex Reg. Jur. *Omnis res (naturâ suâ solubilis) per quasunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.*

281

RESOLUTIO secunda : Sponsus non peccat contra justitiam exigendo aliquid propter infamiam, quam timet, & simul propter expensas in contractu sponsalicio : quia poterant ab initio pacto se obligare ad hujusmodi expensas faciendas ab eo, qui resilierit absque causa : ergo & in præsentī jure postulatur.

282

RESOLUTIO tertia. Sponsa videtur venialiter delinquere, dum absque rationabili causa petit sibi remitti matuum jus. Nam Cap. Præterea, 1. ita statuitur : *Hi, qui de incundo Matrimonio purè & sine conditione fidem dederunt, commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent.*

CONFERENCENTIA XV.

283

Sponsus contrahendo sponsalia cum Fabiola dixit : *Fulmine peream, si te non duxero* : Et Fabiola : *Non sit mihi pars in Regno Cælorum, si tibi non nupsero* : Post pœnitet Sponsum juramenti, & ideo petit à Fabiola instanter relaxationem promissionis factæ : quaeritur,

ritur; an ea possit salvâ conscientia ipsam concedere.

RESOLUTIO est affirmativa. Ratio est: quia illud Juramentum non fuit emissum in honorem Dei, sed in gratiam partis; ergo pars poterit ex rationabili causa illud remittere: Pater Consequenter: quia juramentum tunc sequitur promissionem: ergo sicut potest Fabiola remittere jus promissionis, ita & juramenti illam sequentis.

CONFERENCE. XVI.

PUella insciis parentibus dat fidem sponfalitiam Juveni, at postea videns, id ægrè ferre Parentes (est enim divitiis impar juvenis puellæ) obtinet ab illubente juvene remissionem juris sponfalitij: & dum Juvenis parat alia sponfalia, puella consentientibus parentibus vult ratam esse primam pollicitationem, cui se accommodat Juvenis relicto peropportuno connubio: tandem inconstans puella nuntiat Juveni, se potiùs ingressuram Religionem, quàm ei nupturam. Quæritur ergo, an

an Juvenis teneatur, puellam pronunciare liberam absque satisfactione pecuniaria?

RESOLVTIO: Non tenetur dimittere puellam inconstantem liberam, illamque obligari ad satisfaciendum Juveni pro expensis, quas fortè fecit ratione secundorum sponsalium; & insuper pro damno neglecti percommodi Matrimonij. Ratio est, quia puella potius ex aversione erga Juvenem, quàm, ex amore erga Religionem inducta est ad renuntiandum sponsalibus; & insuper fuit causa omnium damnorum Juveni exinde secutorum: itaque puella potest ante Religionis ingressum compelli ad satisfactionem debitam Juveni.

CONFERENCE XVII.

285

Sponsa laborans defectu occulto, qui cognitus omnino à sponsalibus contrahendis averteret, contrahit tamen sponsalia non detegendo defectum, quaeritur, an rectè?

Resp. Si defectus ille reddat nuptias minùs quidem appetibiles, non tamen per-

niciofas (cujusmodi sunt paupertas, ignobilitas, aut defloratio) non teneri eum aperire Sponso non inquirenti, tunc enim Sponsus sibi imputare debet, quòd non diligenter inquisiverit de hujusmodi defectibus : si verò defectus sint valde perniciosi nuptiis ; Vt sunt morbi contagiosi & ad usum generationis vel prolis educationem parum habiles (cujusmodi noscuntur esse morbus Gallicus, gravis lepra, gravis infamia, &c.) tunc omnino aperiendi sunt. Ratio est, quia non licet in contractibus defectus illos subticere, qui reddunt rem inhabilem & perniciosam in ordine ad usum, propter quem fit contractus.

CONFERENCE XVIII.

Juvenis & Puella insciis parentibus clam contraxere sponsalia, non dubitantes, quin parentes puellæ essent vel negaturi consensum re intellectâ, vel difficulter daturi, eò quòd Juvenis sit impar opibus puellæ. Et verò rescientes id parentes minantur filiæ pessimam tractationem : itaque pœniten-

ti puellæ jus suum remittit quidem Ju-
venis, cum spe tamen extorquendi pe-
cunias à parentibus ipsius in compensa-
tionem?

RESOLVTIO : Juvenis non pō-
rest jure aliquid postulare ratione sui
damni incurfi. Ratio est : quia Legis
auxilio dignus non est, qui se ultrò in
necessitatem coniecit; non enim igno-
rabat periculum dissensûs parentum, &
malorum secutororum.

CONFERENCE. XIX.

287 **U**Nus Sponsorum ita incipit abhor-
rere ab altero, ut mallet quidli-
bet pati, quàm huic Matrimonio jungi:
quid igitur?

Resp. Gobat hîc tract. 10. n. 337. tum
abstinendum esse à coactione: ita enim
decîdit *sacra Congregatio Concilij apud
Dianam part. 2. tr. 2. resul. 70.*

CONFERENCE. XX.

288 **S**Ponso obvenit ex improvîso magna
hære.

hæreditas, ob quam sponsa fit illi longè impar: quærit ergo ille aliam sibi opibus parem, dimissa priore: Quæritur, an rectè?

Resp. primò *Hurtadus Disp. 2. de Matrim. differ. 25 cum aliis*, absolutè licere huiusmodi Sponso aliam partem, quærere: Omnino contrarium docet *Palauus: Perez disp. 9 sect. 2.* ait, distinguendum esse: vel enim accepit eam, propter formæ elegantiam, & tunc non licet illi eam dimittere: vel non, & tunc licebit. Ita refert *Gob. sup. Conf. 19, n. 340.*

Resp. Secundò: Parochus videtur, 289
Sponsum hoc in casu non posse licitè dimittere Sponsam. Ratio est, quia omnes, qui docent notabilem mutationem supervenientem Sponso aut Sponsæ esse sufficientem causam dissolvendi sponsalia, loquuntur de mutatione deteriorante priorem statum (puta de notabili deformitate, habituali infirmitate, oris malcolentia, nimia sævitia, ebriofitate, &c.) non ergo admittunt mutationem priorem statum meliorantem, quamvis notabiliter, præbere æquè

æquæ talem diffiliendi causam. Et cer-
tè, si sponsa prædictæ eadem fortunâ ob-
tingeret, sponsus non quæreret aliam,
quomodo ergo ille aliam licitè quærere
poterit juxta illud, *Quod tibi non vis fie-
ri, alteri ne feceris?*

CONFERENCE XXI.

290 **N**obilis contraxit cum Domicella
Nobili sponsalia, quod audiens
Frater Germanus Canonicus peregrè-
fert, eò quòd Domicella non sit ejus
Nobilitatis, quæ exigitur ad Canoni-
catum in Tractu Rhenano vel Franco-
nico: potèstne ergo illam dimitte-
re?

291 **RESOLVTIO**: Licet indignatio
Fratris non det per se causam divortij,
si tamen omnis propemodum fortuna
sponsi dependeat à benevolentia Fratris
Canonici, valde difficile redderetur Ma-
trimonium cum tali sponsa, adeoque
contractui supervenit notabilis muta-
tio, quæ sit sufficiens causa divortij præ-
sertim si proles masculæ non sint aptæ
futuræ ad Canonicaum suscipiendum.
Ita Gobat cit. n. 346.

CONFERENCE XXII.

292

PUella ab uno corrupta contrahit cum alio sponsalia, quæ ante matrimonium advertit se esse gravidam, anxietur multum in conscientia, idque proponit, Confessario: quid ergo Confessarium respondere oportet?

RESOLUTIO hujus casus sequitur ex resolutione casus 17. Quia enim nuptiæ futuræ forent verè noxiæ sponso propter puerperium, lactationem & educationem prolis alienæ, tenetur sponsa aperire hunc defectum admodum perniciosum sponso, in ordine ad solvenda sponsalia, si ipse voluerit.

TITULUS VIII.

De Matrimonio.

CONFERENTIA I.

293 **S**PONSUS in præsentia Parochi & Testium profert hæc verba ad spon-
sam, *Et Ego te accipio in meam Uxorem;*
& illa, *Et Ego te accipio in meum Mari-*
tum: ad quæ sponsus subjungit: *Ego non*
accepto tuum consensum: quæritur nunc de
valore hujus Matrimonij non immeritò;
quia ad illum requiritur mutua corporum
traditio tanquam materia; & mutua co-
rundem acceptatio tanquam forma. Sic
itaque

RESOLUTIO: Prolatis utrius-
que verbis, *Accipio te in uxorem,* &
Ego te in virum, conficitur verum Ma-
trimonium. *Ratio est,* quia quando
sponsus pronunciat verba, *Ego te accipio*
in uxorem, hoc ipso significat se simul
acceptare consensum, si quem datura
est

est Sponsa : ergo quando Sponsa exprimit suum consensum, dicendo: *Et Ego te accipio in virum*, perficitur consensus Sponsi, dum adimpletur conditio ab ipso expectata; consequenter frustrà postea subdit Sponsus se non acceptare consensum sponsæ, quem jam prius acceptavit.

CONFERENTIA II.

Parocho interrogante ex sponso, vis- 294
ne accipere hanc in uxorem, respondet: *Ita Domine*: Et dum postea quaerit ex sponsa, num velit habere hunc in maritum: *Visne habere hunc in uxorem*,
R. *Ita Domine*: non abs re dubitatur, an error iste non noceat valori Matrimoni?

R E S O L U T I O: Valet Matrimonium. Ratio est: quia non obstante hoc errore non animadversa, uterque intendi verè contrahere cum altero: ergo cum uterque voluntatem suam contrahendi signo externo exprimat, *ita Domine*, verum matrimonium consistunt.

CONFIDENTIA III.

295 **P**Uella contraxit cum Juvene Matri-
monium de præsenti coram Parocho
& testibus nulliter seu fictè , ea tantum
intentione , ut posset liberè ad certum
tempus exercere & explere suam libidi-
nem ; post aliquot Menses pœnitens de
sua malitia , admisit copulam carnalem
affectu Matrimoniali ; tandem clâm au-
fugiens nupsit alij viro , idque aperuit in
tribunali sacramentali Confessario. Quæ-
ritur ergo , an Confessarius potuerit illam
absolvere , casu quo non potuerit , vel
nolluerit illum alium deserere : & an co-
pula cum priori habita affectu matrimo-
niali causaverit verum Matrimonium ?
Ratio dubitandi est : quia ille novus con-
sensus non fuit datus in præsencia Paro-
chi & Testium , qui aliàs requiruntur ad
valorem Matrimonii ; ac per consequens
videtur primum Matrimonium fuisse nul-
lum , validum autem posterius. Itaque
fit

R E S O L U T I O prima : Primum
Matrimonium , non obstante absentia
Pa-

Parochi, fuit verè validatum per copulam exercitam affectu matrimoniali. *Ratio est*: quia non est necesse, ut utriusque consensus actualis simul existat, sed sufficit, ut secundus ponatur dum primus adhuc habitualiter durat: atqui in proposito casu vir omnino actualiter consenserat, & in eodem consensus saltem habitualiter perseverat, dum ex eo movetur, ut partem tanquam Conjugem tractet: ergo accedente legitimo consensu alterius priùs desiderato, habetur tota essentia Matrimonii; utpote utriusque partis legitimus consensus, saltem moraliter coëxistens. Nec oportet (ait Sanchez L. 2. D. 32. n. 10. aliquid tunc intimare alteri Conjugi, scil. Matrimonium fuisse invalidum; quia non exigitur novus consensus ipsius: imò satis est in hoc casu, si illa internè tantùm in corde suo, consentiat, quia externum consensum jam antecederet præbuerat, qui solus desiderabatur.

Dices, dum illa postea præbet suum consensum: non adesse Parochum cum testibus: ergo non conficitur ve-

rum Matrimonium. & negando Con-
 seq. quia Parochus & Testes externo con-
 tractui jam prius astiterunt: hîc autem
 non fit ampliùs exterior contractus, sed
 suppletur tantùm defectus c onsensûs in-
 terni.

297 *Dices* secundò: Quando Matrimo-
 nium ab initio fuit nullum propter impe-
 dimentum aliquod dirimens, necessaria
 postmodum (obtentâ dispensatione) est
 utriusque partis consensûs renovatio: er-
 go idem dicendum est in proposito. &
 neg. conseq. & paritatem. Ratio di-
 spar. est, quia ibi utriusque consensus ca-
 dit super materiam inhabilem, adeò-
 que uterque est nullus, hîc autem con-
 sensus viri cadit super materiam habi-
 lem, atque ita validus est, quem proin-
 de revalidare necesse non est.

298 **RESOLUTIO** secunda Con-
 fessarius potuit nihilominus dictam ma-
 litiosam absolvere. Ratio est: quia op-
 posita sententia Comitoli aliorum-
 que complurium est non minùs probabi-
 lis, scilicet prius Matrimonium man-
 sisse in validum non obstante copula
 cum

cum affectu matrimoniali habita propter absentiam Parochi, & defectum novi consensus ex altera parte. Ita Gobas Tract. 10, de Matrimonio Cas. 11, n. 420.

CONFERENTIA IV.

JUvenis celebrat per Procuratorem cum 299
puella Contractum Matrimoniale fide: antequam autem convenirent, duxit aliam, atque Matrimonium consummavit: quæritur, an possit manere cum secunda, relicta priori.

R. det Navar. Lib. 4. de sponsalibus consil. 2. Matrimonium secundum valere quidem in foro interno; at in externo non habitum iri pro valido, sed primum, eò quòd suam fictionem probare nequeat.

CONFERENTIA V.

UNus aliquis sciens se jure non posse 300
se cum impedimento dirimente validè contrahere, nihilominus contraxit, dum putaret uxorem suam vi-

vere, quæ tamen non amplius vixerat. Alius credens sponfam sibi consanguineam esse in gradu prohibito, cum non esset, perrexerit tamen ad nuptias celebrandas: quæritur itaque, num uterque validè contraxit?

R E S O L U T I O: Probabilius est, cum errore facti, & certa juris scientia, non posse stare valorem Matrimonii. Ist est, nec primus nec secundus validè contraxit. Ratio est: quia nemo potest serio intendere id, quod certò scit, aut omnino credit sibi esse impossibile: atqui habens errorem facti, & scientiam juris, omnino credit mutuam corporum translationem sibi esse impossibilem; siquidem intellectus ejus tunc nequit formate hoc practicum judicium, hîc & nunc esse præstandum consensum in hujusmodi corporum translationem: igitur, &c. Confir. Ut voluntas possit aliquid efficaciter imperare, debet intellectus illud præapprehendere ut possibile: sed stante firmo judicio, & certâ scientiâ juris, Matrimonium hujusmodi irritantis, impedit, quo minùs possit intellectus

Etus

Etus apprehendere illud ut possibile : igitur, &c.

Dices: Tales possunt intendere contrahere quantum possunt : cum ergo re ipsa possint contrahere, revera contrahunt. R. neg. antecedens : credere enim, nullo modo posse contrahere, & intendere contrahere quantum potest, simul stare nequeunt. Aliud dixerim de eo, qui ignorat impedimentum, vel certe dubitare de eodem.

CONFIDENTIA VII.

UNus aliquis volens contrahere Matrimonium cum Bertha, omissis sponsalibus in Ecclesia cum illa conveniens, advocatis Parocho & duobus Testibus, accepit manum Berthæ dicens : *accipio te in Conjugem meam*, eâ nihil ad hoc respondente, sed nec manum retrahente; & cum à Parocho non interrogaretur de consensu, sed solum, an Matrimonium alteri promississet, respondit, quod non: ex quo proinde dubitatum fuit de valore talis Matrimonii. Sit itaque.

RESOLUTIO: Illud Matrimonium fuit nullum ob defectum con-

sensûs sufficientibus signis expressis in Bertha. Ratio est : quia apprehensio manûs Berthæ, Respectu Berthæ fuit merè passiva aut permissiva ; adeoque nullum actum positivum voluntatis expressit ; qui tamen ad contractum matrimonialem omnino requiritur : non enim sufficit non dissentire, quod ad summum fecit Bertha non retrahendo manum : igitur, &c.

Deinde omnes dictæ circumstantiæ possent stare cum dissensu : nam si Parochus facta interrogatione, an Bertha non promiserit alii matrimonium, eam ulteriùs interrogasset, an velit accipere præsentem Procum in conjugem, potuisset utique dicere : *Ego eum non accipio in Conjugem meum* : Ecce ! quomodo omnes istæ circumstantiæ non sufficiant ad significandum consensum internum.

CONFERENTIA VIII.

303 **U**Nus aliquis contraxit cum puella ad tempus determinatum, usque dum scilicet reperiat ditio- rem : Alius cum pacto procurandæ sterilitatis : ter-

terius cum pacto non fervandi fidem alteri : quæritur, an omnes tres validè contraxerint ?

R E S O L U T I O : Nullus trium contraxit validè. Ratio est : quia hæc tria (utpote bonum sacramenti sive indissolubilitas Matrimonii, bonum prolis, & bonum fidei) sunt de substantia contractûs Matrimonialis : clarum autem est, contractum nullum esse, cui deest aliquid substantiale : igitur, &c.

CONFERENTIA IX.

Libidinosus contrahit Matrimonium ob meram carnis voluptatem capiendam, tanquam ob finem principalem ; idque confitetur Confessario, à quo proinde graviter increpatur : an justè ? 308

R E S O L U T I O ; Certè justissimè ; patet ex Tob. 6. ubi Angelus Raphael de hujusmodi contrahentibus inquit : *Hi qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & à sua mente excludant, ut sua libidini ita vacent sicut Equus & Mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos* : consequenter meri-

tò increpandi ob peccatum mortale commissum.

CONFIDENTIA X.

105 **F**idelis Catholicus habens uxorem adulteram audivit à Lutheranis, apud eos licere hujusmodi adulteram dimittere, ac cum alia copulari, fit proinde hæreticus, celebratque novas nuptias cum alia: an valide?

RESOLUTIO: Matrimonium inter fideles consummatum adeò stricti vinculi est, ut quoad hoc nullo unquam casu ab alia, quàm divina potestate, solvi possit: atque adeò Matrimonium fidelis cum alia initum est nullum. Ita, præter Conc. Trid. Authoritatem sess. 24. can. 5. & 7. Sac. Script. Marc. 10. ubi absolute sine ulla exceptione dicitur: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam.*

306 Objiciunt Hæretici illud Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*; ergo id faciens ob fornicationem, non mœchatur; Atque hoc est

est unicum fundamentum oppositi Erroris, ad quod tamen facile.

R. neg. consequ. loquitur enim Apostolus solum de dimissione quoad thorum, non verò quoad vinculum. Sed

Instant; Si Christus ibi loqueretur solum de separatione quoad thorum, tunc non debuisset exceperisse solam fornicationem; hujusmodi enim separationis causæ plures sunt: ergo signum est locutum fuisse de solubilitate Matrimonii quoad vinculum. R. neg. sequelam. Ad prob. dicendum; Christum per hoc, quòd assignaverit tantum unam causam divortii, & quidem præcipuam ex ipsomet, quasi Matrimonio scaturientem, non exclusisse alias. Quòd autem id ita sit, legant Hæretici textum cit. S. Script. Marc. 10. Item Luc. 16. *Omnis qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur: si omnis*, ergo etiam qui Adulteram dimittit. Ad Rom. 7. habetur, *Solâ morte alterius Conjugis solvi vinculum Matrimoniale*: ergo non adulterio.

CONFIDENTIA XI.

307 **T**urca uxoratus capitur in Bello à Du-
ce Catholico, atque convertitur
ad fidem rectam; & quia non potest ha-
bere suam, petit aliam uxorem Catho-
licam: tergiversatur autem Parochus in-
copulando eum cum alia, quia scit Chri-
istiano non licere habere duas uxores; an
recte?

RESOLUTIO: Parochus non
habet justam causam difficultandi circa
Turcam copulandum cum Catholica,
non obstante, quod habeat in Turcia,
aliam Conjugem. Ita enim expressè de-
cidit Innocent. III. *cap. Quanto. & cap. Gaudemus, de divortiiis.* Atque colli-
gitur ex Apostolo I. ad Cor. 7. ubi ait:
*Quòd si fidelis discedit: discedat: non enim servituti subiectus est frater aut so-
ror in huiusmodi:* Quæ verba sic inter-
pretatur Ecclesia, frater aut soror fidelis
non subicitur ligamini prioris Conjugij,
sed potest illud deserere, & aliud novum
inire.

CONFERENCE XII.

PUella à parva ætate habuit animum 308
inrandi Religionem, tamen obsequitur voluntati Parentum eam collocantium in Matrimonium: in nuptiis autem inaudit ex Amico docto, quod primo bimestri non teneatur reddere debitum Comparti, & interea possit ingredi Religionem soluto Matrimonio; quod illa vollens observare coacta est à marito ad copulam carnalem: jam quæritur, an possit nihilominus Religionem ingredi. Ratio dubitandi est, quia Matrimonium consumavit: tale autem inter fideles est indissolubile. Nihilominus sit

RESOLUTIO pro puella: Dicta sponsa potest Religionem ingredi ac profiteri: per professionem autem matrimonium consummatum non dissolvitur. Ratio est: quia passa injuriam jure suo non privatur: itaque eam ipsi injustè inferens sibi imputare debet, quod tunc debeat in cælibatu permanere:

At

Atque ita sufficienter responsum est ad rationem dubitandi.

CONFERENCE XIII.

309

Superba Virgo plebeja nupsit opifici, qui per integrum annum eam non potuit eò adigere, ut sibi præstaret copiam sui corporis; interim illa cum milite aufugit, atque militiæ duos liberos ex eo suscepit, redeuntes in Patriam, ut possent inter se contrahere, scripserunt Romanam pro dispensatione, quam etiam ab Innocentio X. obtinuerunt: jam quæritur, an Summus Pontifex potuerit dispensare cum hujusmodi plebeis in Matrimonio ratio?

RESOLUTIO : Potuit utique, quia fecit, non iste tantum, sed & plures Antecessores ipsius; ut refert *P. Gob. & Casum & Pontifices, qui dispensarunt, de Matrim. Casu 18. n. 678. & seqq.* At non sine gravi causa; quia scilicet ex priori conjugio timebantur mali exitus. Vide *cit. P. Gob. At.*

Quæres: Quomodo summus Pontifex potuit credere, illud Matrimonium fuisse solummodo ratum & non consummatum, quia superba convixit opifici per annum in communi mensa & lecto? R. Testes fuisse sufficientes pro ipsa, primò Maritus, qui querebatur contra superbam, quòd nunquam ipsi petenti debitum, parere voluerit; secundo domestici, qui sæpius audierunt eos jurgantes in lecto, utique propter negatum viro debitum ab uxore. Et tertio miles testificans, se eam virginem reperisse.

CONFERENCE. XIV.

Helveta Zwingliano - Calvinista 310.
sociavit sibi puellam eodem fermento
 conspersam, qui post matrimonium consummatum se contulit ad partes Catholicas, ubi Catholicâ fide imbutus inaudiens uxorem suam ex concessione Prædicantium alii nupsisse viro, cum licentia Parochi viri docti ac Religiosi etiam sibi aliam copulavit uxorem; post aliquot annos susceptis quinque liberis secessit ad alias partes, in quibus

bus sciebatur Helvetæ primam uxorem supervivere; adeoque res fuit delata ad Vicarium Generalem pro facienda separatione illius à sua secunda uxore: judicavit autem desuper requisitus Pater Gobat, eos nullatenus esse separandos: an rectè? Et quam ob causam?

RESOLUTIO prima. *R. P. Gob.* rectè probat, Matrimonium Helvetæ cum secunda non fuisse dirimendum, (non obstante quòd sentiat Matrimonia Hæreticorum esse æquè indissolubilia, & Sacramenta, ac Catholicorum) ex sequenti ratione: Quia judicialis sententiæ tanta est auctoritas, ut semper pro iudice præsumi debeat, donec contra ipsum aliquid legitimè comprobetur, *text. c. in presentia, de renunciat.* Adeò ut secundus Parochus præsumere debeat, priorem rectè functum suo officio respectu Helvetæ copulari cum secunda: Atqui primus Parochus, à quo contractus ille matrimonialis fuit initus, tulit sententiam de licito transitu ad secunda vota, quam approbârunt tres Viri sapientes: Contra hanc verò sententiam nil legitimè proba-

batum fuit à denunciatoribus Helvetæ apud secundum Parochum, nisi quòd prima Conjux adhuc viveret: poterat enim illa, non fuisse legitima uxor propter aliquod impedimentum v. gr. affinitatis vel cognationis carnalis, aut spiritualis, quod ab hæreticis non curatur, quod tamen vel maximè curari debet: igitur, &c.

RESOLUTIO secunda: Hel 311
veta dictus, qui Catholicam duxit, repudiata priori uxore Calvinianâ, fuit hanc ob causam incarceratus cum lata sententia capitis contra ipsum à Serenissimo & Reverendissimo D. Episcopo Frisingensi Alberto Sigismundo. Ita refert *ei. P. Gebat Tract. 10. de Matrim. n. 708* adeoque secundum Matrimonium fuit pro invalido judicatum.

CONFERENCENTIA XV.

UNus aliquis post votum castitatis 312
simplex contraxit Matrimonium
an licité, aut saltem validè?

RESOLUTIO: Si is contraxit
Matrimonium animo illud consumman-

di, peccavit mortaliter, & contrahendo, & quoties petiit debitum ab uxore. Pater: quia hæc omnia repugnant Voto in re gravi.

Dixi autem, *animo illud consummandi*: absque tali enim animo peccatum non est, alioquin B. V. Maria cum Josepho contrahendo peccasset, quod absit. Porro validum sine dubio est hujusmodi Matrimonium; quia per votum simplex corpus solum promittitur Deo, non verò actu ipsi traditur; quando autem rem uni promissam alteri trado, alterius est, qui traditionem acceptavit, non ejus, qui promissionem: igitur &c.

CONFERENCE XVI.

313. **M**aritus timens proles multiplicandas, ut contraheret impedimentum petendi ac reddendi debitum uxori, natum filiolum ex priori conjugē defunctæ levavit in Baptismo, atque ita contraxit cognationem spirituales cum uxore. Quæritur itaque, an per hoc absolutus fuerit ab onere reddendi debitum suæ conjugī?

RE.

RESOLUTIO Prima: Uxor dicti Mariti per cognationem istam spiritua- lem non fuit privata jure suo petendi ab eo debitum conjugale; ac per con- sequens ille non fuit deobligatus ab onere reddendi. Ratio est: Quia nullus potest, aut certè debet jure suo privari absque sua culpa, ut habetur expressè *Cap. ad limina 30. q. 1.* Et certè dolus marito non debet patrocinari: igitur uxor illa potuit nihilominus exigere, & maritus debuit reddere exigenti debi- tum conjugale.

RESOLUTIO secunda: Imò ^{314.} probabilius est, Maritum potuisse etiam petere debitum ab uxore: Patet ex *Cap. de eo, 30. q. 1.* ubi habetur: *Si autem Conjuges legitimi unus aut ambo, ex indu- stria fecerint, ut filium suum de fonte susciperent, si innupti permanere volue- rint* (utpota continentiam servando) *bonum est; sin autem, gravis pœnitentia insidiatori injungatur, & simul ma- neant:* unde cùm secundùm hunc Ca- nonem separandi non sint, qui ex in- dustria contraxerunt hujusmodi cogna- tio-

S 3

tionem spirituales, sequitur eos licite
posse reddere & petere debitum ab in-
vicem; ne scilicet sint ambo in continuo
periculo peccandi, quod Pontifex uti-
que non admiserit.

CONFERENCE XVII.

315. **M** Aritus adamans sororem uxoris
sue cum ea carnaliter commixtus
est, atque ita contraxit affinitatem cum
uxore; quaeritur, an potuerit de cætero
ab ea debitum petere?

RESOLUTIO est negativa: quia
talis petitio est incestuosa ab Affine in pri-
mo gradu, ac contra præceptum Eccle-
siae in re gravi, in cap. 1. de eo, qui cog-
novit consanguineam. *Si quis cum filia-
stra scienter fornicatus fuerit, nec à matre
debitum petere, nec filiastra, nec ille ullo
unquam tempore poterunt se aliis matri-
monio copulare (intellige) licite.*

CONFERENCE XVIII.

316. **M** Atrona honesta conquesta est
apud Confessarium de Marito,
quod soleat exigere ab ea debitum mo-
do

do inordinato seu præposterè : quid ipsi consulendum?

R. Primò : certum esse apud omnes, talem concubitum, non obstante, quòd fervetur vas naturale, esse peccatum mortale, quando est verisimile periculum effusionis seminis extra vas legitimum : non minùs certum, existente aliqua necessitate, quando scilicet dispositio corporis, v. g. nimis pinguis in marito, vel in uxore gravida tumens venter aliud non permittit) nullum esse peccatum, si id fiat in vase legitimo citra periculum effusionis seminis. Ratio est, quia modus ille in tali circumstantia cohonestatur à necessitate, ut non sit illicitus, cum non sit variatio substantialis, sed accidentalis tantum.

R. Secundò : Quando Vir exigit debitum ab uxore modo indebito quoad fitum, ob meram voluptatem, probabiliter solùm venialiter peccat, illàque potest etiam probabiliter se ipsi accommodare, si timeat ejus indignationem, aut diminutionem amoris conjugalis. Ratio est, quia uxor potestatem corporis sui nō habet, quoad omnem actum, ex quo se.

qui potest generatio : potest autem ex tali actu sequi generatio propter virtutem attractivam uxoris : igitur &c. Cæterum quia inordinate quærere delectationem, etsi intra limites Matrimonij, culpa venialis est, taliter petens debitum à culpa veniali non excusatur. Dixi autem, *probabiliter solum venialiter peccat*, quia plures graves DD. existimant, taliter exigentem debitum mortaliter peccare : atque adeo hujusmodi Conjuges graviter increpandos esse, monent etiam illi DDdes, qui mitius nobiscum sentiunt, qui sunt *Sanchez, Gob. & Patricius Sporer*, quia scilicet bruta animantia imitantur.

CONFERENCE XIX.

313. **U**Nus aliquis prima nocte post Copulationem cum sponsa factam in Ecclesia, concubuit cum sorore sponsæ, contrahendo cum Sponsa affinitatem : jam quæritur, an primo bimestri possit absque peccato mortali reddere debitum suæ uxori id flagitanti? Ad quod

R. Non

℞. Non posse. Ratio est: quia quoties Coniunx ligatus vinculo affinitatis vel voto castitatis non tenetur ex lege iustitiæ alteri debitum reddere, reddendo peccat mortaliter: sed per primum bimestre non tenetur reddere ex iustitia secundum omnes: igitur, &c. Idem dicendum post illud bimestre, si resciat interim adulteratam esse uxorem cum alio: quia tunc etiam tenetur uxori petenti debitum reddere ex iustitia; consequenter etiam non potest absque peccato mortali.

De Impedimentis Matrimonij.

Error.

CONFERENCE XX.

Erronius existimans, se contrahere cum Donata, contraxit cum Decipula, quæritur, an validè? 319.

℞. Erronium non contraxisse validè cum Decipula. Ratio est: quia ad Matrimonium validè contrahendum jure naturæ requiritur consensus in certam personam: quando autem persona ignoratur, cum qua contrahitur, non habetur consensus in *determinatam* illam

Perfoam, in proposito Decipulam: igitur, &c.

CONFERENCE XXI.

320 **I**Uveni nobili cogitanti inire matrimonium cum sibi æquali, ex qua possit habere proles masculas capaces Canoniciatum in Ecclesiis Cathedralibus Germaniæ, offertur speciosa garrula mentiens certum stemma prænobile, cum esset cauponis filia: quæritur proinde, an matrimonium ab iis contractum fuerit validum? Ratio dubitandi est, quia hic error versatur solummodo circa qualitatem Nobilitatis desideratæ, qui non videtur officere contractui.

R. Istud matrimonium fuisse nullum. Ratio est: quia error istius qualitatis redundat in errorem substantiæ sive Personæ, id est, qualitas personæ intendebatur à Juvene Nobili per modum conditionis, sine qua cum tali persona non contraxisset; adeò ut noluerit personam illam, tali qualitate non affectam; contractus autem cum conditione initus, eâ non stante non stat: igitur, &c.

Conditio.

CONFIRMATIO XXII.

Quidam Apostolicæ Sedis Legatus 321.
Cardinalis Militem à muliere pro-
pter conditionis servilis separavit. Erro-
rem : an justè ?

R. Justissime. Ratio est : Quia con-
tractus Matrimonialis suapte naturâ re-
quirit legitimum consensum liberum,
in determinatam personam secundum
omnes : Sed in contractu inito cum
Errore conditionis propriè servilis, deest
hujusmodi consensus in personam ser-
vilem : Igitur ex natura contractus ir-
ritus est. *Minor probatur.* Quia cate-
nus contrahens (in proposito miles)
consentit transferre potestatem sui cor-
poris in alteram partem (mulierem)
quatenus altera transfert eandem in il-
lum : Cùm ergo altera pars serva non
habeat potestatem liberam transferendi
suum corpus in militem , adeoque eam
non transferat , nec ille eam transferre
consensendus est : ac per consequens con-
tractus fuit irritus & nullus : ergo justissi-
me

inè Cardinalis Legatus hujusmodi separavit.

Votum.

CONFERENCE XXIII.

322. **R**eligiosus profugus à Monasterio, Religione & Fide Catholica accepit uxorem hæreticam: quæritur, an inter eos fuerit verum Matrimonium?
 R. Negativè ex Trid. sess. 24. can. 9.
Si quis dixerit, Clericos in sacris ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiæ vel voto, anathema sit. Et ratio est: quia qui se totum tradit uni, non potest se tradere & obligare alteri: atqui hujusmodi per votum sollemnne castitatis corpus suum tradit Deo totum, Ecclesiâ Dei nomine solemniter acceptante: ergo non potest illud tradere alteri in Matrimonium; ac consequenter dirimit Matrimonium sequens tam Religiosi, quàm Clerici in sacris constituti.

Cognat

Cognatio Carnalis.

CONFERENCE XXIV.

Lutheranus junxit sibi Matrimonio 323.
sororis suæ Neptem, seu Filiæ soror-
is filiam, post factus Catholicus quæ-
sivit ex Parocho. num sibi liceret con-
trahere cum alia, superstite sua uxore
hæretica sibi cognata in tertio gradu Li-
næ collateralis inæqualis?

Redit Parochus, omnino ipsi id licere
propter impedimentum Cognationis an-
tecedens Matrimonium dirimens: An
benè? Ratio dubitandi est: siquidem
hoc impedimentum est juris Ecclesiasti-
ci, adeoque non videtur ligare hæreti-
cos Ecclesiæ non subiectos.

RESOLUTIO: Parochus benè
respondit Neophyto, ipsi licere progre-
di ad secundas nuptias celebrandas.
Ita Gobat, *Tract. 9 de impedimentis Ma-
trimonii, Casu 1. sect. 1.* referens pro
se *Less. Suar. & plures alios, contra plu-
res.* Probatur: Etenim talia connubia
(cum impedimento Juris Canonici) non
valent, nisi accedat approbatio, vel
ad minus dissimulatio tacita Summi Pon-
tificis

tificis, ut admittit sententia opposita, atqui non præsumitur Pontifex vel Ecclesia consentire in hujusmodi consuetudines, aut eximere illos à communi lege, cum sint rebelles Ecclesiæ, neque ullum hac in re favorem aut benignitatem mereantur, ne fortè ex sua contumacia commodum reportent: & sanè mirum esset, Hæreticos exemptos esse à jejuniis, festis, impedimentis Matrimonii jure Ecclesiæ inductis, ex eo, quòd Ecclesiæ Authoritate contemptâ aliam hactenus consuetudinem observârint: igitur, &c.

Major, ut dixi, est partis oppositæ nitentis in consuetudine contraria Hæreticorum, & in præsumpta concessione, aut saltem dissimulatione tacita Ecclesiæ vel Summi Pontificis. *Min. verò probatur*: nam si frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem, *cap. bone 23. de Elect.* à potiori præcluditur spes omnis favoris aut indulgentiæ Pontificiæ illis, qui omni ratione conantur Pontificem spoliare sua potestate, eumque vocitant, sentiunt, deprædicant & scribunt, esse Antichristum: hoc autem palam

palàm est facere Hæreticos modernos: ergò minimè præsumendum est, Pontifices cum hujusmodi rebellibus dispensare, aut etiam dissimulare super impedimentis à se latis pro universa Ecclesia. *Confirm. primò.* si enim Princeps politicus haberet disponere de valore Matrimonij, hic certè nunquam probaret matrimonia inita à rebellibus subditis, qui ipsius everfionem & necem quærerent: ergo idem dicendum de summo Pontifice respectu hæreticorum. *Confirm. secundo:* Clemens VIII. expressè damnavit Matrimonia contracta coram Prædicantibus (de quo infra) sed nemo censetur tacitè approbare, quod expressè improbat: igitur &c. *Confirm. tertio.* Quia Congregatio Cardinalium, ut refert *Gallæwart. in Trid. 24. sess. cap. 40.* expressè declaravit, non esse dispensandum in Matrimonio contracto inter Hæreticum & Catholicam junctos aliquo gradu Cognationis aut affinitatis gradu, vocâtque hæc Matrimonia Exitialia, irrita, nulla. Sed cum Patronis sententiæ oppositæ.

Dices primò, Longa consuetudo est in
con-

contrarium : Ergo jam præscripsit, valida esse Matrimonia Hæreticorum cum impedimento cognationis in tertio & quarto gradu.

325.

Contrà : Consuetudo non potest tollere vim legis, nisi ex tacito vel expresse consensu Principis : sed ex dictis Ecclesia vel Summus Pontifex non potest præsumi in dictam consuetudinem consensisse : igitur &c.

Dices secundo : Secundum communem Theologorum, leges etiam Ecclesiasticæ pendent ab acceptatione populi : Sed Hæretici non acceptârunt has leges irritantes Matrimonia : Igitur &c. *℞.* dist. M. pendent ab acceptatione populi morigeri, & ex rationabili causa, conc. M. populi rebellis, & sine tali causa, neg. M. & eodem modo dist. M. neg. conseq. Unde addit Suar. Nemo potest eximi ab obedientia propter inobedientiam : Igitur Hæretici non obedientes legi Ecclesiæ, ab ea nullatenus eximuntur. *Petes*, quid si prior uxor fieret etiam Catholica, velletque cohabitare Marito suo converso ? *℞.* Fore admittendam, & cum dispensatione Re-

verendissimi Ordinarij ex utraque parte
petendus novus consensus. Ita praxis.

Crimen.

CONFERENCE. XXV.

Quidam Confessarius in Ecclesia 326
Miraculosæ Virginis excipiens
Confessiones peregrinantium narravit
se pro una eademque vice habuisse tres
segg, casus. Primus fuit viduæ, quæ
cum spe & promissione Matrimonij sæ-
pius habuit copulam cum uxorato, tan-
dem mortua uxore actu contraxit cum
adultero. Secundus erat viri, qui vi-
vente uxore fenicula assiduò peccabat
cum ancilla eum promissione futuri Ma-
trimonij, quo ut eò citiùs potirenrur,
ex communi consilio obtulerunt uxori
venenum, quâ extinctâ solemniter
celebrârunt nuptias. Tertius erat eti-
am alterius viri, qui ut cum alteri-
us uxore contraheret, cum ea con-
spiravit, ut illa suum, & ipse suam
è medio tollerent, quo facto inter se
contraxerunt, nullo priùs admissio adule-
T terio

terio. Jam ergo quæritur, an hi tres contractus fuerint validi?

R. Omnes tres trium parium esse jure Ecclesiastico irritos. Patet ex *cap. I. de Convers. infidel. Laudabilem.* Et *cap. si quis vivente 3 I. q. 1.* ubi expressè hoc impedimentum statuitur, ad obtruncandam anam conjugibus comitendi crimina uxoricidij & maritacidij. Cæterum secundum omnes DDs solum adulterium non est hujusmodi crimen, sequens Matrimonium cum adultera dirimens: Nec sola fides data sive promissio Matrimonij absque adulterio: nec denique sola machinatio mortis, etiam effectu secuto unà cum adulterio, si non sit facta intentione contrahendi cum adultera.

Cultûs Disparitas.

CONFERENTIA XXVI.

327

Mulier Catholica nupta Viro Acatolico, confitetur in loco Catholico Confessario, quòd Viro Acatolico nupserit, dum potuisset habere suæ fidei consortem: Et quòd proles
ma.

masculas debeat viro educandas permittere, nisi velit verberibus excipi. Ad quam consolandam Rdet Confessarius memor impedimenti, quod vocatur *Cultûs disparitas*, eam non habere legitimum Matrimonium cum suo viro, posseque alij nubere. An rectè?

RESOLUTIO prima: Per cultûs disparitatem intelligunt jura & Theologi diversitatem Religionis, quæ est inter Baptizatum & non Baptizatum; non autem illam, quæ est inter Catholicam & Hæreticum. Ita omnes omnino; Atque adeò pessimum fuit Consilium Confessarij datum pœnitenti mulieri.

Dices pro Excusatione Confessarij: 328
Acatholicum, utpote osorem Sacramenti non habuisse intentionem faciendi Sacramentum, quod est radix indissolubilitatis; adeoque fecisse ad summum contractum politicum de se solubilem.

R. *Primò*: Confessarium non cogitasse de hoc effugio subtili hæreticorum, sed fuisse solum in errore, quod inter Catholicam & Acatholicum esset

Cultûs disparitas Matrimonium irritans.

329

R. *Secundo*: Acatholicos ut plurimum esse hæreticos materiales tantum; adeoque licet non credant Matrimonium esse Sacramentum, utique sic instructi à suis Majoribus, intendunt tamen conficere, quod Christus instituit; & per consequens Sacramentum; neque enim error privatus Sacramenti officere potest rationi Sacramenti, si adsit intentio generalis faciendi id, quod Christus instituit. Probatur ab Exemplo de Baptismo; quòd si enim Turca, qui nullum credit Sacramentum, nec scit rationem Sacramenti, baptizaret parvulum agonizantem, ea intentione, quâ solent baptizare Catholici, verè utique & validè conficeret Sacramentum Baptismi: quidni igitur etiam in proposito Hæreticus?

330

R. *Tertio*: Vel vult Acatholitus contrahens Matrimonium, efficaciter facere contractum, vel non vult efficaciter? si vult efficaciter contractum, etiam implicitè vult id, quod ex institutione Christi est contractui annexum; utpote Sa-
cra-

cramentum : si non vult efficaciter contractum, contractum non efficit ideoque nec Matrimonium. Et si hoc prætendit instantia pro Confessario adducta, rectè, imò plus infert, quàm intendit.

RESOLUTIO secunda : Rectè, 331
& meritò confessa est mulier Catholica, quòd viro Acatholico nupserit, dùm posset habere consortem Catholicum. Ratio est : quia pecavit mortaliter contrahendo, communicando cum Hæretico in rebus sacris, & ministrando Sacramentum indigno ; utpote quia Conjuges sunt hîc ministri Sacramenti ; tum quia exposuit se periculo Apostasie, aut saltem educationi prolium in errore Acatholico, quod sanè illicitum est. Dixi autem : *dum posset habere consortem Catholicum.* Quia secundùm Lessium, si puella nequeat inter Catholicos reperire Conjugem paris conditionis, posset licitè nubere Acatholico, intellige, si desit periculum subversionis, & pactum impium educandi proles in fide heterodoxa.

Vis & Metus.

CONFERENTIA XXVII.

332 **F**ilia à juvene stuprata defert illum ad Patrem, qui stupratori minatur accusationem apud Judicem, & pœnas debitas procuraturum viâ justitiæ, nisi eam ducat, hic eo metu perculsus, ducit illam in uxorem: quæritur, an, validè ratione metûs?

R. Validissimè: quia hic metus justè incutitur: jura autem hujusmodi Matrimonia non irritant, nisi propter metum injustè incussum: igitur, &c.

CONFERENTIA XXVIII.

333 **I**nimicus tuus te insequitur districto gladio ulturus injuriam sibi à te illatam: tu videns te esse in manifesto periculo Mortis, procidis in genua dicens: Parce vitæ, accipiam unam ex filiabus tuis in uxorem, eamque dotabo. Estne hic metus sequens Matrimonium irritans?

R. Negativè. Ratio est: quia non est incussum in ordine ad contrahendum

Ma.

Matrimonium, sed ad vindicandum injuriam ; adeoque tu liberrimè consentis in id, ad quod alter te non cogit.

CONFERENCE XXIX.

PROCUS procuratur pro filia ejusdam viduæ ; illa nil minùs vult quàm Procum : Hæc autem, nisi Proco nupseris, & verberibus te excipiam, & mater tibi amplius non ero. Filia ergo hoc timore adacta consentit in Matrimonium : an validè ?

R. Invalidè : Ratio est : quia intervenit metus gravis injustè incussus à causa extrinseca libera : talis autem secundum omnes irritat Matrimonium, tum propter diminutam libertatem, tum propter injuriam filiaë datam.

Ordo.

CONFERENCE XXX.

CLERICUS accipiens Subdiaconatum expressè protestatus est contra votum Castitatis ipsi ex voluntate Ecclesiæ

annexum ; & ideo postmodum contraxit Matrimonium ; an validè ?

R. Cum P. Gob. Casu 13. de Matrim. n. 271. ipsum quidem liberum esse à voto, nuptias tamen ipsius fuisse sacri legas & nullas non quidem ratione voti, sed ratione Ordinationis sacrae liberè susceptæ. Ratio est utique voluntas Ecclesiæ instituentis.

CONFERENCE XXXI.

336 **Q**uidam existimans, votum Continentiæ esse annexum quatuor Minoribus Ordinibus, cum qua persuasionem permisit se ordinari : priusquam autem susciperet Subdiaconatum, duxit uxorem : quaeritur an validè ? *R. Gob. cit. n. 275.* Eum peccasse mortaliter celebrando nuptias cum erronea Conscientia, factum tamen tenuisse. Prima pars per se constat. Secunda ex eo, quòd nemo valeat emittere votum, quod privata auctoritate vel errore dirimat Matrimonium.

Ligamen.

CONFERENCE XXXII.

Fuerunt quondam plures mulieres, ²³⁷
quæ viros suos causâ captivitatis vel
peregrinationis absentes ultra septenni-
um præstolatæ fuerunt; nec certificari
potuêre de vita vel morte ipsorum, licet
super hoc sollicitudinem adhibuerunt
diligentem, & pro juvenili ætate sua
seu fragilitate carnis nequivêre contine-
re, petivêre alijs Matrimonio copulari;
ideoque per Episcopum Sedem Apostoli-
cam consulvêre, num sibi liceret ad se-
cundas nuptias progredi. Pro resolutione
fit

Rescriptio Summi Pontificis, tunc Clem.
III. cap. in præsentia. De Sponsal. &
Matrim. ibi. *Consultationi tuæ taliter
respondemus, quòd quotocunque annorum
numero remaneant, viventibus viris suis,
non possunt ad aliorum consortium canonice
convolare; nec auctoritate Ecclesiæ
permittas contrahere, donec certum nunti-
um recipiant de morte virorum.* Hæc
Clem. similiter Lucius III. Papa c. *Do-*

minus, de secundis Nuptiis, decernit, ut nullus amodo ad secundas Nuptias migrare præsumat, quoad constet, quod hac vita migraverit uxor ejus. Ratio autem hujus responsionis est: Quia quantocunque tempore certò non constat de morte conjugis, manet dubium: at in eo dubio possidet certa lex Matrimonij, quæ servanda est: siquidem in dubio factum non præsumitur, sed demonstrari debet. Attende, donec certum nuntium recipiant, non masculinè, unum tabellarium, qui referat de obitu conjugis absentis: sed in neutro, id est, certam relationem & informationem, vulgò **gewisen Bericht**: ut ipse significat Lucius Papa aliis verbis, quoad constet, scil. per instrumenta, plures testes de visu, aut per sententiam Judicis, seu authenticam Magistratûs testificationem; vel etiam Parochi testantis se mortuum vel mortuam sepelivisse; aut etiam alterius viri omni exceptione majoris.

Publica Honestas.

CONFRENTIA XXXIII.

UNus aliquis habens votum Casti- 338
tatis perpetuæ fecit sponsalia cum
Lucia, qua mortua ante nuptias cele-
bratas, contraxit nova Sponsalia cum
Luciæ mortuæ sorore Lucilla obtentâ
jam solutione voti. Quæritur ergo,
an Sponsalia cum Lucilla contracta fu-
erint valida? Ratio dubitandi est, quia
per priora sponsalia videtur fuisse con-
tractum impedimentum dirimens cum
consanguineis Luciæ in primo gradu,
non obstante quòd fuerint invalida:
non enim erant invalida defectu con-
sensûs.

RESOLUTIO: Posteriora spon-
salia inita cum Lucilla fuerunt omni-
no valida. Ratio est: quia priora e-
rant invalida, (quia illicita) sed spon-
salia invalida quomodocunque non cau-
sant modò ampliùs impedimentum
publicæ honestatis: sic enim statuit
Conc. Trid. de sponsal. c. 3. his ver-
bis: *Justitia publica honestatis Impedi-*
men

*mentum, ubi Sponsalia quacunque ratione valida non erunt, S. Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant; igitur, &c. Ex quo patet, quid dicendum ad rationem dubitandi; utpote post *Con. Trid.* non amplius contrahi hoc impedimentum ex sponsalibus quomodocunque invalidis, tametsi non ex defectu consensus.*

CONFERENCE XXXIV.

339

CRescentia celebravit sponsalia cum Crescente, ante nuptias moritur Mater Crescentis, Crescentia ut posset habere pro viro Patrem Crescentis, rescindit cum consensu Crescentis facta Sponsalia, eaque init cum Patre: an validè? Ratio dubitandi est, quia gravissimi DD. cit. à P. Gob. cas. 15. testantur, esse à quadam Congregatione Cardinalium ita decisum, ut si dissolvantur sponsalia per mutuum consensum, cesset eo ipso impedimentum exinde ortum. Sit itaque

RESOLUTIO: Sponsalia Crescentiæ inita cum Patre Crescentis sunt pro.

probabilius nulla ob impedimentum publicæ honestatis. Ratio est: quia certum est, ex prioribus sponsalibus ortum fuisse impedimentum publicæ honestatis inter Crescentiam & Patrem Crescentis: sed hoc minimè pender à voluntate Sponsorum, ut eorum libitu permaneat vel cesset, quia penes ipsos quidem est dissolvere sponsalia, non tamen tollere impedimentum; siquidem per mortem alterius sponzorū etiam dissolvuntur sponsalia, & tamen tunc non cessat impedimentum: igitur, &c.

Respondent AA. contrariæ sententiæ: Quando sponsalia dissolvuntur per mortem alterius, ea non cessare ratione sui, sed ratione subiecti pereuntis: quando autem expirant per mutuum consensum, tunc evanescent ratione sui immediate, sive per eandem causam consensûs mutui, per quam prius facta fuere: itaque non sequitur: Per mortem expirant sponsalia, non tamen impedimentum: ergo licet per mutuum consensum etiam expirent sponsalia, non tamen impedimentum; Atque

que hæc est ratio oppositæ sententiæ non improbabilis? Sed

- 340 Contra est novissima & authentica Declaratio Eminentissimorum Card. sub Alexandro VII. apud *Fagnanum in cap. ad audientiam, de Sponsalibus & Matrim.* Ubi habetur, quod sequitur, Jubente Sanctissimo Domino nostro propositum fuit in sacra Congregatione Concilij, an sponsalibus validè initio contractis deinde mutato consensu dissolutis sit sublatum impedimentum justitiæ publicæ honestatis: & dubio pluries proposito & maturè examinato, tandem sub die 6. Jul. 1658. Eminentissimi Patres in antiqua ejusdem Congregationis sententia consentientes censuerunt, non esse sublatum. Quam conclusionem postmodum Summus Pont. 10. ejusdem Mensis approbavit, eamque jussit in dubium deinceps non revocari.

Affinitas.

CONFERENCE XXXV.

- 341 **M**agnus. Pater duorum filiorum, Ma.

Maximi & Maximini, duxit in uxorem Maximillam matrem duarum filiarum, Maxentiae & Maximianae. Et ut bona omnia Maximillae non parva venirent ad domum Magni, persuasit Magnus Maximo ducere in uxorem Maxentiam, & similiter Maximino contrahere cum Maximiana. Quæritur ergo, an duo posteriora Matrimonia Maximi cum Maxentia, & Maximini cum Maximiana fuerint valida? Ratio dubitandi est, quia tales solent se invicem appellare Affines.

RESOLUTIO est Affirmativa: Ratio est clara: quia per hoc, quòd Magnus cognoscendo carnaliter Maximillam, contraxerit Affinitatem cum filiabus Maximillae, & similiter Maximilla cum filiis Magni, filij Magni eandem non contraxerunt cum filiabus Maximillae, nec hæ cum illis: solus enim cognoscens alteram carnaliter, fit Affinis consanguineis cognitæ, & cognita consanguineis cognoscentis, usque ad 4rtum gradum; non autem cognoscentis consanguinei cum consanguineis cognitæ, nec e contra. Itaque ad
Ratio-

Rationem dubitandi. R. id fieri per abulum. Ita Innocent. III. *cap. quod super, 2. de Consang. & Affinit.*

CONFERENCENTIA XXXVI.

342

DUm Cajus parat se ad nuptias celebrandas cum Caja, aperit Cajeta soror Caiæ Paracho in Confessione, se sæpius carnaliter peccasse cum Cajo; ut proinde Cajus incurreret affinitatem cum Caja in primo gradu, quia in eodem Caja est consanguinea Cajetæ: quid igitur Paracho faciendum?

RESOLUTIO : Si Cajeta habuerit cum Cajo copulam ex omni parte perfectam, Cajus haud dubiè contraxit affinitatem cum Caja, ut proinde eam non possit ducere uxorem; atque adeò debet dicere Cajetæ, ut Cajum admoneat de copula secum habitâ, & de contracto impedimento cum Caja sorore. Quòd si autem copulæ habitæ cum Cajeta non fuerint perfectæ, ita ut fuerit facta permixtio seminum utriusque intrâ vas debitum, nulla fuit contracta affinitas inter Cajum, & Cajam & per

& per consequens nullum impedimen-
tum vetans aut dirimens Matrimonium.

CONFERENCE, XXXVI.

Titia confitetur Tito, se impræгна- 348
tam à Titiano, qui factus est Titia,
se aliquoties habuisse commercium car-
nale cum consanguinea Titia: quærit
itaque Titia, an possit urgere Titianum
ad contrahendum secum Matrimoni-
um?

RESOLUTIO danda Titia,
est: si consanguinea illa Titia sit ipsa
cognata intra secundum gradum, Ma-
trimonium non valiturum: si autem sit
illi consanguinea in tertio aut quartogra-
du tantum, omnino valiturum. Ratio
est in promptu: quia scil. affinitas con-
tracta ex copula illicita, non excedit se-
cundum gradum. impedit autem in pri-
mo & secundo. Ita omnes.

Petes, Unde possit scire Titia, in
quoniam gradu illa sit affinis Titiano?
Resp. ex Regula communi Canonista-
rum: quoto gradu fornicaria illa est

consanguinea Titiae, toto gradu ipsa Titia est affinis Titiano.

CONFERENCENTIA XXXVII.

344 **M** Aritus commisit adulterium incestuosum cum consanguinea uxoris: an per hoc contraxerit affinitatem cum uxore? Et quid talis affinitas operetur?

RESOLUTIO: Si illa, cum qua maritus verè commisit incestum adulterinum, si uxori consanguinea intra secundum gradum (vel vicissim) ille (vel illa) incurrit impedimentum petendi debitum sub mortali, quamvis innocenti debitum reddere possit ac teneatur. Habetur expressè in Jure toto titulo, de eo, *quæ connoxit consanguineam uxoris suæ: estq; communis omnium DDum.*

Impotentia.

CONFERENCENTIA XXXVIII.

345 **U** Na aliqua mulier conqueritur de magna difficultate & multo dolore, quem experitur in consummatione

ne

ne actus conjugalis ; ideoque petit divorcium viro dissentiente : an iuste ?

R. Si difficultas ista non impediat veram commixtionem in vase naturali ; eam non dirimere Matrimonium. Sic enim exprimitur *in cap. 2. de Conjugiis leproforum. Et Tit. de frigidis & maleficiatis.* Ubi definitur, valere Matrimonium ejus, quæ potuit per incisionem sine mortis periculo apta reddi copulæ ; quod utique non fit absque doloris discrimine : igitur, &c.

CONFERENCE XXXIX.

VIr aliquis nunquam potuit penetrare vas fœminæ quocunque conatu adhibito : quare dubitans de valore Matrimonij consuluit hac de re Dominum Parochum, quid responsi expectare potuit ?

R E S O L U T I O : Si impotentia³⁴⁶ illa fuerit *perpetua*, quæ scilicet nec per naturam, nec per artem sine vitæ periculo, nec per Exorcismos Ecclesiæ tolli potuerit, Matrimonium
U 2 fuit

fuit nullum. Ratio est manifesta : siquidem omne Matrimonium est datio potestatis corporum ad carnalem copulam, si petatur : sed talis impotens non habet sui corporis potestatem ad copulam, ut fatetur : igitur, &c. Cæterum separandi non sunt absque præscitu Judicis Ecclesiastici, cuius est casus veritatem indagare, ne fortè sub prætextu impotentia lateat alia malitia.

CONFERENCE XXXX.

347 **A**lius fatetur potentiam ad alias, im-
potentiam autem ad uxorem : quid de hac sentiendum ?

R. Esse impotentiam respectivam, quæ, si sit perpetua, non minùs dirimit Matrimonium, quàm absoluta. Ratio est : quia sicut impotentia absoluta est impedimentum contrahendi cum omni, ita respectiva cum tali : ergo sicut illa dirimit Matrimonium cum omni, ita & hæc cum hoc vel hac.

Diccs. Impotentiam respectivam causatam per maleficium, posse depelli per aliud maleficium ; Adeoque non esse perpetuam, nec consequenter irri-
rare

tare Matrimonium. &. Impedimentum, quod potest tolli solummodo per maleficium, absolute tolli non posse: quia juxta jura, quod jure, id est, licite, non possumus, absolute non possumus.

CONFERENCE XXXXI.

Vir & mulier contendunt ad invicem coram Judice de impotentia ad coeundum, ipso dante causam mulieris arctitudini, adeoque prætendente incisuram; illâ autem causante nimiam grossitiam viri; quid consilij? 349

Responsio facilis: Visitentur per honestos ac honestas respectivè: si excessus inventus fuerit in viro, mulier non tenebitur pati incisuram; si verò extraordinaria arctitudo reperta fuerit in muliere, illa obligabitur adhibere curam artificis. Ratio primæ partis est: quia, ubi defectus est in viro, is debet sibi subvenire per propriam curationem: quod si non possit, dimittat uxorem, ut alium ducat. Ratio secundæ partis est, quia mulier contrahendo obligavit se ad copulam; consequenter & ad media necessaria ad illam, si non habeant

annexum periculum vitæ ; aut aliud grave incommodum.

Raptus.

CONFERENCE XXXII.

349 **D**UO Officiales milites diverterunt in hospitio publico ad album leporē , in quo hospiti erant duæ filiaē perpulchræ , Christina & Euphrosina : unus illorum sollicitavit pro Christina consentiente, alter pro Euphrosina reclamante, apud parentes quoad utramque omnino repugnantes : discessuri quisque suam clam abripuit, unus Christi nam volentem, nolentem Euphrosynam alter : ubi autem pervenerunt ad exercitum, cum ambabus consentientibus celebratæ sunt nuptiæ : Quæritur ergo, an validè propter Conc. Trid. Constitutionem *sess* 24. *cap. 6. de reform.* ubi decernit S. Synodus inter Raptorem & Raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium.

RESOLUTIO prima : Inter.
Pri.

primum Officiale & Christianam fuit
validum Matrimonium. Ratio est :
quia Raptus propriè dictus dirimens Ma-
trimonium, secundùm omnes est abdu-
ctio puellæ ex potestate parentum vio-
lenta ad alium locum Matrimonij con-
trahendi causâ : sed in proposito nulla
fit violentia Christianæ, neque parenti-
bus, etsi invitis : igitur, &c. atque ita
respondit ad hunc casum *Lucius III. cap.*
cum causam, de raptoribus, apud Patric.
hic.

RESOLVTIO secunda : Inter 35°
alterum Officiale & Euphrosinam ce-
lebratum Matrimonium est validum &
invalidum : *Validum*, si illa à Rapto-
separata, ac in loco tuto, & libero con-
stituta, illum in virum habere consense-
rit : *invalidum* autem, si in potestate
Raptoris permanferit. *Ita Conc. cit.*
his ipsis verbis, Ratio utriusque partis
est : quia *Conc.* eo decreto nil aliud in-
tendit, nisi libertati Matrimonij provide-
re : sed hæc libertas servatur, quando Eu-
phrosyna posita in tuto ac libero loco
consentit : & non servatur, quam-

diu manet in potestate Raptoris : ergo in priori casu fit Matrimonium validum, invalidum in posteriori,

CONFERENCE XXXIII.

351 **M**iles sperans se Colonello suo viduo opus gratum facturum, si puellam honestam per Raptum adductam, ipsi præsenterit in Matrimonium : Fecit sic : At quia puella Colonello non placuit, ipse Miles cum ea contraxit, an validè? Resp. Validè. Ratio est, quia nullitas Matrimonij solum inferitur contra Rapiantem pro se, non contra Rapiantem pro alio : unde in casu proposito tam Colonellus quam Miles potuit validè contrahere : ille quidem, quia non rapuit; hic autem, quia pro se non rapuit, sed pro alio. Ita cum aliis Sanchez. disp. 13. num. 2. Tamburin. l. 7. Decalog. c. 6. n. 16.

Absentia Parochi.

CONFERENCE XXXIV.

352 **Q**uia in multis partibus Germaniæ hæretici mixti Catholicis, eodem
tem-

templo utuntur utrique , indubiè per Catholicos Pastores promulgatum fuit Conc. Trid annullans Matrimonia contracta in Absentia Parochi , vel Sacerdotis ab eo destinati ; & non promulgatum , neque receptum ab hæreticis , non abs re controvertitur , utrùm Matrimonia in hujusmodi Templis celebrata absque præsentia legitimi Parochi sint valida ?

RESOLUTIO prima : Certum est , Matrimonia Catholicorum in tali Templo celebrata absente Parocho & duobus vel tribus testibus esse irrita & nulla. Ratio est : quia Conc. Trid. annullans hujusmodi Matrimonia, *sess. 24. cap. 1. de reform. Matrim.* fuit à Catholicis promulgatum , acceptatum , nec abrogatum.

RESOLUTIO secunda : Matrimonia celebrata ab hæreticis in templo communi ipsis & Catholicis, coram prædicante habenda sunt pro legitimis. Ita *Tanner. tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 122. Laym. Dicastil. & alij. Apud Gob. hic Cas. 18. n. 460,* quibus tamen ipse non acqui-

escit. Ratio illorum, quia Papa scit ita fieri & tamen ob vitanda majora mala non declarat hujusmodi Matrimonia irrita; & consequenter ea tacitè approbat. Quia autem hoc argumentum fuit *sup. Conf. 35.* reprobatur, ideo aliter probatur ex ipsomet *P. Gob. cit. n. 454. & seqq.* ubi dicit, Decretum Conc. Trid. non obligare, nisi promulgatum, receptum, ac præterea non abrogatum usu contrario, sed ab hæreticis non fuit promulgatum, minùs receptum; & insuper abrogatum usu contrario, igitur, &c. Sed *contra.*

Objicit P. Gobat num. 464. Rescriptum quoddam *Congreg. Conc Trid. ad Episcop. Trichariensem Nuncium Apost. in Belgio*, quod inter cætera sic habet: hæreticos quoque, ubi decretum *cap. 2. Conc. Trid.* est publicatum, teneri talem formam observare, & propterea etiam ipsorum Matrimonia absque forma Concilij, quamvis coram Ministro hæretico contracta, nulla atque irrita esse. R. In templis communibus Catholicis & hæreticis, esse quasi duplicem
 Paro.

Parochiam, unam Catholicam, Acatholicorum alteram : Conceditur itaque promulgatio Trid. quoad unam, negatur quoad alteram. Et licet facta fuerit à Catholicis in cathedra hæreticorum, non fuit tamen acceptata ab hæreticorum parochia, sed potius usu contrario abrogata; ideoque ipsam non obligat.

Dices ; Prædicantem parochiæ hæreticorum non esse verum Parochum ; 354
consequenter non est minister legitimus Sacramenti Matrimonij. R. secundum communem DD. sensum, non requiri, ut qui Matrimonio assistit, à parte rei verè sit Parochus, sed sufficere, si habeat titulum saltem coloratum, ita ut communi errore habeatur Parochus, nec sit intrusus absque omni titulo. Ita *Busenbaum*. Cæterum propter auctoritatem *Clem. VIII. cit. Conf. 35.* contrario opinio verior est.

CONFERENCE XXXV.

355
Sponsus & Sponsa celebrantes Sponsalia

falia coram Parocho & aliquot testibus, utuntur verbis de præsenti, *accipio te in meam, accipio te in meum*; Nunquid fecere Matrimonium? Ratio dubitandi est: quia ad valorem Matrimonij aliud non requiritur, quàm ut in præsentia Parochi & duorum testium masculus tradat suum corpus fœmellæ, & illa suum mari.

Resp. *Cum Navarr. cap. 12. num. 79. & Laym. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 15.* non debere præsumi, sponso voluisse contrahere Matrimonium cum peccato, nondum præmissis denunciationibus sub gravi obligatione requisitis; adeoque licet ex imperitia utantur verbis de præsenti, præsumentur tamen, per ea velle solummodò sponsalia celebrare. Quod si tamen constaret, eorum voluntatem fuisse contrahendi Matrimonium, illud fuisset utique validum, sed ipsi impunes non evasissent.

CONFERENCE XXXVI.

356 **S**I Sponsus sit ex Parochia, in qua promulgatum est Conc. Trid. & Spon,

Sponsa ex alia, in qua non est promulgatum, valebitne Matrimonium celebratum in Parochia sponsæ sine præsentia Parochi? *R.* Valiturum. Ratio est: quia contractus quoad valorem pendet à legibus loci, in quo fiunt, *cap. fin. de foro compet.* Non valiturum autem, in Parochia Sponsi, ob eandem rationem.

CONFÉRENTIA XXXVII.

SI Sponsus & Sponsa ex Parochia, in qua promulgatum est Conc. Trid. accederent ad aliam Parochiam non subiectam Decreto dicti Concilij, eâ solùm intentione, ut ibi sine ullo Parocho contraherent, peractoque contractu mox domum remearent, an validè contraherent? Affirmativam tenet *Sanchez L. 3. disp. 28. cum alijs.* 357

RESOLUTIO: Si dicti Sponsus & Sponsa casu ac per modum transeuntis, non ex industria, venirent ad talem locum non subiectum Decreto Trident. valeret ipsorum contractus. Ita *DD.* communissimè, *Teste Gobat, hîc cas.*

Cas. 18. num. 484. Ratio est eadem, quæ in priori casu, videlicet, quia valor contractus dependet à legibus loci etiam quoad peregrinos. Quod si autem ex industria eò se conferrent, non animo ibidem perseverandi, contra ipsorum contractus valorem refert *ex Lug. Gob. cit. num. 481. breve quoddam Authenticum Urbani Octavi datum Ann. 1627. ad Archiepiscopum Coloniensem seq. tenoris: Non esse legitimum Matrimonium sic contrahentium cum fraude.* Quod sequitur *Lug. Tambur. & ipsemet Gob. cit. dicens: Se non habere ullam probabilem rationem negandi, quin illud Breve revera emanaverit ab Urbano Octavo.* Cæterum in locis, in quibus dictum Breve aut non est publicatum, aut saltem publica ejus notitia non habetur, valet utique sententia Sancheziana, nec separandi sunt, qui ita contraxere.

CONFÉRENTIA XXXVIII.

Sponsa unius capitur amore alterius, quem proinde vult habere maritum contradicente priore: Vt ergo altero
po:

potiatur, petit à Vicario Parochiali, ut aut copulet, aut det licentiam alii copulandi ipsam cum altero; negato utroque adit ipsum D. Parochum, supplex pro eadem licentia obtinenda: Aut ille nec concessit petitam licentiam, nec prohibuit alienum Parochum accedere: Accessit itaque, & contractum fecit de præsenti cum adamato in præsentia alieni Sacerdotis, quid de hoc contractu sentiendum? Tota difficultas consistit in hoc, an non prohibens D. Parochus accessum ad alium Parochum vel Presbyterum, censeri possit dedisse licentiam postulatoribus, quâ valeant ab eodem copulari. itaque sit

RESOLUTIO: Probabile est, dictum contractum fuisse validum. Ratio est: quia secundum *Coninck Disput. 27. dub. 3. num. 29.* Quævis signa clarè exprimentia voluntatem merè internam dandæ licentiæ sufficiunt; imò secundum *Gobat. Tract. 9. cas. 14. num. 357.* certum est, nullo modo exigere verba formalia licentiam exprimentia, sed horum vices supplere posse tum reales

& positivas, tum etiam negativas circumstantias: sed in proposito D. Parochus dicendo ad sponfos supplices, non facio vobis licentiam adeundi alium Parochum (utique ne videretur positivè cooperari ipsorum peccato, si quod fortè timendum erat) nec prohibeo alium accedere (si scilicet velitis hoc peccatum in vos suscipere) clarè expressit voluntatem internam ipsis gratificandi, adeoque licentiam postulatam concedendi saltem negativè: igitur, &c. *Confirm.* ex communi modo loquendi: Non prohibeo vos accedere alium Parochum, idem est, ac non nego vobis licentiam petitam accedendi alium Parochum pro assistentia matrimoniali: non negare autem licentiam petitam, quid aliud est, quam eam concedere? igitur, &c.

CONFERENCE XXXIX.

359 **P**ost factas denunciationes duorum sponzorum, supervenit ab Ordinario prohibitio Parocho, ne eos copularet: illi scientes se omni ex parte habiles, audierunt sacrum Parochi, eoque

que finito cum testibus accesserunt ad altare, sibi que invicem coram Parocho de præsentem compromiserunt Matrimonium: an valide?

Respondet *Diana part. 10, tr. 13, resol.* hoc Matrimonium fuisse Romæ & Mediolani pronuntiatum validum, licet contrahentes fuerint pœnis mulctati. Et ratio est evidens: quia præter præsentiam Parochi & testium, non requiritur consensus Ordinarii aut Parochi, sed solum contrahentium.

Denunciationes Matrimonij.

CONFERENCE L.

Senex multorum prædiorum possessor & Caupo, ac propterea confortate conjugis indigens, contraxit sponsalia cum ancilla, & ne impediretur à Matrimonio cum illa contrahendo à filiabus jam maritatis, aut certè irrideretur, petiit à Parocho copulari ommissis denunciationibus consuetis, quæ tamen factæ fuerunt tribus diebus ferialibus post missam; quæritur, an validum fuerit illud Matrimonium;

& an Parochus potuerit dispensare in denunciationibus?

R E S O L U T I O Parochus non potuit dispensare in denunciationibus, sed bene declarare se ad eas hîc & nunc non obligari, dummodò aliunde certus fuerit non subesse aliquod impedimentum. Ita P. Gob. Tract. 10. Cas. 13. Ratio autem est: quia Conc. Trid: denunciationes requirens, non concedit super iisdem dispensationem nisi Ordinario seu Episcopo: quia autem Parochus vidit hîc & nunc subesse rationabilem causam dispensandi, si adesset Ordinarius, potuit rationabiliter declarare decretum Trid. ipsum non obligare ad denunciationes faciendas.

CONFERENCE. LI.

361. **M**iles imprægnavit puellam, quam proinde vult ducere in uxorem, rogat itaque Parochum ut intermissis Denunciationibus ipsis dignetur assistere Matrimonium contracturis: alioquin dimissâ puellâ ipsi redeundum esse ad Castra: quæritur ergò, an id possit facere Parochus? & posse: Ratio est .
quia

quia ex dilatione Matrimonij iminent peccata, & puellæ gravis Confusio : igitur si prius iurent se non ligari aliquo impedimento, poterunt copulari absque denunciationibus. Ita March. in Resol. past. tr. 8. cap. 1. n. 2. & Gob. ubi sup.

C O N F E R E N T I A. LII.

Sponsus & Sponsa celebraturi Matrimonium coram Parocho & testibus, abhorrent multum à denunciationibus ³⁶² faciendis coram populo, allegant falsam causam remissionis earundem vg. disparitatem Conditionis nobilis cum ignobili : divitis cum paupere : concubinarij cum concubinaria, qui vulgò habentur veri coniuges : timorem, ne à consanguineis aut parentibus iniuste impediantur &c. Atque ideò copulantur intermissis denunciationibus : an validè ?

Re Validè quidem ; quia denunciationes non sunt de substantia Matrimonij : at sanè illicitè, siquidem talibus *cap final. de clandestinis desponsationibus* iubetur, ut condigna poenitentia eis iniungatur. X 2

C O N.

CONFERENCE. CIII.

363. **S**ponsus ex Diœcesi Augustana, & Sponsa Diœcesis Constantiensis, habent justam causam petendi dispensationem super denunciationibus exequendis, petunt & obtinent ab Ordinario Constantiensi, non autem etiam ab Augustano: quæritur, an valeat dispensatio? *R.* valere pro utraque Diœcesi: Ratio est: quia Conc. Trid. dat licentiam dispensandi Ordinario: hîc autem esset dispensatio Ordinarii: igitur &c. Ita sentiunt *Sanchez Disp. 7. n. 7. Bonacina q. 2. de Matr. p. 6. & Hurtad. Disp. 5. difficul. 19. n. 64.*

CONFERENCE. LIV.

364. **V**agabundus & Vagabunda petunt à Parocho loci, in quo pernoctârunt copulari absque trina denunciatione, an rectè? *R.* tales frustra denunciatum iri? utpotè ignotos hominibus loci, in quo volunt contrahere: quòd si igitur aliud impedimentum non intercedat, Parochus licitè ipsorum Matrimo.

monio assistet absque denunciationibus.

CONFERENCE. LV.

SI Sponsus & Sponsa sunt in diversis Parochiis, an debeant proclamationes fieri in utraque? *re.* Cum *communissima DDum*, faciendas esse in utraque, addit tamen *Laym.* Non debere damnari consuetudinem quæ adhuc hodie in quibusdam Ecclesiis viget, ut denunciations fiant solummodò in Parochia, in qua celebrantur nuptiæ. Ita *P. Gob, in hac Materia & ex ipso Patri-*
cus noster Theol. sacram. part. 4. c. I. sect.
4. n. 378.

CONFERENCE. LVI.

FActis denunciationibus recordatur amicus sponsi, sibi fuisse à Sponso apertum, sub juramento servandi silentium, aliquod impedimentum conjunctum cum infamia: quæritur, an amicus ille teneatur aut possit illud aperire Parocho denuncianti contra juramentum? *re.* Cum *Gob. Tr. 10. cas.*
13 n. 536. amicum debere, servato or-

dine charitatis , prius monere obnoxium illi impedimento , ut desistat à cogitato Matrimonio , alioqui se suæ conscientiae satisfacturum in eo deferendo : si id non iuvat , repetere debere monitionem coram alio bono amico , vel amica , aut certè parentibus obnoxij ; & si neque hoc profuerit , servandum illi erit præceptum Christi , *Dic Ecclesie.* Vide *Sanch. l. 3. disp. 13. n. 7. sed.*

Dices : amicum hoc aperturum Ecclesiae seu Parocho acturum contra iuramentum. R. Cum *Sanch. cit. Perez. Et Dicastillo citt. à Gob. cit.* Plus deferendum esse præcepto superioris & Reverentiae Sacramenti , ac salutis animæ , quàm tali iuramento.

CONFIRMATIO. LVII.

367. **V**olentibus contrahere Titio & Caia Matrimonium , dum fierent proclamationes in Ecclesia insinuavit se quædam mulier dicens , se ab una ex senioribus audivisse , eos adinvicem consanguineos esse in quarto gradu;

du : quæri ergò potest , an Parochus audeat pergere vel desistere à copulatione ? R. cum Gob. cit. prior. Confer n. 542. Parochum posse pergere ad copulationem : Ratio est : quia testans ex auditu de consanguinitate non auditur , quando audivit ab uno solo è maioribus , & non à duobus vel pluribus. Ita Navar. Et alij.

CONFERENCE A. LVIII.

M Arulus & Marula contraxêre in 368.
ter se Matrimonium peractis denunciationibus intrâ octiduum, ipso die octavo, quo facta est ultima denuncia-
tio Marulâ mortuâ post paucos dies, insinuârunt se eius cognati repetentes sex mille aureos, quos Marula Marulo reliquerat, probantes Matrimonium eorum fuisse nullum ob certum impedimentum; quod demonstrârunt. Iam ergò iure quæritur, an cognati iustè potuerint repetere dictam pecuniam?

Rato dubitandi est : quia non insinuârunt dictum impedimentum antè

copulationem, ut moris est, ac proinde non amplius audiendi.

R E S O L U T I O *Patris Gob. cit. Conf. 68. est.* Ego censeo testes fuisse adhuc audiendos, quia nullo jure præcipitur ut testes deponant ante ultimam proclamationem, sed sufficit si ante copulationem; quia igitur illa copulatio facta fuit præfestinè, ipso scil. die tertiæ proclamationis, habuere justissimam causam causandi, se fuisse festinatione præventos, & inferendi præsumptionem de mala fide sponсорum.

CONFERENCE. LIX.

DUm post factas denunciationes procederent ad Ecclesiam copulandi à Parocho Sponsus & Sponsa, de-
 369. rectum fuit impedimentum cognationis inter Sponsos: quid faciendum fuit Parocho; an copulandum eos cum prohibitione copulæ carnalis, usque dum impetrata foret dispensatio ab Episcopo: an verò desistendum à copulatione? R. Abstinentium fuisse à copulatione: Ratio est: quia ante

Con.

contractum Matrimonii non tam facile dispensatur in ordine ad contrahendum cum consanguineis, quàm post contractum bona fide. Deinde incertum fuit dispensaturum in hoc casu Episcopum: & tandem quia valor Sacramenti Matrimonii fuisset suspendendus usque ad datam dispensationem ab Episcopo; quod non est tam citò admitendum. Poterant ergò nihilominus cum hospitibus invitatis hilares esse, ac parata epula consumere, postque obtentâ dispensatione, absque ulteriori pompa contrahere. Ita iterum *P. Gob. cit. n. 545.*

Benedictio Matrimonii.

CONFERENCE, LX.

Quidam contraxit Matrimonium 370.
cum quadam intermissis Benedictionibus; ideoque cognati voluêre excludere filios ab hæreditate tanquam illegitimos, propterea quòd tale Matrimonium vocetur Clandestinum: an rectè?

RESOLUTIO: Cognati non habuerunt ullam causam excludendi filios Matrimonij celebrati sine benedictionibus ab hæreditate :

Ratio est : quia benedictio non spectat ad rationem vel substantiam Matrimonij, ita quidem, ut possit omitti absque omni peccato, etiam in locis. in quibus solent adhiberi, nisi inde oriretur scandalum. Ita *P. Gob tr. 10. Cas. 14. n. 561 & 562.* citans *Navar.* Rationem adducit, quia Synodus Trid. requirens Benedictiones utitur solo verbo hortandi, non præcipiendi. Unde ad rationem dubitandi in oppositum &c. non omnia, quæ reddunt Matrimonium clandestinum, irritant illud, sed solum absentia Parochi vel testium : ut liquet ex littera *Conc. Trid. sess. 24. c. 2. de reform Matrim.*

CONFERENCE. LXI.

171.

Quia in cap. vir de secund. nupt. Prohibentur benedici secundæ nuptiæ, licet vel solus vir vel sola mulier

lier ad eas transeat, quæritur non abs-
re, num id necessario observandum?

R. Ex *P. Gob. cit. n. 563. & seqq.*
obtinere generalem consuetudinem
Diœceseon (teste *Barbos. & alis*) ut si
viduus ducat virginem, repetatur solem-
nis benedictio, contradicente expresse
obsequiali constantiensi fol. 385. inte-
rim exprimente Navar. posse consue-
tudine introduci, ut etiam, quando mas-
virgo ducit viduam jam antè benedic-
tam, benedicatur uterque. Et *Henriq.*
l. 11. c. 16. ait generatim consuetudi-
ne receptum esse, ut, si alter contrahen-
tium non accepit antè benedictionem,
uterque benedicatur. Tu sequere Ri-
tuale tuæ Diœceseos, & non errabis.

Cognatio Spiritualis.

CONFERENCE A. LXII.

PUellulæ recens natæ, ac domi ab ^{372.}
obstetrice baptizatæ, ubi in Eccle-
sia solitæ cæremoniæ à Parocho adhi-
berentur, astitit sub nomine Patrini
Honestus Iuvenis, qui post 16. annos
cum

cum ea petit Matrimonium contrahere,
an poterit? Ratio dubitandi est: quia to-
to illo tempore habebatur & appellaba-
tur à Parentibus & puella Patrinus.

R. Inter Honestum & puellam nul-
lam intercessisse cognationem spiritua-
lem propriè dictam, sed solùm im-
perfectam, quæ olim vocabatur *Cathe-*
chismus, nunc per desuetudinem, &
Conc. Trid. Decretum sess. 24. de Sa-
cram. Matr. c. 2. omnino abrogatam.
Ratio verò est: quia cognatio spiritua-
lis non contrahitur nisi per Baptismum
vel Confirmationem; eaque solùm
inter baptizantem, confirmantem,
& baptizatum, confirmatum, ac
parentes baptizati, confirmati, item
inter levantem ex Baptismo, tenen-
tem in Confirmatione & levatum,
tentum ac parentes levati, tenti: sed
in proposito nullus fuit factus Baptis-
mus, nullus levans ex Baptismo, sed
solùm assistens cæremoniis in priori Ba-
ptismo omissis: ergò nulla orta cog-
natio spiritualis inter assistentem &
puellam, ejusve parentes: atque a-
dcò

deò Honestus licitè potuit contrahere cum puella, cujus cæremoniis Baptismi astitit. nisi aliquid aliud obstat.

CONFERENCE. LXIII.

VIduus factus est Patrinus legitimus Prolis Jucundæ; mortuis marito Jucundæ & prole, affectat ducere Jucundam in uxorem, fretus illo axioma-^{373.} te germanico, *Das Kind ist gestorben/ die Gevatterschaft hat ein End.* An bene.

R. Pessimè: Ratio est in promptu: quia longè aliud est extinguere paternitatem inter Patrimum & prolem ex Baptismo levatam; aliud cessare cognationem seu conjunctionem spirituales incursum per levationem prolis ex Baptismo inter levantem & parentes levati: illa enim (utpote relatio paternitatis) desinit esse, desinente altero extremo; at hæc manere convincitur; quamdiu utrumque extremum manet: itaque manet spiritualis cognatio inter Patrimum & matrem prolis baptizatæ, licet extincta fuerit alia
inter

inter patrinum & prolem emortuam.

CONFIDENTIA. LXIV.

374.

PArvulus Sexennis ex voluntate parentum tenuit in Confirmatione puellam ejusdem ætatis, facti adolescentes percipiunt ad invicem Matrimonium contrahere: & dum ipsis obijceretur impedimentum cognationis spiritualis, responderunt, se in illa ætate nescivisse, quid agerent. Quæritur ergo, an potuerint absque dispensatione contrahere?

R E S O L U T I O : Potuerunt utique: quia pro illa ætate non præsumitur tanta rationis capacitas, ut possent facere intentionem exercendi illam cæremoniam; quod ab omnibus requiritur ad contrahendam cognationem spiritualem: igitur &c.

**De Dispensatione Impedimen-
torum.**

CONFERENCE. LXV.

Quidam in concione tactus consci-
sentiâ, aperit Confessario se 375.
peccasse carnaliter cum mulieris cujus-
dam filia, ac postea duxisse mulierem
illam in uxorem: quærit proinde ex
Confessario, an id ipsorum Matrимо-
nio non noccat?

Respondit Confessarius, nocere pla-
nè in tantum, ut vel debeant separari
ab invicem, vel procurare dispensatio-
nem de novo contrahendi. Sed quid
inquit, uxor mea dicet, si deberet de
novo contrahere? & quid alii homines,
si separabimur (quid ergò faciendum
tali Confessario cum suo pœnitente?

R. Quia contractus initus est bonâ
fide à nescientibus, vel saltem non co-
gitantibus de impedimento Affinitatis:
nec potest fieri separatio propter scan-
dalum & infamiam: postulandam esse
dispensationem à summo Pontifice?
vel

vel (si paupertas hoc impediat) ab Episcopo per Confessarium, pro novo contractu faciendo.

376. *Petes* qualiter debeant formari litteræ postulatoriæ dispensationis? R. ponendum esse Casum scil. contractum factum à duobus (sine nomine) bona fide, elapso autem aliquo tempore recordatus est vir, se prius cum uxoris filia carnaliter peccasse, adeoque impedimentum Affinitatis cum matre incurrisse: & cum ob paupertatem prohibeatur Romam accedere; obnoxius rogat pro dispensatione in ordine ad revalidandum Matrimonium.

Petes secundò: & quid ulterius faciendum Confessario, ubi hæc omnia obtinuerit? hoc opus, hic labor est.

R. Itaque instituendum esse pœnitentem, ut novum consensum ex uxore eliciat ad contrahendum Matrimonium prius nullum; ita tamen, ut ea advertere nequeat causam istius novi consensûs: erat enim antecedenter utriusque consensus nullus propter inhabilitatem materiæ, & ideò necessum est utrumque

renovari; V. g. ut pœnitens dicat uxori, timeo vel suspicor, angorque conscientia ex certa causa, Matrimonium inter nos non valuisse, ideo rogo te ad pacandam meam conscientiam, ut, quantum opus est, in Matrimonium nostrum ambo de novo consentiamus: Itaque in nomine Domini, Ego te mihi accipio in uxorem: cui illa respondeat: & Ego te mihi accipio maritum. Nec enim est melior, nec facilior modus extorquendi novum consensum ex parte ignorante impedimentum.

CONFERENCE LXVI.

Confessarius vel Parochus ex confessione unius, advertit latere impedimentum irritans Matrimonium, quod putat se habere cum alia: & si illud aperiat, vel non poterit obtinere dispensationem, vel certè alia mala sequentur, non secutura, si conjuges putati in bona fide permittantur: Quid igitur faciendum?

RESOLUTIO: Quando Confessa-

fessarius deprehendit, pœnitentem esse
 in bona fide, seu ignorantia inculpabili
 sui impedimenti; & si informaretur de
 nullitate Matrimonii, informatum non
 derelicturum suam putatitiam conjugem,
 sed potius cum ea peccaturum, aut si eam
 derelinquat oritura gravissima scandala,
 aliaque incommoda ac difficultates circa
 proles suscepta &c. Eo casu debet Con-
 fessarius prudenter dissimulare. Ratio
 est: quia ex duobus malis minus est eli-
 gendum: minus autem malum est forni-
 cari materialiter tantum in bona fide con-
 jugii, quàm accepta informatione indis-
 creta, formaliter peccare &c. igitur &c.

CONFERENTIA LXVII.

378 **Q**Uando Pœnitens non est in bona fide,
 sed vel conscius sui impedimenti &
 nullitatis Matrimonii; aut de eo suspi-
 cans inquirat ex Confessario veritatem,
 eâque habitâ non potest impetrari dispen-
 satio, quia fortè est juris naturalis (ut li-
 gamen aut cognatio in primo gradu) quid
 tunc faciendum Confessario & Pœniten-
 ti?

RESO.

RESOLUTIO : Confessarius debet tales monere, ut abstineant ab omni Matrimoniali usu, non tantum à copula, sed etiam ab omni alio actu impudico solutis illicito, cum revera soluti sint. Imò inducendi ac cogendi sunt, ut omni possibili modo vel prætextu separentur: V.g. per fugam occultam, ingressum Religionis servatis servandis, aut divortii procurratione sub aliquo titulo. Quòd si nihil horum succedat, & moraliter omnino impossibilis videatur separatio ob gravissima inde oriunda damna, scandala &c. promittant seriò, vel etiam jurent continentiam perfectè servaturos, atque ita permittantur cohabitare tanquam frater & soror. Ita *DDes communiter*: sed prò quàm periculosum! Atque talia solent esse regalia Confessariorum; quæ ipsis utique nemo invidabit.

CONFERENCE LXVIII.

Duo inter se contraxerunt in gradibus prohibitis, bonâ quidem fide, prætermisissis denunciationibus: quaeritur itaque, an pro his sit impetrabilis

dispensatio, *R. à Conc. Trid. sess. 24. cap. 5.* decerni, ut, qui aut scienter contraxit intra gradus prohibitos, aut ignoranter quidem, sed non præmissis denunciationibus, separetur, & spe dispensationis careat.

CONFIDENTIA LXXIX.

380 **B**ertha volens nubere Bartholo consanguineo in tertio gradu, procurat dispensationem in scio Bartholo: an valeat?

R. Valere, etiam invito Bartholo. Ratio est: Quia ex natura rei plus non requiritur, quam ut impedimentum à parte rei tollatur: tollitur autem eo ipso, quod ex una parte tollatur; quia uno correlativorum desinente, desinit & alterum: igitur, &c.

CONFIDENTIA LXX.

381 **D**um unus ex Religiosis Mendicantibus exciperet Confessiones in quadam Ecclesia Ordinis S. Benedicti celeberrima, inter complures pœnitentes, petit unus ab eo dispensationem super impe-

impedimento petendi debitum proveniente ex voto castitatis simplici præcedente Matrimonium consummatum, alius in eo, quod ortum habet ex affinitate intra secundum gradum superveniente, qui scil. peccaverat cum consanguinea suæ uxoris, quæritur, an poterit utrique pro voto satisfacere?

RESOLUTIO ; Regulares mendicantes à Ministro Provinciali specialiter deputati, in voto conscientiae ex concessione Pii V. possunt dispensare in dictis impedimentis petendi debitum. Ita enim sonant verba Pontificis concedentia Minorum Ministris Provincialibus, ut possint committere Confessoribus approbatis juxta Conc. Trid. decretum, auctoritatem dispensandi cum iis, qui ante Matrimonium voverunt Castitatem, ut licitè possint debitum petere. Quod intelligendum esse de Matrimonio rato, ut consummetur; & de consummato, ut licitè debitum petatur, docent *Sanch.*

Sayr. & Portel apud Cassaing. Tr.

5. cap. 5. prop. 4.

CONFIDENTIA. LXXI.

382 **R** Efertur à variis quoddam Privilegium PP. Augustinianis à Leone X. concessum, in quo datur potestas dispensandi cum iis, qui scienter vel igno-
rante contraxerunt cum impedimento affinitatis, etiam in primo gradu, modò id notorium non sit, neque productum in iudicium. Quæritur itaque, an Mendicantes communicantes hodie dum licite uti possint hoc privilegio?

Respondet *P. Gob. Tr. 9. cas. 23. num. 710.* esse verosimilius, tale, vel si emanavit, non subsistere. Quia verò plures ipsi robur tribuunt, non est imprudentiæ reus ille ex Ordine Mendicantium Regularis, qui nactus duos ejusmodi conjuges conscios impedimenti orti ex fornicatione, constitutos in manifesto periculo incestuosorum concubitus &c. Et impossibilitate morali separationis, diceret iis: Dispense vobiscum, quod possum.

Ratio est, quia fatius est, in morbis desperatis adhibere dubiam, quàm nullam medicinam. *Hac Gob. cit.* citans pro *se Sanch. & Valent.* Ego pro mea parte ordinariè suadeo omnibus, ut ad validanda Matrimonia invalidè contracta propter impedimenta affinitatis, consanguinitatis &c. Non præsumant illa validare sine speciali Ordinarii licentia oretenus vel scriptis obtenta: Ita enim, quantum scio, est modò communis & ordinaria parvis Confessorum Regularium, saltem nostratum.

CONFERENTIA LXXII.

Parochus reperit causam rationabilem dispensandi cum Parochiano in petendo debito, à quo impeditur Ratione incestûs commissi cum consanguinea uxoris, vel propter simplex votum Castitatis emissum ante contractum matrimonialem, scribitque Patri Franciscano Lenzfridam, peto a R. V. ut dispense cum NN. (tacito proprio nomine) in debiti petitione; eritne res salva, si ille

Franciscanus Confessarius rescripserit, dispensa?

R. *Cum Quintanad. Singul. tr. 9. singul. 11. apud Gob. tr. 10. num. 604. affirmativè : quod bene nota.*

CONFERENCE LXXIII.

384 **Q**Uando uni conjugum certò & physicè constat Matrimonium esse nullum, ob notum impedimentum dirimens, & altera pars bona fide indubitanter Matrimonium valere putat, quæri potest, an si hæc debitum urgeat, illa parere teneatur aut possit?

RESOLUTIO : Nec debet, nec potest absque peccato fornicationis : *Communissima DD. apud & cum Sanchez Lib. 2. Disp. 31. Et expressè Innocent. III. cap. inquisitioni, de sent. Excommunicationis.* Ubi consultus de tali Respondit : *Debet potius sententiam Excommunicationis humiliter sustinere, quàm per commercium carnale cooperari peccato mortali.* Ratio autem est clara : Quia fornicatio est intrinsecè mala,

mala, semperque illicita : Atqui non potest negari, quin tunc admittatur propriè fornicatio, cùm revera sint soluti.

Dices : Pars Innocens licitè petit ; 384
ergo altera licitè reddere potest R.
Dist. antecedens : Licitè petit, id est, non peccat petendo, *Conc. antecedens* : Licitè, id est validè, & habens jus, neg. antecedens, & conseq. Per hoc enim quòd illa propter bonam fidem non peccet petendo, non potest dare jus huic licitè reddendi, utpote scienti impedimentum dirimens. Aliud esset, si solùm opinaretur probabiliter Matrimonium esse nullum ; Tunc enim teneretur reddere conjugì qui bona fide contraxit donec ita certus fiat, ut parùm aut nihil dubii remaneat.

CONFERENCE LXXIV.

S Atrapa cujusdam oppidi commisit 385
adulterium cum uxore oppidani viri Nobilis & opulenti, oppidanus natum filium spurium, putans suum, cum aliis filiis educavit, hæreditavit, &c.

Quæritur ergo, an, & ad quid obligetur Satrapa & adultera Nobili oppidano, ejusque legitimis filiis?

RESOLUTIO: Adulter Satrapa, si moraliter certus sit prolem esse suam, obligatur ad restitutionem pro omnibus damnis consecutis marito & liberis; Legitimis. Ratio est manifesta quia omnis injustè damnificans proximum tenetur ad restitutionem: Sed adulter verè injustè damnificat oppidanum, ejusque filios: Igitur &c. Intellige tamen, *per se loquendo*: Nam si adultera ipsa damnum compensaverit, vel compensare velit, aut adulter id præstare nequeat ob impotentiam physicam vel moralem, utpote ob periculum vitæ, famæ &c. per accidens deobligabitur.

CONFERENTIA LXXV.

638 **S**ed quid si Satrapa nullo modo cooperatus fuerit ad hoc, ut filius spurcius supponeretur oppidano tanquam proprius à sola adultera?

Ratio dubitandi est: quia tunc sola mater videtur esse omnium damnorum inde secutorum causa.

RESOLUTIO : Sacerdos tenetur ad restitutionem damnorum secutorum ex suppositione spurii tanquam filii, siue suaferit ad eam, siue non suaferit. Ita *Patricius noster Theolog. sacram. part. 4. num. 542. cum Communi.* Ratio est: Quia licet mater immediate supponat prolem illegitimam marito, adulter tamen est causa illius suppositionis, & consequenter damnorum sequentium, quatenus scilicet ipse facto suo coniecit matrem in talem necessitatem ne prodat suum delictum: Ergo tam adulter quam adultera subjacent obligationi ad satisfaciendum damnis ex tali suppositione secutis.

CONFERENTIA. LXXVI.

Quid si adulter non sit moraliter certus 378 prolem esse suam, sed verè & probabiliter dubitet, an non sit mariti? An tunc obligetur saltem ad partem damnorum quantitatem dubii? Affirmant *Molin. & Laym. apud Patric, cit, Conf. preced.* Nihilominus,

R. Cum

R. Cum Patricio num. 544. & plurib. apud ipsum, negativè :

Ratio est : Quia in dubio melior est conditio possidentis. Nemo enim tene- tur aliquid solvere, se re sua spoliando, nisi constet ipsum teneri ? Atqui quando adulter non est moraliter certus, quòd proles sit sua, sed dubius an non sit mari- ti, non constat ipsum esse debitorem : igitur, &c.

Dices ; Adulterum non esse in bona fide & innocentem ; Ergo pro ipso non stat possessio. Resp. Dist. ant. non est in bona fide respectu adulterii, Conc. in or- dine ad bona legitimè possessa, neg. ant. & conseq. non ergo debet spoliari suis bo- nis, quæ possidet, nisi probetur proles esse sua : Et vel maximè, quia in tali du- bio adest præsumptio juris filium esse le- gitimum. *L. filium ff. de his, qui sunt sui vel alieni juris* : Consequenter etiam præ- sumptio esse debet, filium esse à marito non ab adultero,

CONFERENTA. LXXVII.

188 U Na aliqua mulier habens tres filios,
ex

ex quibus unus erat ex adulterio natus, ut se liberaret ab onere restitutionis faciendæ legitimis, ita eos allocuta fertur: Unus vestrum non est legitimè natus, si eum nomen, hæreditate sat ampla privabitur; quid vultis faciam? quibus auditis quisquis sibi timuit, ne spurius nominetur; Quare omnes tres rogârunt matrem ut sileret, spuriumque, quicumque ille sit, sibi invicem remittentes, in partem hæreditatis admiserunt. Quæritur itaque, an astuta illa mulier per hoc fuerit in conscientia liberata ab omni onere restitutionis?

Resp. *Covar. apud Laym.* negativè Ratio est: Quia tunc filii legitimi non libere & sponte, sed timore gravi ac metu injusto adacti remiserunt spurio, certè non remissuri, si ipsum mater manifestâset. Addit tamen noster *Patric.* posse hoc remedium admitti, si omnes verè & ex animo spontè fecissent, ac explicite declarâssent, se non ex metu, sed ex amore ac benevolentia erga matrem vel etiam erga se invicem remittere velle, remissuroa
quo-

quoque si scirent, quis esset infelix illegi-
timus. Ita etiam *Lugo & Tambur*,

CONFIDENTIA, LXXVII.

389 **M**ulier quædam infelix habuit plures
filios, unum tantum legitimum ex
marito, reliquos omnes ex diversis ad-
ulteris; appropinquans ad mortem, ut
viro suo, & filio legitimo satisfaceret,
convocavit omnes suos procos reliquo-
rum filiorum patres pro testibus testa-
menti condendi inter alia sic eos allocu-
ta: Amici charissimi, videtis me à Deo
magno prolem numero dotatam, quibus
alendis longè impar est maritus meus:
quare vos enixius obtestor, ut quilibet
vestrū unam relicturi; atque ita cuili-
bet proprium filium assignavit, viroque
suum. Jam ergo quaeritur, num sagax
ista mulier viro suo, filioque legitimo
plenam restitutionem fecerit?

RESOLUTIO: Si adultera in-
super ex propriis bonis tantum viro, fi-
lioque testamento reliquerit, quantum
spu-

spurii prius aliti de bonis viri absumpserunt fuisse plenam restitutionem. Ratio est : Quia ultra dicta non superfuit aliquid restituendum, nisi pro injuria toties viro illata : pro hac autem nil dignum restitui potest, secundum *communem DDum*, quæ docet damna illata in uno genere bonorum debere ex obligatione per restitutionem reparari in alio genere bonorum; ita quidem, ut homicida pro injuria ipsiusmet occisionis secuso damno temporali, nil teneatur restituere per pecuniam vel quidvis aliud: igitur &c.

CONFERENCE LXXVIII.

Cap. Officii. de Pœnitent. & Remissione. 390

Pontifex Innocent. consultus, an fœmina nolens marito fateri prolem ex adulterio conceptam, possit absolvi, respondit : non esse ei pœnitentiam denegandam, si timeat iram mariti. Quæritur proinde, an, si dicta mulier non possit damnum marito reparare, teneatur teri adulterium?

ꝛ. Non

Resp. non teneri regulariter : Ratio desumitur *ex cap. cit. & responsione Pontificis* : Si enim obligaretur fateri adulterium, non posset absolvi nolens illud fateri : Igitur cum secundum sententiam Pontificis possit absolvi, quando timet iram mariti aliaque mala, manifestum est eam non teneri regulariter aperire suum crimen marito, aut spurio. *Confir.* quia talis obligatio regulariter est nimis difficilis, parum utilis, plus nociva : Ergo nulla. Nam secundum communem DD. restitutio damnorum in bonis fortunæ ordinariè facienda non est cum detrimento vel periculo bonorum altioris ordinis ; utpote famæ, vel vitæ.

Dixi autem *regulariter* non teneri propter seqq. Conferentias.

CONFERENTIA LXXIX.

391 **J**uristæ quidam veteres irrident Juvenem primogenitum, qui credens Reginae matri dicenti, quod ipse conceptus sit non legitimè ex Rege, sed adulterio ex milite, cessit fratri natu minori Regnum. Ex quo dubitatur, an
 filiu

an filius teneatur credere matri asserenti
ipsum esse ex adulterio genitum.

RESOLUTIO : Quoad forum
externum apud omnes Jurisperitos pro
certo habetur, in hoc non stari dicto ma-
tris, nisi liquidis & indubiis argumentis
id probetur, v. g. quòd tempore conce-
ptionis uxor non habitaverit cum marito.
At verò quoad forum internum consci-
entiae aliter docent graves DDres, quòd
scil. quando filius nullam habet ratio-
nem dubitandi, id sibi meritò persuade-
re debeat, quòd mater fide dignissima
pro ejus salute asserit, præcipuè in arti-
culo mortis. His tamen non obstantibus
videtur mihi cum *P. Sporer Theol. sacram.*
p. 4. n. 555. absolutè dicendum, quòd
filius vel filia hætenus in possessione le-
gitimorum natalium perseverans mini-
mè teneatur credere matri fatenti, ipsos
esse ex adulterio progenitos, nisi id cer-
tis argumentis, etiam in foro externo
validis, ostendat. Ita glossa in cap. of-
ficium, de Pœnit. & remiss. & Canoni-
stæ communiter, Covar. & alij, ubi sup.
Ratio est: quia jure gentium boni com-

munis causâ ad plurimas hominum astutorum fraudes evitandas inductum est, ut nemo unius quantumvis minimè suspecti hominis testimonio credereteneatur in suum præjudicium, præsertim grave: unde pro regula habet Lugo, tunc solùm filium teneri credere in foro conscientiae, quando motiva, quæ habet ad credendum, si in foro externo proponerentur, & probarentur eodem modo, quo ipsi probantur, iudex propter illa motiva ita proposita illum pronuntiaret illegitimum. Ratio regulæ est, quia quoties forum externum non innititur præsumptioni falsæ, sed in eo constant omnia, quæ constant in foro interno, non est, cur recedamus à sententia iusta fori externi.

CONFERENCE LXXX.

392 **R**egina habens duos filios (quorum primogenitus erat illegitimè natus & spurius, alter autem minor ex Patre Rege, ille hæreticus ac pessimis moribus imbutus, hic optimarum virtutum & bonæ indolis) quærit ex Conf.

feffario, an teneatur aperire illegitimitatem primogeniti, dum prævidet vitæ suæ periculum & gravissimam suam infamiam; econtra si non aperiat crimen, ille succederet Patri in Regnum cum periculo subversionis totius Regni: quid igitur? tenereturne Confessarius, Reginam disponere ad fatendum crimen, an verò relinquere eam in sua fama, & exponere Rempub. manifesto periculo subversionis?

RESOLVTIO: Communissima doctrina est, damnum commune Rei: pub. avertendum præponderare vitæ unius privatæ personæ; adeoque si spes sit impediendi tale damnum per manifestationem adulterij, Regina, saltem ex charitate obligatur illud manifestare. Patet ex terminis.

CONFÉRENTIA. LXXXI.

Maritus & uxor, ne multiplicentur proles, ex condicto abruptâ copulâ solent semen extrâ effundere; quarunt ergo, an id possint citrà peccatum mortale continuare?

RESOLUTIO : Maritus & uxor peccant mortaliter, sese invicem polluentes, semen abruptâ copulâ prodigentes, quacunque de causa id fiat, si fiat voluntariè. *ita omnes.* & Ratio clara est: quia omnis voluntaria effusio seminis extra vas est intrinsecè mala, & peccatum contra naturam, quippe directè excludens finem principalem conjugij & copulæ carnalis (generationem prolis) ac proinde nullo fine aut necessitate cohonestabilis. Secus est *primò*, si præter intentionem accidat; utpote ex festinatione, ex metu, ob senium, aut indispositionem alterius partis: *secundo*, si ex malitia solius alterius partis: etsi enim uxor sciat, maritum solere copulam abrumperè, non tamen peccat petendo, vel etiam reddendo, dummodo ipsa non consentiat, nec coopereretur. *Tertiò*, si fiat ob impotentiam aliquam corporalem, quamdiu probabilis spes superest, copulam debitò perficiendi.

CONFERENCE, LXXXII.

recepto se retrahit, liceat fœminæ, quæ nondum seminavit, tactibus se excitare, donec & ipsa feminet?

R. Affirmativè : Ratio est, quia hæc provocatio est actûs conjugalis perfectio, consummatioque. Ita *Sanchez, Bonacina, Perez, Pontius, & alij apud Sponer.* Similiter econtra neque uxor peccat, si viro usum vasis concedat, ipsa verò animum ad alia convertat, ne concitetur ad seminationem, secundùm eod.

CONFERENCE. LXXXIII.

UXor Juvenis, jovialis & calidi genij, 395
maritum habet jam septuagenarium, ac propterea omnino impotentem, hic amans uxorem, cùm aliter non possit, rem tactibus agit, illa patitur, & inde polluitur semel, bis, ter; anxia proinde rogat opem, ne vel Deum, vel maritum offenda: quid ergo consilij?

Resp. *Ex Gobat Casu 17. de Matrimonio n. 667.* Cùm illi tactus videantur practi-
cari ordinariè sine pollutione, tametsi hæc quandoque sequatur præter dire:

etiam utriusque intentionem : cùmque id fiat magis ad contestandum amorem conjugalem, quàm ex libidine, ideò ex sententia *Sanchez & Filiucij* non videri delinquere mortaliter illis tactibus ; *Confir.* auctoritate *Dianæ*, qui absolutè consultus respondit, non peccare conjuges, qui in signum amoris conjugalis se amplexantur, licèt prævideatur secutura pollutio ; quia affectus conjugalis est sufficiens causa talem actum excusans. Ita *Dian.* part. 6. tr. 6. resol. 27.

CONFERENTIA LXXXIV.

396

DVo conjuges ad vitandam prolem frequentant copulam sodomiticam in vase innaturali : quæritur ergo, an præter peccatum contra naturam, committant etiam adulterium ?

R. Esse adulterium ex parte utriusque ; quia revera peccant contra bonum fidei, quo ex vi contractûs Matrimonij obligantur invicem ad concubitum naturalem aptum generationi tantùm : consequenter extra vas naturale coeun-
tes

tes æquè fidem violant, ac si ambo cum aliis concubuissent.

CONFERENCE LXXXV.

UXeratus polluitur tactibus alterius personæ, an satisfaciat confitendo, quòd pollutionem in proprio corpore procuraverit?

R. Eum teneri explicare, an id factum fuerit tactibus alterius personæ, foeminæ, viri, Sacerdotis, vel etiam bestiae. Ita *Communis DD.* & Ratio est: quia tactus libidinosi habitus cum alia persona sunt quasi inchoata copula & ordinati ad copulam; ergo pollutio facta per tales actus alterius personæ sortitur malitiam diversam pro diversitate personarum tangentium, ita quidem, ut cum foemina libera sit inchoata fornicatio, cum sacrata sacrilegium, &c. quomodo ergo tali uxorato sufficiet dicere, procuravi in proprio corpore pollutionem, quæ se solâ dictas circumstantias nullatenus includit, nisi fortè per accidens propter affectum ad hujusmodi personas?

CONFERENCE LXXXVI

398 **M**aritus bibulus ab uxore gravida reprehenditur, quod totam substantiam domesticam potando obliguriat, unde ira excandescens illam ita percussendo tractat, ac pedibus calcatur, ut abortum patiatur. Quæritur itaque, qualiter iste maritus peccet, & quas pœnas incurrat; pro quo sit.

RESOLUTIO prima: Secundum Constitutionem Sixti V. quæ incipit, *Ad effrenatam*, Bibulus incurrit, sequentia; utpote primò pœnas omnes jure Divino & humano, Canonico & civili statutas contra veros homicidas. Secundò irregularitatem. Tertiò excommunicationem ipso facto, à qua nequeat absolvi (nisi in articulo mortis) nisi à Rom. Pont. Ita Bulla Sixti V. Idem sentiendum de omnibus aliis, qui vel physice, vel moraliter tantum ad talem abortum concurrunt, videlicet mandato, consilio, &c.

399 RESOLUTIO secunda: *Gregor. XIV. Constit. 8.* quæ incipit: *sedes Apostolica*; prædictam Constitutionem Sixti V.

in duobus punctis ita moderavit, ut procurantes abortum foetus inanimari possint absolvi & à peccato, & ab Excommunicatione, à quolibet Sacerdote tam seculari, quàm Regulari, per loci Ordinarium deputato, in foro conscientiae duntaxat; quoad procurantes autem foetus animati abortum, valeat in suo vigore Constitutio Sixtina.

CONFERENCE LXXXVII.

DVm agerem vices Patrochi seu Rectoris Selestadiani in Alsatia, allatus fuit ad baptisterium illegitimè natus infans, & ubi de more interrogaret meus Capellanus de nomine parentis albo baptizatorum inscribendi. Redit Officialis Gallus: Ecce Pater, hinc habes aquam materiam Baptismi, adhibe tu formam, & habebis Baptismum, quid ad te, Pater? Quæri ergo hinc potest, aut certè debet, an mater teneatur aperire complicem, seu patrem filii illegitimi, si interrogetur? Pro resolutione subjungo ex *P. Gobat Append. 1. post Tract. 10. de Matrim.* Judicium cujusdam Theologi, tam

usu, quàm theoriâ peritissimi, quod ita sonat :

Julia ex adulterio concepit & peperit filium : Judex (cui ab effectu solo cognita erat illicita copula, nullo extante indicio commissi adulterii) quærit ex Julia pro loci consuetudine, etiam sub jramento, quis sit pater illius illegitimi filii : quæritur, an Julia teneatur indicare adulterum, an verò (secluso scandalo, & cujusquam injuriâ) uti possit æquivocatione occultando adulterium?

401 R. Juliam posse uti æquivocatione, non tantum in proposito casu, sed etiam extantibus indiciis sufficientibus ad semiplenam probationem commissi adulterij. *Probat*ur : quia verus quidem testis à legitimo Judice interrogatus teneatur, ob bonum publicum, parere suo Superiori, atque adeò nequit æquivocare, reo tamen, ad evitandum vitæ periculum, vel gravem infamiam, vel quodcunque grave malum, ex probabili & probabilissima RR. opinione licitum est uti æquivocatione (etiam extante semiplena probatione) quia ad
rem

rem valde difficilem, quæ pro moraliter impossibili reputatur (qualis est concurrere ad grave malum sibi met inferendum) præcipiendam non extendit se potestas humana : atqui Julia non est merus testis, sed & complex criminis & adulterii rea : Ergo licitum ipsi est æquivocatione uti, ad seipsam non infamandam, quòd sit adultera. Atque hæc de Matrimonio & Sponsalibus.

A. M. D. G.

TITVLVS IX.

Ex Materia de Justitia,
& Jure.

De Restitutione in Genere.

C O N F E R E N T I A I.

Uuia Cap. Sape, De Restit. 402
Spolior. dicitur : non mul-
tum interest quoad fo-
rum animæ injustè deti-
nere

nere & invadere alienum : quæritur ,
an præceptum restituendi sit affirmati-
vum, vel negativum ; ita ut statim &
pro semper obliget ?

RESOLUTIO : Præceptum
Restitutionis verbotenus affirmativum ,
re ipsâ negativum est, ita *D. Thom. 2. 2.*
q. 62. a. 8. ad 1. Scot. 4. D. 15. q. 2. n. 28.

Ratio est, quia præceptum negativum
est, quod per se prohibet aliquem actum
positivum : sed præcepto restitutionis
prohibetur per se primò actio realis : igi-
tur, &c *pr. m.* Nam accipere alienum
est actio realis : Sed hæc prohibetur præ-
cepto restitutionis : quia non restituere,
sive detentio rei alienæ, est continuata
ejusdem acceptio : igitur, &c. *Confirm.*
eodem præcepto prohibetur acceptio rei
alienæ, quo detentio ejusdem ; sed ac-
ceptio prohibetur præcepto negativo de-
calogi, *Non furtum facies* : ergo & de-
tentio, ac consequenter etiam restitutio,
quia non detinere rem, est eã restituere.

CONFERENCE II.

403

Quia secundum *Scotum 4. d. 15. q.*
2. quicumque abstulit, vel deti-
net alienum, tenetur ad restitutionem ;
ille

Ille quidem ex titulo injustæ acceptionis, hic autem ex titulo rei acceptæ : quæri potest, quale sit inter has duas causas restitutionis faciendæ discrimen?

R. Magnum discrimen esse: qui enim obligatur *ex injusta acceptione* aut damnificatione ad restitutionem rei, tenetur eam reddere, etiam cum perierit eitra ejus culpam, & ad damnum inde secutum: quando verò debetur res *ratione rei acceptæ tantum*, non manet obligatio, re absque nostra culpa pereunte, aut non amplius extante, nisi in quantum ex ea ditiores facti sumus. Ita *DDres communiter*, ut ex seqq. magis patebit. Porro qualis culpa intervenire debeat, ut quis teneatur ad restitutionem rei deperditæ vel destructæ, sit.

CONFERENCENTIA III.

Quia culpa alia est *Theologica*, seu actio aut omissio deliberata contra dictamen rectæ rationis, quatenus est offensa Dei: alia *Juridica*, quæ secundum leges præsumitur esse talis; quando scilicet aliquis ex consideratione, incuria, vel negligentia omit-
tic

tit id, quod alioquin faciendum est, ex quo sequitur damnum proximo : quaeritur in proposito, an ad restitutionem faciendam ex culpa, requiratur culpa Theologica, quæ sit peccatum ; an verò sufficiat culpa juridica lata, levis, vel etiam levissima.

405 RESOLUTIO prima : Nemo tenetur sub peccato mortali rem injustè destructam restituere, nisi ablatio vel destructio fuerit peccatum mortale. Ita *Less. L. 2 c. 7. a. 9. & alij.*

Ratio est : quia quando in damno injustè illato committitur culpa venialis tantum, tunc actus in ratione injuriæ non est perfectus : ergo non inducit obligationem perfectam, quæ astringat sub mortali : *patet conseq.* quia obligatio compensandi damnum non potest esse major in suo genere, quàm sit injuria, ex qua nascitur. Unde qui alterum graviter cædit (vel etiam occidit) ex motu primo, vel secundò primo, ad restitutionem sub mortali, vel omnino non tenetur ; quia vel nullum, vel solùm venialem culpam Theologicam admisit.

RESOLUTIO secunda: Nemo tenetur in conscientia ad restitutionem ex delicto, quod non concomitatur iniustitia, quæ sit culpa Theologica: non obstante culpâ juridicâ quantumvis latâ, nisi ex contractu sese ad eam obligaverit. *Communis ex Ponc. d. 52. q. 2. & Herinx. d. 5. q. 3.*

Ratio est: quia hæc obligatio debet esse ex iustitia: sed non potest quis obligari ex iustitia ad restituendum, nisi quando injustè infert damnum; (secundum obligationem ex re accepta) quoties autem quis injustè infert damnum, peccat culpâ Theologicâ: igitur, &c.

Dixi primò: *nisi ex contractu*, &c. si enim commodatarius v. g. contractum iniret cum domino commodante, quòd quacunque ex causa res commodata periret, vellet dominum commodantem illæsum servare, pacto stare deberet, etiamsi res illa culpâ levissimâ vel etiam fortuito casu periret; cùm omne promissum cadat in debitum.

Dixi secundò: Nemo tenetur *in conscientia*, quia pro foro externo sunt plures
res

res leges in oppositum, obligantes scilicet ad restitutionem etiam ex culpa levi, vel levissima, tum ob præsumptionem doli aut fraudis; tum ad negligentiam ab hominibus tollendam.

Sic enim I. quando contractus est in utilitatem solius accipientis (puta commodatum) statuitur, quod accipiens teneatur ad refarciendum damnum secutum, etiam ex levissimâ culpâ. Ratio: quia æquitas naturalis postulat, ut qui aliquid accipit solummodo in sui commodum; adhibeat eam diligentiam in conservatione illius, quam diligentissimi quique circa rem propriam adhibent, ne alter damnum patiatur; quod est teneri ex culpa levissima. II. Item, quando contractus est in utilitatem solius dantis (cujusmodi est depositum) tunc accipiens tenetur solum de dolo & culpa lata, non verò levi vel levissima, quia æquum est, ut accipiens aliquid in utilitatem dantis obligetur ad minorem diligentiam in eo custodiendo. III. Item quando contractus est in utilitatem utriusque (quale est Locatum, Conductum, Emptum, &c.) accipiens tenetur de culpa
lata

lata & levi, non verò levissima: Quia Ratio non videtur dictare, ut talis tantam diligentiam adhibeat, tanquam deberet adhibere, si rem accepisset in sui tantum utilitatem.

CONFERENCE IV.

Quia culpa injustitiæ potest esse venialis ex levitate materiæ, & ex defectu plenæ advertentiæ; quæritur, an in utroque casu oriatur obligatio ad restitutionem, saltem sub veniali? 408

Resp. *Primo*: Quando culpa injustitiæ est venialis ex levitate materiæ tantum, oritur obligatio ad restitutionem sub veniali. ita *Comm.* & patet: Quia eadem malitia est alienum accipere, & illud detinere: Sed accipere alienum, quando materia est levis, est peccatum veniale: Ergo & detinere, seu non restituere.

Resp. *Secundo*: Quando culpa injustitiæ est venialis propter defectum plenæ advertentiæ, etiam si commissa sit circa materiam vel damnum grave (modo res non amplius extet, aut damni-

ficans non sit ditior factus) nullam causat obligationem restituendi ne quidem sub veniali. Ita *Com. R. R. cum Soto l. 4. de Justit. q. 7 a. 2. Navar. Less. Sa & Lug.* Ratio est: Quia obligatio gravis restituendi orta ex delicto, non oritur ex delicto, imperfecto: Sed hinc esset delictum imperfectum, utpote peccatum veniale; estque obligatio gravis, scil. circa damnum grave: ergo ex illo non potest oriri obligatio gravis, ne quidem sub veniali; quia etiam votum rei magnæ sine sufficienti deliberatione vel advertentia factum, nullam omnino, ne venialem quidem parit obligationem, ita à pari damnificatio rei notabilis, cum eadem insufficientia deliberationis & advertentiæ commissa, nullam parit obligationem ne quidem venialem, satisfaciendi. Quare eximendus fuit ab obligatione restitutionis, qui temerè tractans sclopetum oneratum, eo improvviso soluto virginem occidit.

Quis.

CONFERENTIA V.

Quia *cap. notum*, 2. q. 1. habetur hæc maxima : *Fatientem & consenientem par pœna constringit* : & ad Rom. 1. *Qui talia agunt, digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt illis* : quæritur hîc, quis obligetur ad restitutionem ex delicto? an scilicet : Non tantum damni executor, sed etiam illud mandans, consulens, consentiens, palpans, participans, mutus, non obstandans, non manifestans? Ratio dubitandi est; quia omnes hi videntur esse, & sunt aliquo modo consentientes in damnum positivè, vel saltem negativè : proinde sit.

410

RESOLUTIO : Omnes, qui uno prædictorum modorum causam efficacem damno dant, aut injuriæ proximi, obligantur in conscientia ad restitutionem. Ita *Com.* & patet ex *ci* : *Cap. notum*, & ad Rom. 1. quia omnes hi sunt aliquo modo consentientes in damnum, saltem negativè, dummodo sic se habeant, ut sine illis effectus non fieret :

propter quod dictum est in Resol. : *Qui causam efficacem damno dant* : De quorum singulis explicatiùs in seqq. Conferentiis

CONFERENTIA VI.

4¹ **U**trum hujusmodi causæ obligent etiam ad restitutionem, quando sine earum cooperatione per alios idem damnum fuisset illatum ; puta per aliorum suasionem, consensum &c.

Resp. *Affirmativè* : Alias enim sequeretur, furem à restitutione liberum fore, si fortè alius idem Furtum commissurus fuisset ; Item usurarium non peccare, qui acciperet aliquid vi mutui ultra sortem, quod alius nihilominus accepisset ; quæ sine dubio absurda sunt.

Mandans.

CONFERENTIA VII.

4² **Q**uando Mandans revocat verbis litteris vel Internuncio mandatum suum ante executionem damni, inquando revocationem Mandatario, an teneat

teneatur nihilominus ad restitutionem damni per Mandatarium illati ? *R. Negative.* Ratio est : Quia causa Mandans revocando suum mandatum , eo ipso revocat totam suam causalitatem executionis : Ac per consequens non influit amplius in effectum secutum , atque adeò non obligatur ad resarciendum damnum, quod postea sequitur ex malitia Mandatarii potius , quàm ex mandato præcipientis.

Consulens.

CONFERENCE VIII.

A Nidem dicendum de Consulente, 413
qui ante factum damnum , quod consuluit , conatus fuit revocare suum consilium: An scil. etiam liberatur ab onere restituendi ?

Resp. Consulentem teneri ad restitutionem damni suo consilio efficaci illati , non obstante , quòd ante factum damnum revocaverit suum consilium. Ratio est : quia consilium priùs datum, non obstante revocatione , movet efficaciter ad damnum inferendum , ita ut causa

illud exequens dicere possit, se inductam
hujusmodi consilio: igitur &c.

Nec sanè paritas est inter Mandantem
& Consulentem; siquidem quod agit
Mandatarius, agit nomine & auctoritate
Mandantis; Consequenter hoc ipso, quòd
Mandans revocet suum Mandatum, ces-
sat Ratio agendi in Mandatario à Man-
dante proposita: At verò capiēns Consi-
lium agit nomine suo, quidquid agit;
cùm Consilium respiciat utilitatem illius,
cui datur: ergo non statim cessat Ratio
agendi semel ipsi per consilium impressa,
tamen si consulens centies consilium suum
revocet.

Consensus.

CONFIDENTIA IX.

414 **Q**uia consensus alius est simplicis com-
placentiæ in malo alterius, à quò
scilicet non dependet illud malum: alius
consensus dependentiæ, sine quò ma-
lum illud non sequeretur; rectè quæri-
tur, an interque causet obligationem re-
stituendi?

Resp. Consentiens tunc solùm tenetur
ad

ad restitutionem, quando ab ejus consensu dependet damnum; alter autem peccat solum contra charitatem. Ratio est: quia non hic, sed ille tantum est causa efficax damni. Hinc quando ad aliquam electionem requiruntur suffragia omnium, omnes tenentur ad restitutionem, qui se subscripserunt iniquæ sententiæ. v. g. iniquæ gbellæ. Quòd si. Autem sufficiant vota majoris partis & numeris suffragiorum requisitus sit determinatus, priusquam tu des suffragium, ut quidem non teneberis ad restitutionem, peccas tamen mortaliter contra charitatem consentiendo in causam iniquam; quia tunc causa damni fuit completa ante tuam suffragationem: Secus esset, si tuum votum sit tantæ auctoritatis, ut non consentiendo aliis, faceres irritam aliorum electionem: Tunc enim efficaciter concurreres ad damnum.

Palpo.

CONFERENCE. X.

UNus aliquis laudat ac commemorat hominis nobilitatem excellentiam, 415

vires &c. Vel exaggerat acceptam contumeliam ; dedecus , contemptum minimè ferendum &c. Atque ita alterum efficaciter incitat ac permovet ad actionem injustam , vindictam , aut quodvis aliud malum proximo inferendum : An incurrat obligationem restitutionis ?

Resp. Si alter sine tali palpatione damnum non intulisset , Palpo peccat contra justitiam , adeoque tenetur ad restitutionem. Ratio est : quia est causa efficaciter cooperans ad damnum alterius.

Recurfus.

CONFERENTIA. XI.

416 Juxta Regulam Juris L. 3. §. *non tantum ff. de incendio* ; dicitur : Receptatores non minùs delinquunt , quàm Aggressores. Resolvendum itaque hìc est , an , & qui recipiens malefactorem , teneatur ad restitutionem. Sit itaque

RESOLUTIO : Ut recipiens malefactorem teneatur ad restitutionem , necesse est , ut recipiat eum quàm talem formaliter , pro securitate malè agendi. Est omnium ; & patet : quia tunc solùm influit
in

in damnum, ut fiat, vel ut factum non reparetur, quando scil. fures occultè detinent, protegunt ac securitatem præstant ad damna inferenda, prædas eorum servant &c.

Hujusmodi sunt I. Advocatus causæ manifestè injustæ patrocinium assumens. II. Caupones, filios familiâs contra parentum voluntatem domo excipientes, ad prodigendas pecunias à parente profecticias computationibus, lusibus &c.

Participans.

CONFERENTIA. XII.

A Liquis furem adjuvat ad effringendas fores: Scalam applicat & tenet: vigilem aut exploratorem agit: Item Faber ferrarius subministrat clavem universalem ad furandum &c. An omnes hi teneantur ad restitutionem? 417

Resp. *Primò*: Omnis Participans in actione injusta damnificante alterum, sit obligatus ad restitutionem damni secuti. Ratio est: Quia talis directè & physicè cooperatur ad damnum injustè inferendum in actione intrinsecè mala,

v. g. occisione vulneratione, effractione, ablatione vel asportatione rei alienæ &c.

418 Resp. *Secundo* : Qui participat in actionem ex se indifferente, & solum ex alterius intentione prava, metu mortis vel gravis verberationis, aut ob aliam justam causam, potest & à peccato, & ab onere restitutionis excusari. Ita *Communis*.

Ratio est : Quia actionem ex se indifferentem ad bonum fidem exercere per se licitum est : Atqui talis exercet actionem de se indifferentem ad bonum finem, scil. vitam propriam, vel incolumitatem conservandam : Igitur &c. Et hinc excusantur à peccato & restitutionis onere. I. Qui metu mortis vel alterius gravis mali coactus, præbet furti claves, scalam tenet, prædam ablatam portare juvat, vaccas & pecora abigit &c. Quia omnes hæ actiones indifferentes, ex sola furis malitia damificant tertium. II. Non item excusatur, qui simili metu adactus ipsemet fores effringit, res ex domo eijcit, defendentes impugnat, tormen-

ta in Christianos explodit &c. Quia tales actiones sunt ex se & intrinsecè malæ, nullo fine excusabiles.

Mutus: non obstans: non manifestans.

CONFERENCE XIII.

MUtus, non obstans, non manifestans, re ipsa idem sunt ac non impediens damnum alterius, cum posset ac deberet; tales sunt Reges, Principes, Gubernatores Provinciarum, Duces, belli, Consilarii Regum ac Principum, Custodes sylvarum, vinearum, piscinarum, fluminum: Item Assessores, Canonici, Capitulares, Curatores, Administratores bonorum, Præfecti, Satrapæ Oeconomi, Coqui, Cellarii, Granarii, Famuli, Ancillæque, quibus cura demandatur rerum domesticarum &c. Proinde de omnibus his quæritur, an & quando teneantur ad restitutionem damnorum ex ipsorum taciturnitate non obstantia, & non manifestatione illatorum: pro quo fit.

R E S O L U T I O Universalis:
Mutus, non obstans, non manifestans,
obli-

obligantur ad restitutionem damni, quando illud non impediunt, dum possunt & tenentur ex justitia, puta officio vel contractu. Ita omnes: & patet: quia obligatio restituendi ex delicto (de qua loquimur) non oritur nisi ex injustitia: Ergo commissio impediendi damnum alterius non inducit obligationem restitutionis, nisi ea sit contra justitiam, sive actionis ex justitia debitæ; ad quam scilicet, damnum patiens jus habeat: utpote quia pro illa dedit stipendium, gabel-lam, salarium &c.

420

Dictum est: *dum possunt*: Nullus enim ex prædictis obligatur ad impediendum damnum proximi cum periculo propriæ vitæ, vel alio gravi, nisi ad id se obligaverit; quia non videntur ordinariè assumi officia cum tanto onere. Unde I. Principes, Magistratus, Gubernatores &c. quibus ex officio incumbit procurare tranquillitatem & indemnitatem civium, tenentur ad restitutionem omnium damnorum ex sua culpa, Et negligentia secutorum; ut si non impediant damna à feris, latronibus, aliisque

que perniciosis illata subditis. II. Item Assessores, Consilarii, Capitulares tacendo, vel absentando se, cum possent, non impediennes iniquam Constitutionem, Electionem &c. III. Item Tutores, Curatores, Administratores bonorum non impediennes damna pupillis, minorennibus, Ecclesiis &c. Provenientia. IV. Item famuli domestici, quibus specialis domus aut rei familiaris commissa, vel demandata est &c. V. Custodes urbium, pagorum agrorum, vinearum, sylvarum, fluminum, piscinarum &c. Per negligentiam grave damnum inferri permittentes: Aut fures vel defraudatores aut damna inferentes, non manifestantes &c. De quibus vide, si placet, plura in Patricio *Tr. 4. prelim. ad preceptum 2. Tabula, cap. 3. sect. 1. à num. 58.*

CONFERENTIA XIV.

Quidam à fura accepit pecuniam, ne clamaret, aliàs non obligatus ex officio clamare, an teneatur ad restitutionem?

421
R. Non

R. Non teneri, nisi illa pecunia vel pretium esset pars furti; quia tunc ratione rei acceptæ obligaretur: Cæterum in damno notabili inde secuto peccaret mortaliter contra charitatem, dum non impediret illud, cum posset: Patet ex dictis.

Quid.

CONFERENTIA XV.

422 **Q**uia *Exod. 2.* statuitur, ut, si quis fuerit turborem, aut ovem occidat, quinque boves pro uno, & quatuor oves pro una restituat; quæritur, an non sufficiat restituere simplum, seu tantum, quantum ablatum est.

Resp. Considerando substantiam & finem restitutionis ac justitiæ commutativæ, sufficit restituere simplum: At vero secundum legem justitiæ vindicativæ interdum plus est restituendum, sed non nisi post sententiam judicis. Ita *Communis est certa.*

Ratio *primæ partis est*: quia restitutio est actus justitiæ commutativæ, per quam fit æqualitas inter datum & acceptum; sed

sed reddere plus quàm acceptum est, non est æqualitas dati & accepti : Igitur &c.

Ratio verò *secundæ partis* est ipse textus cit. *Gen. 22.* quod faciendum erat in pœnam injuriæ à justitia vindicativa, quæ non obligat nisi post sententiam judicis; quia qui offendit, tenetur quidem pœnam admittere, si ipsi imponatur, non tamen ad illam se offerre; cùm Rei sit pati, non agere.

CONFERENCE XVL.

AN sufficiat rem ablata in æquivalentem restituere, si dominus rem extantem exigat? *R.* *Cum communi*, rem extantem per se eandem numero restituendam esse. Ratio est, quia cùm Dominus illius dominium non perdiderit, jure & rationabiliter potest illam exigere; ergo alter eam denegans, quantumvis æquivalentem reddat, facit exigenti injuriam.

CONFERENCE XVII.

AN si res fuerit injustè ablata, vel mala fide possessa, sit restituenda unà cum fructu si sit fructifera, cum lucro cessan-

sum frumentum seminatum æquivalens, si illud bona fide accepisti : Si verò malâ, tenebris etiam ad damnum emergens, & lucrum cessans Domino ex carentia sui frumenti. IV. Econtra, si tuum frumentum in alieno agro (bona vel mala fide) seminasti, tota seges erit domini agri, quia est fructus rei suæ : Tibi autem remanebit frumentum æquivalens seminato, & expensæ, laborisquæ pretium.

CONFIDENTIA. XIX.

427 **P**ossessor malæ fidei vel etiam bonæ, locavit torquem auream alienam pro pretio ad ostentationem, cujusnam erit illud pretium, Dominus, an Locatoris tanquam fructus industriæ ? *Re. Cum Communi*, spectat ad dominum.

Ratio est : quia illud lucrum revera non est fructus industriæ Locantis, sed datur pro usu ipsius rei vero pretio æstimabili : ergo spectabit ad Dominum.

CON.

CONFERENCENTIA XX.

Possessor malæ fidei percepit fructus ex re aliena, quos dominus rei non erat percepturus, an teneatur eos domino restituere? Certum est apud omnes, eos teneri domino restituere, si adhuc extent. An autem etiam teneatur, si non amplius existant, sit. 428

RESOLUTIO Affirmativa : Ratio est : Quia eo ipso quòd semel in rerum natura extiterint tanquam veri fructus rei illius, dominum illorum pertinuit ad dominium rei, adeoque qui illos ab eo puncto detinuit non restituendo, injuriam domino intulit, damnumque injustum dedit eos consumendo : Ergo ex titulo injustæ detentionis & acceptionis tenetur ad eorum restitutionem.

CONFERENCENTIA XXI.

Quando res aliena apud possessorem iniquum fortuito casu, & sine ejus culpa periit, quæ certò etiam apud dominum periisset, non tamen per injuriam, 429

Bb 2

riam,

sum frumentum seminatum æquivalens ; si illud bona fide accepisti : Si verò malâ, tenebris etiam ad damnum emergens, & lucrum cessans Domino ex carentia sui frumenti. IV. Econtra, si tuum frumentum in alieno agro (bona vel mala fide) seminasti, tota seges erit domini agri, quia est fructus rei suæ : Tibi autem remanebit frumentum æquivalens seminato, & expensæ, laborisque pretium.

CONFIDENTIA. XIX.

427 **P**ossessor malæ fidei vel etiam bonæ, locavit torquem auream alienum pro pretio ad ostentationem, cujusnam erit illud pretium, Domini, an Locatoris tanquam fructus industriæ ? *Re. Cum Communi*, spectat ad dominum.

Ratio est : quia illud lucrum revera non est fructus industriæ Locantis, sed datur pro usu ipsius rei vero pretio æstimabili : ergo spectabit ad Dominum.

CON-

CONFERENCE NTIA XX.

Possessor malæ fidei percepit fructus ex re aliena, quos dominus rei non erat percepturus, an teneatur eos domino restituere ? Certum est apud omnes, eos teneri domino restituere, si adhuc extent. An autem etiam teneatur, si non amplius existant, sit. 428

R ESOLUTIO Affirmativa : Ratio est : Quia eo ipso quòd semel in rerum natura extiterint tanquam veri fructus rei illius, dominum illorum pertinuit ad dominium rei, adeoque qui illos ab eo puncto detinuit non restituendo, injuriam domino intulit, damnumque injustum dedit eos consumendo : Ergo ex titulo injustæ detentionis & acceptionis tenetur ad eorum restitutionem.

CONFERENCE NTIA XXI.

Quando res aliena apud possessorem iniquum fortuito casu, & sine ejus culpa periit, quæ certò etiam apud dominum periisset, non tamen per injuriam, 429

Bb 2

riam,

riam, teneturne ad faciendam restitutionem domino? *R.* In foro conscientiae non teneri, nisi fortè ex ea re in aliquo factus sit ditior. Ita *Molin. Tr. 2. D. 726. num. 2. & Com.* Ratio est: Quia possessor iniquus in tali casu nil damni domino intulit, quod non erat certò passurus; & quidem citrà injuriam: Igitur nulla ipsi est facienda restitutio, Patet Conseq. quia hæc ideo fieri debet, ut per eam fiat æqualitas; sive ut tantum habeat dominus, quantum ex re sua habiturus erat, sibi ablata non fuisset: Sed in casu conferentiæ dominus absque ulla restitutione tantum haberet, quantum habiturus fuisset igitur &c.

430

Dictum est autem: *Non tamen per injuriam*: Nam si non erat peritura apud dominum, nisi per injuriam, tunc sicut ille, per quem erat injusto modo peritura, teneretur ad restitutionem, ita & alter, qui ipsum prævenit: & ideo fur teneretur ad restitutionem rei, quam alius fur accepturus fuisset, quia per injuriam.

Di-

Dices : Iniquum possessorem teneri ex titulo iniustæ acceptionis.

R. Injustam acceptionem non parere obligationem restitutionis , nisi quando est efficax damni , qualis in proposito non est.

CONFERENTIA XXII.

Quidam bona fide cœpit possidere e. 431
 quum à se emptum , sed pòst super
 venit dubium , an non sit furtivus ; an
 possit eo uti & distrahere ? *R.* Talem
 teneri exorto dubio adhibere debitam di-
 ligentiam ad investigandum veritatem ;
 quâ proinde non compertâ potest equo
 uti , ac etiam divendere , monendo ta-
 men emptorem de dubio : Ita *Sanch.*
in Moral. L. 2. cap. 23. 188. ubi plures
 alios pro se refert. Ratio *primæ partis est*,
 quia dubitans non inquirendo veritatem
 fieret possessor malæ fidei , cùm interpræ-
 tetur nolle dare rem domino suo , si fortè
 inveniatur. Quòd autem possit eâ lici-
 tè uti , & divendere , paret ex *Reg. Jur. in*
6. In pari causa potior est conditio possiden-
tis , utique ad servandum ; quòd denique
 debeat emptorem monere de dubio , in-

de constat, quia non licet vendere rem vitiosam tacito vitio.

Dices : Agere contra conscientiam dubiam, est peccatum; talis autem possessor ageret contra conscientiam dubiam divendendo equum : Igitur &c. R. agere contra conscientiam practicè dubiam esse peccatum, non autem speculativè tantum dubiam, qualem habet dictus possessor facta inquisitione, ex *Reg. Iuris* : *In dubio melior est conditio possidentis.*

CONFERENTIA XXIII.

432 **Q**uidam bonâ fide emit equum, de quo postea fit certior, quod sit furtivus, Quæritur, an possit eum reddere furi ad pretium recuperandum? R. Cum *Less. Lib. 2. cap. 14. dub. 3. Lugo, Dian & alius*, affirmativè, si pretium aliter recuperare nequeat. Ratio est : Quia justitia talem non obligat, ut evitet damnum proximi cum suo incommodo : Ergo ut se indemnem servet, poterit rem proximi ponere in priorem statum rescindendo contractum injustum. Nec tunc dominus equipoterit esse rationabiliter invitus, quia

quia sicut ipse potius suo, quàm equi emptoris commodo prospicit, ita pariter emptor potius suæ, quam domini utilitati prospicere potest.

CONFERENCE. XXIV.

DUbius, an res sit furtiva, eam emit 433
animo retinendi, an peccet & teneatur ad restitutionem?

R. Primò: Eum pecare contra justitiam. Ratio est: quivis tenetur lege justitiæ se non exponere periculo injustitiæ: Sed talis emptor exponit se manifesto periculo injustitiæ: Supponitur enim habere verum dubium ex signis probabilibus ortum: Igitur &c.

R. Secundo: Eum etiam teneri ad restitutionem, *primò* quia est possessor malæ fidei: *secundo* quia ipsi non suffragatur possessio, ut in dubio sit melior ejus conditio, quæ est regula pro possessore bonæ fidei tantum.

CONFERENCE. XXV.

UNus possidet rem bona fide, alter 434
putat esse suam, ideoque eam clam

aufert: An teneatur eam restituere? R.
 teneri. Ratio est manifesta ex regula ju-
 ris sæpe relata; quia in dubio potior est
 conditio possidentis bona fide, consequen-
 ter alter injustè ipsum spoliatur sua licita pos-
 sessione, & tenetur eum ad eandem resti-
 tuere.

CONFERENCE XXVI.

435 **M**eretrici pro copia corporis sui ali-
 quoties exhibita promissa est certa
 pecunia, aut re ipsa data: An possit eam
 exigere, vel datam retinere absque onere
 restitutionis?

R. Opere completo potest eam pecu-
 niam exigere & acceptam retinere abs-
 que onere restitutionis. Ita *Mol. D. 94.*
Less. cap. 14. dub. 8. & colligitur ex *D.*
Thom. 2. 2. q. 32. a. 7. ubi docet; posse
 retinere id, quod propter opus malum
 acceptum est. Ratio autem est: I. quia
 opus illicitum quâ delectabile, est pretio
 æstimabile; Ergo si in gratiam alterius
 completum est, ex justitia persolvi debet
 nisi lex aliter statuatur; ut fit in casu bene-
 ficii simoniacè obtenti. I. Quia Pro-
 missio rei licitæ adimplenda est, quo-
 ties

ties adimpleri potest absque peccato sed promissio pecuniæ est promissio rei licitæ, quæ licet ante facinus commissum adimpleri nequeat absque peccato, potest tamen post patratum peccatum: Ergo debet adimpleri patrato scelere: *pr. m.* quia solutio præstito opere non ordinatur amplius ad peccatum jam præteritum, sed est executio actûs justitiæ. & ideo.

Dictum est: *Opere completo*: quia utique ante opus completum, in malis promissis fides rescindenda est juxta *cap. in malis, 22. q. 4.*

CONFERENCE XXVII.

AN lucrantes ludo humana lege prohibito, teneantur ad restitutionem lucri? Per se loquendo non teneri ante Judicis sententiam, Ita *DD. communiter*. Et Ratio est: Quia si esset aliqua obligatio, illa esset vel ex injusta acceptione, vel ratione acceptæ, sed neutrum: Ergo: *pr. m.* quia perdens non potest esse rationabiliter invitatus, quòd lucrans lucrum accipiat vel retineat, si quidem ex conventionione mutua ita luserint, ut victori

lucrum cedat. Nec obstat Lex humana ludum prohibens; quia hæc non prohibet dominii translationem sed solum concedit amissorum repetitionem per sententiam Judicis : Ut patet *ex can. Episcopus 35. & cap. Clerici, De vita & honestate Clericorum.*

Dixi, *per se loquendo* : Si enim ludens, à quo lucratur, non sit dominus pecuniæ amissæ (puta filiusfamiliæ in potestate patris constitutus, vel Religiosus &c.) lucrans tenetur ad restitutionem : Item qui in ludendo fraudes committit : Alterum vi, metu, convitiisque ad ludendum pertrahit : aut etiam quando lucrans peritissimus novit imperitiam collusoris : tunc enim invitatus & innocens non censetur transferre dominium perditum in lucrantem.

CONFIDENTIA XXVIII.

437 **A**N, qui monetam defectuosam prius ab alio falsario accepit, possit eam rursus ut veram expendere, ne damnum patiatur ? *R. negativè.* Ratio est; quia sicut prior falsarius peccavit & tenetur ad restitutionem; ita & secundus, cum idem plane faceret.

CON.

CONFERENTIA XXIX.

FUr abstulit rustico vitulum, pullum⁴³⁸ equinum, bovem macrum, qui omnes apud furem augmento intrinseco aucti sunt quoad substantiam in bovem, equum & bovem pinguem, non ita augmentandi apud rusticum: quare quaeritur, in quoniam statu eos teneatur fur restituere?

R. In optimo statu: Ita *Comm. DD.* Ratio est: quia totum incrementum intrinsecum, & optimus status rei inhærens, unâ cum ipsâ re ad rusticum, tanquam dominum, spectat: igitur sicut res ipsa (bos, equus) ita & incrementum intrinsecum ejus domino restituenda sunt; ita quidem, ut si longiori mora possessoris iniqui deterior reddatur, is injustum damnum domino inferens, compensare teneatur secundum æstimationem rei in optimo statu, quem semel habuit, etsi apud dominum alienus nunquam ad talem statum pervenisset; detrahis tamen expensis.

CON:

CONFERENTIA. XXX.

439 **A**T quid, si vitulus aut pullus equinus apud rusticum manens adolevisset in bovem aut equum, qui apud furem non ita excrevit, sed vel statim absumptus vitulus, aut pullus divenditus fuit?

R. Similiter furem teneri reddere æstimationem, secundum valorem summum, quo rusticus vitulum aut pullum certò, vel probabiliter deduxisset, aut vendidisset: nim. ratione damni emergentis & lucri cessantis; cuius utique fur causa fuit.

CONFERENTIA XXXI.

440 **C**Lepsius furatus est Tremulo modium tritici mense Augusti, quo valebat tres aureos; Postea in hyeme valuit sex aureos; tandem finita hyeme vicina jam pingui messe decrevit ad duos aureos; quaeritur, ad quid teneatur Clepsius?

R. Hic inspiciendum esse I. quoniam dictorum tempore Clepsius triticum illud consumpsit. II. Quoniam Tremulus

lus illud distrahturus fuisset, si ei ablatum non fuisset. Jam ergo

Si Tremulus dominus tritici illud fuisset assumpturus vel distrahturus primo tempore valoris trium aureorum, & Clepsius eum eodem tempore consumpsit, is tenetur restituere tres solum aureos aut modium tritici æqualis bonitatis. Ratio: quia non damnificavit Tremulum, nisi in illo valore. 441

Si Tremulus suum triticum erat venditurus in tempore aucti valoris sex aureorum, & Clepsius illud consumpsit tempore valoris trium aureorum, is tenetur restituere Tremulo sex aureos, aut duos modios tritici. Ratio: quia toto hoc majori pretio illum damnificavit. 442

Si Tremulus triticum consumpturus aut distrahturus erat tertio tempore diminuti valoris duorum aureorum, & Clepsius illud absumpsit primo tempore valoris trium aureorum, tenebitur is restituere Tremulo tres aureos. Ratio: quia si tenetur reddere rem, vel rei pretium, quanti est eo tempore, quo rem 443

rem consumit : tunc enim actu damnum inferens injusta consumptione contrahit onus restitutionis.

444 Si Clepsius consumit triticum secundo tempore valoris sex aureorum, & Tremulus illud distracturus erat primo tempore valoris trium aureorum, ille tene-
tur huic restituere sex aureos. Ratio: quia triticum existens in secundo tempore valoris sex aureorum adhuc domini sui est, non furis, consequenter in valore illo domino crevit, & non furi.

445 Si Tremulus triticum suum servâisset in tertium tempus, idque distraxisset aut consumpsisset illo tempore diminuti valoris duorum aureorum, Clepsius adhuc teneretur restituere pretium intermedii temporis, nim. sex aureos, quo ipse absumpsit. Ratio est : Quia quando Clepsius absumpsit triticum injustè, tenebatur ratione injustæ consumptionis restituere ejus valorem currentem sex aureorum : Nec postea jam absumptum poterat amplius decrescere domino, imò nulli : Ergo obligatio illa semel contracta

ma-

manet etiam in tertio tempore diminuti
valoris.

Si Clepsius consumpsit triticum tertio 446
tempore, quo valebat duos aureos, &
Tremulus distracturus fuisset in primo
tempore valoris trium aureorum, ille te-
netur huic restituere tres aureos sive pre-
tium primi temporis. Ratio: Quia plus
illi non nocuit; siquidem illud non fuerat
servaturus ad tempus medium valoris
majoris. *At ais*: Medio tempore triti-
ci valor crevit; Ergo domino crevit.
Contrà: At jam tertio tempore pretium
rursus decrevit: Ergo domino decrevit:
Itaque fur solum obligatur ad damnum
illatum, quod est pretium primi tempo-
ris.

Si denique Tremulus consumpsisset 447
aut distraxisset triticum tertio tempore,
quo illud assumpsit Clepsius, is solummo-
do restituere debet duos aureos. Ratio:
Quia pro tempore præcedenti nullum pas-
sus est damnum Tremulus: pro tempo-
re autem præsentis reddi rem quanti va-
let: igitur &c.

Ubi.

CONFIDENTIA XXXII.

448 **H** Abes bona fide alienum equum, vestem aut aliam rem : Bos alienus ad tuum præsepe confugit : hospes suum marsupium aut sarcinam in tuo diversorio reliquit &c. Postquam cognoscit ea esse aliena, in quo loco restituenda sunt, Dominine, an tuo?

RESOLUTIO: Quando res est restituenda ex titulo rei acceptæ tantum, id est, à possessore bonæ fidei, sufficit eam reddere in loco, in quo tunc temporis possidetur, quo cognoscitur esse aliena; nec debet mitti ad locum peregrinum cum expensis possessoris. Ita *Molin. Disp. 752. Less. l. 2. cap. 14. dub. 8. & Comm.*

Ratio est facilis : Quia possessor bonæ fidei non tenetur subire vel pari damnum absque sua culpa : Sed hic pateretur damnum absque sua culpa, si nim. suis expensis teneretur rem domino mittere ad locum distantem :

Igitur &c.

CON-

CONFERENCE NTIA XXXIII.

AT dominus ignoratur, vel ita ab- 449
tense est, ut conveniri non possit, aut
certè non sine majori sumptu, quàm
res ipsa valeat: quid tunc faciendum?
&. Si quidem supersit spes dominum
aliquando conveniendi, res eousque
servanda erit: si servari nequeat alie-
nanda vel absumenda, ac pretium postea
domino restituendum: cessante omni
spe dominum conveniendi detur ejus
consanguineis, si qui adsunt: aut pau-
peribus juxta tutiorem sententiam: aut
denique juxta probabilem poterit eam
sibi servare possessor bonæ fidei; quia
tunc res comparatur debito incerto, seu
rei ignoti domini.

CONFERENCE NTIA XXXIV.

TU fur accepisti mihi ex stabulo meo 450
Campidunæ equum; eumque per
aquam transtulisti Viennam: item
pecuniam mille florenorum, quam ego
profecturus Lugdunum mecum accepis-
sem pro coemendis mercibus: quæritur

an satisfacias mihi, equum restituendo
Viennæ, & pecuniam Campidunæ.

R E S O L U T I O : Quando obligatio restitutionis oritur ex delicto seu injusta acceptione, debitor obligatur suis expensis collocare rem in loco, in quo dominus eam erat habiturus, si illi non fuisset ablata; in proposito equum Campidunæ, & pecuniam Lugduni. Ita omnes. Ratio est manifesta: quia per restitutionem Creditor debet ad æqualitatem reduci; ita ut nullum ex injusta tua acceptione vel detentione patiatur damnum aut gravamen: atqui ego non reducor ad æqualitatem ex injusta tua acceptione mei equi aut pecuniæ, si illum mihi Viennæ restituas, aut hanc Campidunæ, quia interim faciendæ mihi erunt expensæ, donec equum reduxero. Campidunam, aut pecuniam Lugdunum: igitur, &c.

CONFERENCE. XXXV.

457

E Misti à me, aut conduxisti equum
Campidunæ, quocum proficisceris
Viennam: Item dedisti hîc mihi pignus
pro mutuata tibi pecunia, interim tu te

con-

confers Oenipontum : Item deposuisti hic torquem aureum, & postea transfers te Argentoratum : vel commodavi tibi hic vestem pretiosam, quacum vadis in Helvetiam : Quæritur I. an tu mihi satisfacias restituendo equum Viennæ? II. An ego tenear tibi mittere pignus Oenipontum? III. An ego obliger meis expensis tibi mittere torquem aureum Argentoratum? IV. An tu tenearis tuis expensis mihi mittere meam vestem pretiosam ex Helvetiâ?

R E S O L U T I O : Restitutio ex contractu justo, in quo eadem numero res reddenda est (puta pignus, depositum, commodatum) ordinariè restitui debent in loco, in quo tradita sunt, nisi contrahentes aliter inter se paciscantur. Ita *Comm.* Ratio est: Quia qui paciscitur de eadem re, videtur etiam tacitè pacisci de eodem loco, nisi expresse aliter inter se conveniat. Ex quo facile resolvere est quatuor propositas quæstiunculas; scilicet te debere mihi restituere equum conductum, aut pretium empti Campidonæ : Item pignus tollere tuis ex-

C c 2

pen.

penſis : ſimiliter & torquem aureum
apud me depositum : ac mittere mihi
meam veſtem pretioſam.

Cui.

CONFERENCE XXXVI.

Dictum eſt ſup. Poſſeſſorem bonæ
fidei poſſe rem emptam à fure,
quem neſciebat eſſe talem, reſcindere
contractum, & reddere eam furi, ſi aliâ
viâ ab eo pretium acquirere nequeat :
quæritur hîc an idem poſſit, qui ſcienter
rem emit à fure ? R. Probabilior & ve-
rior eſt ſententia (quamvis oppoſita non
ſit omnino improbabilis) talem teneri
rem furtivam immediatè domino, non
furi reſtituere.

Ratio eſt : tum quia tenetur non ſo-
lùm ratione rei acceptæ, ſed etiam ratio-
ne injuſtæ acceptionis, eſtque quaſi fur ;
tum, quia cenſetur hoc damnum in ſe
ſuſcipere, ac credere juri, quod alio-
quin haberet ad reſcindendum con-
tractum ; tum denique quia malitia &
dolus nemini patrocinari debet : hîc
autem ipſi patrocinaſſetur, ſi poſſet eam
red-

reddere furi, ad recuperandum suum pretium: igitur, &c.

CONFERENCE XXXVII.

SI ego Tito debeo centum ex mutuo: 453
& Titius similiter debet Cajo centum: an satisfaciam meæ obligationi numerando Cajo centum? R. Substante rationabili causa, & in foro conscientiae, affirmative. Ratio est: quia tali modo adhuc servatur æqualitas, ut nim. quilibet habeat, quantum habere debet. Nec certè Titius potest esse rationabiliter invitus, quòd ego ex rationabili causa ipsum præveniando, solvam ejus creditori Cajo, ad ejus damnum avertendum, quippe aliàs suum debitum difficulter recuperaturo.

CONFERENCE XXXVIII.

ALiquis aufert rem à justo Possessore, 454
qui non est dominus proprietarius ejus, v. g. Commodatario, Conductore, Emphiteuta, Administratore, Procuratore, Disensatore, Tutore, Cu-

ratore, Depositario, pignus habente, Custode rei sibi concreditæ; ut à Sartore vestes alienas conficiendas, Lotrice indusia lavanda, &c. An teneatur, eam restituere ipsi domino proprietario, an vero Commodatario, Procuratori, Lotrici, &c.

Rz. Non semper ipsi domino proprietario & directo rei ablatae restituenda est, sed per se regulariter justo Possessori, à quo ablata est. Ita *Comm.* & Ratio est: quia licet is rei dominium non habeat, tamen ex pacto & justo titulo habeat jus, illam usurpandi, servandi, detinendi, custodiendi, &c. Ergo auferens ei rem privat ipsum justâ possessione, plerumque non sine damno vel lucro cessante: consequenter ipsi & non domino immediate restituenda est.

Dixi *per se & regulariter*: si enim Custos, Administrator, &c. suspectus sit de re sibi iniquè retinenda vel absumenda: vel non est capax dominij aut administrationis (cujusmodi v.g. est Religiosus subditus, uxor respectu bonorum viro priorum & communium utri-

utrique, filiusfamilias, pupillus, &c.) tunc ratio naturalis & æquitas postulat, non ipsi, sed domino vero, viro, parenti, aut tutori restituendam esse.

CONFERENCE XXXIX.

Poenitens accusat se apud Confes-
sarium, quòd possideat multa bo-
na acquisita per simoniam, usuras, inju-
stos contractus, defraudationes, fur-
ta, rapinas, &c. quorum dominos igno-
rat, vel ita absentes sunt, ut iis restitui
nequeant: quid ergo ipsi imponendum
à Confessario?

455

*R. Cum Gomm. DD. ea definitione
Alex. III. cap cum tu, de usuris.* Illa
bona restituenda esse pauperibus, Eccle-
siis, ac piis locis. Ratio, quia ea cen-
setur esse mens dominorum bonorum
illorum, ut quibus non possunt reddi
temporaliter, reddantur spiritualiter,
utpote per eleemosynam.

Cæterum notandum, antequam re-
stitutio rei incertæ fiat pauperibus, præ-
mittendam esse diligentem inquisitio-
nem veri domini, aut hæredum; ne suc-
cessu temporis, dominus compareat,
& tenearis de novo restitnere, tibiq; im-

putare, quod rem alienam ita imprudenter alienaveris. Quòd si enim facta diligenti inquisitione, & domino non comperto, erogaveris eam pauperibus citius absumendam, ad nihil amplius teneris; quia culpam tuam purgasti per dictam inquisitionem, erogationemque in pauperes.

CONFERENCENTIA XXXX.

456 **O**fficialis inclytæ Civitatis, Monasterij, Collegij, Seminarij, Hospitalis, &c. subtraxit mille aureos, ac poenitentiâ ductus dixit ad Confessarium, se velle eos in pauperes erogare: an sufficiat?

R. Damnum Communitati, Monasterio, &c. factum non compensari per restitutionem pauperibus factam. Ratio: quia Communitas ipsa læsa est immediate, non verò particulares personæ, sive divites, sive pauperes sint: ergo restitutio facienda est immediate communitati læsæ, non pauperibus.

*Ita Com. DD. apud
Patric.*

CON:

CONFERENCE XXXXI.

Sed quid, si ex iniqua mensura præ-
diorum agrorum, &c. subditi no-
tabile damnum acceperint, & Princeps
proventum? an & hic restitutio facien-
da pauperibus? R. cum Lug. tom. I.
de just. disp. 6. sect. 12. num. 148. Tam-
bur. lib. 8. tract. 4. c. 1. d. 3. num. 19. &
aliis, non pauperibus, sed subditis dam-
nificatis restitutionem faciendam esse,
Ratio: quia hi, non illi injustè damni-
ficati sunt.

Sed quomodo, ais, tot subditis faci-
enda legitima restitutio?

Rdet *Lugo cit.* Fiat ergo restitutio
toti communitati, vel vicinæ læsæ per
aliquod commune bonum, v. g. faciat
Princeps merces meliores, ac viliùs ven-
dendo, aut meliori pondere ac mensura:
aut remittendo aliquamdiu consuetos
redditus, onera, &c. ut sic, quan-
tum fieri potest, damna com-
pensentur.

Quando.

CONFERENCENTIA XXXXII.

458 **P**oenitens obnoxius restitutioni eam procrastinat de anno in annum, usque dum perveniat ad mortis articulum, in quo constitutus posset quidem facere restitutionem per se, tamen potius vult eam in testamento hæredibus committere: an possit absolvi à Confessario ipsi assistente?

R. Talem poenitentem obligatum fuisse ad restitutionem faciendam. I. quoad actum internum, sive voluntatem restituendi, à primo instanti, quo agnovit, se esse possessorem rei alienæ. II. Quoad actum externum seu realem restitutionem, pro prima commoda opportunitate, quam habuit. III. Adeoque obligari ad lucrum interim Creditori cessans, ac damnum emergens. IV. Nec posse absolvi, priusquam hæc omnia restituat, si sit restituendo: ita per omnia communis.

Ratio *primæ partis est*: Quia præceptum restituendi, seu rem alienam non detinendi invito domino, est negativum,

vum, ac consequenter pro semper obligat: ergo si non in re, saltem in voto ac proposito, tenetur statim in primo instanti mathematico ad restitutionem, aliàs manet semper in proposito peccandi.

Ratio *secundæ partis est*: quia restitutio realis est quidam actus positivus externus, requirens moram temporis ad sui executionem: igitur necesse est, ut præceptum restituendi realiter obliget pro primo instanti morali, seu prima habita commoditate debitori possibili. 459

Ratio *tertiæ partis* ex dictis constat: quia scil. possessor malæ fidei obligatur Creditori ad lucrum cessans ac damnum emergens: talis autem est possessor malæ fidei, qui scit, se esse obnoxium restitutioni: igitur, &c. Ratio denique *4ta partis* inde sumitur, siquidem talis dilatio solutionis est signum, poenitentem non habere omnimodam voluntatem restituendi, sed solummodo conditionatam, scil. si moriatur: hæc autem intentio non sufficit ad veram poenitentiam; quia includit animum ulteriùs peccandi, si eum contigerit non mori: igitur, &c. 460

462 Deinde sanus potens restituere, ac nolens, non debet absolvi : ergo minùs , qui morti proximus est ; quia is vel maximè salutem animæ suæ procurare debet, Denique experienciâ constat, similes debitorum restitutiones (maximè si sint occultæ) vel nunquam, vel non nisi tardissimè ab hæretibus fieri.

CONFRENTIA XXXXIII.

463 **O**noxius restitutioni eam facere nequit, nisi cum periculo animæ suæ vel suorum, vitæ corporalis aut libertatis, mendicitatis, &c. An liceat ipsi differre restitutionem, usquedum prædicta pericula cessaverint ?

RESOLUTIO sic ex *Scoto 4. d. 15. q. 2. à n. 33.* Licet detinere rem alienam, quando ille, cujus est, debet rationabiliter velle eam detineri ; ut si sit in præjudicium Communitatis, vel ipsius recipientis restitutionem. 2. Debet etiam velle, non fieri restitutionem, quando esset in diffamationem restituentis. 3. Debet magis velle, quod viteatur magnum incommodum proximi restituentis, quàm modicum suum, vel om;

omnino nullum in modica dilatione restituentis, Ratio est: quia lumen naturæ dicat bonum communis præferendum esse bono privato: & bonum altioris ordinis bono ordinis inferioris: & magnum incommodum parvo, vel nulli. At quid si ex dilatione restitutionis Creditor æquale damnum patiatur? R: Tunc potiore conditionem esse Creditoris innocentis, quàm debitoris nocentis.

CONFERENCE. XXXIV.

Quidam debitis gravatus, ut se in-⁴⁶⁴
ceptum reddat ad restitutionem,
ingreditur Religionem: an rectè? R.
Cum communiori & veriori sententia,
gravatum ære alieno non posse ingredi
Religionem, si probabiliter putet, se,
manendo in sæculo, posse satisfacere
Creditoribus, non verò in Religione;
sive deinde sit debitor ex delicto, sive
ex contractu. Ratio est: quia Re-
ligionem ingredi est de consilio, resti-
tuere autem alienum est de præcepto
naturali, divinoque, ergo stante hoc
utroque jure, ejusque obligatione, in-
gressus

gressus Religionis est illicitus ac injuriosus Creditoribus: quia per eum debitor se reddit impotentem ad solvendum. Cæterum ejus professio est valida, tamen Superior hoc sciens videtur se obligare ad permittendum tali subdito labores eos, quibus debita sua persolvere valeat.

Quomodo.

De Debitore ex Contractu &
re accepta.

CONFERENCE XXXV.

465 **T**U locâsti mihi equum: commo-
dâsti vestem: deposuisti pecuniam:
Ego tibi hæc omnia remisi per fidelem
meum famulum, qui in via omnibus
spoliatus rediit. Teneor ne ad novam
restitutionem?

R. Negative cum *Comm. DD. & Molin. Disp. 276. n. 12.* Ratio est:
Quia res domino suo perit: sed tu e-
ras omnium istorum dominus, utpote
debiti realis sive rei determinatæ in in-
dividuo: igitur tibi perierunt, ut ego

NON

non amplius tenear ad restitutionem;
Tenerer autem, si debitum fuisset per-
sonale & indeterminatum (V.g. cen-
tum floreni à te mihi mutuo dati) quia
tunc fuisset ego dominus illius, & per
consequens mihi periissent, non tibi.
At verò si tu mihi famulum tuum misis-
ses ad auferendum debitum, & ille cum
eo aufugisset, illud tibi periisset, & ego
liber manerem; quia famulus à domi-
no destinatus facit quasi unam perso-
nam cum domino, ideoque tradere rem
tali famulo idem est, ac eam domino
tradere, saltem tunc, quando ea non est
debita ex delicto; de quo postea.

CONFÉRENTIA, XXXXVI.

De Debitore ex Voto.

VOvisti vel jurasti Deo Calicem au- 466
reum, aut certam pecuniam dare
B. V. Einsidlensi, misisti per virum fi-
delem putatum, sed ipse sibi retinuit:
obligarisne alium mittere ad solvendum
votum?

R. Cum *Diana p. 10. tr. 16. resol. 97. Tambur. & aliis*: minimè, Ratio est: quia in re morali satis ex Dei benignitate, à te votum vel juramentum censendum est adimpletum, dum bona fide traderes calicem vel pecuniam tali homini.

CONFERENCE XXXXVIII.

De Debitore ex delicto.

467

Quando nuncius, per quem mittitur res restituenda ex delicto, designatur à creditore, & res casu, vel malitiâ nuncii, creditori non traditur, an debitor maneat deobligatus ad restitutionem? Certum est, eum adhuc obligari, si ipsemet talem nuncium elegerit; quia tunc delictum est causa, cur creditori res non restituatur.

468

R. *Primo*: Probabile est *in foro Conscientiæ* debitorem malæ fidei, qui misit debitum per nuncium, alioquin bonæ fidei, v.g. Confessarium, propter periculum infamiae evitandum, si per infortunium latoris perierit, non obligari ad novam restitutionem; Ita *Petr. Novar. cum aliis viris doctissimis ac religiosissimis*. Ratio est:

est: quia non est credendum, quòd dominus rei non habuerit ratum dictum restituendi modum per Confessarium, maximè si debitor non potuerit id per se ipsum præstare sine jactura suæ famæ: & quia insuper fecit, quantum potuit: ergo in foro conscientia ad nil amplius obligari videtur. Ideoque pro foro externo, & fortè probabiliùs etiam pro foro conscientia sit

Respo secunda: Probabiliùs est, debitor ex delicto, etsi per Parochum aut Confessarium miserit debitum Creditori, quomodocunque pereat (simili tamen casu non peritura apud dominum) non deobligari ab ulteriori restitutione. Est Patricio nostro verissima: pro qua refert *Navar.* utrumque, *Tolet.* *Molin.* *Laym* &c. Ratio fundamentalis est: quia debitor ex delicto hoc ipso, quia injustè accepit ac detinuit rem alterius, est vera, & voluntaria causa damni alterius, (sive deinde res sua, sive alterius culpa pereat) ita ut dominus semper dicere possit, nisi delictum tuum præcessisset, res mea non periisset: ergo quocunque modo pereat,

pereat, debitori ex delicto perit; consequenter hic nunquam liberatur à restitutione, licet eam tradiderit Confessario, & fecerit quantum in se est, & quantum potuit: hoc enim ipsum in tantum juvat, ut evitet novum peccatum non retinendi rem alienam; non item, ut cum liberet ab obligatione orta ex primo delicto restituendi denuo: quia ex primo delicto semper obligatur ad servandum dominum indemnem cum effectu.

CONFERENCE XXXVIII.

De Ordine inter Damnificantes.

470

Si plures concurrant ad idem damnum causandum, utpote Mandans, Consulens, Consentiens, Exequens, &c, Quis eorum tenetur ante alios facere restitutionem?

R. *Primo*: Quando inter Personas damnificantes est aliqua, penes quam extat res ablata, vel quæ facta est ex ea ditior, illa ante omnes alias obligatur ad restitutionem, saltem, quoad illam partem, in qua facta est locupletior

pletior. Ita *Communis*. Ratio est : quia res aliena , vel effectus , quo quis ditior factus est ex ea , nullo iusto titulo servari potest : ergo in omni casu restitui debet ; consequenter habens eam , ante omnes alios obligatur ad restitutionem.

R. *Secundo* : Quando inter causas 471 cooperantes est aliqua *Mandans* , illa tenetur præ cæteris ad restitutionem. Ita cum *D. Thoma q. 62. a. 7. Sylv. Medin. & alii*. Quia *L. 37 ff. ad legem quilianam*. Definitur , quod liber homo , si iussu alterius injuriam dederit , actio erit cum eo , qui iussit , si ius habuit imperandi : quod si non habuit , cum eo erit agendum , qui fecit , id est , cum *Executore*. Et ratio est : quia causa præcipiens saltem moraliter est causa principalis , quæ per personam sibi subditam , tanquam instrumentum operatur : ergo principaliter damno causam dat ; atque adeo principaliter obligatur ad ejus reparationem. Unde

R. *Tertio* : Mandantem sequitur 472 proximè Executor : Patet ex *Lege cit.*

Dd 2

ff. ad

ff. ad Legem aquilianam, ibi: Cum eo erit actio, qui fecit. Et Ratio est: quia Executor immediatè attingit damnum: ergo post mandantem est causa principalis. Sed ad quid, & quo ordine obligantur cæteri, Consulens, Consentiens &c.

473 *R. Quarto: Cæteri Concurrentes, in defectum causæ principalis, omnes æquè primo obligantur ad restitutionem. Ratio est: quia nullus concurrit ut instrumentum alterius, quilibet per se suo ordine; unus scilicet Executorem instruendo, alter utilitatem ostendendo, tertius laudem promittendo: igitur nullus præ alio obligatur; adeoque omnes æqualiter.*

CONFERENTIA. XXXXIX

474 **D**ebitor quidam habet multa debita, inter quæ sunt aliqua realia, alia personalia: quorum aliqua sunt certa, alia incerta (id est) aliquorum Creditores sciuntur, aliorum verò non: item alia ex contractu oneroso, alia ex gratioso; alia cum hypotheca, alia

alia sine hypotheca : quæ ergo præ aliis solvenda ?

R. *Primò* : Quando inter bona debitoris aliqua reperiuntur, quæ in se & substantia sua extant, eorumque dominium est penes Creditorem, non verò debitorem, illa debent omnium primò solvi ei, cujus sunt : Breviùs : Debitum reale est ante omnia alia solvendum. Ita *Molin. D. 56. n. 29. Gajet. Medin. & alii.* Ratio est : quia dominium talis debiti semper mansit penes creditorem : ergo non potest absque ejus injuria aliis creditoribus tradi ad satisfaciendum ipsis exinde. Nec obstat, quod is ignoretur ; quia dominus ignotus non est peioris conditionis, quàm notus : quòd si autem esset notus, res illi ante omnes restituenda esset : Ergo eodem modo ipsi primò restituenda est, quando est ignotus, saltem in pauperibus. *Confirm.* Creditor realis habet jus, & in rem ipsam debitam, & in ipsum debitorem, personalis autem Creditor solummodo in personam debitoris : igitur ille huic præferendus est.

475

R. *Secundo.* Quando debitor habet multa debita personalia, quorum aliqua sunt certa, aliqua incerta, (id est) aliquorum Creditores sciuntur, aliorum verò non, si non potest omnibus satisfacere, bene autem aliquibus, debita certa sunt prius solvenda, quàm incerta. Est *Communis contra Molin. D. 64. 760. n. 2.* Ratio est: quia bona seu debita incerta sunt restituenda pauperibus: sed certum est, pauperes non habere tantum juris in bona debitoris, quantum habent veri ac certi Creditores: ergo hi sunt illis præferendi.

476

R. *Tertio:* Debita ex contractu oneroso debent prius solvi, quàm debita ex contractu gratuito. Est etiam *Com. cum Molin. cit.* Et ratio est: quia major ratio justitiæ reperitur in contractu oneroso, quàm gratuito; consequenter major etiam obligatio solvendi.

R. *Quarto:* Debitum ex delicto non est necessariò prius solvendum, quàm debitum ex contractu absque hypotheca. Ita *cum Molin. Lessius, Bonac. & alii.* Ratio est: quia nulla potest ostendi ratio, quare debitum ex

con.

contractu licito debeat postponi debito ex delicto, nisi quòd hoc sit contractum cum majori injuriâ domini quàm illud: hæc autem ratio nulla est; siquidem in restitutione non est spectandus modus injuriæ, sed inæqualiter in rebus acceptis; ne scilicet alienum retineatur invito domino: igitur, &c.

Dixi: *absque hypotheca*: Quando enim debitum est alteri per hypothecam obligatum, tunc is ratione hypothecæ habet aliquod jus reale in bonis debitoris, quale jus alter non habet, qui tantum est creditor personalis non habens illam rem debitoris sibi immediatè obligatam, sed solùm personam debitoris; ideoque illi præferendus est juxta *L. Eos. Cod. qui potiores in pignore*.

R. 5. In debitis purè personalibus nulla habenda est ratio vel ordo Prioris & posterioris. Ita *Molin. D. 536. n. 41*.

Ratio est: Quia Creditores merè personales habent æquale jus in personā debitoris; nec ex eo, quod unus sit alio tempore posterior, culpandus est: igitur omnibus æqualiter facienda est restitu-

tio ad ratam quantitatis debiti, si bona non sufficiant ad satisfaciendū omnibus.

Dices : Regula juris est : *Quia prior tempore, potior jure* : ergo prior Creditor præferendus est tempore posteriori.

℞. Hanc Regulam solummodo valere in Creditoribus realibus, & habentibus hypothecam in eandem rem, non verò in Creditoribus purè personalibus. Sed

Replicabis : Hæc regula etiam valet in sponsalibus. Nam sponsalia priora præferuntur posterioribus : Ergo non tantum de Creditoribus realibus intelligenda est. ℞. *Neg. Gonseq.* Tum quia in sponsalibus est debitum reale (ibi enim persona promissa pro re accipitur) tum etiam, quia quando eadem indivisibilis res pluribus promittitur, sine dubio ille potius jus habet, cui prius promittitur, ut fit in sponsalibus : hoc autem non fit in debitis personalibus : igitur, &c.

CONFERENCE I.

De Differenda Restitutione.

477

Circa hunc Titulum ponit *Scotus* 4. Disp. 15. q. 2, 4. Regulam univers.

versalem. Quotiescunque Dominus, seu creditor rationabiliter contentus esse debet, quòd restitutio differatur, vel omittatur, poterit differri, vel omitti, licet iller ipsa invitatus sit. Quæritur ergo, an ea universaliter vera sit?

R E S O L U T I O prima. Restitutio licite differtur I. Quando debitor inculpabiliter ignorat, rem esse alienam aut obnoxiam restitutioni, usque dum incipiat dubitare. Patet ex terminis. II. Quando debitor non habet, unde solvat; quia impossibile nulla est obligatio. III. Quando debitor non potest restituere, nisi cum animæ, corporis, famæ, libertatis, statûs justè acquisiti, aut honorum temporalium majori jactura, vel damno graviore, quàm sit commodum ex restitutione domino proveniaturum. Ratio est: Quia in his omnibus creditor sanæ mentis non potest esse rationabiliter invitatus differri sibi restitutionem; Siquidem ratio naturalis dictat, bona inferioris ordinis, aut certe minora, cedere debere bonis ordinis altioris & longè majoribus. IV. Denique quando restitutio statim facienda

cederet in damnum creditoris, tertij, Reipubl. ob eandem rationem. Unde pro particulari sit

478 RESOLUTIO secunda: quando debitor solutis debitis lapsurus est in desperationem, aut sustentationem mediis illicitis quæsiturus, uxor & filiaæ præ inopia se prostitueræ, filij latrones futuri &c. potest licitissimè differere restitutionem. Item, si homo nobilis, dimisso omni famulatio, divendita omni supellectili ac domo, deberet aliis servire, artem mechanicam exercere, mendicare, &c.

479 RESOLUTIO tertia: Secus dicendum, quando debitor statum suum iniquè comparavit, v. g. mercator nobilem, per fraudes, dolos, usuras, furta, rapinas, &c. Talis enim non manet deobligatus à restitutione maturanda, etiam cum jactura talis statûs injustè de alieno acquisiti, cum hoc non sit cadere statu suo, sed potiùs ad priorem sibi debitum statum redire, etiam usque ad mendicitatem, si priùs talis fuerit, salvâ solummodo extremâ necessitate, nisi & creditor in eandem inciderit per non resti-

stitutionem ; quia tunc videtur innocens præponendus iniquo possessori, si tamen ita est, ob auctoritatem plurimum DDum in contrarium.

CONFRENTIA LI.

Certum est, omnes causas, ob quas licite potest differri restitutio, etiam probare, eam posse omnino omitti, si durant perpetuo: An autem præter illas aliæ aliquæ dentur, quæ liberant debitorem ab omni restitutione, hic resolvendum est.

480

RESOLUTIO: Tales causæ sunt
I. Rei debitæ in specie sine omni culpa debitoris, interitus. II. Remissio Creditoris. III. Compensatio facta. IV. Præscriptio legitima & iusta Judicis sententia. V. Cessio bonorum. *Ita Com. DD.* & patet *ex Regula Scoti, ubi sup:* quia ejusmodi causis subsistentibus creditor non potest esse rationabiliter invitatus, si omittatur restitutio:

Porro I. Causa valet solummodo in debitore bonæ fidei: & malæ fidei tunc tantum, quando res casu apud ipsum perit

481

spetit, similiter certò peritura apud dominum; de quo sup.

II. Causa etiam non valet, quando remittens vel condonans non habet liberam administrationem bonorum, ut filiusfamilias, pupillus, Religiosus, &c. Item quando Lex obstat: ut si Judex delegatus aliquid accipiat à partibus contra præscriptum *Cap. Statutum, de re scriptis in 6.* & si Episcopus visitans Ecclesias præter necessarium victum aliquid acceperit, *C. 5. & 6. de censibus & actionibus in 6.*

III. Causa requirit, ut remissio fiat liberè, & sine vi vel fraude, est enim species donationis, quæ debet esse libera; aliàs non tollit obligationem restitutionis.

IV. Præscriptio legitima, bona fide rem certo tempore possessam, publica auctoritate transfert in possessorem.

V. Causa, cessio bonorum non excusat in conscientia Debitorem, nisi is fiat verè impotens: viderint ergo debitores illi, qui, antequam cedant rebus, pretiosiora abscondunt; ex quibus proinde obligantur satisfacere Creditoribus in foro consci.

scientiæ , in quantum possunt , servatis solummodo ad vitam necessariis.

De scandalo alteri dato.

CONFERENCE LII.

Qui scandalizat vel inducit alium 483
ad peccatum grave , quod aliàs non erat commissurus, tenetur sine dubio ad aliquam restitutionem ; utique ad procurandam ejus emendationem : an autem ad id ex justitia teneatur, aut ex sola charitate, hîc resolvendum est breviter : Itaque fit

R E S O L U T I O prima : Qui induxit alium ad peccatum consilio, suasionem, precibus vel donarijs, tenetur ex charitate procurare , ut à peccato resipiscat. Ita omnes : & patet ; quia si unicuique mandavit Deus de proximo suo *Eccli* 17. quantò magis illi qui proximum ad peccatum induxit ?

R E S O L U T I O secunda : Inducens alium ad vitia, & corruptionem virtutum absque vi, fraude vel metu, non videtur obligari ex justitia ad restitutionem.

stitutionem. Ita Sotus in 4. de just q. 6.
a. 3. & RR. communiter. Ratio desu-
mitur ex communi illa regula juris in 6.
Scienti & volenti non fit injuria : sed
qui inducit ad peccatum donis vel pre-
cibus, est sciens & volens absque ulla ne-
cessitate : igitur illi nulla fit injuria,
ac consequenter exinde non oritur ob-
ligatio restitutionis ex justitia.

Dixi, *absque vi, fraude, vel metu*,
quia talis sine dubio infert alteri injuriam
damnosam, utpote invito, atque adeo
tenetur ex justitia tollere causam datam,
vim, dolum, metum, &c. ne ulterius
peccet, & procurare seducti emendatio-
nem.

CONFERENCE LIII.

484

Quia Apostolus, ad Thess. 5, dicit: *ab
omni specie mali abstinete vos* : quaeritur,
an teneatur quis vitare actionem ex
se non malam, quæ tamen speciem mali
præsefert, ex quaque prævidet, vel præ-
videre debet alios scandalizandos : v.g. sa-
cerdos alit faminam populo suspectam
bona quidem intentione, advertit ta-
men,

men populum inde scandalizari; an teneatur eam dimittere?

R. Affirmativè; quia idem Apostolus, *ad Cor. 8.* de eo qui in loco, ubi carnes idolis immolatæ comedebantur, (utique res per se non mala) recumbebat, severè monet dicens: Videte, ne fortè hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem, noñe conscientia ejus, cū sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? & peribit infirmus in tuâ scientiâ frater, propter quem Christus mortuus est? atqui eadem est ratio de Sacerdote alente fæminam populo suspectam: igitur &c.

CONFERENCE LIIII.

NOvi Confessarium me absoluturum 485
in statu peccati mortalis, si ipsi confiteor: novit puella se à quopiam juvene concupiscendam, si foras prodeat: an possū tali confessario nihilominus confiteri; & an puella liceat foras prodire? R. ambo tenemur ex lege charitatis impedire malum spirituale proximi cū facile possumus, & nulla ratio necessitatis vel utilitatis propriæ nos urget; me
qui

dem ad confitendum dicto Confessario, dum alium habeam : puellam autem ad exeundum ex mera curiositate. Ratio est : quia licet tunc esset scandalum acceptum, & non datum ; tamen cum possit commodè hoc ipsum vitari absque ullo nostro præjudicio, ex charitate utique vitandum est. Secus esset, si me cogeret necessitas ad confitendum, nec haberem alium Confessarium, aut puella haberet, quod foris ageret ; tunc enim scandalum seu peccatum proximi sequeretur ex mera ipsius inaltitia ; adeoque nobis non imputandum, utpote habentibus justam causam confitendi, vel exeundi,

CONFERENCE. LV.

486

Parochus die festo (casu vel culpâ) non jejunus si non celebretur, graviter populum scandalizabit : an possit celebrare ? R. Posse. Ratio est : quia major est obligatio præcepti naturalis charitatis de cavendo scandalo pusillorum, quam præcepti positivi Ecclesiastici de celebrando Sacro jejunè.

CON:

CONFERENCE LVI.

Studiosus proposuit ingredi Religio-⁴⁸⁷
nem, prævidet autem exinde paren-
tes, scandalizandos, utpote pejeraturos,
blasphematuros? &c. An teneatur omit-
tere suum propositum : R. Non teneri
omittere, sed aliquantulum differre, do-
nec scilicet parentes debite informentur.
Ratio est : quia ex una parte gravis esset
jactura boni spiritualis Studiosi : & igno-
rantia parentum corrigi potest per infor-
mationem : quâ factâ, si nihilominus
scandalum dureret, illud erit pharisaicum
non curandum : de quo Matth. 5. *Sinite
illos, cæci sunt, & duces cæcorum.*

CONFERENCE LVII.

Puella imprægnata præ intolerantia
pudoris, infamiae, aut poenarum
horrore, certo est seipsam occisura, una
cum foetu animato : an licite possis ei sua-
dere abortûs procurationem, ut evitet
suicidium ? R. det Patric. Tr. 5. *in quintum
præceptum, cap. sect. 3. num. 57. in Ca-
stropalao & Tambur Affirmative.* Ra-
tio

rio : quia tunc esset Consilium conditio-
natum, si omnino utriusque vitam velit
perdere, perdat unius tantum, ex duobus
malis minus permittendo ; quod utique
rationabiliter consulitur. Nam sic puel-
la non allicitur ad malum, nec ad minus
malum, sed ipsi solùm ostenditur alterum
esse minus malum, quòd si ipsa postea il-
lud eligat, illi imputabitur.

CONFERENTIA. LVIII.

489 **D**ominus vel paterfamiliàs habet su-
spectum de furto servum vel filium;
an possit tantùm dissimulare ac permitte-
re denuo furari, sed etiam indiffe-
rentem ansam præbere, v. g. pecuniam
exponendo, clavem in arca relin-
quendo &c. Ut in furto deprehensos
efficacius emendet, seseque indemnem
servet? Respondet iterum *qui sup. num.*
65. cum Laym. Diana & Tambur. id licitè
feri. Ratio : Quia hoc modo non
concurritur formaliter ad peccatum, sed
solùm occasionem vel materiam relin-
quendo, peccatum permittitur, ut effi-
caciùs deinceps impediatur.

Ne-

Nec hoc est facere malum, ut eveniat bonum, quod utique illicitum est; sed solum est permittere malum, ut eveniat bonum, quod malum non est.

CONFERENCE LIX.

Custos gabellarum, sylvarum &c. abscondit se, ut viator sine gabella soluta transiens deprehendatur, ac bona ipsius confiscentur: An licitè? Resp: Custodem eo ipso, quod intendat damnum grave proximi, quod absque peccato non incurritur, concurrere etiam ad ipsum peccatum: intendit enim poenam, quæ non est debita, nisi post commissum peccatum; ideoque agit illicitè. Si autem non habeat aliam intentionem, quàm ut gabellæ non defraudentur, sylva suæ curæ concredita meliùs concredita meliùs custodiatur &c. Valet Ratio data pro præcedenti Conferentia. 490

CONFERENCE L X

791 **N**ecessitate premeris ad mutuò postu-
landum pecuniam, quam scis tibi
minimè concedendam sine lucro usu ra-
rio : quæris an eam licitè petere valeas ?
& licitè :

Ratio quia tu non petis pecuniam quâ
usurariam, sed quam sub usura dandam
novisti, adeòque non intendis usuræ in-
justitiam, sed tantum propriam utilitatem,
permissâ solummodò malitiâ usurarii, à
qua ipse posset & deberet se liberare.

Sed quid si peteres illam pecuniam ex-
pressè cum usura ? v.g. dicendo : Da
mihi talem summam pecuniæ mutuam,
nam solvam tibi eam cum usura, quam
petieris. Respondet *P. Patrit. ex San-
chez Lib. 3. Moral. cap. 8. num. 30.* Et
hoc probabilissimè tibi licere : Est enim
sensus tuæ petitionis conditionatus in
huncmodum; Da mihi mutuum, & quia
non vis gratis, solvam tibi lucrum usura-
rium ; ideoque idem cum sensu prioris
responsionis ;

CON-

CONFERENTIA LXI.

E St tibi, vel bruto tuo illatum malef- 492
cium, an licitè possis petere à mago
vel saga ejus solutionem? Resp. Si scias
eum vel eam solvere posse absque novo
maleficio, etsi credas non soluturum abs-
que diabolico contractu ex propria mali-
tia, licitè. Ratio est, quia quod petis,
bonum; & ab altero bene fieri potest, ut
supponitur: Quòd ergo malè fiat, non
tuæ petitioni, sed alterius malitiæ impu-
tandum est. Ita *Comm. DD. Sanch. Lib.*
7. de matrim. Disp. 95. num. 11.

CONFERENTIA LXII.

I Ndiges beneficio in re magni momen- 493
ti à Magnate vel Judice impetrando,
nec potest meliùs illud impetrare, quàm
per amasiam vel concubinam ejus quam
times lapsuram, an licitè possis ejus inter-
cessione uti? Resp. licitè. Ratio: quia
petitio tua ex se bona, & de re bona est:
& illa potest absque peccato ei satisfacere:
Igitur si non satisfaciat, nisi cum pecca-
to, sibi imputet.

CONFIDENTIA. LXIII.

494 **V**Enit hospes ad cauponem, ac postu-
lans vinū sibi apponi, quo possit in-
ebriari; & nisi dederit, aliunde afferri
curaturus: quæritur, an caupo id licitè
faciat? Resp. Si ex negatione vini caupo
pateretur diminutionem divertentium,
aut notabilem cessationem lucri &c. Es-
se sufficientem causam subministrandi
hospiti vinum, quo se inebriet; (cujus
justam causam habet) peccatum adhuc
potest non fieri, & secluso ejus concursu,
peccatum nihilominus fiet: ergo is non
concurrit ad peccatum, nisi materialiter,
ad quod faciendum habet rationabilem
causam; quæ ratio etiam valet pro seq.
Confer. quæ est

CONFIDENTIA LXIV.

395 **M**ercatores Norimbergenses diver-
tunt, finitis nundinis Salisburgen-
sibus, in hospitio Catholico in via, pe-
tunt die Veneris carnes, negante hospi-
te facilè aliunde comparaturi: An is
licitè ipsis eas administrare possit? Resp.
Uc

ut sup. licitè : Ratio est eadem propter luerum cessans , & notabile cauponis detrimentum : & quia non concurrit ad formale sed tantum materiale peccatum , absque ejus concursu nihilominus committendum.

CONFERENCE LXV.

Contingit non rarò , quod Religiosi ex malo animo Novitio negent votum ad Professionem absque justa causa : An peccent contra justitiam , & teneantur ad restitutionem ? 496

Resp. Eos peccare contra justitiam commutativam , ac consequenter teneri ad omnem possibilem restitutionem. Ita *Patrit. noster sup. num. 244.* Ratio est : Quia in receptione Novitiorum fit mutus contractus onerosus : Religio enim ad se venientibus offert sustentationem , probationem , examen , & judicium legitimum juxta probationis experientiam ; & contra ingrediens suos & sua relinquit , onus probationis subit , expectat examen & judicium legitimum juxta experientiam probationis : Ergo si Novitius ex parte sua subiit hæc omnia , Religio te-

netur ex iustitia etiam facere quod suum est ; utpote Novitium examinare , legitime ac iuste iudicare , ei non denegando suffragium ad Professionem sine causa.

CONFERENCE LXVI.

497 **L** Egitur de quibusdam Martyribus, qui se ipsos directe occiderunt : Ut feminae illae, quae cum ad tyrannum essent perducendae, se se in flumen praecipitarunt, ne pudicitiam amitterent : De quibus *Euseb. Euseb. Lib. 8. cap. 32.* Eodem modo S. Apollonia se ipsam in rogam iniecit : Samson *Jud. 16.* se ipsum ruinam domus contrivit : Eleazarus *1. Machab. 6.* occidendo Elephantem se ipsum mole ejus occidit. Non abs re ergo quaeritur, an liceat aliquando se ipsum occidere?

Resp. Absque divina auctoritate nulli licitum est unquam se ipsum directe occidere. Ita *Comm. DD.* Ratio est, eaque fundamentalis ; quia destruens rem domini sui absque facultate, facit domino injuriam, & peccat : Sed homo se ipsum directe occidens, destruit rem, id est,

est, vitæ quæ est solius Dei, ipse autem solummodo custos : Ergo destruendo suam vitam directè absque facultate Dei, facit Deo injuriam, & peccat. Unde

Ad exempla proposita in Conferentia 498
dicendum, quòd mortes illæ causatæ fuerint vel ex instinctu Spiritûs sancti (ut expressè testatur Ecclesia de S. Apollonia, & quibusdam aliis, vel ex ignorantia & bona fide (ut de virginibus sese præcipitantibus in aquam, vel cum spe evadendi cum vita, idque propter bonum commune Reipub. (ut fecit Samson & Eleazarus) utique etiam ex interno Spiritûs sancti motu.

CONFERENCE LXVII.

CONDENATUR quis legitimè à Judice 499
ad mortem : Quæritur ergo, an possit à Judice Reo committi, ut se ipsum interimat, globo trajiciat, venenum bibat? Respondet *Pont. noster disp. 52. 4. num. 18.* Id probabiliter licere : Si enim inquit, licet se occidere jubente Deo, non apparet, quare idem non liceat Judice jubente, qui potest justè occidere. Ne-

Ee 5.

que

que tunc Reus se ipsum occideret propria auctoritate, sed aliena, de qua non loquitur Responsio ad Confer. præced. data. R. *Secundo* cum communiori, id non licere: Quia Judex divina ordinatione institutus est minister justitiæ, non crudelitatis: Censetur autem nefanda crudelitas occisio sui ipsius; quam proinde ab hominibus omnimodè avertere voluit Deus.

CONFERENTIA. LXVIII.

500 **G**eneralissimus Exercitus Imperatoris in Hungaria existit in proximo & certo periculo, ut capiatur à Turcis, gravissimis tormentis perimendus: Quæritur, an possit sine peccato mandare uni ex suis, ut ipsum globo trajiciat:

Resp. Non posse. Ratio est: quia cum non sit dominus vitæ suæ, non potest jus alteri dare ad suicidium. *Confir.* ex facto Regis David 2. Reg. 1. qui Amalecitem morte punivit, propterea quòd Saulem (etsi obnixè rogantem) interfecit.

CON-

CONFERENTIA LXIX.

Millites navales cum Hæreticis vel Tur- 501
cis prælio navali dimicantes, vident
navim in potestatem hostium venturam;
& ideo communi consensu ignem pulve-
ri applicant, & se mari committunt, ne
ipsi & navis in manus hostium deveniant:
An rectè ? R. Rectissimè : Ait enim
Less. cap. 9. d. 6. quia hi non intendunt sui
interitum, sed ne hostis navî cum publi-
co damno potiatur, se mortis periculo ex-
ponunt, cum spe evadendi. Addit *Less.*
cit. si quis potest desilire in mare, ut salvet
amicum, cur non ut evadat hostis rude-
litatem? ut evadet, inquit, non ut se oc-
cidat.

CONFERENTIA LXX.

Vetulæ se frequenter accusant in sede 502
confessionali, quòd sibi mortem
peroptârint propter misérias ac ærumnas,
quas patiuntur : An debeant judicari
graviter peccâsse?

Resp. Non solùm sanctum au lauda-
bile esse, mortem sibi optare ob ma-
jus bonum spirituale consequendum:

ma-

malum culpæ vel pœnæ æternæ evitandum : Unde illud Apostoli : *Cupio dissolvi, & esse cum Christo* : Verum etiam per se licitum esse mortem sibi optare ad evitandum malum pœnæ temporalis, morborum, infamiæ, captivitatis, &c. *Per se*, inquam ; Seclusâ scilicet impatientia, rancore, murmure &c. est : Quia talis optat mortem, non ut malum, sed ut bonum sibi : neque ut male, sed ut debito modo, nim. Deo disponente, & natura agente eveniat.

CONFIDENTIA LXXI.

503 **I**Nfirmus gravi & periculoso morbo laborans, noxia ac vetita sumit, mortemque sibi causat, aut saltem notabiliter accellerat : An graviter peccet ? *Res affirmativè.* Ratio est, quia quodcumque aliquod opus directè facerè prohibitum est, etiam per se illicitum erit, illud indirectè facere ; videlicet aliquid agendo vel omittendo voluntariè, undè illud sequatur, nisi justa causa ita agendi vel omittendi excuset : Atqui seipsum directè occidere semper illicitum est ; ergo per

per se , & nisi iusta causa excuset , etiam illicitum erit se ipsum occidere indirectè , nim. aliquid agendo vel omittendo , unde mors sua secutura sit.

CONFIDENTIA. LXXII.

Histrio in publico foro venenum sumit, 504
 à vipera se morderi finit, graviter se vulnerat, vel adurit, ad experiendam virtutem suæ theriacæ venalis, quod mox adhibet : An se non exponat periculo propriæ occisionis ? R. *Ex Diana p. 5. tr. 4. resol. 38.* Talem se non exponere periculo, si habeat experientiam ex bruto taliter curato , & mox adhibeat suam theriacam.

CONFIDENTIA LXXIII,

Agrotans periculose non vult adhi- 505
 bere remedia ordinata à Medico, cum commodè possit , iisque neglectis mortem permittit , an peccet : R. Si illa remedia sint ordinaria & commodè parabilia , peccare. Ratio est : Quia agrotus est custos suæ vitæ & non dominus : Ergo tenetur eam conservare mediis ordinariis , quousque potest :
 non

non item mediis extraordinariis, insolitis, multum difficilibus, nimio cruciatu abscissionis brachii aut tibiæ, vel etiam sumptuum ultra statum suum. Ita *Less. L. 2. cap. 9. dub. 13. num. 96, Laym. & Com.*

Ratio est: quia præceptum servandi vitam est affirmativum; ideoque non pro semper obligat, & omni modo etiam perdifficili: cum nemo teneatur admittere curationem, à qua non minùs abhorret, quam ab ipso morbo.

CONFIDENTIA LXXIV.

506 **R** Eo, post sententiam latam ad mortem, patet via fugæ: An teneatur eam amplecti, ad servandam suam vitam? *R. Cum Less. cit. dub. 6. Navar. Laym. & aliis:* Licitè quidem fugere posse, at non teneri; sed posse se conformare Judicis sententiæ, utique justæ: quinimò talis mortem meritus, ultrò se Judici offerre potest absque peccato, ut circa ipsum justitia exerceatur.

Ratio est: quia hoc non est se ipsum occidere, sed ex justa causa permittere, ut ab aliis occidatur, quibus licet.

De

De homicidio Proximi.

CONFERENTIA LXXV.

TYrannus injustè persequitur Innocentem (ut olim Constantius Athanasium) & minatur urbi excidium, nisi illum interimat, & caput ejus Tyranno mittat: quæritur, an tunc pro tuenda urbe liceat Innocentem capite truncare?

RESOLUTIO prima : Respubl. non potest civem Innocentem directè occidere; ita *Communissima Theol.* Ratio est: Quia hoc est intrinsecè malum; adeoque nullâ causâ necessitatis excusari potest. Deinde nemo potest de re non sua disporre, eam destruendo absque concessione domini, cujus est: solus autem Deus est Dominus vitæ innocentis: ergo Respubl. non potest ~~de~~ illum destruere directè occidendo.

RESOLUTIO Secunda : Potest autem Respubl. talem innocentem mittere ad Tyrannum, non intendendo quidem ejus occisionem directè sed tantum suam liberationem, Ita ex
Com.

com. Lessius Laym. & alii. Ratio est : quia tunc non cooperatur directè ad ejus mortem, sed solùm indirectè permittendo urgente gravissima necessitate : Nec actio illa traditionis ex se mala est sed indifferens, esto eâ Tyrannus abusus praevideatur.

CONFERENTIA LXXVI.

509 **M**ulier prægnaans infirmatur àd mortem : an liceat ei præbere pharmacum, quo fœtus intereat ? *R. Primò;* post animationem fœtûs nunquam licitum esse præbere aut sumere pharmaca, ea intentione, ut sequatur abortus : quia hoc est directè occidere innocentem, tam quod corpus, quàm quoad animam. *R. Secundo?* si certò constet fœtum nondum esse animatum, & matrem nisi medicinam accipiat, infallibiliter morituram, licitum esse medicamentum sumere directè tendens ad curationem morbi, etsi timeatur abortus futurus. Ita communiter *D D.* Et Ratio est evidens : Quia mater habet jus adhibendi remedia necessaria, per se ordinata ad consen-

servationem vitæ, quod non amisit per conceptionem prolis, ante animationem ejusdem; quia nullum ibi est periculum vitæ spiritualis, & nulla insuper spes vitæ prolis temporalis, igitur, &c. quæ ratio etiam valet pro expellendo directe fœtu nondum animato (indirecte etiam animato) quando est spes salutis maternæ, nulla verò animationis vel parturitionis prolis: melius enim tunc est vitam matris servare, quàm utramq; negligere.

CONFERENCE LXXVII.

DUm Judex cœnaret cum Innocentio, contigit in civitate homicidium, propter quod Innocentius serò domum rediens à Vigiliis comprehenditur, Judici sistitur, legitimis testibus reus homicidii convincitur; Quæritur itaque, an Judex possit ac debeat Innocentium condemnare, quem scientiâ privatâ novit esse innoxium, & legitimâ testimonio depositione Reum? Casus sanè difficilis resolutionis, circa quem proinde

Certum est, Judicem debere omnem diligentiam possibilem, ac industriam extremam adhibere, ut falsitas detegatur, & innocens liberetur: quod si autem his omnibus adhibitis Princeps adhuc urgeat, ut fiat justitia secundum allegata & probata; an tunc non præstet, ut Judex suo potius officio resignet, quam ut contra conscientiam & veritatem sibi cognitam condemnet Innocentem? Et si hoc ipsum fecerit, Innocentem minimè liberabit, & sibi ipsi damno non levi citra causam erit. Cum ergo innocens Innocentius per alium Judicem, qui ipsum non scit esse innocentem, infallibiliter condemnandus sit, non obstante resignatione innocentis Judicis, sit pro favore Judicis innocentis.

511

RESOLUTIO: Judex potest condemnare, quem privatâ scientiâ novit esse innoxium, & legitima testium probatione reum. Ita *D. Thom. 2. 2. q. 64. a. 6. ad tertium. Alensis, Richard. Antonin. Major, Valent. Cajet. Bannes, Azer, Covarruv. & alij.*

Ratio prima mihi quasi infallibilis est; quando *D. Tho. & Scotus noster* in idem consentiunt, ita reverà est, ut sentiunt, sed in proposita difficili quæstione in idem consentiunt, igitur, &c. Prior M. de D Th. jam constat: de Scoto probatur in *4. d. 15 q. 4. n. 5. ac Cavello ibid. n. 26.* ubi dicunt: non peccare, qui in iudicio negat crimen verum (sed privatum) in publico sibi impositum. Et dant rationem, quia scilicet potestas humana non potest punire, nisi quæ probari possunt. Hoc enim idem est dicere, ac, iudex fori externi sequi debet sententiam publicam, igitur &c.

Ratio secunda: Iudex fungitur publica auctoritate, & ex ea iudicat juxta *L. Barbarius ff. de Offic. Prætor.* Ergo oportet eum in controversiis definiendis scientiâ publicâ uti, & fidem adhibere iis, quæ sibi ut Judici, & ut personæ publicæ nota sunt, non autem illis, quæ ut privato ei manifesta sunt: non enim pertinet hæc scientia privata ad iudicem ut talem, qui ex publicis documentis iudicare debet.

512 Verum ad hæc & alia jura, quæ citari solent pro resolutione, facile responderi potest ea le qui de Judice regulariter se habente, cui nimirum non constat de delicto Rei, nisi per allegatas probationes: in casu autem proposito, ipsi constat innocentia Innocentii aliunde, & ex propria experientia: itaque non potest nec debet se accommodare dictis juri-
bus contra suam privatam scientiam. Atqui hinc

Sequitur utramque sententiam admodum probabilem esse, tum ob auctoritatem DDum, tum ob rationes prægnantes, quibus utraque nititur: tu proinde sequere, quam voles.

CONFERENCE LXXXVIII.

513 **S**olet recens occisus emittere sanguinem per vulnus ad præsentiam hujus, & non aliorum: An hoc sit sufficiens signum ad capturam; Vel etiam ad torturam? Rdet *Less. L. 2. C. 29. & com.* negativè. Ratio est, Quia valde incertum est, unde is effectus proveniat: potest enim provenire casualiter, item ex fraude diabolica ad in-

nocentem condemnandum : item coram consanguineis ex sympathia naturali, aut aliis de causis occultis.

CONFERENCE. LXXIX.

Contingit non rarò , Reum magnâ § 14
tormentorum vi coactum falsum
sibi Crimen imponere , ob quod , nisi
revocaverit , est supplicio afficiendus :
an peccet, teneaturve revocare? Resp.
Primo: ad vitanda tormenta levia im-
ponere sibi falsum crimen , ob quod
mors illi inferenda est , est peccatum
mortale. *Ita Comm.* Ratio est: quia
quilibet tenetur conservare suam vitam,
etiam cum aliquo incommodo & dolore,
maximè quando mortem non est com-
meritus. *Resp. secundo*: ad vitanda gra-
via tormenta. quibus meritò præoptari
potest mors celerior , non est peccatum
saltem mortale imponere sibi crimen fal-
sum , etiamsi ex eo mors immineat. *Ita*
Less. L. 2, cap. 11. d. 7. & *comm.* RR.
Ratio est . Quia licet homo tene-
atur vitam suam tueri , non ta-
men cum admodum magno dolore
ac cruciatu ne scilicet alius sibi eam

eripiat, sicuti non tenetur permittere sibi tibiam abscindi cum tanto dolore : non enim tanto dolore digna est salus. Nec per hoc seipsum interficere censendus est, qui iusta de causa exponit se ab alio interficiendum. *R. Tertiò* : talem non teneri postea crimen falsum revocare, nisi speret ex retractatione ante mortem facta, se posse mortem effugere absque nova tortura. Ita qui sup. & Ratio est : quia retractando nil omnino prodest, dum ei non credetur, nisi velit rursus tormenta subire, igitur cum non retractando nemini faciat injuriam, ad retractandum non tenetur.

CONFERENCE LXXX.

515. **J**Udex interrogat Reum juridicè, seu cum semiplena probatione accusatoris & unius testis : an reus tunc teneatur fateri veritatem, quando de ejus vita agitur, vel graviori pœna temporali?

R. Probabile admodum esse, Reum in hoc casu non obligari, saltem sub peccato mortali, ad fatendum crimen occultum, quamdiu est in spe evadendi. Ita *Panormit. in Cap. Cum super de con-*

confessis, Sylvester V. Confessio delicti, & alij. Constat ex *L. nimis grave, ff. de testibus.* Ubi dicitur: nimis grave esse imbecillitati humanæ, ut quis teneatur in iudicio sanguinis, ad sui necem concurrere, & Judici contra se non plenè procedenti arma subministrare. Ratio fundamentalis est, quia huiusmodi interrogatio est contra naturalem inclinationem vitæ propriæ servandæ & integritatis corporalis: Ergo non videtur consentanea naturæ humanæ. Unde Confessarius non debet cogere poenitentem, ut veritatem fateatur, quamdiu est spes evadendi.

CONFERENCE LXXXI.

Reus condemnatus est secundum allegata & probata: an teneatur obtemperare sententiæ, an verò possit fugere; vincula & carceres perfringere? &c.

R. *Primo*: Quando Reus est justè condemnatus, non potest se per vim defendere contra iudicem aut ministros. Ita *D. Thom. Less. & Comm.* Patet ex illo *D. Pauli ad Rom. 16.* *Qui Potestati*

resistit, Dei ordinationi resistit, & ipse sibi condemnationem acquirit. Quod vel maximè tunc valet, quando quis justè condemnatus resistit potestati Judicis.

§17 *R. Secundo: Reus carceri mancipatus potest ante & post sententiam latam licitè fugere, si sententia fuerit mortis vel mutilationis. Ita cum D. Th. Covar. Less. &c.*

Ratio est: quia Reus non conjicitur in carcerem, ut spontè ibi maneat, sed ut ibi detineatur, dum ejus causa agitur, ergo si non teneatur, potest fugam capessere.

§18 *R. Tertiò: Reus condemnatus ad mortem potest licitè vincula & carceres effringere ad evadendum. Est Comm. DD.*

Ratio est: quia cui licitus est finis, eidem etiam licita sunt media necessaria ad istum: ergo cui licita est fuga, licitum est etiam ad illam se expeditum reddere, ejusque impedimenta removere.

CONFERENCE LXXXII.

§19 **N**ll frequentius inter Nobiles & Equestres in Germania, quàm ad vindican-

candam quamlibet injuriam alterum ad duellum provocare: an liceat provocato, ad vitandam timiditatis notam comparere in loco & tempore assignato? Ratio dubitandi est: quia nisi compareat, habetur ab aliis Nobilibus infamis, nec in statu militiæ & nobilitatis amplius æstimatur, nec promovetur, &c. Sit itaque

RESOLUTIO Prima: Non licet duellum ab alio oblatum acceptare ad honorem conservandum, aut timiditatis notam avertendam. Ita *Comm. apud Laym. p. 3. cap. 3.* patet ex sententiis novissimè damnatis ab Alex. VII. An. 1665. inter quas secunda est: *Vir Equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.* Et ratio est evidens: quia id præcisè liceret ob defensionem honoris, & vitandam infamiam, atqui revera sicut nullum est dedecus, nulla infamia sed merus & solidus honor; ita nemo prudentum atque proborum vitio vel infamiæ vertere jure potest, quòd quis legem Dei & Naturæ observet, & sui ipsius, vel proximi occidendi periculum

absq; justa necessitatis causa) non aseat,
eum possit hæc omnia evitare dicendo
v. g. *Ubicunque me aggressus fueris, ecce
gladium meum; vel sic: Ego tua ista in-
dictione opus non habeo ad me, meumque
honorem tuendum, quocunque loco, vel
tempore paratus hoc gladio defendere, &c.*
Quod si deinde fiat aggressio, locus erit
justæ defensioni. Unde

520

Ad rationem dubitandi &c. quod si
respuat provocatus duellum; v. g. mi-
les in exercitu, vel Nobilis in aula Prin-
cipis, debeat cedere armis, officio, di-
gnitate, aut excidere Ducis vel Princi-
pis favore & gratiâ ob ignaviæ suspicio-
nem; adeò ut tunc sub titulo honoris ip-
sius vitæ vel familiæ conservatio pericli-
tetur, omninò fatentur *Nava, r. Laym. &
alii communiter*, licere tunc duellum ac-
ceptare, & meræ defensionis gratiâ pro-
vocanti se sistere: quia tunc esset mera
defensio contra injustum aggressorem,
qui sua provocatione de facto aggredi-
tur honorem provocati, officium, digni-
tatem; adeoque conservationem vitæ &
familiæ suæ, ut illâ ipsi violenter eripiat.
Hæc

*Hæc ex Patrit. nostro tr. 5. in 5. præc.
Decalogi c. 2. n. 204.*

CONFERENCE LXXXIII.

Tyrannus nimium gravat subditos, 521
non ad Reipubl. sed suum propri-
um commodum : An cuilibet privato
liceat talem occidere ?

&c. Tyrannum secundum substan-
tiam posse à quolibet ex Reipubl. licite
occidi, nisi exinde majora mala timean-
tur. Ratio est, quia talis non est verus
Dominus reipubl. ejusque dominium
injuste occupat, adeoque est publicus ho-
stis, in publicos autem hostes omnis ho-
mo miles est : igitur &c. Deinde si li-
cet privato iniquum sui invasorem occi-
dere pro sui defensione, à fortiori lice-
bit eidem interficere injustum invasore
totius reipubl. cujusmodi est Tyrannus
secundum substantiam. Porro qui ty-
rannus tantum est secundum modum, si-
ve qui Dominus verus est ac Princeps,
nimium tamen gravat ac opprimit sub-
ditos, talem occidere prohibet Conc.
Constantiens. Sess. 15. Et ratio est :
quia

quia subdito non licet occidere Superiorem, donec tota communitas simul conveniat, & judicet excessus ejus esse tales, ob quos meritò debeat deponi, & ut hostis patriæ declarari; ut tandem in ipsius personam liceat quidquam attentare: quia tunc desinit esse Princeps.

CONFERENCE. LXXXIV.

522 **P**ater injustè aggreditur filium, Clericus laicum, maritus uxorem, Dominus servum, Princeps subditum, Dux militem, Prælatus monachum: Quæritur proinde, an his liceat vim vi repellere, & aggredientem occidere?

R. Affirmativè, si adhibeatur moderamen inculpatæ tutelæ.

Ratio est, quia jus naturale præponderat omnibus aliis juribus, divinis scriptis & humanis; sive deinde id fiat in loco sacro aut profano. quolibet tempore, etiam contra furiosum, ebrium, vel amentem.

Dictum est: si adhibeatur *moderamen inculpatæ tutelæ*: quod tunc servatur

tur, quando ea cautio adhibetur, sine qua non potest injuria repelli, atque hinc qui majorem vim adhibet. quàm opus sit ad injuriam propulsandam, v. g. qui defistentem vel fugientem lædit vel occidit, quem percutiendo vincere potest, peccat; quia non utitur jure justæ defensionis ad injuriam propulsandam sed ad vindictam sumendam.

CONFERENCE LXXXV.

Quidam vult viro nobili, aut milita-
 ri officiali, &c. alapam vel vulnus
 intingere, an liceat ad defendendum
 honorem minitantem occidere? Resp.
 affirmativè. Ratio est: Quia hujusmo-
 di personæ honorem meritò plus æsti-
 mant, quàm magnam pecuniarum co-
 piam: sed possunt occidere invasorem,
 ne patiantur damnum in pecunia *secun-*
dum com. DD. sententiam: ergo à fortio-
 ri possunt occidere, qui ipsis intentat in-
 ferre ignominiam, dummodo servetur
 moderamen inculpatæ tutelæ.

CONFERENCE LXXXVI.

Si Occisor puniatur poenâ talionis, si
 vè

ve mortis , an teneatur ulterius ad sequentia damna temporalia resarcienda ?

R. Probabilius negativè. Ratio est : tum quod vita, quæ aufertur, omni alio damno longè pretiosior sit ; tum quia obligatio, si qua est in occisore , est personalis : atque adeò personâ è medio sublata tollitur etiam ejus obligatio.

CONFERENCE LXXXVII.

425 **O**ccisus morti proximus remittit & condonat omne debitum ac satisfactionem pro damno sibi illato ab Occisore : an tunc is liber maneat ab omni obligatione restitutionis, quam urgere alias possent hæredes necessarii, ut filij, parentes, & uxor ?

R. Cum *Tanner. hic q. 6. num. 116. Fabro, & aliis.* Homicidam non liberari ab omni obligatione restitutionis hæredibus. Ratio est, quia pater, v. gr. læsus non potest remittere damna filiorum vel uxoris, sicuti nequit remittere injuriam Reipubl. & legis violatæ, quin justè adhuc secundùm leges puniatur. Deinde ipse pater tenebatur sustinere.

tentare filios, aut parentes egentes, ita ut ab hoc jure seipsum liberare non potuerit: ergo non potuit hoc jus occisori condonare.

De Homicidiis Casualibus.

CONFERENCE LXXXVIII.

Murarius projiciens lapides ex domo, tegulas ex tecto, occidit hominem prætereuntem, nil minus cogitans, quam committere homicidium. Quæritur ergo, an sit homicidij reus, & teneatur ad restitutionem?

Resp. Siquidem Murarius periculum prævidit, vel suspicatus est, & moralem cautelam non adhibuit, ne mors alicujus sequeretur, v. g. clamando, ut prætereuntes sibi caveant: vel aliud signum ponendo, ex quo perambulantes cognoscant periculum sibi imminere, peccare peccato homicidij indirectè voluntarii cum onere restitutionis, ac contrahere irregularitatem; Ita omnes Ratio est: quia opus illud alioquin licitum, jam per accidens fit illicitum

tum in materia homicidij, cujus periculum prævidit, & non præcavit.

527 Quod si autem moralem diligentiam adhibuerit ad præcavendam mortem, clamando, &c. & audiens nihilominus transit & lapide projecto enecatur, nec peccat, nec fit irregularis. Ratio iterum est: quia ubi nulla culpa, nulla debet esse poena. *Ex Com. Lessius lib. 2. cap. 9.*

528 *dub. 15. n. 103.* Si denique nullatenus prævidit, aliquod periculum subesse, nec suspicatus est, & ideo nullam etiam diligentiam adhibuit, nullum etiam peccatum commisit, propter inculpabilem inadvertentiam, sed erit homicidium, merè casuale.

CONFERENCE LXXXIX.

529 **I**udex Reum torquendo excedit modum torturæ, & præter intentionem directam occidendi, reum occidet: Ludimagister causâ disciplinæ percutit puerum in capite, ut moriatur: an & hi sunt rei homicidii, restitutionis, ac incurrant irregularitatem?

Re. De utroque affirmative: Quia prior

prior agit contra legem & quæstionis modum, ff. de quæst. reor. alter autem adhibet correctionem immoderatam adeoque ambo committunt culpam latam.

CONFERENCE X.

Aliquis noctu explodit bombardam §30
in viam publicam, per quam homines solent transire; alius incautè tractat sclopetum oneratum & adductum scienter inter homines: an homicidia inde secuta sint peccaminosa & obligantia ad restitutionem?

R. Affirmativè, si periculum, quod præcavere debebant, non satis præcaverunt. Ratio est: quia tunc homicidium inde secutum est indirectè voluntarium in omissione cautionis adhibendæ; nisi inadvertentia excuset.

CONFERENCE XI.

Fur equum furtivum noctu abducens, (omni diligentia & cautela adhibita) conculcat parvulum, aut ebrium in via jacentem, an committat homicidium obnoxium restitutioni, & incur- §31

rat irregularitatem? Ratio dubitandi est: quia D. Th. Cajet. & multi Canonistæ apud Laym. Lib. 3, de Just. tr. 3. p. 3. c. 10. n. 3. docent, omne homicidium casuale, quantumvis involuntarium, opere illicito inducere irregularitatem.

¶ Furem non committere homicidium voluntarium, sed merè casuale; adeoque non obligari ad aliquam restitutionem ratione homicidii, sed neque incur-rere irregularitatem. Ita Communis. Ratio est: quia licet exerceat actionem illicitam [abducendo equum furtivum] illi tamen per se non est annexum periculum homicidii, & si esset, illud diligenter præcavit: ergo homicidium inde secutum fuit ipsi omnino involuntarium & inculpabile, ac consequenter non obligetur ad ullam restitutionem, nec incurrit irregularitatem; cum tanta poena incurratur absque ulla culpa. Unde ad rationem dubitandi ¶ Irregularitatem non incur-ti, nisi in casibus jure expressis: est enim res odiosa: atqui in jure non exprimitur casus furis præter intentionem parvulum
vel

velebrium conculcantēs, sed solum ille, quo actio aliqua illicita prohibita est in jure, hoc ipso, quod sit periculosa ad homicidium causandum : exprimitur autem in jure casus Chirurghi per sectionem vel adustionem, de quo sit specialis.

CONFERENCE. XCII.

C*Ap. sententiam. Ne Clerici, vel Monachi, propter indecentiam statūs, & periculum mortis inferendæ prohibetur; nec ullam Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus vel Sacerdos exerceat, quæ ustionem, vel incisionem inducit.* Quæritur ergo, an Clericus, vel Monachus in sacris constitutus, exercens chirurgiam per sectionem vel ustionem [etiam omni adhibita diligentia, ne mors sequatur, si ea nihilominus sequatur merè casualiter] fiat irregularis?

R. Ex Patrit. cum comm. DD. Affirmativè, Ratio est: quia licet hoc non sit verè homicidium contra quintum præceptum, censetur tamen homicidium ex in-

interpretatione juris, ob reverentiam divi-
norum ad irregularitatem ex homicidio
incurrendam sufficiens, propterea quod
commissum sit contrà expressam prohibi-
tionem juris.

CONFIDENTIA XCIII.

533 **Q**uidam Sacerdos, ingravescente per
Urbem peste, plurimorum aposte-
mata incidit, ex arte, curavitque eâ fe-
licitate, ut multis centenariis hominibus vi-
tæ & sanitati restitutis, duo tantum obi-
erint: & hic irregularitatem incurrerit?

R. Cum Molin. tom. 4. tr. 2. disp. 57 n.
3 non incurrisse. Ratio est casus urgen-
tis necessitatis, quando scil. absente laico
perito jus naturale, & lex charitatis exi-
gebat mederi Clericum in sacris constitu-
tum: nec enim lex positiva Ecclesiæ de-
bet præjudicare juri naturali, & legi cha-
ritatis.

CONFIDENTIA XCIV.

534 **I**nfirmarius bona fide præbet infirmo
postulanti aliquid cibi, vel potûs, in-
con-

consulto Medico : Eum vertit de larere in latus , ut commodius dormiat : erigit , vel sublevar , ut cibum capiat : de lecto in lectum transfert , &c. Si præter ejus intentionem acceleretur mors infirmi , an fiat irregularis ?

℞, Negative. Ratio est : quia bona fides , & solita charitatis obsequia non debent tam rigorosâ poenâ puniri.

CONFERENCE. XCV.

UNus in voluntariè & ⁱⁿculpabiliter , utpote nesciens virtutem vini , se inebriavit : alter voluntariè quidem , nil tamen suspicans de homicidii periculo , quia expertus se non esse inclinatum ad rixas , ambo tamen præter intentionem commiserunt homicidium : an sint irregulares ?

℞. Neutrum esse irregularem. Ratio est : quia primi ne quidem ebrietas voluntaria fuit , minùs homicidium : alterius autem licèt ebrietas voluntaria & culpabilis fuerit , non tamen ipsum homicidium , quod nec prævidit , nec prævidere potuit , dum feiret se non esse inclinatum ad rixas , minùs ad homicidium.

CONFIDENTIA XCVI.

536 **A** Dultet in talibus circumstantiis com-
 misit adulterium cum adultera in qui-
 bus prævidit, vel certè prudenter prævi-
 dere potuit, ac timere periculum, ne a-
 dultera à marito, vel etiam Justitia publi-
 ca occidatur: an ille fiat homicidii reus,
 & incurrat irregularitatem, si ea postea à
 marito super veniente occidatur, vel ju-
 stitiæ publicæ occidenda tradatur?

R. Eum fore homicidii reum, & irre-
 gularitatem incursum morte secuta.
 Ratio est: quia est causa moralis occisio-
 nis mulieris adulteræ, non quidem ratio-
 ne adulterii præcisè, quod ex se non est
 causa proxima mortis, nec communiter
 efficax ad mortem inferendam; sed ratio-
 ne prædicti periculi prævisi, in quod in
 iis circumstantiis adulteram coniecit, e-
 tiam si volentem; quia neque adulter, ne-
 que ipsa adultera sunt domini vitæ ejus.
 Idem incurreret adulter, si coram marito
 jactabundè diceret se ipsi cornua posuisse,
 secutâ postmodum morte uxoris, ob ean-
 dem rationem, CON-

CONFERENCE XCVII.

CLericus incepit rixari verbis cum laico, qui excandescens districto gladio § 37
eum aggreditur: an si clericus tunc se defendat, occidatque laicum, fiat irregularis?

R. Si Clericus se defendat cum moderamine inculpatae tutelae occidendo laicum aggressorem, non fore homicidii reum, nec irregularitatem incurrere. Ratio est: Quia licet clericus auctor fuerit rixae verbalis, adeoque peccaverit contra charitatem; tamen, posteaquam eum laicus gladio invasit, ille potuit se defendere cum moderamine inculpatae tutelae, etiam occidendo tanquam invasorem iniquum cum dicto moderamine, secundum omnes non peccat peccato homicidii, neque incurrit irregularitatem: igitur, &c. E-contra verò, si laicus occideret Clericum, esset sine dubio homicidii reus, & irregularis; quia fuit aggressor vitae alterius, non defensor suae.

CONFERENCE XCVIII.

Rixans cum alio, absque intentione § 38
Gg 4 vel

vel præviso periculo occidendi, injustè tamen alteri vulnus leve impegit, ex quo tamen obiit: an rixans sit homicidii reus & irregularis?

R. Cum distinctione: si vulneratus ob defectum curationis obeat, vulneratus erit reus culpæ & pœnæ homicidii, atque irregularis, *secundùm comm. D.D.* Ratio est: quia in hoc casu solum vulnus inflictum, quantumvis leve, est causa physica mortis; ideoque homicidium saltem indirec- tè in sua causa voluntarium, aut certè pro tali reputatur. Eadem est ratio, si occasione talis vulneris non lethalis aliqua inflammatio accedens, mortem inferat quia tunc causa causæ censetur cau- sari causa. *Arg. c. Presbyter, &c. ad au- dientiam.* Quòd si autem vulneratus non lethaliter jam semel convaluit, & postea in morbum incidens moriatur, cen- sebitur non ex vulnere mortuus; atque ita vulnerans liber erit ab homicidii obliga- tionibus. Ex utroque jure *L. qui occidit. ff. ad legem Aquiliam c. 2. de homicid. Plu- res.* Idem dicendum de eo, qui ratione vulneris accepti; sed propter negligen- tiam

tiam & imperitiâ chirurgi mortuus est: quia in hoc casu non vulnus nec consequenter vulnerans homicidii causa est, sed chirurgus.

Sed *Dices*: si vulnerans non vulnerasset, mors vulnerato non accidisset: ergo non negligentia chirurgi, sed ipsa vulneratio mortis causa fuit. *R.* Ex *Patrit. nostro hic n. 297.* consequentiam esse veram, si vulnus tale fuerit, ut valde diligenti curatione indiguerit; non item, si modica adhibita curatione sanari potuerit. Elige, quod placet.

CONFERENCE XCIX.

TU Domine Religiose, in venatione intendis occidere feram. & adhibita cautela occidis hominem quem invincibiliter credebas esse feram; quæris proinde, an sis irregularis?

R. Te non esse homicidam formalem, nec consequenter restitutioni vel irregularitati obnoxium; sed neque Excommunicationi, si fortè Clericum occideris. Ita omnes: & Ratio est: quia hoc est ho-

homicidium simpliciter involuntarium; adeoque non peccaminosum. Secus si velis occidere hoc animal, dubitans an sit fera vel homo, clericus vel laicus, si occidas hominem, certè homicida eris, restitutionis, & irregularitatis reus; & Excommunicationis, si fuerit Clericus. Quia tunc non animo tantum: sed ipso opore externo formaliter injusto, causa homicidii fuisti.

CONFERENTIA C.

54ⁱ **V**Oluiſti occidere Narciffum inimicum tuum capitalem, & casu intervenientem Hyacinthum icſtu globi trajeciſti: quæris, an ſis reus homicidii, & irregularis?

R. Cum commun. DD. apud Patrit. cit. n. 204. te non commiſiſſe homicidium formale, ſed merè caſuale, nec reſtitutionis reum exiſtere nec irregularem eſſe. Ratio eſt, quia licèt peccaveris principalitua intentione occidendi Narciffum, aliud tamen homicidium Hyacinthi ſecutum, fuit tibi ſimpliciter involuntarium; ideo-

deòque sicut a culpa, ita & à pœna es totus liber.

CONFERENCE C.

VIs occidere Clericum, occidis autem laicum putatum Clericum, an incurras Excommunicationem latam *c. si quis suadente diabolo*? §42

R. Negativè. Ratio est; quia Excommunicatione lata est non contra volentem, sed contra exequentem ipso facto percussione vel occisione Clerici.

CONFERENCE CII.

Sed quid si re verâ percutias vel occidas Clericum, invincibiliter putans esse laicum? R. Etiam tunc te liberam esse ab eadem Excommunicatione. Ratio est: quia tibi tunc percussio, vel occisio Clerici, utpote incogniti, simpliciter involuntaria est. §43

CONFERENCE CIII.

AN similiter liberandus est à dictâ Excommunicatione volens percutere vel occidere hunc Clericum, si per errorem §44

rem percutiat alium Clericum, quem non intendit?

Rz. *Cum Sanch lib. 9 de Matr. disp. 32. n. 37. negativè:*

Ratio est: quia prohibitio & censura illa Canonis principaliter facta est, non in favorem ipsius personæ secundum se, sicut irregularitas ex homicidio (nota differentiam) sed potius in favorem & reverentiam status Clericalis, non, ut dixi, hujus vel illius personæ: Ecclesia enim per se primò intendit per censuram prohibere, ne percutiatur, vel occidatur Clericus, quicumque ille sit: atqui in casu proposito, tum actu interno, tum externo injurioso statui clericali reverentiam percutis vel occidis Clericum, etsi erres in persona & actio tua: huic personæ clerici incognitæ voluntaria & injuriosa non sit. Ita de verbo ad verbum *Patrit. n. 209..*

De Restitutione Bonorum Famæ & Honoris.

CONFERENTIA CIV.

§49 **A** Liquis non intendit famam proximi
læ-

lædere. sed ex mera loquacitate narrat
ejus peccata ac defectus, ex quo ejus fa-
ma graviter læditur: an peccet mortaliter?

R. Affirmativè. Ratio est: quia li-
cèt talis non intendat directè famam alte-
rius lædere, intendit tamen indirectè, hoc
ipso, quòd liberè velit id, ex quo sequitur.

CONFERENTIA CV.

Alius crimen alterius occultum ma- 546
nifestat consilii capiendi causa, ut scil.
sibi vel alteri consulat, aut levamen ali-
quod vel solatium, accipiat ab amico,
cui refert, afflictionem suam in justam:
an is etiam peccet mortaliter?

R. Si absit omne odium ac parvus affe-
ctus, non esse peccatum, saltem morta-
le. Ratio est: quia talis videtur uti jure
suo; cùm nemo obligetur cùm tanto gra-
vamine occultare defectus proximi sui.
Nimis durum enim esset, acceptas ab a-
lio injurias, absque ulla querimonia in-
tus concoquere. Cæterum cavere is de-
bet, ne pluribus referat, quàm opus sit ad
consilium vel consolationem capiendam.

CON-

CONFERENCE CVI.

547 **T**ertius revelat peccatum grave proximi viro prudenti ac bono, de quo habetur moralis certitudo, quod nemini alteri revelabit huiusmodi defectum: an is peccet mortaliter?

R. Cajet. 2. c. q. 73. a 1. dub. 3. cum aliis aliquot, negativè? quia censent hanc esse levem detractionem & damnum inde exurgens exiguum. Verum probabilius affirmat Less. Lib. 2. c. II. dub. II. & DD. comm. Ratio est: quia possidere bonam existimationem in animo Viri probi ac prudentis, est sæpe majus bonum, quàm possidere eam apud decem malos: ergo gravem injuriam ei infert, qui illum apud talem virum denigrat.

CONFERENCE CVII.

548 **Q**uartus refert se audivisse hunc vel illum commisisse aliquid quod adhuc occultum est, absque asseveratione ita esse: quomodo is peccat?

R. S

R. Si talis id faciat intendendo læsionem famæ proximi, mortaliter peccare in materia gravi contra charitatem, non tamen contra iustitiam. Ratio *Primæ partis est*; quia tenemur nolle malum proximo ex præcepto charitatis: & *secundæ*; quia actus ille de se non est latus famæ proximi, cum incerta narratio non habeat vim faciendi fidem: ergo quod alii credant, oritur ex eorum malitia & levitate: consequenter narrans non peccat contra iustitiam.

CONFERENCE CVIII.

Q. Quintus narrat bona fide crimen alterius, quod credit esse publicum & verum, cum revera sit occultum, vel etiam falsum; an teneatur ad restitutionem, quando cognoscit se errasse? R. teneri, non quidem ratione rei, id est, famæ ablatæ. Ratio desumitur ex sup. dictis, de possessore bonæ fidei. 549

CONFERENCE CIX.

Sexto commissum est secretum (expressa vel tacita conventione tacendi) 550
quo-

quomodo peccet, si commissum sibi secretum revelet?

R. Cum Comm. peccare ex genere suo mortaliter, pro ratione materiæ aut damni inde secuti, contra fidelitatem & iustitiam.

Ratio est: obligatio iustitiæ ex genere suo est sub mortali: sed qui secretum expressa vel tacita conventionem reticendum in se suscepit, tenetur ex iustitia servare fidem: igitur revelans peccat contra, iustitiam ex genere suo mortaliter, nisi imperfectio actûs vel levitas materiæ excuset.

CONFIDENTIA CX.

551 **S**eptimus tibi revelavit occultè voluntatem prodendi civitatem, vel hunc hominem occidendi: quæris, an debeas servare secretum?

R. Cum Comm. S. Th. 2. 2, q. 70. a. 1. Mol. Laym. & aliis. si aliter revocare non possis, debes manifestare iis quorum interest. Ratio est: quia ex lege & ordine charitatis quilibet obligatur liberare Innocentem ab in iuria Nocentis etsi cum aliquo Nocentis damno fieri debeat.

CON.

CONFERENCE CXI.

Octavus revelavit tibi occultum impedimentum Matrimonij contrahendi, à quo revocari non potest nisi canonice denuntietur: An possis illud aperire Parocho? 552

Resp. *Cum Comm. Navar. Sanch. Molin. Laym. &c.* Te licitè posse denuntiare, ob Sacramenti reverentiam, & ad peccatum vitandum, Ratio est: Quia ista revelatio cedit in bonum ipsius, qui tibi revelavit: Ergo non potest rationabiliter esse invitatus.

CONFERENCE CXII.

Nonus tibi revelavit homicidium à se commissum, & tu postea de eodem homicidio suspectus factus es, ut de vita pericliteris, nisi reveles: an revelare liceat? 553

Resp. *ex Comm. Molin. Less. Layman. &c.* licere. Ratio est: Quia sicut aliorum debitorum, ita & secreti naturalis obligatio cessat, quando sine maximo detrimento propriæ vitæ, vel etiam famæ, servari non potest: Nemo enim promittendo secretum, censendus

duſ eſt id etiam ad talem caſum exten-
dere voluiſſe.

CONFERENCE CVIII.

554 **S**ed quid? ſi aliquis expreſſè promiſiſ-
ſe ſe ſervaturum ſecretum, etiam
cum diſcrimine propriæ vitæ?

Reſdet *Molin. tr. 4. Diſp. 37.* talem
obligari; cùm promiſſio obiectum hone-
ſtum habeat. Sed probabilius cum a-
liis negat *Laym. lib. 3. tr. 3. cap. 5. n. 4.* quia
ſecretum committens, obſtante ordine
charitatis non poteſt alterum obligare
cum tanto onere.

CONFERENCE CXIV.

555 **D**ecimus ſcit, aliquem pro fera
ex ignorantia hominum occi-
diſſe; rem alienam in graviffima neceſ-
ſitate abſtuliffe, vel ad juſtam compen-
ſationem; an citatus à Iudice teneatur
de eo teſtari?

Reſp. Cum *Laym. cit. & alijs*, non
teneri; Ratio eſt? quia Iudicis inter-
rogatio procedit ex præſumptione cul-
pæ commiſſæ, ſeu de facto criminoſo,
quale factum non eſt; ergo interro-
ga;

gatus, etiam sub juramento, rectè negat; quia reverà factum non fuit criminofum.

CONFERENCENTIA CXV.

UNdecimus propalat crimen gra. 556
ve occultum defuncti : an id etiam sit peccatum mortale contra iustitiam, cum onere restitutionis ?

R. *Cum Corn.* Affirmativè : Ratio est : quia defunctus corpore, famâ manet quodammodo vivus in hominum memoria & existimatione; adeoque possessionem bonæ famæ suæ retinet ; ergo si illum eâ injustè spolies, damnum inferre censeris ; adeoque obligaberis compensare.

CONFERENCENTIA CXVI.

DUodecimus narrat Coloniae, Agatha. 557
tham publicâ pœnitentiâ virgis cæsam Augustæ : an licitè ? Ratio dubitandi est, quia licet id publicum sit Augustæ, ignoratur tamen Coloniae.

R. *Licitè.* Ratio est : quia Agatha infamata fuit Augustæ in pœnam

delicti justâ Judicis sententiâ ut supponitur : Ergo amisit jus suæ famæ , non solum in loco , quo sententia contra ipsam lata est, sed & in quovis alio ; Cùm potestas publica jus habuerit privandæ eam suâ famâ pro omni loco, non minus quàm omnibus , vel ipsâmet vitâ. Ad hunc enim finem judicia communiter talibus diebus publicantur , quibus non solum domestici & cives, sed etiam extranei convenire solent, ut judicatus ubique pro infami habeatur. Unde hujusmodi sententiæ & personæ passim in novalibus per omnia loca perscribuntur, nec ob id culpantur authores.

CONFERENCE CXVII.

558

DEcimus tertius quærit, an ipsi etiam liceat divulgare crimen publicum publicitate facti, perpetrati in tali loco, & tali tempore, quo tam multis patere potuit, ut nullâ tergiversatione celari possit ? Affirmat noster Reverendissimus P. Herinx 3. part. 7. q. 5. dicens : esse receptam DD. sententiam. Contra est Sotus, Molin. & Laym. Alij

Alij distinguunt de locis vicinis illo loco, in quo quis diffamatus est, ad quæ quotidiana habentur commercia; & de longè distantibus: nobis pro utrisque sit

Ratio affirmativa: Ratio est: quia per evidentiam facti censetur quis amississe jus ad famam suam, utpote fundamentum in occultatione jam cessante; quin imò spontè videtur cessasse suo juri, hoc ipso, quòd non est veritus in publico crimen admittere; cui proinde per accidens est, quòd multi abfuerint: igitur, &c.

CONFERENCE. CXVIII.

DEcimus quartus etiam quærit, an 559
is, qui olim fuit infamis, & postea benè vivendo famam bonam recuperavit, possit absque culpâ diffamari de crimine antiquo?

Resp. Cum Molin. D. 33. n. 2. Navarr. Laym. & aliis: hujusmodi detractorem peccare contra justitiam, & obligari ad restitutionem. Ratio est: quia amissio famæ est damnum reparabile per pœnitentiam publicam, vitam ho-

nestam, &c. Ergo qui infamiam publicam, saltem facti, semel oblitteravit, reacquirat pristinum jus ad suam antiquam famam, consequenter, qui eum de novo infamat, injuriam ipsi infert: adeoque teneretur ad restitutionem.

CONFERENCE CXIX.

560 **C**onventualis certi Monasterij N. habet correspondentiam cum alio Monasterio, cui transcribit per modum novellarum crimen notum in suo Monasterio, non autem extra: an Tabellarius peccet peccato infamationis?

R. Utique peccare: Ratio est: quia crimen illud non est notum absolute, sed cum limitatione intra certam communitatem (in proposito Monasterium) igitur non potest citra injuriam divulgari in alio loco, in quo de eo nihil scitur; quia non est absolute, sed solum respectivè, id est, pro hoc loco, notorium; quod notent isti referendarii minus discreti.

CONFERENCE CXX.

561 **D**ecimus quintus disseminavit crimine falsum proximi inter multos; quaeritur:

titur an teneatur coram illis dicere, se
falsum dixisse, si alia commodiori viâ
famam restituere nequeat?

Re. Cum D. Tb. 2. 2. q. 72. a. 2. Scot.
4. D. 15. q. 4. n. 2. adeoque certa, affir-
mative: Ratio est: quia ad restituendum
famam per falsam affirmationem ablatam
requiritur, ut tollatur falsa illa affirmatio:
sed hæc non tollitur meliùs, quàm per
negationem contrariam: ergo si alia
commodior via non subsistit, hæc adhi-
benda est. Excipitur tamen, si sit magna
inæqualitas inter infamatorem & infa-
matum; ut si ille esset Rex, Princeps &c.
& hic homo plebejus: tunc enim suffice-
ret infamatori dicere se fuisse deceptum:
aut viâ pecuniariâ infamato satisfacere,

CONFRENTIA CXXI.

DEcimus sextus quærit, an principa- 562
lis diffamator teneatur etiam re-
tractare apud alios, ad quos devenit de-
tractio ex auditione primorum audien-
tium?

Re. Non teneri, si suo consilio aut
jussu eos ad hoc faciendum non induxe-

rit. Ratio est: quia posterior diffamatio tunc censetur fortuito, & ex malitia audientium contigisse.

CONFERENCE CXXII.

363 **D**Ecimus septimus quærit, an detractor, qui alteri vera imposuit, sed occulta, teneatur dicere, se esse mentitum, si alter restituere nequeat?

R. Posse quidem, sed non teneri. Ratio est: quia nemo tenetur dicere, se mentitum, quia mentitus non est: interim autem, quia dictum non fuit conforme legi divinæ, utpote peccaminosum; & sacris Scripturis peccatum est mendacium, hoc ipsum dictum, mendacium dici potest; ut sensus sit: Ego dixi mendacium: id est: Ego hoc dicendo, peccatum feci. Deinde quod verum non est veritate publica, sed occulta tantum, mendacium dici potest in publico.

CONFERENCE CXXIII.

364 **R**Eus crimen sibi in iudicio obiectum negat reipsâ verum; a quo ita dat causam infamiae accusatoris: se.

teneaturne is famam sic ablatam restituere accusatori, fatendo veritatem?

R. Cum distinctione: si reus non juridicè interrogatus, ita neget crimen obiectum, ad nihil tenetur accusatori.

Ratio est: quia Reus non juridicè interrogatus, non tenetur confiteri crimen occultum: & obijciens sibi ipsi imputare debet infamiam inde secutam; quia obiecit crimen alteri, quod sufficienter probare non potest.

CONFERENCE. CXXIV.

Curiosus audiens detrahentem, ipsi 565
consentit, excitat & instigat ad prosequendam detractionem: an sit etiam censendus detractor?

Resp. *Cum Less. lib. 2. c. 11. d. 4. & aliis comm.* Talem non minùs peccare contra justitiam, quàm ipse detractor. Ratio est: quia audiens animando, interrogando & invitando detrahentem est causa efficax detractionis injustæ: ergo peccat peccato injustitiæ in eum, cui detrahitur; & implus contra charitatem.

ritatem peccato scandali, dum alterum inducit ad detrahendum.

CONFIDENTIA CXXV.

56 **I**dem Curiosulus audiendo detractorem lætatur quidem, at non inducit, neque excitat ad continuationem : an peccet contra iustitiam?

R. Peccare quidem contra charitatem, at non contra iustitiam, adeoque non obligari ad restitutionem. Ita *Less.* & *Herinx.* Ratio autem est: quia gaudere de gravi damno proximi est contra charitatem peccare: qui autem non est causa damni, non potest dici peccare contra iustitiam; consequenter non tenetur ad restitutionem.

CONFIDENTIA CXXVI.

567 **A**lius delectatur tantum in modo detrahendi, utpote in eloquentia, artificio & dexteritate detractoris, non autem in ipsa detractione; an is quoque peccet?

R. Talem nullo modo peccare, dummodo detractorem non prebet aut promoveat

veat. Ratio est, quia ut delectatio
sive complacentia super aliqua re sit ma-
la & peccaminosa, debet id, super quod
cadit ut motivum, esse peccaminosum :
sed hinc cadit complacentia super elo-
quentiam & modum detrahendi : non
verò super ipsam detractionem : igitur
& c.

CONFERENCE CXXVII.

Rursus alius audit detrahentem in 508
materia gravi, & non impedit,
cum facile & commodè posset : an pec-
cet mortaliter ?

℞ Peccare mortaliter contra chari-
tatem. Ratio est : quia præceptum
charitatis erga proximum obligat ad
impediendum grave damnum illius,
quando commodè impedire potest : sed
in proposito supponitur commodè im-
pediri posse : igitur & c.

Dixi : *Quando commodè impedire
potest* : Si enim ex magna verecundia
aut pusillanimitate non audeat resistere,
non peccat mortaliter, quia nemo tene-
tur cum magna sua difficultate damnum
proximi impedire ; ut si timeat,

contumelias aut verbera : aut si ipsi non constet, an res narrata sit publica vel occulta : an justè vel injustè narretur, cùm in dubio non debeat præsumi loquentis iniquitas : excusatur etiam ab admonitione, qui probabiliter putat, eam nil profuturam : item famulus vel ancilla respectu Domini vel Dominae, quibus sufficit ostendere faciem tristem, juxta illud Proverb. 25. *Venetus Aquilo dissipat pluvias, facies tristis linguam detrahentem.*

CONFERENCE CXXVII.

569 **I**nfamans libenter restitueret famam ablatam proximo per revocationem verborum, at inde prævidet vitæ periculum, vel notabiliter majoris infamiae : an teneatur eam restituere ?

Resp. *Cum Less. c. 11. de 15. & aliis*, non teneri. Ratio est : quia res inferioris ordinis nunquam sunt restituendæ ex justitia, cum jactura rei ordinis superioris : sed vita est bonum præstantioris ordinis, quàm fama : igitur non teneatur infamans famam restituere proximo cum periculo vitæ, vel etiam majoris in

infamix ; quia tunc censetur esse moralis impossibilitas.

CONFERENCE CXXIX.

570
Sed quid, si infamans proximum, ab eo reinfametur? an tunc non possit uti compensatione? *R.* Posse: quia si licitum est debitum debito compensare in rebus temporalibus, cur non etiam in restitutione famæ? At infamans in proposito debet infamato restituere famam: & infamatus idem tenetur infamatori: ergo potest fieri compensatio: At inde *inferes*: Ergo infamato licebit inferre infamiam ad compensationem. *R.* neg. sequelam: Quia compensationem in restitutione famæ auferendæ sequitur & concomitatur vindicta, non autem compensationem famæ ablata: vindicta autem auctoritati privatæ non licet.

Pro Complemento hujus materiæ.

Admonitos volo Confessarios, ne infamatum vel dehononatum cogant ad remittendam injuriam quo minus
nus

nus petat satisfactionem: qui enim injuriatus fuit, non obligatur ad plus in conscientia, quàm ut nolit se vindicare privata sua auctoritate; non autem ad remittendam honoris aut famæ satisfactionem: quapropter potest eam licitè petere per publicam potestatem. Atque hæc de restitutione in genere & specie dicta sunt ad Laudem & Gloriam Dei.

INDEX

Materiarum in his conferentiis conten-
tarum. Littera n. significat Nume-
rum marginalem.

TITVLVS I.

De Sacramentis in genere.

Explicatur Definitio Vulgaris Sacramen-
ti propriè dicti. n. 1

An, & quando conveniat hæc definitio
Sacramento Eucharistiæ in Taberna-
culo. n. 2

Quid sit causare gratiam ex opere opera-
to. n. 3

An omne signum causans gratiam ex o-
pere operato, sit Sacramentum. n. 4

An apud Lutheranos & Calvinistas de-
tur aliquod Sacramentum. 5

An Sacramenta mortificata per obi-
cem, reviviscant. à n. 6

Quomodo singula Sacramenta confe-
rant gratiam diversam. n. 12

Quæ sit diversitas inter Sacramenta vi-
vorum & mortuorum, n. 13

An

An Sacramenta solo numero distincta,
adultis inæqualiter dispositis, confe-
rant inæqualem gratiam. 14

Quæ simultas materiæ & formæ est ne-
cessaria in administrandis Sacramen-
tis. n. 15

Quomodo & quando Sacramenta cau-
sent gratiam. n. 16

TITVLVS II.

De Baptismo & Confirmatione Materia remota Baptismi.

An Saliva. n. 17. an Arena. n. 25

An Attramentum. n. 22

Omnis & sola aqua naturalis fluida. n. 7

Quæ sunt aquæ naturales. n. 19

Nullus humor ab aqua specie distinctus.
n. 20.

Materia dubia n. 21

De Materia proxima Baptismi.

An infans tinctus lavacro dubio, si mo-
riatur, sepeliendus sit in loco sacro. n. 24

An aspersio aquâ facta sufficiat. n. 26

An immersio. ibid.

An projectio in flumen. n. 27

An per fistulam in utero matris. n. 28

An sufficiat contactus capillorum. n. 30

De

De Forma Baptismi.

Præscribuntur variæ formæ Baptismi. à n. 31.

De Necessitate Baptismi.

An Cathecumenus post Martyrium superstes
debeat Baptizari. n. 37.

An possit Baptismus diu differri. n. 39.

An aliquandò exponenda vita pro parvulo
Baptizando. n. 40.

De Ministro Baptismi.

An non Baptizatus possit validè Baptiza-
re. n. 41.

An Diaconus possit Solemniter baptizare re-
cusante Parocho. n. 42.

An idem possit Subdiaconus. n. 43.

An valeat Baptismus collatus à duobus, quo-
rum unus lavat, alter profert verba. n. 44.

An , & quando rebaptizandus parvulus,
à n. 45.

An concedendum Chrisma baptismale ob-
stetrici petenti pro expediendo partu. n. 48.

Quid faciendum Confessario, cui obstetrix
fatetur, se per 20. annos baptizasse pe-
riclitantes, sine, vel cum contraria intentio-
ne. n. 49.

Quid si aliqui ex dictis essent jam sacerdotes.

n. 50.

An Parochus teneatur baptizare parvulum tempore pestis, cum periculo pestis contrahendæ.

n. 52.

Eodem instanti labitur unus ex tecto; & nascitur infans, ad quem eundum est D Parocho.

n. 53.

Quid meretur Sacerdos, si infans absque baptismo moriatur.

n. 54.

An liceat Sacrificium interrompere Ad baptizandum periclitantem.

n. 55.

Quid faciendum Parocho vocato ad puerperam, quandò eam invenit defunctam.

n. 56.

Quid sentiendum de Baptismis conferti foliis post mortem parvulorum in Mirecourt, Brauneck, & Bruntruti.

n. 57.

De Baptismo Monstrorum.

Quid faciendum cum Monstro habente duo capita.

n. 58.

Quandò Monstrum habet caput ferrinum, an baptizandum.

n. 60.

Si Monstrum sit ex muliere & bestia natum.

n. 61.

An natus à parentibus veneficis debeat rebaptizari.

n. 62.

An baptizatus aquâ rosaceâ rebaptizandus.

n. 63.

An infans expositus baptizandus.

n. 64.

De Cæremonijs Baptismi

Quando & quibus liceat baptizari extra Ec-
clesiam in domibus.

n. 66.

Quot Patrini adhibendi.

n. 67.

An fiat Patrinus assistens cæremoniæ in Bap-
tismo omissis.

n. 69.

Quid requiritur, ut Patrinus contrahat Cog-
nationem spiritua!em.

n. 70.

An idem possit esse Baptizans & Patrinus.

n. 72.

An Confirmatus oleo infirmorum debeat ite-
rum confirmari Chrismate.

n. 74.

T I T U L U S. III.

De venerabili Sacramento Eucha-
ristiæ & Missæ Sacrificio.

An non præstet omittere sacrum die domini-
ca, quàm adhibere hostiam siligineam.

n. 75.

An aliquando liceat consecrare panes fer-
mentatos.

n. 77.

An in Missâ liceat in defectum hostiæ majoris,
consecrare minorem n. 78.

An consecrentur particulæ positæ extracor-
porale tempore consecrationis. n. 79.

An vinum ex aqua mirâculosè productum sit
consecrabile. n. 81.

An liquor ex racemo expressus, n. 82.

An vinum congelatum n. 83.

An vinum sine aqua. n. 84.

An liceat consecrare hostias allatas post *Orate*
Fratres. n. 85.

Quando hostia censetur sufficienter præsens
consecranti. n. 87.

An aliquando liceat consecrare unam spe-
ciem absque alia. n. 88.

Scrupulosi cuiusdam consecratio. n. 90.

An Corpus Christi & Sanguis sint realiter in
hostia & Calice consecrato n. 91. 92.

Quid vi verborum. n. 91.

Quamdiu manet Christus in hostia. n. 93.

An infirmus verè Christum manducavit, qui
ob siccitatem oris non potuit hostiam de-
glutire. n. 94.

At quid, si species semel sumptæ, iterum
evomantur. n. 95.

An Acatholici rectè sentiant de Sacrificio
Missæ, quòd sit Idololatrium, & an de-
roget Sacrificio cruento Crucis àn. 96.

An

An possit esse Sacrificium sine consecratione
utriusque speciei. n. 98.

An hostia sumenda sit à sacerdote, quando
miraculosè convertitur in carnem. n. 99.

De effectibus Sacramenti & Missæ

An communicans sub utraque specie plus gra-
tiæ accipiat. n. 101.

Quando& quamdiu hoc Sacramentum causet
suum effectum n. 100.

An Communio sit alijs communicabilis n. 140

An fructus specialissimus Sacerdoti debitas
possit alij applicari. n. 110.

An applicare fructum Sacrificij sit Sacerdotis
celebrantis, an verò superioris. n. 111.

An liceat viventi pro se facere legi Requiem.
n. 112.

An prior intentio prævaleat posteriori, quan-
do Sacerdos illius obliviscitur. n. 113.

An liceat sacerdoti fructus Sacrificij dividere.
n. 114.

An danti stipendium pro Missa applicandus
sit totus fructus. n. 115.

Plura sacra, quàm legi possint, non sunt ac-
ceptanda. n. 117.

An Sacerdos possit retenta sibi parte stipendij,
Missam alteri committere. n. 118.

TITVLVS. IV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

An possit dari absolutio absque Confessione prævia. n. 124.

An audiendus pœnitens sine Examine prævio. n. 125.

An debeat Confessionem priorem repetere qui oblitus fuit peccati mortalis. n. 127.

An, & quando sufficiat ad Confessionem integritas formalis. à n. 128.

De Materia remota Sacramenti

Pœnitentiæ.

An, & qualiter absolvi possit pœnitens merè negativè confitendo, nulli irascor, non contendo &c. n. 144.

An peccata semel confessa sint materia absolutionis. n. 145.

An peccata dubia sint materia absolutionis. n. 147.

De Materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, Confessione, dolore, proposito & necessitate confitendi. à u. 148.

De Circumstantijs Confessionis aggravantibus, speciem mutantibus, & numero pec-

peccatorum , an & quomodo confitenda.

à n. 175.

De Satisfactione Sacramenti Pœnitentiæ.

à n. 180.

De Absolutione Sacramentali.

à n. 192.

De Confessario seu Ministro Pœnitentiæ

à n. 206.

De Sigillo Confessionis.

à n. 225.

TITVLVS. V.

De Extrema Unctione.

à n. 233.

TITVLVS. VI.

De Sacramento Ordinus.

à n. 242.

TITVLVS. VII.

De Sponsalibus.

à n. 262.

TITVLVS. VIII.

De Matrimonio.

à n. 293.

De Debito Matrimoniali

à n. 313.

De Impedimentis Matrimonij

à n. 319.

Error

à n. 319.

Conditio

n. 321.

Votum.

n. 322.

Cognatio carnalis.

à n. 323.

Crimen.

n. 326.

Cultus disparitas.	à n. 327.
Vis & Metus.	à n. 332.
Ordo.	à n. 335.
Ligamen.	n. 237.
Publica honestas.	à n. 338.
Affinitas.	à n. 340.
Impotentia.	à n. 345.
Raptus.	à n. 349.
Absentia Parochi.	à n. 352.
De Denunciationibus.	à n. 360.
Benedictio Matrimonij.	à n. 390.
Cognatio spiritualis.	à n. 379.
De Dispensatione Matrimonii.	n. 375.
De Matrimonio adulterino	à n. 397.
De peccatis coniugum.	n. 399.

Ex Materia de Iustitia & Iure.

De Restitutione in Communi.

An præceptum restituendi statim & pro sem. per obliget.	n. 402.
Quale sit discrimen inter obligatum ad resti- tuendum ex re accepta; & ex iniusta ac- ceptione.	n. 403.
An ad restitutionem faciendam requiratur culpa theologica.	n. 404.
Quis obligetur ad restitutionem ex delicto.	à n. 410.
Ac mandans revocando mandatum ante exc.	

ant executionem damni , teneatur ad restitu-
tionem.

n. 412.

An item Consulens.

n. 413.

An & quando consentiens.

n. 414.

An & quando Palpo.

n. 415.

An etiam Recipiens malefactorem.

n. 416.

An item participans.

n. 417.

An mutus, non obstand non manifestans

n. 418

Quid restituendum ?

à n. 422.

Ubi restituendum?

à n. 448.

Cui restituendum ?

à n. 452.

Quando restituendum ?

à n. 458.

Quomodo restituendum ?

à n. 465.

Quo ordine restituendum.

à n. 470.

Quando differenda restitutio.

à n. 477.

Quando omittenda restitutio.

n. 480. 481.

De scandalo dato.

An scaudalizans proximum teneatur ad ali-
quam restitutionem.

à n. 483.

An, & ad quid teneantur negantes Novitio vo-
tum ad professionem,

n. 496.

De Suicidio.

De Martyribus , qui se ipsos occiderunt.

n. 497.

An condemnatus ad mortem possit se ipsum
occidere.

n. 499.

An

An mandare alterei, ut se occidat. n. 450.
An liceat sibi optare mortem. n. 502.

De homicidio proximi.

An aliquando liceat occidere Innocentum ?
n. 507.

An iudex possit condemnare probatum re-
um, quem privatâ scientiâ scit esse innox-
um ? n. 510.

An peccet falsum sibi crimen imponens ob
tormenta. 514

An & quando teneatur Reus fateri veritatem.
n. 515.

An Reus condemnatus ad mortem possit fu-
gere ? n. 516.

An & quando licet provocato ad duelum
comparere ? n. 519.

An privato liceat occidere Tyrannum. n. 521

An filio Patrem &c. aggredientem. n. 522.

An occisor punitus poenâ talionis, teneatur
ad aliquam restitutionem. n. 524.

De Homicidiis casualibus.

Ad quid obligetur committens homicidium
casuale. à n. 526.

De Clerico Medico & chirurgo exercendo
suam artem, & occidente. à n. 532.

An-

Adulter prævidens occisum iri adulteram ;
n. 536.

Clericus aggressus occidit aggressorem n. 537.

Si ex percussione sequatur mors, n. 538.

Volens occidere feram ; occidit hominem,
à n. 540.

De Restit : bonorum famæ & honoris

Infamans ex mera loquacitate , n. 545.

alius consilij capiendi causâ. n. 546.

Alius apud virum prudentem, n. 547.

alius absque asseveratione, n. 548.

Alius bona fide. n. 549.

Alius secretum , sibi commissum revelans ,
à n. 550.

An sciens , alterum pro fera hominem occi-
disse , teneatur iudici fateri n. 555.

An detrahens defuncto teneatur ad restitu-
tionem. n. 556.

An revelans crimen in uno loco publicum ,
in altero, ubi est occultum n. 557.

An infamator falsus teneatur dicere se fal-
sum dixisse. n. 561.

De eo qui negat crimen verum in iudicio,
per hoc infamando accusatorem n. 563.

Ad quid teneatur curiosus audiens infama-
torem, n. 565.

Ad

Ad quid obligatur non impediens infamato
rem. n. 578

Si non possit fama restitui sine periculo vitæ
n. 56

An licet uti compensatione in restitutione iniu-
riæ. n. 57

An infamatus teneatur remittere iniurias
n. 57

Sargar, Eliseus,

Conferentiae theologico-morales ex materia septem sacramentorum

Augusta 1705

Mor. 862

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10597253-4